A. Lapt. &c. 349

C. Horatius

Q. HORATII FLACCI

CARMINA

AB OMNI OBSCŒNITATE EXPURGATA ET NOTULIS ILLUSTRATA,

AD USUM

SCHOLARUM,

A NICOLAO PIAT,

Eloquentiæ Professore.

BIBLIOTHECA REGIA PARISIIS

PARISIIS,

Apud Paulum Dionysium BROCAS, viâ Jacobæâ, sub signo Capitis Sancti Joannis.

M. DCC. LXVIII.

Cum Approbatione & Privilegio Regis.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Q. HORATII FLACCI ODARUM LIBER PRIMUS.

AD MŒCENATEM. *Ode I.*

Se Lyrici vatis nomen ultrò & gloriam ambire.

MŒCENAS atavis edite regibus,
O & præsidium & dulce decus meum,
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum *
Collegisse juvat; metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.
Hunc si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis:
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros; Attalicis conditionibus *
Nunquam dimoveas, ut trabe * Cypriâ
Myrtoum * pavidus nauta secet mare.

V. 3. * In ludis Olympicis, sic dictis ab Olympiâ, Græciæ urbe, apud quam illi ludi in honorem Jovis habebantur.

V. 12. * Attalus fuit Rex Asiæ, opibus percelebris.

V. 13. * Id est, *Nave.* Pars pro toto.

V. 14. * Myrtoum mare, maris Ægæi pars.

Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui; mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido * demere de die
Spernit; nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra juvant, & lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
Detestata. Manet sub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor;
Seu visa est catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes * Marsus aper plagas.
Me doctarum hederæ præmia frontium
Dîs miscent superis; me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori,
Secernunt populo: si neque tibias
Euterpe * cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum * refugit tendere barbiton.
Quod si me lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

V. 20. * Integro. *Demere partem*, quam scilicet impendat convivio maturiùs ineundo, contra communem Romanorum usum, qui sub vesperam cibum sumere incipiebant.

V. 28. * Retia.

V. 33. * *Euterpe*, *Polyhymnia*, nomina Musarum.

V. 34. * *Lesboum barbiton*, id est, lyram qualem habuerunt Alcæus, & Sapho ex insulâ *Lesbo* oriundi.

Ad Aug. Cæsarem. *Ode II.*

Describit varias clades Romanis ob Julii Cæsaris necem illatas. Octavium ait unum esse qui mederi tot malis possit.

Jam satis terris nivis, atque diræ
Grandinis, misit Pater, & rubente

Dexterâ ſacras jaculatus arces *
Terruit urbem.
Terruit gentes grave ne rediret
Sæculum Pyrrhæ *, nova monſtra queſtæ,
Omne cùm Proteus * pecus egit altos
Viſere montes:
Piſcium & ſummâ genus hæſit ulmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis:
Et ſuperjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis *,
Templaque Veſtæ:
Iliæ * dum ſe nimiùm querenti,
Jactat ultorem, vagus & ſiniſtrâ
Labitur ripâ, Jove non probante,
Uxorius amnis.
Audiet cives acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſæ meliùs perirent;
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece quâ fatigent
Virgines ſanctæ * minùs audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? Tandem venias precamur,
Nube candentes humeros amictus

V. 3. * Capitolium.

V. 6. * Narrant Poetæ, ingenti quondam diluvio periiſſe homines, excepto Deucalione, & Pyrrhâ uxore.

V. 7. * Unus è Diis marinis, * Phocas, ſeu vitulos marinos, quorum paſtor Proteus.

V. 15. * Numæ ſepulchrum, vel Regiam.

V. 17. *. *Ilia*, Romuli mater, uxor Tiberis fuiſſe fingitur.

V. 27. * Veſtales.

Augur Apollo.
Sive tu mavis Erycina * ridens,
Quam Jocus circum volat, & Cupido:
Sive neglectum genus, & nepotes
Respicis Auctor *,
Heu nimis longo satiate ludo!
Quem juvat clamor galeæque leves,
Acer & Marsi * peditis cruentum
Vultus in hostem:
Sive mutatâ juvenem * figurâ
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maïæ *, patiens vocari
Cæsaris ultor:
Serus in cœlum redeas, diùque
Lætus intersis populo Quirini:
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat. Hîc magnos potiùs triumphos;
Hîc ames dici Pater atque Princeps:
Neu sinas Medos equitare inultos
Te Duce, Cæsar.

V. 33. * Venus Æneæ mater; sic dicta ab Eryce monte.

V. 36. * De Marte intellige, qui Romuli pater fuisse fingitur, adeóque Romanorum autor.

V. 39. * Marsi peditis, pro quovis militum genere, hîc nominantur.

V. 41. * Octavium, qui posteà dictus est Augustus.

V. 43. * Mercurius Maïâ, Atlantis filiâ, natus.

ODE III.

Virgilio faustam navigationem precatur. Invehitur, occasione datâ, in eum qui nauticam artem invenit.

Sic * te diva * potens Cypri,

V. 1. * *Sic*, non *comparativè* hîc, sed *optativè* sumitur.

Nempè valet particula hæc ad concipienda votâ. * Venus,

Sic fratres Helenæ *, lucida sidera,
Ventorumque regat Pater *,
Obstrictis aliis, præter Iapyga *,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves animæ dimidium meæ.
Illi robur *, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti,
Quo non arbiter * Adriæ
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia;
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos Acroceraunia? *
Nequicquam Deus abscidit *
Prudens oceano dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas,
Audax Iapeti genus *

V. 2. * Castor & Pollux.

V. 3. * Æolus.

V. 4. * Ventum flantem ab Apuliâ, quæ aliquando Iapygia dicta est.

V, 9. * *Robur*, quercus durissima.

V. 15. * Notus, poeticè dicitur Adriæ arbiter, quia in Adriatico mari maximè dominatur.

V. 20. * Scopulos, naufragiis famosos.

V. 21. * *Abscidit terras*, hoc est, à se invicem disjunxit, Oceano *dissociante*, seu, separante.

V. 27. * Prometheus, Iapeti filius, ignem è cœlo furatus, hominibus attulit.

Ignem fraude malâ gentibus intulit:
Poſt ignem æthereâ domo
Subductum, macies & nova febrium
Terris incubuit cohors;
Semotique priùs tarda neceſſitas
Lethi, corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis, non homini datis;
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt:
Cœlum ipſum petimus ſtultitiâ; neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

Ad Sextium. *Ode IV.*

Sextium, deſcriptâ recentis veris hilaritate, hortatur ad genio pauliſper indulgendum.

Solvitur acris hyems gratâ vice * veris & Favoni:
Trahuntque ſiccas machinæ carinas.
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus aut arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis. [lunâ,
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente
Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire * myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc & in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agnam, ſive malit hœdum.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,

V. 1. * Reditu. | V. 9. * Coronare.

Regumque turres : O beate Sesti,
Vitæ ſumma * *brevis ſpem nos vetat inchoare longam.*
Jam te premet nox *, fabulæque Manes *,
Et domus exilis Plutonia : quo ſimul mearis,
Non regna vini ſortiere talis *.

V. 15. * *Vitæ ſumma*, id eſt, totum vitæ ſpatium, *le total de notre vie.*

V. 16. * *Nox*, poeticè pro, *morte.* * Manes de quibus multa fabulantur.

V. 18. * Romani ſolebant talorum jactu ſortiri, quis foret convivii Rex & arbiter.

AD AGRIPPAM. *Ode V.*

Agrippæ laudes à ſe pro dignitate celebrari poſſe negat.

SCRIBERIS Vario * fortis, & hoſtium
Victor, Mæonii * carminis alite,
Quam rem cumque ferox navibus aut equis
Miles te duce, geſſerit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ * ſtomachum *, cedere neſcii;
Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei,
Nec ſævam Pelopis * domum
Conamur, tenues grandia : dum pudor,
Imbelliſque lyræ Muſa potens * vetat
Laudes egregii Cæſaris, & tuas,
Culpâ deterere iugenî.
Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ *

V. 1. * Varius fuit nobilis eâ tempeſtate poeta.

V. 2. * Homerici (nam fuit Homerus Mæonis filius) ſivè epici carminis principe. *Ales* hîc dicitur emphaticè, quaſi aut *Aquila*, aut *Cycnus*, & hoc pro, *Principe.*

V. 6. * Achillis, qui fuit Pelei filius. * Iram.

V. 8. * Pelops, Tantali filius, fuit Atrei pater.

V. 10. * Domina.

V. 13. * Duriſſimâ; nihil enim adamante durius.

Dignè ſcripſerit? aut pulvere Troïco
Nigrum Merionem? * aut ope Palladis
Tydiden * Superis parem?

V. 15. * Unum è Græcis principibus.
V. 16. * Diomedem, Tydei filium; qui Martem & Venerem armis læſiſſe dicitur.

Ad Munatium Plancum. *Ode VI.*

Tiburtinum agrum laudat. Plancum conſolatur, præſertim exemplo Teucri.

Laudabunt alii claram Rhodon * aut Mitylenem,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi *
Mœnia; vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſignes, aut Theſſala Tempe *.
Sunt quibus unum opus eſt, intactæ Palladis urbem *
Carmine perpetuo celebrare, &
Undique decerptam fronti præponere olivam.
Plurimus, in Junonis honorem,
Aptum dicit equis Argos diteſque Mycenas:
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ,
Quam domus * Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria rivis.
. . . . . .
. . . . . .

V. 1. * Quæcumque hîc nominantur urbes, fuere quondam magni nominis, ac ferè omnes in Græciâ ſitæ.
V. 2. * Corinthus dicitur *bimaris*, quia hinc Ionium, indè Ægæum habet mare.
V. 4. * Notæ ſunt apud poetas valles illæ amœniſſimæ, quæ Tempe appellantur, in Theſſalia.
V. 5. * Athenas.
V. 12. * Locus ubi eſt fontis Albuneæ origo.

* Albus ut obſcuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæque labores
Molli *, Plance, mero; ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
*Tibur*is umbra tui. * Teucer Salamina, patremq;
Cùm fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populeâ fertur vinxiſſe coronâ,
Sic triſtes affatus amicos:
Quo nos cumque feret melior Fortuna parente,
Ibimus, ô ſocii comiteſque;
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro:
Certus enim promiſit Apollo
Ambiguam * tellure novâ Salamina futuram.
O fortes, pejoraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus æquor.

V. 15. * *Albus ut obſcuro*, &c. Cave putes reliquam hujus Odæ partem ad priorem pertinere: Imò nova prorsùs eſt Ode, quam cum ſuperiore ſcriptores malè confuderunt.

V. 19. * *Mollias*; nempè verbum eſt, non adjectivum nomen.

V. 21. * Telamonis filius, Ajacis frater.

V. 30. * Ita ſimilem, ut dubitari poſſit utra major. Scilicet Teucer novam in inſulâ Cypro Salaminam condidit.

AD LYDIAM. *Ode VII.*

Lydiam increpat, quod Sybarim amore malo implicatum ab honeſtis exercitationibus avocet.

LYDIA dic, per omnes
Te Deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere? cur apricum
Oderit campum *, patiens pulveris, atq; ſolis

V. 4. * Martium.

Cur neque militaris
Inter æquales equitet, Gallica* nec lupatis*
Temperet ora frænis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur
olivum*
Sanguine viperino
Cautiùs vitat? neq; jam livida gestat armis
Brachia; sæpe disco,
Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinæ
Filium* dicunt Thetidis sub lacrymosa Trojæ
Funera, ne virilis [vas
Cultus in cædem, & Lycias proriperet cater-

V. 6.* Ora equorum Gallicanorum. * Lupatum, frænorum quoddam genus est duriſſimum.

V. 8.* Oleum, quo luctaturi ungebantur.

V. 14.* Achillem.

AD THALIARCHUM. *Ode VIII.*

Hortatur ad hyemem hilarè transigendam.

VIDES ut altâ stet nive candidum
Soracte*, nec jam sustineant onus
Sylvæ laborantes; geluque
Flumina constiterint acuto?
Dissolve frigus, ligna super foco
Largè reponens; atque benigniùs
Deprome quadrimum Sabinâ,
O Thaliarche, merum diotâ*,
Permitte Divis cætera; qui simul
Stravere ventos æquore fervido
Deprælliantes, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid sit futurum cras, fuge quærere; &
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone, nec dulces Camœnas
Sperne puer, neque tu choreas,

V. 2.* Mons in Italiâ positus.

V. 8.* Diota, vas est vinarium.

Donec virenti canities abeſt
Moroſa: nunc & Campus *, & areæ *,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſitâ repetantur horâ.

V. 18. * Martius. | ſpatiabantur otioſi.
* Loca patentia ubi |

AD MERCURIUM. *Ode IX.*

Mercurium laudat.

MERCURI facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentûm
Voce formalti catus, & decoræ
More palæſtræ:
Te canam magni Jovis, & Deorum
Nuncium, curvæque lyræ parentem;
Callidum, quicquid placuit, jocoſo
Condere furto.
Te, boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetrâ
Riſit Apollo *.
Quin & Atridas *, duce te, ſuperbos
Ilio dives Priamus relicto,
Theſſaloſque ignes & iniqua Trojæ
Caſtra fefellit *.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus *; virgâque * levem coerces
Aureâ turbam, ſuperis Deorum
Gratus, & imis.

V. 12. * Cùm ſcilicet è cœlo profugus Admeti boves paſceret.
V. 13. * Agamemnonem & Menelaum, Atrei filios.
V. 16. * Cùm Achillem adivit, ut Hectoris corpus repeteret.
* *Fefellit.* A nemine viſus eſt, præterquam ab Achille.
V. 18. * Campis Elyſiis. * Caduceo.

Ad Leuconoen. Ode X.

Leuconoen de vitæ brevitate admonet.

TU ne quæsieris [scire nefas] quem mihi, quem tibi
Finem Dî dederint, Leuconoë, nec Babylonios*
Tentaris numeros *. Ut melius, quicquid erit, pati *]
Seu plures hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus* mare
Tyrrhenum; sapias, vina liques;* & spatio brevi
Spem longam reseces. *Dum loquimur, fugerit invida*
Ætas: carpe diem, quàm minimùm credula postero.

V. 2. * Babylonii, sivè Chaldæi erant Astrologiæ maximè dediti. * Calculos, ut vocant, astronomicos.

V. 3. * *Ut melius;* id est, *quantò melius est, pati quidquid erit! Sanad.*

V. 5. Scopulis.

V. 6. Vina liquare, est per colum, seu linum tenue, vina transmittere.

Ad Augustum. Ode XI.

A Jovis ac numinum aliquot aliorum, heroumque Romanorum laudibus, ad Cæsaris Augusti præconium delabitur.

QUEM virum aut heroa lyrâ, vel acri
Tibiâ sumes celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago *,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?
Unde vocalem * temerè * insecutæ
Orphea sylvæ,

V. 4. * Echo, quæ est imago vocis.

V. 7. * Suavissimè canentem. * Sine ullo ordine.

Arte maternâ * rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
Blandum * & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid priùs dicam solitis Parentis
Laudibus; qui res hominum ac Deorum,
Qui mare & terras, variisque mundum
Temperat horis *?
Unde * nil majus generatur ipso,
Nec viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Præliis audax, neque te silebo,
Liber *, & sævis inimica virgo *
Belluis, nec te metuende certâ,
Phœbe, sagittâ.
Dicam & Alciden, puerosque Ledæ *,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
Defluit saxis agitatus humor;
Concidunt venti, fugiunt que nubes;
Et minax [quòd sic voluere] ponto
Unda recumbit.
Romulum post hos priùs, an quietum
Pompilî * regnum memorem, an superbos
Tarquinî * fasces dubito, an Catonis *

V. 9. * Orpheo mater erat Calliope, musarum princeps.

V. 11. * *Blandus ducere*, græca locutio. Id est *blandus ad ducendum.*

V. 16. * Anni tempestatibus, quæ apud poetas horæ etiam dicuntur.

V. 17. * *Undè*; id est, à quo.

V. 22. * Bacchus. * Diana.

V. 25. * Castorem & Pollucem.

V. 34. * Numæ.

V. 35. * De Tarquinio prisco intellige, qui primùs fasces præ se ferre voluit. * Catonis, qui Uticensis dictus est.

Nobile lethum.
Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paulum, ſuperante Pœno,
Gratus inſigni referam camænâ
Fabriciumque:
Hunc, & incomptis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum
Sæva paupertas, & avitus apto *
Cum lare fundus.
Creſcit occulto velut arbor ævo
Fama Marcelli *: micat inter omnes
Julium ſidus *, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque cuſtos,
Orte Saturno; tibi cura magni
Cæſaris fatis data; tu, ſecundo
Cæſare, regnes.
Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit juſto domitos triumpho,
Sive ſubjectos Orientis oris
Seras * & Indos;
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

V. 43. *Apto*, id eſt, ipſi fundo convenienre.

V. 46. * Qui cum Annibale ſæpius decertavit.

V. 47. * Id eſt, Julium Cæſarem, ſub cujus mortem nova ſtella in cœlo viſa eſt. Quidam, nec malè, totam hanc ſtrophen ad Marcellum, ſororis Auguſti filium, referunr, quem etiam ab Horatio dictum volunt poeticè, *Julium ſidus*, quaſi Juliæ familiæ decus & ornamentum.

V. 56. * Populos Indis vicinos.

ODE XII.

Ad navem, quâ venerat è Macedoniâ, ipsius amicos in Græciam ad nova bella reportantem.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus? ô quid agis? fortiter occupa
Portum: nonne vides ut
Nudum remigio * latus,
Et malus celeri saucius Africo,
Antennæque gemant? ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor? non tibi sunt integra lintea,
Non Dî, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Sylvæ filia nobilis,
Jactes & genus, & nomen inutile,
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit: tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium *,
Nunc desiderium, curaque non levis *;
Interfusa * nitentes
Vites æquora Cycladas.

V. 4. * Omnem hanc laceræ navis descriptionem refer ad eam procellam, qua paulo antè Horatius in mari Siculo exceptus fuerat, dum Romam post Philippense prælium unà cum amicis repeteret.

V. 17. * *Cum ego in mari Siculo navigans naufragio pœnè interii.*

V. 18. * Quoniam amicos in pericula revehis.

V. 19. * *Interfusa*, id est, fusa inter Cycladas, quæ sunt insulæ maris Ægæi.

VATICINIUM. *Ode XIII.*

Nereus Trojæ excidium prædicit.

PASTOR * cùm traheret per freta navibus
Idæis Helenam perfidus hoſpitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus * fata. Malâ ducis avi * domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanæ
Genti! Jam galeam Pallas, & ægida,
Curruſque, & rabiem parat.
Nequicquam Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem; grataque feminis
Imbelli citharâ carmina divides *:
Nequicquam thalamo graves
Haſtas, & calami ſpicula Gnoſſii
Vitabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
Ajacem: tamen, heu! ſerus adulteros
Crines pulvere collines *,
Non Laërtiaden *, exitium tuæ
Gentis; non Pylium Neſtora reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucerque, & Sthenelus ſciens
Pugnæ; ſive opus eſt imperitare equis
Non auriga piger. Merionem quoque
Noſces: ecce furit * te reperire atrox

V. 1. * Paris, qui cùm fuiſſet, jubente Priamo patre, expoſitus, educatus inter paſtores fuerat.

V. 5. * Deus maris. * Auſpiciis.

V. 15. * Singulis quaſi diſtribues.

V. 20. * Fœdabis.

V. 21. * Ulyſſem, Laërtis filium.

V. 27. * *Furit te reperire*; poeticè & græcè, id eſt, *vehementer optat*.

Tydides *, melior patre;
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ *.
Iracunda * diem proferet Ilio,
Matronisque Phrygum, classis Achillei.
Post certas hyemes uret Achaïcus
Ignis Iliacas domos.

V. 28. * Diomedes, Tydei filius.
V. 32. * Helenæ.
V. 33. * Achilles, Agamemnoni iratus secessit in naves suas, diùque ab armis abstinuit.

Ad Amicam. *Ode XIV.*

Scripserat versus quosdam maledicos in Tindaridem, veniam petit, ac palinodiam canit.

O Matre pulchrâ filia pulchrior,
Quem criminosis cumque voles modum *
Pones iambis; sive flammâ,
Sive mari libet Adriano.
Non Dindymene *, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius *,
Non Liber æque, non, acuta
Sic geminant, Corybantes, æra,
Tristes ut iræ: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.
Fertur Prometheus * addere principi *
Limo coactus particulam undique
Desectam, & insani leonis

V. 2. * Finem.
V. 5. * Cybele.
V. 6. * Apollo.
V. 13. * Finxerunt Poetæ hominem à Prometheo factum.
* *Limus princeps*, est terra primigenia, seu lutum illud primum, ex quo prodiere homines.

Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten * exitio gravi
Stravere, & altis urbibus ultimæ
Stetêre cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimerétque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem: me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventâ
Fervor, & in celeres ïambos
Miſit furentem. Nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia; dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

V. 17. * Atrei fratrem.

AD TYNDARIDEM. *Ode XV.*

Tyndaridem in ſuam villam invitat.

VELOX amœnum ſæpe Lucretilem *
Mutat Lycæo * Faunus, & igneam
Defendit æſtatem capellis
Uſque meis, pluvioſque ventos,
Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma deviæ
Olentis uxores * mariti,
Nec viridès metuunt colubros,
Nec Martiales hœdulei lupos;
Utcumque dulci, Tyndari, fiſtulâ
Valles, & Uſticæ * cubantis
Lævia perſonuêre ſaxa.
Dî me tuentur, Dîs pietas mea,
Et Muſa cordi eſt. Hîc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hîc in reductâ valle caniculæ

V. 1. * Montem apud Sabinos.

V. 2. * Arcadiæ monte.

V. 7. * Capellæ.

V. 11. * Uſtica, collis eſt Lucretili vicinus.

Vitabis æſtus ; & fide Teïa *,
Dices laborantes * in uno *
Penelopen, vitreamque * Circen.
Hîc innocentis pocula Leſbii *
Duces ſub umbrâ : nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus *
Prælia; nec metues protervos.

V. 18. * Lyrâ Anacreontis æmulâ. Anacreon erat ex urbe Teo.

V. 19. * Amore flagrantes. * Nempè Ulyſſe.

V. 20. * Levem, ac fragilem inſtar vitri.

V. 21. * Vini ex inſulâ Leſbo advecti.

V. 23. Bacchus.

Ad Quintilium Varum. *Ode XVI.*

Utendum vino, ſed moderatè ac ſobriè.

NULLAM, Vare, ſacrâ vite priùs ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis, & mœnia Catili *.
Siccis * omnia nam dura Deus propoſuit, neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam, aut pauperem crepat ?
Quis non te potiùs, Bacche pater ; téque, decens Venus ?
At, ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata ; monet Sithoniis * non levis Evius *.
* Cùm fas atque nefas exiguo fine libidinum

V. 2. * Tibur, quod Oppidum à Catilo & fratribus conditum fuit.

V. 3. * Abſtemiis, vino abſtinentibus.

V. 9. * V. Thracibus. * Bacchus.

V. 10. * Id eſt, *inter fas ac nefas, nihil niſi libidines, quæ ſunt exiguus limes, interponunt.* Ex ſolis libidinibus fas ac nefas judicant.

Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu *
Invitum quatiam, nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam *: sæva tene cum Berecynthio *
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem,
Arcanique Fides prodiga, pellucidior vitro.

V. 11. * Bacchi nomen.

V. 13. * In lucem proferam. * Phrygio.

AD MŒCENATEM. *Ode XVII.*

Mœcenatem invitat ad frugalem cœnam.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis *, Græcâ quod ego ipse testâ *
Conditum levi *, datus in theatro,
Cùm tibi plausus,
Care Mœcenas eques; ut paterni *
Fluminis ripæ, simul & jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago *.
Cœcubam, & prælo domitam Caleno
Tu bibas * uvam: mea nec Falernæ
Temperant * vites, neque Formiani
Pocula colles.

V. 2. * Cantharus, poculorum genus. * Amphorâ.

V. 3. * *Levi*, à verbo, *lino*.

V. 5. * Tiberis ex Etruriâ fluit, undè Mœcenas.

V. 8. Echo.

V. 10. * Lege, *bibas*, non, *bibes*. Tu bibe apud te optima vina; id fert fortunæ tuæ amplitudo: mea non item.

V. 11. * Solebant antiqui vinum non bibere nisi aquâ commixtum; indè vox illa, *temperant*, pro, *implent*.

In Dianam et Apollinem. *Ode XVIII.*

Pueros ac puellas hortatur ad preces Apollini ac Dianæ fundendas.

Dianam teneræ dicite virgines;
Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitùs Jovi.
Vos lætam fluviis, & nemorum comâ
Quæcumque aut gelido prominet Algido *,
Nigris aut Erymanthi *
Sylvis, aut viridis Cragi *;
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon * Apollinis;
Insignemque pharetrâ
Fraternâque humerum * lyrâ *.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem,
Pestemque à popolo, & principe Cæsare, in
Persas, atque Britannos
Vestrâ motus aget prece.

V. 6. 7. & 8. * Algidus, Italiæ mons; Erymanthus, Arcadiæ; Cragus, Lyciæ: Erant autem Dianæ sacri.

V. 10. * Insulam, in quâ natus Apollo.

V. 12. * Apollinem humero gestantem. * Lyram Apollini donaverat Mercurius frater.

Ad Aristium. *Ode XIX.*

Gratulatur sibi quod immanem lupum ipso conspectu fugaverit.

Integer vitæ, scelerisque purus,
Non eget Mauri jaculis, neque arcu;
Nec venenatis gravidâ sagittis,
Fusce, pharetrâ;
Sive per Syrtes iter æstuosas,
Sive facturus, per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus

Lambit Hydaſpes *.
Namque me ſylvâ lupus in Sabinâ,
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit inermem:
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit eſculetis *;
Nec Jubæ tellus * generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor æſtivâ recreantur aurâ,
Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Jupiter * urget,
Pone ſub curru nimiùm propinqui
Solis, in terrâ domibus negatâ *,
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulcè loquentem.

V. 9. * Indiæ fluvius, famâ percelebris.
V. 15. Apuliæ pars. * Eſculus, arbor è quercuum genere. Eſculetum, locus eſculis conſitus.
V. 16. * Numidia.
V. 21. * Grave cœlum.
V. 23. * Putabant antiqui regionem, quam torridam zonam vocant; non habitari: ſed falsò.

Ad Virgilium. *Ode XX.*

Virgilium de Quintilii morte conſolatur.

Quis deſiderio ſit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe lugubres
Cantus Melpomene *, cui liquidam pater
Vocem cum citharâ dedit.
Ergo Quintilium * perpetuus ſopor
Urget! cui Pudor & Juſtitiæ ſoror

V. 3. * Una è Muſis.
V. 5. * Doctum hominem, Virgilio amicissimum.

Incorrupta

Incorrupta Fides, nudaque Veritas,
Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit;
Nulli flebilior, quàm tibi, Virgili,
Tu fruſtrà pius, heu! non ità creditum *
Poſcis Quinctilium Deos.
Quòd ſi Threicio blandiùs Orpheo
Auditam moderêre arboribus fidem *,
Non vanæ redeat ſanguis imagini *,
Quam virgâ * ſemel horridâ,
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi *,
Durum; ſed *levius fit patientiâ*
Quidquid corrigere eſt nefas.

V. 11. * Non ita credidum, ut numquam moreretur.
V. 14. * Lyram.
V. 15: * Umbræ.
V. 16. * Caduceo.
V. 18, * Inter Manes.

AD MUSAM. *Ode XXI.*

Se omni ſolutum curâ & metu, laudare Lamiam velle dicit.

MUSIS amicus, triſtitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis; quis ſub Arcto *
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem * terreat, unicè
Securus. O, quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplea * dulcis: nil ſine te mei
Proſunt honores. Hinc fidibus novis,

V. 3. * In regione Septemtrionali.
V. 5. * Regem Parthorum.
V. 9. * Muſas; *à Pimplâ* Thraciæ fonte.

Hunc Lesbio sacrare plectro *
Teque tuasque decet sorores.

V. 11. * *Plectro, un archet: Lesbio*, quia ex insulâ Lesbo oriundus erat Alcæus poeta.

AD SODALES CONVIVAS *Ode XXII.*

Ne inter pocula rixentur.

NATIS in usum lætitiæ scyphis
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus acinaces *
Immane * quantùm discrepat. Impium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.
Vultis severi * me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ *
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere *, quâ pereat sagittâ.
Cessat voluntas? non aliâ bibam
Mercede. Quæ te cumque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus, ingenuoque semper
Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. . . ah! miser,
Quantâ laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flammâ.
Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?

V. 5. * Gladiorum genus, quo utebantur Persæ.

V. 6. * Sic intellige, *immane est, quantùm discrepet.*

V. 9. * Austeri.

V. 10. * Ex urbe Opunte.

V. 12. *Quo vulnere, quâ sagittâ*, id est, cujus amore pereat?

Vix illigatum te triformi
Pegaſus * expediet Chimærâ *.

V. 24. * Chimæra, monſtrum apud poëtas notiſſimum. * *Pegaſus*, id eſt, Bellerophon, qui Pegaſo vectus Chimæram devicit.

ODE XXIII.

Nauta incidit in corpus Archytæ. Hunc Archytas orat, ne ſe inſepultum jacere patiatur.

TE maris, & terræ, numeroque carentis arenæ
Menſorem cohibent *, Archyta *,
Pulveris exigui propè littus parva Matinum *
Munera *: nec quidquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.
Occidit & Pelopis genitor *, conviva Deorum *:
Tithonuſque * remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus *; habentque
Tartara Panthoïden *, iterùm Orco

V. 2. * Retinent, ne Stygium flumen trajicias. * Archytas, magni nominis Philoſophus, patriâ Tarentinus.

V. 3. * *Matinum littus*, in Italiâ.

V. 4. * *Munera*, nempè negata.

V. 7. * Naturæ reſpondet Archytas. * Tantalus qui Deos excepit.

V. 8. * Tithonus, ab Aurorâ dilectus, & in cicadam mutatus.

V. 9. * Jovis filius, Cretæ Rex, inter inferorum judices relatus.

V. 10. * Pythagoram, qui cùm affirmaret ſe belli Trojani temporibus fuiſſe Euphorbum, Pantoi filium, ideò hic *Panthoïdes* dicitur.

Demiſſum; quamvis clypeo Trojana refixo *.
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos, atque cutem * morti conceſſerat atræ;
Judice te, non ſordidus auctor
Naturæ, verique. Sed *omnes una manet nox*.
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios Furiæ torvo ſpectacula Marti:
Exitio eſt avidis mare nautis. [lum
Miſta ſenum ac juvenum denſantur funera: nul-
Sæva caput Proſerpina fugit.
Me quoque devexi * rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Oſſibus & capiti inhumato
Particulam dare. Sic, quodcumque minabitur
Eurus,
Fluctibus Heſperiis, Venuſinæ
Plectantur ſylvæ, te ſoſpite: multaque merces,
Unde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere? forſan
Debita jura, viceſque ſuperbæ
Te maneant ipſum: precibus non linquar inultis;
Teque piacula nulla reſolvent.

V. 11. * Detracto ex templo Junonis Argivæ, ubi fuerat quondam à Menelao ſuſpenſus.

V. 13. * Exiſtimabat Pythagoras ſolum corpus mortem experiri; animas autem è morientum corporibus emiſſas, in alia ſtatim corpora tranſmigrare. Hæc eſt antiqua illa opinio, quam vocant Metempſycoſim.

V. 21. * *Occidentis.* Orion, (quod eſt ſideris nomen), procellas excitare ſolet, ſeu cùm oritur, ſeu cùm occidit.

Quamquam festines, non est mora longa, licebit
Injecto ter pulvere curras.

AD ICCIUM. *Ode XXIV.*

Iccius quidam, Horatii amicus, è philosopho miles factus erat, hunc vates rider.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras
Non antè devictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. Quæ tibi virginum,
Sponso necato, barbara serviet?
Puer quis ex aulâ capillis
Ad cyathum * statuetur unctis;
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? Quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim reverti;
Cùm tu coëmptos undique nobiles
Libros Panætî*, Socraticam & domum *
Mutare loricis Iberis *,
Pollicitus meliora, tendis?

V. 8. * Vini administer in conviviis.

V. 14. * Qui fuit inter Stoicos celeberrimus. * Familiam, id est, Philosophos Socratis discipulos.

Vr 15. Hispanis.

AD VENEREM. *Ode XXV.*

Rogat Venerem, ut in ædem Glyceræ veniat.

O Venus, regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Fervidus tecum puer *, & solutis

V. 5. * Cupido.

Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis ſine te Juventas,
Mercuriuſque.

Ad Apollinem. *Ode XXVI.*

Sanam in corpore ſano mentem petit ab Apolline.

Quid dedicatum * poſcit Apollinem
Vates? Quid orat, de paterâ novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ ſegetes feracis
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
Non rura, quæ Liris * quietâ
Mordet aquâ, taciturnus amnis.
Premant * Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem; dives & aureis
Mercator exſiccet cululis *
Vina Syrâ reparata * merce,
Dis charus ipſis; quippe ter & quater
Anno reviſens æquor Atlanticum
Impunè, Me paſcunt olivæ,
Me cichorea, leveſquæ malvæ.
Frui paratis, & valido mihi
Latoë * dones, & precor, integrâ
Cum mente, nec turpem ſenectam
Degere, nec citharâ carentem.

V. 1. * Solemni die, quo dedicatum ab Auguſto fuit Apollini templum.

V. 7. * Campaniæ fluvius.

V. 8. * Amputent.

V. 11. * Poculorum genus.

V. 12. Permutata.

V. 18. * Apollo, Latonæ fili.

Ad Lyram. *Ode XXVII.*

Lyram ſuam compellat, hortaturque ad carmen aliquod pangendum.

Poscimus, ſi quid vacui ſub umbrâ
Luſimus tecum, quod & hunc in annum

Vivat, & plures; age, dic Latinum,
Barbite *, carmen *,
Lesbio primùm modulate civi *
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim,
Liberum, & Musas, Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum * canebat,
Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
Grata testudo * Jovis, ô laborum
Dulce lenimen! mihi cumque salve
Ritè vocanti.

V. 4. * Lyra. * Videtur innuere sæculare carmen, quod ipsi scribendum injunxerat Augustus.

V. 5. * Alcæo.

V. 10. * Amorem.

V. 14. * Lyra, quia, ut plurimùm, è testudinis squamâ confecta erat.

ODE XXVIII.

Epicuri doctrinam, quam amplexus fuerat, ejurare se simulat.

PARCUS Deorum cultor & infrequens *,
Insanientis dum sapientiæ *
Consultus * erro, nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos. Namque Diespiter *
Igni corusco nubila dividens
Plerumque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum.

V. 1. * Parùm assiduus.

V. 2. * Philosophiæ Epicureæ.

V. 3. * Magister.

V. 5. * Jupiter, quasi, diei pater.

Quo bruta tellus, & vaga flumina
Quo Styx, & inviſi horrida Tænari*
Sedes, Atlanteuſque finis *
Concutitur. Valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens. * Hinc apicem rapax
Fortuna * cum ſtridore acuto
Suſtulit, hîc poſuiſſe gaudet.

V. 10. * Inferorum ſedes.

V. 11.* *Atlas, totus quantus eſt.* Eſt autem ille mons longiſſimè patens.

V. 14. * Honorum culmen.

V. 15. * Hîc Horatius ad Epicureorum mentem revertitur, qui omnia humana uni fortunæ tribuebant.

Ad Fortunam. *Ode XXIX.*

Ut Cæſarem Remquepublicam ſervet.

O Diva, gratum quæ regis Antium*,
Præſens* vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicitâ prece
Ruris colonus; te dominam æquoris,
Quicumque Bithynâ laceſſit
Carpathium pelagus carinâ;
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Urbeſque, genteſque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt Tyranni,
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam *, neu populus frequens

V. 1. * Urbs Italiæ, ubi Templum erat Fortunæ celeberrimum.

V. 2. * Potens.

V. 14.* *Suam potentiam, ſuum regnum.* Hoc ſcilicet cum ſuperioribus junge *metuunt Tyranni ne proruas.*

Ad arma ceſſantes, ad arma
  Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva Neceſſitas,
Clavos trabales *, & cuneos manu
  Geſtans aënâ; nec ſeverus
  Uncus abeſt, liquidumque plumbum.
Te Spes, & albo rara Fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat,
  Utcumque * mutatâ potentes
  Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retrò
Perjura cedit, diffugiunt cadis
  Cum fæce ſiccatis amici,
  Ferre jugum * pariter doloſi.
Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
  Examen * Eois * timendum
  Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu! cicatricum, & ſceleris pudet,
Fratrumque *. Quid nos dura refugimus
  Ætas? quid intactum nefaſti
  Liquimus? undè manus juventus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O utinam novâ
  Incude diffingas * retuſum in
  Maſſagetas *, Arabeſque, ferrum:

V. 18. * Maximos, qui compingendis trabibus inſerviunt.

V. 23. * Cum.

V. 28. * *Doloſi ferre jugum pariter*, id eſt in ferendo jugo. Metaphora ſumpta à bobus inæqualiter trahentibus

V. 31. * Exercitum recentem. * Orientalibus.

V. 34. * Hæc de bellis civilibus intellige.

V. 39. * Id eſt, ferrum, bellis civilibus retuſum, recudas, in Maſſagetas adhibendum.

V. 40. * Scythiæ populos.

Ad Plotium Numidam. *Ode XXX.*

Numidæ, amico ſuo, ex Hiſpaniâ reducì gratulatur.

ET thure, & fidibus juvat
Placare, & vituli ſanguine debito,
Cuſtodes Numidæ Deos;
Qui nunc Heſperiâ ſoſpes ab ultimâ
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen dividit oſcula,
Quàm dulci Lamiæ: memor
Actæ non alio rege * puertiæ,
Mutatæque ſimul togæ.
Creſſâ ne careat pulchra dies notâ *:
Neu promptæ modus amphoræ, [dum:
Neu, morem in Salium *, ſit requies pe-
Neu multi Damalis * meri
Baſſum Threiciâ vincat amyſtide *:
Neu deſint epulis roſæ,
Neu vivax apium *, neu breve lilium.

V. 8. * *Moderatore.* Habuerant nempè eumdem magiſtrum.

V. 10. * *Creſſâ notâ*, id eſt, Cretâ, *de la Craie*, ſic dictâ ab Creta Inſula.

V. 12. * Salii, Martis ſacerdotes, ſolemne quoddam ſaltationis genus exercebant.

V. 13. * Mulieris cujuſdam nomen.

V. 14. * *Amyſtis*, poculum quoddam capaciſſimum, quod uno ſpiritûs tenore hauriebatur.

V. 16. * Herbæ genus, *de l'ache.*

Ad Sodales. *Ode XXXI.*

Eos ad lætitiam hortatur ob devictam Cleopatram.

NUNC eſt bibendum; nunc pede libero
Pulſanda tellus: nunc Saliaribus *

V. 2. * Opiparis, quales vulgò erant Saliorum dapes.

'Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat * dapibus ſodales.
Ante hac nefas depromere Cæcubum
Ceſſis avitis, dùm Capitolio
-Regina * dementes ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum *, quidlibet impotens
Sperare, fortunâque dulci
Ebria. Sed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico *
Redegit in veros timores
Cæſar, ab Italiâ volantem
Remis adurgens, accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniæ *; daret ut catenis
Fatale monſtrum. Quæ generoſiùs
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe citâ reparavit oras *.
Auſa & jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior;
Sævis Liburnis * ſcilicet invidens

V. 4. * Eſt.

V. 7. * Cleopatra, Ægypti Regina.

V. 10. * Eunochorum.

V. 14. * Sup. *vino*. Mareotis eſt Ægypti regio.

V. 20. * Theſſaliæ.

V. 24. * Nec ullas latebras (quòd fortè potuiſſet) claſſe ſibi paravit. *Reparare*, eſt novum aliquid amiſſorum loco parare.

V. 30. * Navibus in Liburniâ factis.

Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho ".

V. 32. * Verba hæc ſic reſolve : *Scilicet non humilis mulier invidens* (nolens) *Liburnis deduci ſuperbo triumpho tamquam privata femina.*

Ad Ministrum. Ode XXXII.

Servum admonet ut cœnam ſine ambitioſo apparatu ſtruat.

Persicos odi, puer, apparatus;
Diſplicent nexæ philyrâ * coronæ,
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil adlabores *
Sedulus curæ : neque te mĩniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arctâ
Vite bibentem.

V. 2. * *La peau du dedans de l'écorce de tilleul.*

V. 5.* *Nihil curæ adlabores*, id eſt, nullam inſume curam, ut aliquid myrto adjicias.

Q. HORATII FLACCI ODARUM LIBER SECUNDUS.

AD C. ASINIUM POLLIONEM. *Ode I.*

Hortatur Pollionem ut, intermissis tragœdiis, historiam, quam de bello civili cœperat, properè conficiat.

MOTUM * ex Metello Consule civicum,
Bellique causas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunæ, gravesque *
Principum amicitias, & arma *
Nondum expiatis uncta cruoribus,
(Periculosæ plenum opus aleæ!)
Tractas, & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.
Paulùm severæ Musa tragœdiæ *
Desit theatris; mox, ubi publicas
Res * ordinaris, grande munus
Cecropio * repetes cothurno,
Insigne mœstis præsidium reis,

V. 1.* Hoc de fœdere illo intellige, quo Romanum Imperium inter se divisérunt Jul. Cæsar, Pompeius, & Crassus, Metello & Afranio Consulibus.

V. 3. * Reipublicæ exitiosas.

V. 4. * Bella civilia.

V. 9. * Non de bello civili, sed de ipsis tragœdiis hæc intellige.

V. 11. * Publicarum rerum historiam.

V. 22.* *Athenienses*, à Cecrope primo Athenarum Rege.

Et conſulenti, Pollio, Curiæ;
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures, jam litui ſtrepunt;
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos jam videor Duces,
Non indecoro pulvere ſordidos,
Et cuncta terrarum ſubacta *,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & Deorum quiſquis amicior
Afris, inultâ ceſſerat impotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias * Jugurthæ *.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiæ * ſonitum ruinæ?
Quis gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ *
Non decoloravere cædes?
Quæ caret orâ cruore noſtro?
Sed ne, relictis, Muſa procax, jocis,
Ceæ * retractes munera næniæ *,
Mecum Dionæo * ſub antro
Quære modos leviore plectro.

V. 23. * A Julio Cæſare.

V. 28. * Sacrificia quæ mortuis fiebant. * Numidiæ Regi, qui victus antè à Romanis & morti datus, victorum poſteà nepotes umbræ ſuæ inferias habuit.

V. 32. * Italiæ.

V. 34. * Apuliæ, id eſt, Italiæ, pars pro toto.

V. 38. * *Nænia*, carmen lugubre. * Ceæ, id eſt, quales canere ſolebat Simonides Poeta, in Ceâ Inſula natus.

V. 39. * Veneris antro.

AD C. SALLUSTIUM. *Ode II.*

Rectè utendum esse divitiis, quarum cupiditati qui benè imperet, beatum esse.

NULLUS argento color est, avaris
Abditæ terris inimice lamnæ *,
Crispe Sallusti *, nisi temperato
Splendeat usu.
Vivet extento Proculeïus * ævo,
Notus in fratres animi paterni,
Illum aget pennâ metuente solvi
Fama superstes.
Latiùs regnes avidum domando
Spiritum *, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus *
Serviat uni.
Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Phraaten *
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus; populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus; regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,

V. 2. * *Lamnæ*, seu laminæ, id est, metallis, auro, argento.

V. 3. * Fuit ille Sallustii historici sororis filius.

V. 5. * Eques Romanus, qui fratres suos bonis per civilia bella planè spoliatos opibus suis benignè adjuvit.

V. 10. * Avaritiam.

V. 11. * Pœni scilicet in Africâ, & in Hispaniâ dominabantur.

V. 17. * Parthorum Regem, qui ob inhumanitatem à suis pulsus, solio deinde restituturus est.

Quiſquis * ingentes oculo irretorto *
Spectat acervos.

V. 23. * *Quiſquis*, hoc junge cum voce, *uni*. * *Irretorto*, minimè cupido, quia qui rem cupit aliquam, ab eâ non diſcedit niſi invitus ac ſæpiùs retorquens oculos.

Ad Delium. *Ode III.*

Modum in adverſis æquè ac ſecundis rebus tenendum eſſe mors admonet.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem; non ſecùs in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitiâ, moriture Deli;
Seu mœſtus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum beâris *
Interiore notâ * Falerni:
Qua pinus ingens, albaque populus
Umbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo;
Huc vina, & unguenta, & nimiùm breves
Flores amœnæ ferre jube roſæ;
Dum res, & ætas, & ſororum *
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis ſaltibus, & domo;
Villâque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes; & extructis in altum

V. 7. * Beatum feceris.

V. 8. * *Notâ Falerni*, id eſt, amphorâ notatâ; ſolebant nimirùm in amphoris notare, quo anno lectum eſſet vinum. * *Interiore*, id eſt, antiquiore; quia quò vetuſtius erat vinum, eò in interiorem Cellæ locum removebatur.

V. 15. Parcarum.

Divitiis

Divitiis potietur hæres.
Diveſne ptiſco natus ab Inacho *
Nil intereſt, an pauper, & infimâ
De gente, ſub divo * moreris
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eòdem cogimur; omnium
*Verſatur * urnâ, ſeriùs, ocyùs*
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impoſitura cymbæ *.

V. 21. * Argivi regni Autore.
V. 23. * Aperto cœlo.
V. 26. * Agitatur.
V. 28. * Cujus rector Charon.

AD SEPTIMIUM. Ode IV.

Septimium invitat ad vitam ſecum rure degendam.

SEPTIMI, Gades * aditure mecum, &
Cantabrum * indoctum [illegible] ferre noſtra, &
Barbaras Syrtes *, ubi Maura ſemper
Æſtuat unda:
Tibur, Argeo * poſitum colono,
Sit meæ ſedes utinam ſenectæ;
Sit modus * laſſo maris, & viarum
Militiæque!
Unde ſi Parcæ prohibent iniquæ

V. 1. * Hiſpaniæ urbem.
V. 2. * Unum ex Hiſpaniæ populis, quem ægrè admodum Romani, nec antè Auguſti tempora, debellarunt.
V. 3. * In Africano littore.
V. 5. * Nempè à Tibure, Argivo.
V. 7. [illegible] *navigationum & itinerum.*

Dulce pellitis * ovibus Galesi *
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura * Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto *
Mella decedunt *, viridique certat
Bacca * Venafro *:
Ver ubi longum, tepidasque præbet
Jupiter brumas; & amicus Aulon *
Fertili Baccho minimùm Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, & beatæ
Postulant arces *: ibi tu calentem
Debitâ sparges lacrymâ favillam *
Vatis amici.

V. 10. * *Alienâ pelle involutis*, quò earum lana, ut potè quæ optima esset, ab aëris injuriis defenderetur. * Calabriæ flumen.

V. 12. * *Tarentinum agrum*, ubi Phalantus quidam, Lacedæmoniorum Dux, Tarentum condidit.

V. 14. * Monti propè Athenas posito.

V. 15. * Minimè cedunt.

V. 16. * Oliva. * Campaniæ oppido.

V. 18. * Collis Tarento vicinus.

V. 22. * Colles.

V. 23. * Cineres.

ODE V.

Ad Pompæium, suum olim Commilitonem.

Amico in patriam post civilia bella redeunti gratulatur.

O Sæpè mecum tempus in ultimum *
Deducte, Brutò militiæ duce *,

V. 1. * Idest, *in summum periculum*.

V. 2. * Bellum: adversùs ipsum Octavium gerente.

Quis te redonavit Quiritem
Diis patriis, Italoque Cœlo,
Pompei, meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſæpe diem mero
Fregi*, coronatus nitentes
Malobathro* Syrio capillos.
Tecum Philippos*, & celerem fugam
Senſi, relictâ non benè parmulâ*;
Cùm fracta virtus, & minaces
Turpe ſolum tetigere* mento.
Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo paventem ſuſtulit aëre*:
Te rurſùs in bellum reſorbens
Unda fretis tulit æſtuoſis.
Ergo obligatam* redde Jovi dapem;
Longâque feſſum militiâ latus
Depone ſub lauru* meâ, nec
Parce cadis tibi deſtinatis.
Oblivioſo lævia Maſſico
Ciboria* exple*; funde capacibus
Unguenta de conchis. Quis udo

V. 7.* Id eſt, *à mediâ die perpotavi*, diem nimirùm frangens; nec expectans, ut epularer, dùm ad finem perveniſſet.

V. 8.* Unguento quodam.

V. 9.* Theſſaliæ urbem, cujus in campis inſigni prælio devicti ſunt Brutus & Caſſius ab Antonio & Octavio.

V. 10.* Clypeo.

V. 12.* Noſtri ſcilicet exercitûs.

V. 14.* *Denſo aëre*, id eſt, *nube circumfusâ*. Jocatur hîc Horatius, & alludit ad quoſdam Bellatores, apud Homerum, quos Dii nubibus involutos ex hoſtium manibus eripiunt.

V. 17.* Votam.

V. 19.* De inſigni quâdam Horatiani horti lauro intellige.

V. 22.* Poculorum genus.* *Exhauri.*

Deproperare * apio * coronas,
Curatve myrto? Quem Venus * arbitrum
Dicet bibendi? Non ego ſaniùs
Bacchabor Edonis *: recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

V. 24. * *Citò nectere.* * Herba quâdam, *de Tache.*

V. 25. * Talorum jactus felicissimus. * *Regem convivii.*

V. 27. * *Thracibus.*

AD VALGIUM. *Ode VI.*

Eum de filii morte consolatur.

Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros; aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Uſque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi *, ſtat glacies iners
Menſes per omnes; aut Aquilonibus
Querceta * Gargani * laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſlen * ademptum; nec tibi, Veſpero *
Surgente, decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter ævo functus * amabilem
Ploravit omnes Antilochum * ſenex
Annos; nec impubem parentes

V. 5. * Valgius ille Poeta erat ſuâ ætate inſignis.

V. 7. * *Loca quercubus conſita.* * Montis Apuliæ.

V. 10. * Nomen eſt pueri. * Veneris ſtellâ, quæ manè & veſperè præ cæteris conſpicitur.

V. 13. * *Neſtor*, qui tres hominum ætates vivendo implevit; quod poeticè dictum ab Homero & aliis pro, *longiſſimâ vitâ.*

V. 14. * Filium ſuum, bello Trojano interfectum.

Troïlon * aut Phrygiæ sorores
Flevere semper. Desine mollium
Tandem querelarum & potiùs nova
Cantemus Augusti trophæa
Cæsaris; & rigidum Niphaten *,
Medumque flumen *, gentibus additum
Victis, minores volvere vortices;
Intraque præscriptum, Gelonos *
Exiguis equitare campis.

V. 16. * Priami filium.
V. 18. * Hellenismus; pro, *molles querelas.*
V. 20. * Armeniæ flumen.
V. 21. * Euphratem.
V. 23. * Scythiæ populos.

Ad Licinium. *Ode VII.*

Eum docet, vitæ securitatem mediocritate contineri.

Rectius vives, Licini, neque altum *
Semper urgendo; neque, dùm procellas
Cautus horrescis, nimiùm premendo
Littus iniquum *.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret, obsoleti
Sordibus tecti, caret invidendâ *
Sobrius aulâ.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus; & celsæ graviore casu
Decidunt turres; feriuntque summos
Fulmina montes.
Sperat infestis, metuit secundis *
Alteram sortem, benè præparatum

V. 1. * Sup. *mare.*
V. 4. * *Saxis & vadis metuendum.*
V. 7. * Id est, *cujus magnificentia invidiam excitet.*
V. 13. * Sup. *rebus.*

Pectus: informes hyemes reducit
Jupiter, idem
Summovet. Non, si malè * nunc, & olim
Sic erit. Quondam * cithara tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum *
Tendit Apollo.
Rebus angustis animosus, atque
Fortis appare, sapienter idem
Contrahes vento nimiùm secundo
Turgida vela.

V. 17. * *Non si malè nunc est tibi.*
V. 18. * *Aliquando.*
V. 19. * Ut homines interficiat.

Ad Q. Hirpinum. *Ode VIII.*

Eum hortatur, ut positâ, quâ malè angebatur, de publicis negotiis sollicitudine, genio indulgeat.

Quid bellicosus Cantaber *, & Scythes;
Hirpine Quincti, cogitet, Adria *
Divisus objecto, remittas
Quærere; nec trepides * in usum
Poscentis ævi pauca. Fugit retrò
Lævis juventas, & decor, aridâ
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis; neque uno luna rubens nitet
Vultu. Quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas?
Cur non sub altâ vel platano *, vel hac

V. 3. * Hispaniæ populus.
V. 2. * *Adriatico mari.*
V. 4. * Id est, *ne anxius sis de rebus ad vitam necessariis.*
V. 13. * Platanus est arbor, *un plane.*

Pinu jacentes sic * temerè *, & rosâ
Canos odorati capillos,
Dùm licet, Assyriâque nardo *,
Potamus uncti? Dissipat Evius *
Curas edaces. Quis puer ocyùs
Restinguet ardentis Falerni
Pocula, prætereunte * lymphâ.

V. 14. * Hîc Horatius, corpore humi deposito, demonstrat, quod verbis præcipit. * *Ut casus tulerit.*

V. 16. * Unguento quodam ex Assyriâ advecto.

V. 17. * Bacchi nomen.

V. 20. * Id est, *Aquâ fontis prætereuntis.*

Ad Mœcenatem. *Ode IX.*

Se nihil posse præter Lycimniam canere.

Nolis longa feræ bella Numantiæ *,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharæ modis;
Nec sævos Lapithas *, & nimium mero
Hylæum *; domitosque Herculeâ manu
Telluris juvenes *, undè periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. Tuque pedestribus
Dices historiis prælia Cæsaris,
Mœcenas, meliùs, ductaque per vias
Regum colla minacium.

V. 1. * Numantia urbs est Hispaniæ exitio suo celeberrima.

V. 5. * Thessaliæ populos.

V. 6. * Unum è Centauris.

V. 7. * Gigantes.

V. 9. * *Solutâ oratione.*

V. 11. * Romæ; scilicet in triumphum.

Me dulces dominæ Musa Lycimniæ *
Cantus, me voluit dicere lucidùm *
Fulgentes oculos, & benè mutuis
Fidum pectus amoribus.
Quam nec ferre pedem * dedecuit choris;
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianæ celebris die.
Nùm tu, quæ tenuit dives Achæmenes *,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias * opes
Permutare velis * crine Lycimniæ,
Plenas aut Arabum domos?

V. 13. * Omnes vulgò interpretes hoc nomine Mœcenatis uxorem designari volunt. Contrà existimat, vir sanè, ut in discutientis Horatiis operibus minimè timidus, sic in gallicè reddendis ingeniosus multùm ac felix *Sanado*, Lycimniam illam esse, non Mœcenatis uxorem, sed Horatii amicam. Huic assentior.

V. 14. * Pro, *lucidè*.

V. 17. * *Inserere se choris* Matronarum festis diebus saltantium.

V. 21. * Persarum Rex ditissimus.

V. 22. * Regis Mygdonis.

V. 23. * Impetus est animi nimiùm amantis. Quæ sentit ipse, transfert ad Mœcenatem.

ODE X.

In arborem, cujus casu pænè oppressus fuerat.

ILLE & nefasto te posuit die,
Quicumque primùm sacrilegâ manu
Produxit arbos, in nepotum *
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim sui

V. 3. * *Posterorum.*

Fregisse

Fregiſſe cervicem *, & penetralia
Sparſiſſe nocturno cruore
Hoſpitis: ille venena Colchica *,
Et quicquid uſquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui ſtatuit meo,
Te triſte lignum, te caducum *
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, numquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. Navita Boſphorum *
Pœnus perhorreſcit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata.
Miles ſagittas & celerem fugam *
Parthi; catenas Parthus, & Italum
Robur; ſed *improviſa lethi*
Vis rapuit, rapietque gentes.
Quàm pœnè furvæ regna Proſerpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum *!
Sedeſque * deſcriptas piorum, &
Æoliis fidibus querentem
Sappho * puellis de popularibus:
Et te ſonantem pleniùs aureo,

V. 6. * *Frangere cervicem*, idem eſt ac, *ſtrangulare*.

V. 8. * Colchis, Aſiæ Regia, fertilis admodum venenis fuit.

V. 11. * Id eſt, *aliquando caſurum*.

V. 14. * Fretum anguſtum.

V. 17. * Quia Parthi, dum fugerent, mirâ arte tela in ſequentem hoſtem poſtè jaculabantur.

V. 22. * Unum ex infernis judicibus.

V. 23. * *Campos Elyſios*.

V. 25. * *Sappho*, in accuſativo caſu. Fuit illa Poetria inſignis; ideòque Leſbiadum invidiam in ſe concitavit. Quarum iniquitatem carminibus ſuis non ſemel notavit.

Alceæ *, plectro dura navis *,
Dura fugæ * mala, dura belli.
Utrumque * sacro digna silentio
Mirantur Umbræ dicere: sed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Densum * humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua centiceps *
Aures, & intorti capillis
Eumenidum * recreantur angues.
Quin & Prometheus *, & Pelopis parens *
Dulci laborum decipitur * sono,
Nec curat Orion * leones,
Aut timidos agitare lyncas.

V. 27. * *Alcæus*, itidem ut Sappho, insignis Poeta, eodem tempore eâdemque in urbe vivit. Exul è patriâ (quæ fuit urbs Mitylene) tyrannos bello persecutus est, ac tandem aliquando expulit. * *Navigationis.*

V. 28. * *Exilii.*

V. 29. * *Alcæum & Sappho.*

V. 32. * Tam densâ multitudine circumfusum, *ut Alcæi humeris incumberent.*

V. 34. * *Cerberus.*

V. 36. * *Furiarum.*

V. 37. * Qui ob ignem clam è cælo subductum, in inferos detrusus est, assidui vulturis rostro æternùm laniandus * *Tantalus*, cujus nota sitis est mediis in aquis positi.

V. 38. * Hellenismus: pro, *laborum oblivisscitur.*

V. 39. * Inclytus olim venator.

AD POSTHUMUM. *Ode XI.*

De mortis necessitate.

EHEU fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni, nec pietas moram
Rugis, & instanti, senectæ

Afferet, indomitæque morti.
Non si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illachrymabilem
Plutona tauris; qui ter amplum
Geryonem, Tityonque tristi *
Compescit undâ, scilicet omnibus,
Quicumque terræ munere vescimur,
Enavigandâ *, sive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Frustrà cruento Marte carebimus,
Fractisque rauci fluctibus Adriæ;
Frustrà per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Austrum.
Visendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danaï genus *
Infame, damnatusque longi
Sisyphus Æolides * laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor: neque harum, quas colis arborum
Te, præter invisas cupressos *,
Ulla brevem * dominum sequetur.
Absumet hæres Cæcuba * dignior
Servata centum clavibus, & mero
Tinget pavimentum superbum,
Pontificum potiore * cœnis.

V. 8. * Hispaniæ Regem, quem aiunt triplex habuisse corpus. * Unum è Gigantibus.

V. 11. * *Undâ nobis omnibus tranandâ.*

V. 18. * *Danai filiæ*, quæ sponsos suos, unâ eâdemque nocte, interemerunt.

V. 20. * *Æoli filius*, qui apud inferos saxum ingens ad summum montis cacumen magno ac perpetuo nisu vo vit.

V. 23. * Arbores, quæ solebant in funeribus adhiberi.

V. 24. * *Vitæ brevis.*

V. 25. * Sup. *vina.*

V. 28. * Id est, *meliore quàm quod in Pontificum cœnis bibi solet.*

ODE XII.

In insanum ætatis suæ luxum, quem cum antiquâ Romanorum frugalitate comparat.

JAM pauca aratro jugera regiæ
Moles * relinquent : undique latiùs
Extensa visentur Lucrino *
Stagna * lacu, platanusque cælebs
Evincet * ulmos : tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium *,
Spargent olivetis * odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus *. Non ita Romuli
Præscriptum, & intonsi Catonis *
Auspiciis, veterumque normâ.
Privatus illis census * erat brevis,
Commune * magnum : nulla decempedis *.
Metata privatis * opacam
Porticus excipiebat Arcton *.
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant; oppida publico
Sumptu jubentes, & Deorum
Templa novo decorare saxo.

V. 2. * Ædificia.

V. 3. * Lucrinus lacus erat in sinu Baïano.

V. 4 * Arte facta. * Platanus, *lc plane*, dicitur *cælebs*, quia cum vitibus non maritatur.

V. 5. * Expellet.

V. 6. * Id est, *omnes flores.*

V. 7. * *Olivetum*, locus oleis frequens.

V. 10. * Nempè, *solis.*

V. 11. * Qui Censor vulgò nominatur..

V. 13. * *Divitiæ.*

V. 14. * Id est, *Bonum publicum.* * Mensura decem pedum.

V. 15 * Apud privatos.

V. 16. * *Ventum ab Arcto*, seu Septemtrione, *flantem.*

Ad Grosphum. *Ode XIII.*

Optatur ab omnibus animi tranquillitas: ea verò coercendis cupiditatibus tantummodò comparatur.

Otium Divos rogat in patenti
Prensus * Ægeo; simul atra nubes
Condidit lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis;
Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetrâ decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpurâ venale, nec auro.
Non enim gazæ, neque Consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas laqueata circùm
Tecta volantes.
Vivitur parvo benè*, cui paternum
Splendet in mensâ tenui salinum:
Nec leves somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur * ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitiosa naves
Cura, nec turmas equitum relinquit,
Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præsens animus, quod ultrà est
Oderit curare, & amara læto
Temperet risu: *nihil est ab omni*
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem;

V. 2. * *A tempestate interceptus.*

V. 13. * Sup. *ab eo, cui, &c.*

V. 17. * Metaphoricè dictum, pro *desideria in longum protendimus.*

Longa Tithonum * minuit ſenectus;
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora *.
Te greges centum Siculæ que * circùm
Mugiunt vaccæ, tibi tollit hinnitum *.
Apta quadrigis equa, te bis Afro
Murice * tinctæ
Veſtiunt lanæ: mihi parva rura, &
Spiritum * Graiæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

V. 30. * Auroræ maritum, quem ſuperi fecêre mortis, non ſenectutis, immunem.

V. 32. * *Fatum*, quia ex horâ nativitatis, ut plurimum, pendet.

V. 33. * In pretio erant Siciliæ armenta, ob opima, quibus abundat, paſcua.

V. 35. * *Tibi tollit hinnitum*, poeticè pro, *tibi eſt.*

V. 36. * *Murex*, piſciculus, è quo purpura.

V. 38. * Id eſt, tenuem auram, *un ſouffle*, *un rayon.*

ODE XIV.

Ad Mœcenatem ægrotum.

Cùm ſæpiùs diceret Mæcenas ſe brevi moriturum, erumpit Horatius in affectus, affirmatque, ei ſe vivere nolle ſuperſtitem.

Cur me querelis examinas tuis?
Nec Diis amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mœcenas, mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah! te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera?
Nec carus æquè *, nec ſuperſtes

V. 7. * *Nec carus æquè mihi ac tu eſt.*

Integer *. Ille dies utramque
Ducet ruinam : non ego perfidum
Dixi ſacramentum *. Ibimus, ibimus,
Utcumque * præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec ſi reſurgat centimanus Gyas *,
Divellet unquam : ſic potenti
Juſtitiæ, placitumque Parcis.
Seu Libra *, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ *, ſeu tyrannus *
Heſperiæ Capricornus undæ:
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. Te Jovis * impio
Tutela Saturno * refulgens *
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas; cùm populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum * :
Me truncus illapſus cerebro

V. 8. * Te amiſſo, qui mei pars es.

V. 10. * Hoc refer ſacramentum ad ea verba, *ille dies utramque ducet ruinam.*

V. 11. * *Quandocumque.*

V. 14. * Unus è Gigantibus.

V. 17. * Libra, Scorpius, Capricornus, tria ſunt è duodecim Zodiaci ſignis.

V. 19. * Id eſt, *mei horoſcopi.* * Quia in Occidentalem terrarum partem maximè dominatur.

V. 22. * Stellæ, cui nomen Jupiter.

V. 23. * Saturni ſtellæ. * *Contrà fulgens.* Nempè Saturni ſtella pericula minari creditur, niſi Jovis oppoſiti radiis malignitas ejus ſuperetur.

V. 26. * Ob te morbo recreatum, aut fortè repentino aliquo periculo ſervatum.

Sustulerat, nisi Faunus * ictum
Dextrâ levasset, Mercurialium *
Custos virorum. Reddere victimas,
Ædemque votivam * memento:
Nos humilem feriemus agnam.

V. 28. * Inter ruris Deos præcipuus.
V. 29. * *Doctorum*, quos scilicer tuetur Mercurius, eloquentiæ Deus.
V. 31. * *Voto promissam.*

ODE XV.

Invehitur in Romanorum luxum & avaritiam, postquam ipse modestam de se vitam professus est.

NON ebur, neque aureum
Meâ renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ *
Premunt columnas ultimâ recisas
Africâ: neque Attali,
Ignotus hæres, Regiam occupavi *:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides; & ingenî
Benigna vena est; pauperemque dives
Me petit nihil suprà
Deos lacesso, nec potentem amicum *
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis *.
Truditur dies die,

V. 3. * Ex *Hymetto* monte adscitæ.
V. 6. * Quemadmodum Aristonicus, Eumenis ex pellice filius, qui se in Attali patrui hæreditatem, spreto ipsius testamento, obtrudere voluit.
V. 12. * Mæcenatem.
V. 14. * Meâ villâ, in agro Sabino.

Novæque pergunt interire Lunæ:
Tu ſecanda marmora
Locas *, ſub ipſum funus, & ſepulchri
Immemor ſtruis domos:
Mariſque Baiis obſtrepentis, urges
Summovere * littora,
Parùm locuples continente ripâ.
Quid, quod uſque * proximos
Revellis agri terminos, & ultrà
Limites clientium
Salis * avarus? Pellitur paternos
In ſinu ferens Deos
Et uxor & vir, ſordidoſque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci ſede deſtinatâ
Aula divitem manet
Herum. Quid ultrà tendis? *æqua tellus*
Pauperi recluditur,
Regumque pueris: nec ſatelles * Orci,
Callidum Promethea
Revexit auro captus. Hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus * coercet; hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atque non vocatus, audit *.

V. 18. * Id eſt, agis cum redemptore aliquo ut curet *ſecari tibi marmora.*
V. 21. * Ædificiis tuis.
V. 23. * *Semper.*
V. 26. * Tranſilis.
V. 34. * Charon.
V. 38. * Atreum, Thyeſten, &c.
V. 40. * *Audit levare*, id eſt, *audit ut levatum veniat.*

ODE XVI.

Hymnus Baccho dictus.

BACCHUM in remotis carmina rupibus
Vidi docentem; (credite poſteri)

Nymphasque discentes, & aures
Capripedum Satyrorum acutas.
Evœ! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidùm *
Lætatur, Evœ, parce Liber,
Parce gravi metuende thyrso *.
Fas pervicaces est mihi Thyadas *,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare * mella.
Fas & beatæ conjugis * additum
Stellis honorem, rectaque Penthei *
Disjecta non levi ruinâ,
Thracis & exitium Lycurgi *.
Tu flectis amnes *, tu mare Barbarum:
Tu separatis uvidus * in jugis
Nodo coërces viperino
Bistonidum * sine fraude * crines.
Tu, cùm parentis * regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
Rhœcum * retorsisti leonis
Unguibus, horribilique malâ *.
Quanquam choreis aptior & jocis
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris; sed idem

V. 6. * *Turbidùm*, adverbialiter.

V. 8. * Hastâ, pampinis ornatâ.

V. 9. * *Bacchantes.*

V. 12. * Canendo *iterum exhibere.*

V. 13. * Ariadnes, cujus coronam Bacchus inter sidera retulit.

V. 15. * Regis Thebarum.

V. 16. * Thraciæ Regis.

V. 17. * Apud Indos.

V. 18. * Vino.

V. 20. * *Bacchantium* *. Id est, *damno.*

V. 21. * Jovis.

V. 23. * Unum è Gigantibus.

V. 24. * Maxillâ,

Pacis eras mediuſque * belli.
Te vidit inſons * Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam; & recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

V. 28. * *Æquá ad atrumque comparatus.* | V. 29. * *Nihil tibi nocens.*

AD MŒCENATEM. *Ode XVII.*

Æternam ſibi famam apud omnes populos ex carminibus ſuis pollicetur.

NON uſitatâ, nec tenui ferar
Pennâ, biformis * per liquidum æthera
Vates; neque in terris morabor
Longius; invidiâque major
Urbes relinquam. Non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas *,
Dilecte Mœcenas, obibo.
Nec Stygiâ cohibebor undâ.
Jam jam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles, & album mutor in alitem *
Supernè; naſcunturque leves
Per digitos humeroſque plumæ.
Jam Dædalæo notior Icaro
Viſam gementis * littora Boſphori,
Syrteſque Getulas canorus
Ales, Hyperboreoſque * campos.

V. 2. * Ut potè qui homo primùm, deindè Cycnus factus ero.

V. 6. * Locus obſcurus ac fortaſſè mendoſus. Sic vulgò exponitur, *quem ita vocas*, nempè pauperum ſanguinem.

V. 10. * Cycnum.

V. 14. * Ob agitati maris ſtrepitum.

V. 16. * *Septentrionales.*

Me Colchus *, & qui dissimulat metum
Marsæ * cohortis Dacus, & ultimi
Noscent Geloni *; me peritus
Discet Iber *, Rhodanique potor *.
Absint inani funere nœniæ *,
Luctusque turpes, & querimoniæ:
Compesce clamorem, ac sepulchri
Mitte supervacuos honores.

V. 17. * Asiæ populus.

V. 17. * Hîc Marsorum cohors prò *Romanis legionibus* nominatur.

V, 19. * Populi Scythis proximi.

V. 20. * Hispani.

* Galli.

V. 21. * Funebres cantus.

Q. HORATII FLACCI ODARUM LIBER TERTIUS.

ODE I.

Vitam beatam non in honoribus aut divitiis esse positam.

ODI profanum vulgus, & arceo:
Favete linguis; carmina non priùs
Audîta, Musarum sacerdos,
Virginibus puerisque canto*.
Regum timendorum, in propriosgreges*, 5.
Reges in ipsos Imperium est Jovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est* ut viro vir latiùs ordinet*,
Arbusta* sulcis; hic generosior* 10.
Descendat in Campum* petitor*;
Moribus hic meliorque famâ
Contendat: illi turba clientium
Sit major: *Æquâ lege Necessitas**
Sortitur insignes, & imos: 15.
Omne capax movet urna nomen.

V. 4. *. Primam hanc Strophen quidam hinc eliminant, & ad sæculare carmen tanquam totius operis caput, rejiciunt.

V. 5. * Sup. *Imperium est.*

V. 9.* Contingit ut.

* Amplioribus in fundis digesta possideat.

V. 10.* Vites præsertim.* *Genere nobilior.*

V. 11. * Martium.

* *Honores ambiens.*

V. 14. * Mors.

Diſtrictus enſis * cui ſuper impiâ
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt * ſaporem:
Non avium cytharæque cantus
Somnum reducent. Somnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit *, umbroſamque ripam
Non Zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ;
Funduſque mendax; arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia * agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta piſces æquora ſentiunt,
Jactis in altum molibus *: huc frequens
Cæmenta * demittit redemptor *
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus: ſed timor, & minæ
Scandunt eòdem, quo dominus; neque
Decedit ærata triremi, &

V. 17. * Alludit ad hiſtoriam Damoclis; quem ad menſam Dionyſii, Siciliæ Tyranni, accumbentem non mediocriter exterruit nudi gladii aſpectus capiti ſuo impendentis.

V. 19. * Coquorum labor & induſtria non efficient.

V. 23. * *Lenis ſomnus non faſtidit domos agreſtium, &c.*

V. 28. * *Hœdus*, ſideris nomen, ut &, *Arcturus*.

V. 31. * *Urentia.*

V. 34. * Ædificiorum fundamentis.

V. 35. * Materiam videlicet extruendis illis molibus aptam. * Qui periculo ſuo faciendum opus aliquod, mercede pactâ, ſuſcipit, Redemptor dicitur.

Poſt equitem ſedet atra cura.
Quòd ſi dolentem nec Phrygius lapis *;
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit uſus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumque coſtum *;
Cur invidendis poſtibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium *?
Cur valle permutem Sabinâ *
Divitias operoſiores?

V. 41. * Marmor.
V. 44. * Unguentum allatum è Perſiâ, ubi regnavit olim Achæmenes.
V. 46. * Domum.
V. 47. * Fundulo meo, qui eſt in agro Sabino.

ODE. II.

Bellicæ fortitudinis, probitatis, & religioſæ ſilentii, commendatio.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Rubuſtus acri militiâ puer
Condiſcat; & Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſtâ;
Vitamque ſub dio *, & trepidis * agat
In rebus. Illum ex mœnibus hoſticis
Matrona * bellantis Tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo,
Suſpiret: Eheu! ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce & decorum eſt pro patria mori:
Mors & fugacem perſequitur virum,
Nec parcit imbellis juventæ

V. 5. * Aperto cœlo. * *Trepidis in rebus*, id eſt, inter labores & pericula.
V. 7. * Uxor.

Poplitibus, timidoque tergo:
Virtus, repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus;
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ * tentat iter viâ;
Cœtusque vulgares, & udam
Spernit humum fugiente pennâ.
Est & fideli tuta silentio
Merces: vetabo, qui Cereris sacrum *
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus *, fragilemque mecum
Solvat phaselum *. Sæpe Diespiter *
Neglectus, incesto * addidit integrum:
Rarò antecedentem scelestum
*Deseruit * pede Pœna claudo.*

V. 22. * Arduâ, hominum vulgo denegatâ & occlusâ.

V. 26. * Capitali pœnâ plectebatur, qui sacra Cereris mysteria evulgarat.

V. 28. * Tecto.

V. 29. * Naviculam. * Jupiter, quasi *Dîi pater.*

V. 30. * Sceleris alicujus reo.

V. 32. *Rarò non assequitur.* * Antiqui pingebant Pœnam claudicantem, ut intelligeretur, Deos serò, & quasi invitos, punire.

ODE III.

Cùm orta suspicio esset velle Augustum Trojam reparare, atque illuc transferre Imperii sedem, eum Horatius ab ejusmodi consilio, sed quasi aliud agens, deterret.

JUSTUM & tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium *,
Non vultus instantis tyranni

Mente

Mente quatit * ſolida; neque Auſter
Dux * inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arces attigit igneas:
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres *, indocili jugum
Collo trahentes; hac Quirinus *
Martis * equis Acheronta * fugit;
Gratum elocutâ * conſiliantibus *
Junone Divis: Ilion, Ilion
Fatalis incertuſque judex *,
Et mulier peregrina * vertit
In pulverem, ex quo deſtituit Deos *.
Mercede pactâ * Laomedon *, mihi
Caſtæque damnatum Minervæ *,
Cum populo, & duce fraudulento.

V. 4. * i. e. *Demovet è mente ſolidâ.*

V. 5. * Maris Adriatici arbiter & quaſi Dominus.

V. 14. * Fingunt Poetæ currum Bacchi junctis tigribus trahi.

V. 15. * Romulus.

V. 16. * Patris ſui. * Unum ex infernis fluminibus.

V, 17. * *Poſtquam Juno ſermonem habuit Diis gratiſſimum*, ſcilicet non obſtare ſe quominùs ſuperis Romulus aſcriberetur. * i. e. *Conſilium habentibus.*

V. 19. * Paris.

V. 20. * Helena.

V. 21. * Neptunum & Apollinem.

V. 22. * Ut everſos Trojæ muros repararent. * Priami pater, Trojæ rex.

V. 23. * Ob prælatam ſibi ac Junoni à Paride Venerem.

Jam nec Lacænæ ſplendet adulteræ *
Famoſus hoſpes *; nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus * refringit:
Noſtriſque ductum * ſeditionibus
Bellum reſedit. Protinus & graves
Iras, & inviſum nepotem *,
Troïca quem peperit ſacerdos *,
Marti redonabo. Illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patiar Deorum:
Dum longus inter ſæviat Ilion
Romamque pontus: qualibet exules
In parte regnanto beati;
Dum Priami Paridiſque buſto
Inſultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ: ſtet Capitolium
Fulgens, triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare jura Medis:
Horrenda * latè nomen in ultimas
Extendat oras; quà medius liquor *
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arva Nilus *
Aurum irrepertum *, & ſic melius ſitum
Cùm terra celat, ſpernere * fortior,

V. 25. * Helenæ, quæ cum Menelai, Lacedæmoniorum Regis, uxor eſſet, à Paride abduci ſe paſſa eſt.

V. 26. * Paris

V. 28. * Viribus.

V. 29. * Productum.

V. 33. * Romulum, Marte, Junonis filio, natum.

V. 32. * Ilia, quæ, inter virgines Veſtales præcipuum habuit locum.

V. 45. * Metuenda.

V. 46. * Mare Mediterraneum.

V. 48. * Ægypti flumen.

V. 49. * In terræ viſceribus latentem.

V. 50. * i. e. *Ad ſpernendum.*

Quàm cogere humanos in uſus,
Omne ſacrum rapiente dextrâ.
Quicumque mundo terminus obſtitit *,
Hunc tangat armis, viſere geſtiens
Quâ parte * debacchentur ignes,
Quâ nebulæ pluviique rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii,
Rebuſque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
Trojæ renaſcens alite * lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis, & ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aheneus,
Auctore Phœbo *, ter pereat meis
Exciſus Argivis: ter uxor
Capta virum pueroſque ploret.
Non hæc jocoſæ conveniunt lyræ:
Quò Muſa tendis * ? deſine pervicax
Referre ſermones Deorum, &
Magna modis * tenuare parvis.

V. 53. * *Obſtitit mundo*, i. e. *mundum claudit*. Quicumque mundo terminus eſt. *Sanad.*

V. 55. * Zonam hic torridam deſignat, ut ſequente verſu, frigidam.

V. 61. * Auſpiciis.

V. 66. * A quo jam antè extructa fuerant Trojæ mœnia.

V. 72. * Cantibus.

Ad Calliopen. *Ode IV.*

Exemplo ſuo probat, maximè tutum eſſe quiſquis amicus eſt Muſis; quarum ope & conſilio qui deſtitutus eſt, quantumvis potentiâ ac viribus valeat, exitio gravi corruere, Gigantum aliorumque ſimilium exemplo demonſtrat.

DESCENDE cœlo, & dic, age, tibiâ,
Regina longum, Calliope, melos;

Seu voce nunc mavis acutâ,
Seu fidibus cytharâve Phœbi.
Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire & videor pios *
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ subeunt, & auræ.
Me fabulosæ * Vulture * in Appulo,
Altricis * extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumque somno,
Fronde novâ puerum palumbes
Texêre; mirum quod foret omnibus,
Quicumque celsæ nidum * Acherontiæ *,
Saltusque Bantinos, & arvum
Pingue tenent humilis Ferenti;
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & ursis: ut premerer sacrâ
Lauroque, collatâque myrto,
Non sine Dîs animosus infans.
Vester *, Camœnæ, vester in arduos
Tollor Sabinos *; seu mihi frigidum
Prænestе *, seu Tibur supinum *,
Seu liquidæ * placuere Baiæ.
Vestris amicum fontibus, & choris,

V. 6. * Musis consecratos.

V. 9. * *De quibus multa narrantur*, putà, Veneris currum ab illis trahi. * Nomen montis.

V. 10. * *Que me aluit.*

V. 14. * Urbem exiguam in summo monte, *instar niduli*, positam. * *Acherontia*, *Bantia*, *Ferentum*, oppida sunt his locis vicina.

V. 21. * *Vester ego sum*, i. e. Vestro sum in præsidio, quemcumque petiero locum.

V. 22. * Ubi villam habebat Horatius.

V. 23. * Latii urbem * *In declivi colle positum.*

V. 24. * *Balneis celebres.*

Non me Philippis * verſo acies retro,
Devota * non extinxit arbos *,
Nec Siculâ Palinurus undâ.
Utcumque mecum vos eritis; libens
Inſanientem navita Boſphorum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Aſſyrii viator.
Viſam Britannos hoſpitibus * feros,
Et lætum equino ſanguine Concanum *:
Viſam pharetratos Gelonos *,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Cæſarem altum *, militiâ ſimul
Feſtas cohortes abdidit oppidis,
Finire quærentem labores,
Pierio reereatis antro.
Vos lene conſilium & datis, & dato
Gaudetis almæ. Scimus, ut impio;
Titanas, immanemque turmam,
Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, & Umbras regnaque triſtia;
Divéſque, mortaléſque turbas
Imperio regit unus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
Fratreſque tendentes opaco
Pelion * impoſuiſſe Olympo.

V. 26. * Quam ad urbem victi ſunt ab AuguſtoBrutus & Caſſius

V. 27. * *Execranda.* * De quâ jam dictum eſt Od. 10. Lib. 2.

V. 28. * Siciliæ promontorium, ubi Horatius è Macedoniâ rediens naufragio pœnè interiit.

V. 33. * Quos Dïs ſuis immolabant.

V. 34. * Hiſpaniæ gentem.

V. 35. * Populum Scythis vicinum.

V. 37. * *Altum*, ſeu, *alitum*, à verbo, *alere*.

V. 52. * Theſſaliæ montem, ut & *Olympum*.

Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœcus, evulſiſque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis ægida
Poſſent ruentes? Hinc avidus ſtetit
Vulcanus; hinc matrona Juno, &
Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ * lavit
Crines ſolutos, qui Lyciæ tenet
Dumeta *, natalémque ſylvam,
Delius & Patareus Apollo.
Vis conſilî expers mole ruit ſuâ:
Vim temperatam Dî quoque provehunt
In majus; iidem odere vires
Omne nefas animo moventes.
Teſtis mearum centimanus Gyas
Sententiarum notus, & integræ
Tentator * Orion Dianæ,
Virgineâ domitus ſagittâ.
Injecta monſtris Terra dolet ſuis,
Mœrétque partus * fulmine luridum
Miſſos ad Orcum, nec peredit
Impoſitam celer ignis Ætnam,
Incontinentis * nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Cuſtos; amatorem * trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

V. 61. * Fontis è monte Parnaſſo fluentis.

V. 63. * Delon, ubi natus eſt Apollo.

V. 71. * *Qui vim Dianæ afferre voluit.*

V. 73. * Gigantes, quos pepererat.

V. 77. * Nempè Latonam temerare voluerat.

V. 79. * Proſerpinæ, quam ex ipſâ Plutonis regiâ rapere tentavit.

ODE V.

Laudatur Augustus, quòd feroces hostes ac præsertim Parthos, à quibus antè Romani duce Crasso devicti fuerant, solo sui nominis terrore subegerit.

CŒLO tonantem credidimus Jovem
Regnare; præsens Divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis *
Imperio, gravibúsque Persis *,
Milésne Crassi * conjugê barbarâ
Turpis maritus vixit? & hostium
[Proh Curia, inversique mores!]
Consenuit socerorum in armis
Sub rege Medo, Marsus, & Appulus,
Anciliorum *, nominis *, & togæ *
Oblitus, æternæque Vestæ,
Incolumi Jove, & urbe Româ?
Hoc caverat mens provida Reguli *,
Dissentientis * conditionibus
Fœdis, & exemplo trahenti

V. 3. * Angliæ populis.

V. 4. * Persæ iidem ac Parthi.

V. 5. * Qui sub Triumviri nomine Rempublicam cum J. Cæsare & Pompeio tenuit. Victus ac cæsus fuit à Parthis anno U. C. 702.

V. 10. * *Ancila* fuerunt clypeoli sacri, quorum unus regnante Numâ è cælo decidisse creditus est.

* Romani. * Quæ Romanorum propria fuit.

V. 13. * Qui primo Punico bello sæpiùs fusis Carthaginiensibus, ab iis tandem planè victus ac captus fuit.

V. 14. * In Senatu Romano, ad quem remissus ab hostibus fuerat, ut eum hortaretur ad pacem petendam redimendosque captivos.

Perniciem veniens in ævum,
Si non periret immiſerabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde (dixit),
Direpta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero *,
Portáſque non clauſas, & arva
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit! flagitio additis
Damnum; neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco;
Nec vera virtus, cùm ſemel excidit,
Curat * reponi * deterioribus *:
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis *, erit ille fortis
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic, unde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit: ô pudor!
O magna Carthago, probroſis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur * pudicæ conjugis oſculum,
Parvóſque natos, ut capitis minor *,
A ſe removiſſe, & virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum;
Donec labantes conſilio Patres
Firmaret auctor nunquam aliàs dato;
Interque mœrentes amicos,

V. 22. * *Ad libertatem nato.*
V. 30. * *Amat.*
* *Reſtitui, redire.*
* *Ignavis.*
V. 32. * Retibus.
V. 41. * Sub. *Regulus.*
V. 42. * i. e. *Capite minutus*, ſeu, jure civitatis privatus.

Egregius

Egregius properaret exul *.
Atqui sciebat, quæ sibi barbarus
Tortor pararet *: non aliter tamen
Dimovit obstantes propinquos,
Et populum reditus morantem,
Quàm si clientûm longa negotia
Dijudicatâ lite relinqueret;
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum

V. 48. * Carthaginem, quò rediturum se promiserat.
V. 50. * Nimirùm atrocissimo cruciatu à Pœnis enectus est Regulus.

Ad Romanos. *Ode VI.*

Ex Deorum contemptu morumque dissolutione maximas in Rempublicam profluxisse calamitates.

Delicta majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,
Ædesque labentes Deorum, &
Fœda nigro simulachra fumo.
Diis te minorem quòd geris, imperas:
Hinc omne principium; hùc refer exitum.
Dii multa neglecti dederunt
Hesperiæ * mala luctuosæ.
Jam bis Monæses *, & Pacori * manus,
Non auspicatos contudit impetus
Nostros; & adjecisse prædam
Torquibus exiguis renidet *.
Pœnè occupatam seditionibus
Delevit Urbem Dacus, & Æthiops;

V. 8. * Italiæ.
V. 9. * Parthorum Dux, à quo victus fuit Crassus. * Qui fuit Orodis Parthorum Regis filius.
V. 12. * *Lætatur.*

Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis,
Fœcunda culpæ ſecula, nuptias
Primùm inquinavêre, & genus, & domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam, populoſque * fluxit.
Motus * doceri gaudet Ionicos *
Matura virgo, & fingitur artibus *
Jam nunc, & inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor ſanguine Punico;
Pyrrhumque *, & ingentem cecîdit
Antiochum*, Hannibalemq; dirum.
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas, & ſeveræ
Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſtes, ſol ubi montium
Mutaret umbras, & juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus * agens * abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

V. 20. * *Provincias Imperii Romani.*

V. 21.* Saltandi modum. * Iones, Græciæ populi, voluptati erant maximè dediti.

V. 22.* Malis nimirùm.

V. 27. * Epiri Regem, bellicâ laude inſignem, qui Romanorum primò Victor, ab iis deinde victus eſt, ducibus Fabſitio & Curio Dentato.

V. 28. * Syriæ Regem, cognomento *Magnum*, qui victus eſt à L. Corn. Scipione, Africani fratre.

V. 36. * Noctem, * Adducens.

AD MŒCENATEM. *Ode VII.*

Rogat eum, ut festis epulis, quas domi suæ parabat, interesse velit.

MARTIIS cælebs * quid agam Kalendis *,
Quid velint flores, & acerra * thuris
Plena, miraris, positusque carbo in
Cespite vivo,
Docte sermones utriusque * linguæ:
Voveram dulces epulas, & album
Libero caprum, propè funeratus
Arboris ictu,
Hic dies, anno redeunte, festus,
Corticem * astrictum pice dimovebit
Amphoræ, fumum bibere * institutæ *,
Consule Tullo.
Sume, Mœcenas, cyathos amici *
Sospitis centum, & vigiles lucernas
Profer in lucem: procùl omnis esto
Clamor & ira.
Mitte civiles super Urbe * curas:
Occidit Daci Cotisonis * agmen:

V. 1. * *Expers conjugii.* * Qui dies apud Romanos magnâ lætitiâ celebrabatur à Matronis earumque conjugibus ob diremptam olim pugnam à Sabinis mulieribus quas Romani per vim sibi fecerant uxores.

V. 2. * Vasculum.

V. 5. * Græcæ nimirùm ac Latinæ.

V, 10. Quo obstruebatur amphora-

V. 11. * Romani vinum, non in locis subterraneis, sed in horreis plerumque collocabant, ut, si quid inerat austerioris succi, fumo decoctum amitteret. * *Edoctæ.*

V. 13. * *Ut amico tuo sospiti gratulere.*

V. 17. * Cujus tunc temporis Præfectus erat Mœcenas.

V. 18. * Regis Dacorum.

Medus *, infeſtus ſibi, luctuoſis
Diſſidet armis:
Servit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber, ſerâ domitus catenâ:
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne quâ populus laboret,
Parce privatis * nimiùm cavere; ac
Dona præſentis rape lætus horæ, &
Linque ſevera.

V. 19. * Idem eſt ac Parthus,

V. 16. * Tuam non tantum de populo ſed etiam de *privatis* curam aliquantiſper intermitte.

Ad Mercurium. *Ode VIII.*

Cùm vellet Horatius durum Lydes cujuſdam animum emollire, narrat ei Danaïdum hiſtoriam, invocato priùs Mercurio, lyræ auctore, ut ſe canentem adjuvet.

Mercuri (nam te docilis magiſtro
Movit Amphion * lapides canendo)
Tuque, teſtudo *, reſonare ſeptem
Callida nervis.
(Nec loquax olim *, neque grata, nunc &
Divitum menſis, & amica templis)

V. 2. * Quem Poetæ fingunt ſono teſtudinis Thebarum muros extruxiſſe.

V. 3. * *Lyræ*, ex teſtudinis ſquama confici ſolebant.

V. 5. * Cùm nondum eſſes in lyræ formam accommodata. Sic Virgilius, poſt Homerum, de Scepтro dixit: *Olim arbos, nunc artificis manus ære decoro Inclufit, Patribuſque dedit geſtare Latinis.*

Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Applicet aures.
Quæ velut latis equa trima * campis
Ludit exultim: metuitque tangi
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda * marito.
Tu potes tigres, comiteſque ſylvas
Ducere, & rivos celeres morari:
Ceſſit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus, quamvis Furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter ſanieſque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion *, Tityoſque vultu
Riſit invito *; ſtetit urna * paulùm
Sicca, dum grato Danaï * puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum * pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,
Quæ manent culpas etiam ſub Orco.
Impiæ, (nam quid potuere majus?)
Impiæ ſponſos * potuere duro
Perdere ferro!

V. 9. * Tres annos nata.

V. 12. * *Immatura.*

V. 21. * Qui cùm Junonis pudicitiæ inſidiari voluiſſet, detruſus eſt ad inferos, rotâ æternùm circumagendus.

V. 22. * Cùm à Vulture ſuo laniaretur.

* Quâ Danaïdum ſingulæ aquam in dolium perforatum infundunt.

V. 23. * Argivorum Regis.

V. 26. * Danaïdum.

V. 31. * Filios Ægypti qui Danaï frater erat.

Una * de multis *, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem *
Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum:
Surge, quæ dixit juveni marito;
Surge, ne longus tibi somnus, undè
Non times, detur; socerum, & scelestas
Falle sorores:
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu! lacerant: ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo.
Me pater sævis oneret catenis,
Quòd viro clemens miſero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget:
I, pedes quò te rapiunt, & auræ,
Dum favet nox, & Venus; i, secundo
Omine, & nostri memorem sepulchro *
Sculpe querelam.

V. 33. * Hypermnestra. * Sorores illæ erant numero quinquaginta.

V. 34. * Danaïm, à quo jussæ fuerant sponsos suos eâdem nocte occidere.

V. 51. * Quod mihi aliquandò extrues.

ODE IX.

Ad fontem Blandusiam.

Fonti Blandusiæ sacrificium, & à Versibus suis nobilitatem promittit.

O fons Blandusiæ *, splendidior vitro
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis hœdo,
Cui frons turgida cornibus

V. 1. * In agro Sabino, propè Horatii villam.

Primis & Venerem & prælia deſtinat
Fruſtrà ; nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine rivos,
Laſcivi ſoboles * gregis.
Te flagrantis atrox hora * Caniculæ
Neſcit tangere : tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies * nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impoſitam ilicem
Saxis; unde loquaces
Lymphæ deſiliunt tuæ.

V. 8. * Hœdus.
V. 9. * Tempeſtas, | tempus.
V. 13. * Sup. *unus.*

Ad Romanos. *Ode X.*

Auguſti reditum ex Hiſpaniâ celebrat.

Herculis * ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petiiſſe laurum
Cæſar, Hiſpanâ repetit Penates
Victor ab orâ.
Unicè gaudens mulier * marito
Prodeat, juſtis operata Divis.
Et ſoror * clari Ducis, & decoræ
Supplice vittâ
Virginum matres, juvenumque nuper
Soſpitum: vos ô pueri, & puellæ
Jam virum expertæ, malè ominatis *
Parcite * verbis.

V. 1. * Qui Geryonem Hiſpaniæ Regem crudeliſſimum devicit.
V. 5. * Livia, Auguſti uxor.
V. 7. * Octavia.
V. 11. * *Mali ominis.*
V. 12, * Quippe ſacra dies celebranda nobis eſt.

Hic dies, verè mihi festus, atras
Eximet curas; ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Cæsare terras.
I, pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli *;
Spartacum * si quâ potuit vagantem
Fallere testâ.
Dic & argutæ properet Neæræ *
Myrrheum * nodo cohibere crinem.
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus,
Litium & rixæ cupidos protervæ:
Non ego hoc ferrem calidus juventâ,
Consule Planco.

V. 18. * Quod Romanis illatum est ab Italiæ populis, quos inter eminebant Marsi.

V. 19. * Qui cùm gladiator esset, servos & gladiatores concitavit in Rempublicam.

V. 21. * Fidicinæ.

V. 22. * *Myrrhâ delibutum.*

Ad Mœcenatem. *Ode XI.*

Quanta sit in malam partem auri vis ac potentia. Beatum esse qui mediocri fortunâ contentus sit.

Inclusam Danaën * turris ahenea
Robustæque fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acrisium, virginis abditæ
Custodem pavidum, Jupiter & Venus
Risissent: fore enim tutum iter, & patens

V. 1. * Acrisii, Argivorum Regis filiam, Persei ex Jove matrem.

Converſo in pretium * deo.
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. Concidit auguris *
Argivi domus, ob lucrum
Demerſa exitio: diffidit urbium
Portas vir Macedo *, & ſubruit æmulos
Reges muneribus: munera navium
Sævos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Jure perhorrui
Latè conſpicuum tollere verticem,
Mœcenas, Equitum decus.
Quantò quiſque ſibi plura negaverit,
Ab Dîs plura feret. Nil cupientium
Nudus caſtra peto; & transfuga, divitum
Partes linquere geſtio,
Contemptæ dominus ſplendidior rei,
Quàm ſi quicquid arat non piger Appulus *,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, ſylvaque jugerum
Paucorum, & ſegetis certa fides * meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior *.

V. 8. * *In aurum.* Nota eſt fabula de Jove in aureum imbrem converſo.

V. 11. * Amphiarai, qui cùm ſe bello Thebano perituru ſciret, delituit; ſed eum uxor Eriphile, accepto in perfidiæ mercedem monili, prodidit.

V. 14. * Philippus, Alexandri magni pater.

V. 26. * Appulia, Italiæ regio, fertilis habebatur.

V. 30. * Metaphora. Id eſt, *fertilitas.*

V. 32. * Phraſis Græca, & eam ſic reſolve. *Rivus, ſylvaque, & agelli mei fertilitas fallit Africæ Regem eſſe ſorte beatior.* Id eſt, ignorat Rex Africæ

Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læſtrigoniâ * Bacchus in amphorâ
Langueſcit mihi; nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis:
Importuna tamen pauperies abeſt;
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto meliùs parva cupidine
Veſtigalia * porrigam *;
Quàm ſi Mygdoniis * Regnum * Alyattei
Campis continuem. Multa petentibus
Deſunt multa; benè eſt, cui Deus obtulit
Parcâ quod ſatis eſt manu.

meum fundulum eſſe illius fortunâ beatiorem.

V. 34. * *Formianâ.* Formiarum colles in Campaniâ ob vinum præſtantiſſimum jactabantur.

V. 40. * *Meos reditus.* * *extendam.*

V. 41. * *Phrygiis.* * *Lydiam*, ubi regnavit Alyattes, Cræſi pater.

ODE XII.

AD ÆLIUM LAMIAM.

Eum admonet procelloſum fore craſtinum diem, adeòque geniali convivio exhilarandum.

ÆLI, vetuſto nobilis ab Lamo *
Qui formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ *
Littoribus tenuiſſe Lirim *
Latè Tyrannus: Cras foliis nemus
Multis, & algâ * littus inutili,
Demiſſa tempeſtas ab Euro

V. 1. *Neptuni filio, Læſtrigonum rege.

V. 3. *Campaniæ littoribus*, ubi regnavit olim Circe, quæ & *Marica* appellata eſt.

V. 4. * Fluvium.

V. 6. * *Herbis marinis.*

Sternet; aquæ nisi fallit augur
Annosa cornix. Dùm potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

Ad Faunum. *Ode XIII.*

Eum precatur, ut agro pecorique sit innoxius.

Faune, Nympharum fugientûm amator,
Per meos fines, & aprica rura,
Lenis incedas, abeasque parvis
Æquus * alumnis:
Si tener pleno * cadit hœdus anno:
Larga nec desunt Veneris sodali *
Vina crateræ; vetus ara multo
Fumat adore.
Ludit herboso pecus omne campo,
Dum tibi Nonæ * redeunt Decembres:
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus.
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes tibi sylva frondes:
Gaudet invisam pepulisse fossor *
Ter pede terram.

V. 4. * *Benignus.*
V. 5. * *Exacto.*
V. 6. * *Amicæ.*
V. 10. * Quo die creditur Faunus Arcadiam repetere.
V. 15. * *Agricolæ.*

Ad Telephum. *Ode XIV.*

Interpellat Telephum historias intempestivè narrantem, jubetque de solis epulis cogitare.

Quantùm distet ab Inacho *
Codrus *, pro patriâ non timidus mori,

V. 1. * Primo Argivorum rege.
V. 2. * Athenien-sium Rex ultimus, qui se pro patriâ devovit.

Narras, & genus Æaci *,
Et pugnata ſacro bella ſub Ilio:
Quo Chium * pretio cadum
Mercemur; quis aquam * temperet ignibus;
Quo præbente domum, & quotâ *,
Pelignis * caream frigoribus, taces.
Da * Lunæ * properè novæ,
Da noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ: tribus, aut novem,
Miſcentor * cyathis * pocula commodis;
Qui Muſas amat impares
Ternos ter cyathos attonitus * petet
Vates. Tres prohibet ſupra,
Rixarum metuens, tangere Gratia,
Nudis juncta ſororibus.
Inſanire juvat. Cur Berecynthiæ *
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacitâ fiſtula cum lyrâ?
Parcentes * ego dexteras
Odi: ſparge roſas: audiat invidus
Dementem ſtrepitum Lycus,
Et vicina ſeni non habilis Lyco.

V. 3. * Qui fuit Jovis filius, & Pelei pater.

V. 5. * Ex Chio inſulâ advectum.

V. 6. * Sup. *Balnei.*

V. 7. * Sup. *Horâ.*

V. 8. * Pelignorum regio, Sabinis vicina, frigida erat.

V. 9. * Sup. *Poculum.* * Id eſt, *quo'l bibam in honorem novæ Lunæ*, &c.

V. 12. * *Implentor.* * Qui cùm eſſent minùs capaces (nimirum continebant duodecimam ſextarii partem) poterant facilè plures in unum poculum fundi.

V. 14. * Spiritu poetico afflatus.

V. 18. * *Phrygia.*

V. 21. * *Otioſas.*

AD AMPHORAM. *Ode XV.*

Ut in Corvini gratiam vinum vetuſtum, cujus laudes proſequitur, depromat.

ONATA * mecum, Conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem, pia Teſta, ſomnum;
Quocumque lectum nomine * Maſſicum
Servas, moveri digna bono die;
Deſcende *, Corvino * jubente,
Promere languidiora * vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur & priſci Catonis *
Sæpè mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum * ingenio admoves
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas, & arcanum jocoſo
Conſilium retegis Lyæo.
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireſque, & addis cornua pauperi,
Poſt te, neque iratos trementi
Regum apices *, neque militum arma.
Te Liber, & ſi læta aderit Venus,

V. 1. * *O quæ habes vinum conſule Manlio natum.*

V. 5. * Il eſt *titulo*, non quidem Conſulis, ſed ipſius vini. Vina ſcilicet eligebantur, hæc quidem ob lenitatem, illa ob quandam vim igneam, alia ob aliam virtutem illorum propriam.

V. 7. * Ex horreo. * Cui nomen Meſſala.

V. 8. * *Vetuſtiora.*

V. 11. * Qui Cenſor fuit.

V. 13. * Metaphora à bellicis machinis ducta.

V. 20. * *Diademata.*

Segnesque * nodum * solvere Gratiæ;
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat astra Phœbus.

V. 22. * Id est, *ægrè* se junguntur; *solvunt*. * Quo inter

Ad Dianam. *Ode XVI*

Pinum ei quamdam consecrat.

Montium custos nemorumque virgo *,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimisque letho,
Diva triformis *;
Imminens villæ tua pinus esto:
Quam per exactos * ego lætus annos,
Verris, obliquum meditantis ictum,
Sanguine donem.

V. 1. * Diana. Hecate, seu Proserpina.
V. 4. * Erat nimirùm in cælo Luna, Diana in terris, in inferis
V. 6. * Finitos, desinentes.

Ad Phidylen. *Ode XVII.*

Deos rusticis & minimè sumptuosis muneribus rectè coli posse.

Cælo supinas si tuleris manus,
Nascente Lunâ, rustica Phidyle *;
Si thure placâris; & hornâ *
Fruge Lares, avidâque porcâ;
Nec pestilentem sentiet Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem *, aut dulces alumni *

V. 2. * Erat illa Horatiani fundi villica. *rouille*, est quidam frumentorum quasi
V. 3. * *Hujus anni.* morbus. * Pecorum
V. 7. * Rubigo, *la* fœtus.

Pomifero grave tempus * anno.
Nam, quæ nivali pascitur Algido *
Devota quercus inter & ilices *,
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare multâ cæde bidentium
Parvos coronantem marino
Rore * Deos, fragilique myrto.
Immunis * aram si tetigit manus;
Non sumptuosâ blandior hostiâ
Mollirit * aversos Penates,
Farre * pio, & saliente micâ *.

V. 8. * Autumnum.
V. 9. * Italiæ monte.
V. 10. * Diis destinata,
V. 16. * *Romarin.*
V. 17. * *Innocens.*
V. 19. * Sic totam resolve phrasim, *Non blandior molliverit Penates sumptuosâ hostiâ, quàm farre pio.*
V. 20. * Id est, *hordeo*, de l'orge. * Sup. *Salis.*

ODE XVIII.

In ætatis suæ vitia, quæ quomodò extirpari possint edocet.

INTACTIS * opulentior
Thesauris Arabum & divitis Indiæ,
Cœmentis * licèt occupes *
Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum *;
(Si figit adamantinos

V. 1. * Quia nondum arma Romana sensérant.
V. 3. * *Cæmenta*, sunt lapides cæsi, quibus extruuntur ædificia.
* Amabant ea ætate Romani in maris littoribus, atque etiam in mari, domos magno sumptu ædificare.
V. 4. * Adriaticum.

Summis verticibus * dira Neceſſitas
Clavos *!) non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres * meliùs Scythæ,
Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos,
Vivunt, & rigidi Getæ;
Immetata quibus jugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt;
Nec cultura placet longior annuâ;
Defunctumque laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis * mulier * temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna *, parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas:
Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
O quiſquis * volet impias
Cædes, & rabiem tollere civicam;
Si quæret, Pater urbium,
Subſcribi * ſtatuis, indomitam audeat
Refrænare licentiam,

V. 6. * *Vertex* ſumitur hîc pro iis omnibus quæ magna ſunt & ſublimia.

V. 7. * Tota illa phraſis metaphora eſt, *figere clavos adamantinos*, idem eſt ac, *ſub inevitandâ poteſtate tenere.*

V. 9. * *Mediis in campis degentes.*

V. 18. * Viri ſui ex priore conjuge filii.

* Noverca.

V. 21. * Non generatim dictum, ſed de Scythis tantùm ac Getis.

V. 25. * Hîc jam de vitiorum remediis agere incipit.

V. 28. * Si volet erigi ſibi ſtatuas, quarum in inſcriptionibus, *Pater Urbis*, appelletur.

Clarus poſtgenitis, quatenus (heu nefas!)
Virtutem incolumem odimus *,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid triſtes querimoniæ;
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges, ſine moribus *
Vanæ proficiunt; ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo nives,
Mercatorem abigunt? * Horrida callidi
Vincunt æquora navitæ?
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis & facere & pati;
Virtutiſque viam deſerit arduæ?
Vel nos in Capitolium,
Quò clamor vocat, & turba faventium;
Vel nos in mare proximum,
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. Scelerum ſi benè pœnitet,
Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt elementa *; & teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis. Neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer;
Venarique timet, ludere doctior,
Seu Græco jubeas trocho *
Seu malis * vetitâ legibus aleâ:

V. 31. * Dum viventem videmus.

V. 35. * Rectâ inſtitutione, quæ bonos mores fecerit.

V. 40. * Hîc repetenda eſt particula *Si.*

V. 52. * *Principia, radices.*

V. 57. * *Trochus*, circulus eſt ferreus, annulis itidem ferreis inſtructus, quem puerī præ ſe virgâ ferreâ agitabant.

V. 58. * *Malis*, ſive *malueris.*

Cùm perjura patris fides
Conſortem ſocium fallat & hoſpitem,
Indignoque pecuniam
Hæredi properet: ſcilicet improbæ *
Creſcunt divitiæ; tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

V. 26. * Malis artibus paratæ.

Ad Bacchum. *Ode XIX.*

Se illius numine afflatum velle Auguſti laudes novo carmine celebrare.

Quò me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ nemora, aut quos agor in ſpecus,
Velox mente novâ? quibus
Antris egregii Cæſaris audiar
Æternum meditans * decus
Stellis inſerere, & concilio Jovis?
Dicam inſigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non ſecus * in jugis
Exſomnis ſtupet Evias *,
Hebrum * proſpiciens, & nive candidam
Thracen, ac pede Barbaro *
Luſtratam Rhodopen *. Ut mihi devio
Rupes, ac vacuum nemus
Mirari libet! O Naïadum potens *,
Baccharumque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum, aut humili modo,

V. 5. * *Canens.*
V. 8. * *Non aliter.*
V. 9. * Baccho devota mulier.
V. 10. * Thraciæ amnem.
V. 11. * Nempè Thracum.
V. 12. * Thraciæ montem.
V. 14. * *O Bacche, Rex Naiadum.*

Nil martale loquar : dulce periculum eſt,
O Lenæe *, ſequi Deum,
Cingentem viridi tempora pampino.

V. 19. * *Lenæus*, unum eſt ex Bacchi nominibus.

AD VENEREM. *Ode XX.*

Nugas amatorias abdicat.

VIXI choreis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloriâ:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton, hic paries * habebit,
Lævum marinæ qui Veneris latus
Cuſtodit *. Hîc, hîc ponite lucida
Funalia *, & vectes, & arcus
Oppoſitis foribus minaces *.
O, quæ beatam Diva * tenes Cyprum, &
Memphim * carentem Sithonia * nive,
Regina, ſublimi flagello
Tange Chloën ſemel arrogantem,

V. 4. * Hoc de pariete ædiculæ cujuſdam Veneri ſacræ intelligendum.

V. 6. * *Claudit.* Qui eſt ad ſiniſtrum ſtatuæ Veneris latus.

V. 7. * *Faces.*

V. 8. * Quibus armis Romani juvenes ſolebant noctu fores evertere.

V. 9. * Venus.

V. 10. * Ægypti urbem. * *Qualis eſt in Thraciâ*, quæ dicta eſt aliquando Sithonia.

AD GALATEAM. *Ode XXI.*

Dum prosperam ei navigationem precari se stimulat, illam ab adeundo mari, proposito Europæ exemplo, callidè deterret.

IMPIOS parræ * recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Rava * decurrens lupa Lanuvino,
Fœtaque * vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum,
Si * per obliquum similis sagittæ
Terruit * mannos *. Ego cui timebo
Providus auspex,
Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina * avis * imminentûm,
Oscinem * corvum prece suscitabo
Solis ab Ortu *.
Sis licet felix ubicumque mavis,
Et memor nostri Galatea vivas;
Namque nec lævus vetat ire picus *,
Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus * Orion *: ego, quid sit ater
Adriæ novi sinus; & quid albus *
Peccet Iapix *.

V. 1. * Avis cujusdam mali ominis.
V. 3. * *subfulva.*
V. 4. * *Quæ fœtus posuit.*
V. 6. * *Dum.*
V. 7. * Viam trajiciendo instar sagittæ. * Equos.
V. 10. * *Prænuntia.* * Cornix.
V. 11. * *Augurium cantu præbentem.*
V. 12. * Undè apparebant fausta omina.
V. 15. * Avis quædam, *un Pivert.*
V. 18. * *Occiduus.* * Nomen Sideris.
V. 19. * Quo flante, videntur nubes albescere.
V. 20. * Venti cujusdam nomen ex Apuliâ spirantis.

Hoſtium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Hœdi *, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere * ripas.
Sic * & Europe * niveum doloſo
Credidit tauro * latus. At ſcatentem
Belluis pontum, mediaſque * fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum &
Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte ſubluſtri, nihil aſtra præter
Vidit & undas.
Qnæ ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten; Pater *, o relictum
Filiæ nomen, pietaſque, dixit,
Victa furore.
Unde? quò veni? Levis una mors eſt
Virginum culpæ, Vigilanſne ploro
Turpe commiſſum? an vitio carentem
Ludit imago
Vana, quæ portâ fugiens eburnâ *
Somnium ducit? Meliùs ne * fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar modò multùm amati
Cornua monſtri.
Impudens liqui patrios Penates:

V. 22. * Quæ ſtella quædam eſt.

V. 24. * Fluctuum.

V. 25. * Quemadmodum tu. * Agenoris Phœnicum Regis filia.

V. 26. * Cujus ſub ſpecie latebat Jupiter.

V. 27. * Quas inter medias erat.

V. 34. * Advertenda eſt oratio abrupta & interturbata, quippe quæ furentis ſit.

V. 41. * Quà falſa ſomnia emittebantur.

V. 42. * Sup. *mihi*.

Impudens Orcum moror *! ô Deorum
Si quis hæc audis, utinam inter errem
Nuda leones!
Antequàm turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater urget abſens;
Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
Pendulum zona benè te ſecutâ
Lædere collum.
Sive te rupes, & acuta letho
Saxa delectant; age, te procellæ
Crede veloci; niſi herile mavis
Carpere penſum,
Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remiſſo
Filius arcu:
Mox ubi luſit * ſatis; Abſtineto,
Dixit irarum, calidæque rixæ;
Cùm tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus; benè ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis *
Nomina ducet.

V. 50. * *Demoror.*
V. 69. * Sup. *Venus.*
V. 75. * *Una pars orbis terrarum*, ſcilicet Europa.

Ad Lyden. *Ode XXII.*

Se velle apud eam Neptunalia celebrare; atque adeò vinum ac lætitiam paret.

Festo quid potiùs die
Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde ſtrenua, Cæcubum,

Munitæque adhibe vim ſapientiæ *.
Inclinare meridiem
Sentis; ac veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo *
Ceſſantem Bibuli Conſulis * amphoram?
Nos cantabimus invicem
Neptunum, virides Nereïdum comas:
Tu curvâ recines lyrâ
Latonam, & celeris ſpicula Cynthiæ *:
Summo * carmine, quæ * Cnidon
Fulgenteſque tenet Cycladas, & Paphon
Junctis viſit oloribus.
Dicetur meritâ Nox quoque næniâ *.

V. 3. * Sup. *tuæ.*
V. 7. * Jam monuimus Romanos ſolitos eſſe vina ſua in ſuperiori ædium parte habere.
V. 8. * Conſule Bibulo poſitam.
V. 12. * Dianæ.
V. 13. * Id eſt, *extremâ carminis parte.*
* Venerem.
V. 16. * *Carmine.*

ODE XXIII.

AD MŒCENATEM.

Eum invitat ad frugales epulas, monetque ut nimias de rebus futuris curas abjiciat.

TYRRHENA Regum progenies, tibi
Non ante verſo * lene merum cado,
Cum flore, Mœcenas, roſarum, &
Preſſa tuis balanus * capillis
Jamdudum apud me eſt. Eripe te moræ;
Ne ſemper udum Tibur, & Æſulæ

V. 2. * Neceſſe erat inverti ac inclinari cadum ut ex eo vinum promeretur.
V. 4. * Unguenti genus.

Declive contempleris * arvum, &
Telegoni juga * parricidæ *.
Faſtidioſam deſere copiam, &
Molem * propinquam nubibus arduis;
Omitte mirari beatæ
Fumum & opes ſtrepitumque Romæ.
Plerùmque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo ſub Lare pauperum
Cœnæ, ſine aulæis & oſtro,
Sollicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedæ pater *
Oſtendit ignem; jam Procyon * furit,
Et ſtella veſani Leonis,
Sole dies referente ſiccos.
Jam paſtor umbras cum grege languido,
Rivumque feſſus quærit, & horridi
Dumeta Sylvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu, civitatem quis deceat ſtatus
Curas *, & Urbi ſollicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaiſque * diſcors.
Prudens futuri temporis exitum

V. 7. * Ne ſolo rurum (quæ ex Eſquiliis, ubi habitas, contemplaris) proſpectu contentus ſis, ſed, ad ea propiùs inviſenda, Urbem aliquando deſere.

V. 8. * Tuſculum. * Telegonus, Ulyſſis ex Circe filius, patrem inſcius occîdit.

V. 10. * Domum excelſam, quam Romæ habes in Eſquiliis.

V. 17. * Cepheus, Æthiopum Rex, in Stellam mutatus.

V. 18. * Sidus, ſic dictum quaſi *Antecanis*, quia paucis diebus antè Caniculam oritur.

V. 26. * Tunc temporis Mœcenas erat Romæ Præfectus.

V. 28. * Id eſt, Scythæ, qui circa flumen Tanaïm habitant.

Caliginoſâ

Caliginosâ nocte premit Deus;
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adeſt, memento
Componere æquus *: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas, & pecus, & domos
Volventis unà; non ſine montium
Clamore, vicinæque ſylvæ;
Cùm fera diluvies quietos
Irritat amnes. Ille potens ſui
Lætuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, Vixi. Cras vel atrâ
Nube polum Pater occupato,
Vel Sole puro; non tamen irritum
Quodcumque retrò eſt efficiet; neque
Diffinget *, infectumque reddet *,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſævo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc aliis benigna.
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pennas, reſigno * quæ dedit, & meâ
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem * ſine dote quæro.
Non eſt meum *, ſi mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces

V. 33. * Æquo animo adminiſtrare.

V. 47. * *Mutabit.* * *Deſtruet.*

V. 54. * *Reddo.*

V. 56. * De Paupertate tamquam de fœminâ loquitur, quàm uxorem fortunæ loco ambiat.

V. 57. * *Non is ſum qui*, &c. Totus hic locus allegoria eſt, quâ ſignificat Horatius, ſi bona ſibi auferantur, non ità graviter laturum.

Decurrere, & votis paciſci,
Ne Cypriæ Tyriæque merces
Addant avaro divitias mari;
Dum me biremis præſidio ſcaphæ *
Tutum per Ægæos tumultus
Aura ferat, geminus * que Pollux.

V. 62. * Minoris navigii.

V. 64. * Cum fratre Caſtore.

ODE XXIV.

Se Carminibus ſuis gloriam ſibi peperiſſe immortalem.

Exegi monumentum * ære perennius,
Regalique ſitu pyramidum * altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens,
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar; multaque pars mei
Vitabit Libitinam *. Uſque ego poſterâ
Creſcam laude recens; dum Capitolium
Scandet cum tacitâ virgine * Pontifex.
Dicar, quà violens obſtrepit Aufidus *,
Et quà pauper aquæ Daunus * agreſtium
Regnavit populorum *, ex humili potens *,
Princeps * Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. Sume ſuperbiam
Quæſitam meritis: & mihi Delphicâ
Lauro cinge volens Melpomene comam.

V. 1. * De carminibus ſuis loquitur.

V. 2. * Notæ ſunt celebres illæ Ægypti pyramides.

V. 7. * Mortem.

V. 9. * Veſtali.

V. 10. * Apuliæ fluvius.

V. 11. * Qui olim regnavit in Apuliâ, ubi aquarum inopia eſt.

V. 12. * Græca locutio, pro, *in populos.* * Ego factus *ex humili potens.*

V. 13. * *Primus.*

Q. HORATII FLACCI ODARUM

LIBER QUARTUS.

ODE I.

AD JULIUM ANTONIUM.

Rogatus ab Julio Antonio ut Auguſti laudes Pindaricis modis caneret, ſe neque Pindaro, nec ipſi Antonio parem eſſe declarat.

PINDARUM quiſquit ſtudet æmulari
Iule*, ceratis * ope Dædaleâ
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto *.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluêre ripas,
Fervet, immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore;
Laureâ donandus Apollinari,
Seu per audaces nova Dithyrambos *
Verba devolvit, numeríſque fertur
Lege ſolutis:
Seu Deos, Regéſque canit, Deorum
Sanguinem; per quos cecidêre juſtâ
Morte Centauri, cecidit tremendæ

V. 2. * Erat ille Julius Antonius Marci Antonii filius. * *Cerâ junctis.*

V. 4. * Quemadmodum Icarus, Dædali filius, cujus nota eſt hiſtoria.

V. 10. * Carminum lyricorum genus liberum ac ſublime.

Flamma Chimæræ*:
Sive quos Elea * domum reducit
Palma Cœleſtes *, pugilemve, equumve,
Dicit, & centum potiore ſignis *
Munere * donat:
Flebili ſponſæ juvenemve raptum
Plorat; & vires, animumque, moreſque
Aureos educit * in aſtra, nigroque
Invidet Orco.
Multa Dircæum * levat aura cygnum *,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego apis Matinæ *
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidíque,
Tiburis rivos, operoſa parvus
Carmina fingo.
Concines * majore poëta plectro
Cæſarem, quandoque * trahet feroces
Per ſacrum clivum *, meritâ decorus
Fronde, Sicambros *;
Quo nihil majus meliuſve terris

V. 16. * Quæ fuit à Bellerophonte domita.

V. 17. * Palma ex ludis Olympicis, qui in Elide celebrabantur, reportata.

V. 18. * *Diis ſimiles.*

V. 19. * *Statuis.*

V. 20. * Nempè carminibus.

V. 23. * Suis laudibus.

V. 25. * *Thebanum*, à fonte *Dirce.* * Pindarum. Cycnis Poetæ comparantur, & eo nomine deſignari ſolent.

V. 27. * Mons Matinus eſt in Calabriâ.

V. 33. * Nimirùm poetam fuiſſe illum Antonium hiſtoria memorat.

V. 34. * *Quandò.*

V. 35. * Per quem triumphantes in Capitolium aſcendebant.

V. 36. * Germaniæ populos.

Fata donavêre; boníque Divi,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines lætoſque dies, & Urbis
Publicum ludum, ſuper * impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meæ (ſi quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars, &, O Sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
Cæſare, felix.
Tùmque dùm procedet *, Io triumphe,
Non ſemel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis, dabimuſque Divis
Thura benignis.
Te decem tauri, totidemque vaccæ,
Me tener ſolvet vitulus, relictâ
Matre, qui largis juveneſcit herbis
In mea vota:
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum:
Quâ notam duxit, niveus videri *,
Cætera fulvus.

V. 42. * *Ob.*
V. 49. * Sup. *Auguſtus.*
V. 59. * *Illa corporis parte quâ certam habet notam.* * Hellen. id eſt, *aſpectu candidus.*

ODE II.

AD MELPOMENEN.

Suum illi nomen ſuamque gloriam debere profitetur.

QUEM tu, Melpomene *, ſemel
Naſcentem placido lumine videris,

V. 1. * Una è Muſis.

Illum non labor Isthmius *
Clarabit pugilem ; non equus impiger
Curru ducet Achaïco
Victorem : neque res bellica Deliis
Ornatum foliis * ducem ,
Quòd Regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio *:
Sed, quæ Tibur aquæ fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
Fingent * Æolo * carmine nobilem.
Romæ, principis urbium ,
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros ;
Et jam dente minùs mordeor invido.
O testudinis * aureæ
Dulcem quæ strepitum, Pieri *, temperas!
O mutis quoque piscibus
Donatura cygni, si libeat , sonum?
Totum muneris hoc tui est ,
Quòd monstror digito prætereuntium
Romanæ fidicen * lyræ;
Quòd spiro * & placeo (si placeo)
tuum est.

V. 3. * Respicit ad eos ludos , qui olim in Isthmo Corinthiaco celebrabantur. Est autem Isthmus , terræ pars augusta , inter duo maria interjacens.

V. 7. * Id est, *lauro*, quæ Apollini (in Delo insulâ nato) consecrata est.

V. 9. * Sup. *triumphantem*.

V. 12. * *Efficient*. * id est, qualia fuere Alcæi carmina , cujus patria (Lesbos) Æolicæ ditionis erat.

V. 17. * *Lyræ*.

V. 18. * *Musa* , à fonte Pierio.

V. 23. * *Fidicen*, qui lyrâ canit.

V. 24. * Quòd etiam vivus ac spirans , placeo.

ODE III.

Per occasionem victoriæ de Vindelicis à Druso reportatæ, eum ad virtutem accendit avorum exemplis, ac præsertim Claudii Neronis, à quo victus olim fuit Asdrubal.

QUALEM, ministrum fulminis alitem
(Cui Rex Deorum regnum in aves vagas
Permisit, expertus fidelem
Jupiter in * Ganymede * flavo)
Olim juventas & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium;
Vernique, jam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti paventem; mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ:
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam jamque depulsum leonem.
Dente novo peritura vidit:
* Vidêre Rhœtis * bella sub Alpibus
Drusum * gerentem Vindelici *, & diù
Latèque victrices catervæ,
Consiliis juvenis * revictæ *,
Sensêre, quid mens ritè, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus *

V. 4. * Sup. *rapiendo.* * Troïs filio.

V. 17. * Sup. *Talem.* * seu *Rhæticis.*

V. 18. * Claudii Neronis ac Liviæ filium, Augusti privignum. * Pannoniæ populi. Hoc ex loco aliquot versiculos, tam præclari carminis labem, tamquam spurios extrusimus.

V. 20. * Drusi. * *Vicissim victæ.*

V. 22. * Nempè in Augusti domo.

Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros * animus Nerones.
Fortes creantur fortibus; & bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus * pectora roborant:
Utcumque * defecêre mores,
Dedecorant benè nata culpæ.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
Teſtis Metaurum * flumen, & Aſdrubal *
Devictus *; & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus almâ riſit adoreâ *,
Dirus per urbes Afer * ut * Italas,
Ceu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Poſt hoc ſecundis uſque laboribus
Romana pubes crevit, & impio
Vaſtata Pœnorum tumultu
Fana Deos habuere rectos *.
Dixitque tandem perfidus Annibal:
Cervi, luporum præda rapacium,
Sectamur ultrò, quos opimus
Fallere & effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio,
Jactata Tuſcis æquoribus ſacra,
Natoſque, maturoſque patres,

V. 24. * Tiberium ac Druſum fratrem.

V. 30. * Recta educatio.

V. 31. * *Ubi.*

V. 34. * In Umbriâ. * Annibalis frater.

V. 35. * A Claudio [illegible]rone, & Livio Conſulibus.

V. 37. * *Frumenti copiâ*: i. e. felicitate.

V. 38. * Annibâl. * *Poſteaquam.*

V. 44. Cùm priùs dejecti à Pœnis humi jacerent.

Pertulit Ausonias ad urbes,
Duris ut ilex tonsa bipennibus,
Nigræ feraci frondis in Algido *,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animumque ferro.
Non hydra * secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem;
Monstrumve * submisêre Colchi
Majus, Echioniæ ve * Thebæ.
Merses profundo, pulchrior evenit:
Luctêre, multâ proruet integrum
Cum laude victorem, geretque
Prælia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuncios
Mittam superbos; occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
* Nil Claudiæ * non perficient manus;
Quas & benigno Numine Jupiter
Defendit, & curæ sagaces
Expediunt per acuta * belli.

V. 54. * Italiæ monte.

V. 57. *. Lernæa, capitibus multiplex, quorum unum si amputares, aliud statim in ejus locum, atque etiam plura, exoriri cerneres. Ægrè admodùm ab Hercule, ferro & igne, extincta est.

V. 59. * De Draconе, velleris aurei custode, tauriſque ignivomis, loquitur.

V. 60. * Nota est fabula de serpentis dentibus à Cadmo satis, undè homines nati sunt armis instructi; quos inter fuit Echion, Cadmi in condendis Thebis adjutor ac socius.

V. 69. * Quæ sequuntur, non ab Annibale, sed ab Horatio dicuntur. * Et Tiberius, & Drusus, & quotquot habet Claudia gens.

V. 72. * Difficultates, pericula.

ODE IV.

AD AUGUSTUM.

Ut in Urbem quamprimum redeat.

DIVIS orte bonis *, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes jam nimiùm diu,
Maturum reditum pollicitus Patrum
Sancto Concilio, redi.
Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ:
Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulſit populo, gratior it dies,
Et Soles meliùs nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longiùs annuo
Dulci detinet à domo,
Votis, ominibuſque *, & precibus vocat;
Curvo nec faciem littore dimovet:
Sic deſideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas *:
Pacatum volitant per mare navitæ:
Culpari metuit * Fides:
Nullis polluitur caſta domus ſtupris;
Mos, * & lex maculoſum edomuit nefas;
Laudantur ſimili prole puerperæ;
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæſare? quis feræ

V. 1. * *O qui natus es, Diis propitiis ac Romæ faventibus.*

V. 13. * Auguria conſulendo.

V. 18. * Copia, Felicitas.

V. 20. * *Cavet ne culpetur.*

V. 22. * Recta diſciplina, recti mores.

Bellum curet Ibetiæ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis;
Et vitem viduas ducit * ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus; & alteris *
Te menſis adhibet Deum.
Te multâ prece, te proſequitur mero
Defuſo pateris; & Laribus tuum
Miſcet Numen, uti Græcia Caſtoris
Et magni memor Herculis.
Longas ô utinam, dux bone, ferias *
Præſtes Heſperiæ, dicimus integro
Sicci * manè die; dicimus uvidi *,
Cùm Sol Oceano ſubeſt.

V. 30. * *Jungit, maritat.*
V. 31. * *Secundis*, quibus fiebant Diis libationes.
V. 37. * *Otium.*
V. 39. * *Jejuni.*
* Sup. *vino.*

ODE V.

AD APOLLINEM.

Hymnus.

DIVE, quem proles Niobæa * magnæ
Vindicem linguæ, Tityos * que raptor
Senſit, & Trojæ propè victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris major, tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidis marinæ,
Dardanas turres quateret tremendâ

V. 1. * Niobe, Amphionis, Thebarum Regis uxor, cùm numeroſâ prole ſuperbiret, Latonamque, duorum tantùm matrem, præ ſe deſpiceret, omnibus liberis orbata eſt ab Apolline & Dianâ, & ipſa dolore ſtupens in ſaxum converſa eſt.
V. 2. * Qui Latonam rapere tentavit.

Cuſpide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro;
Procidit latè, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non incluſus equo, Minervæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
Ni tuis victus Veneriſque gratæ
Vocibus, Divûm pater annuiſſet
Rebus * Æneæ potiore ductos
Alite * muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ *
Phœbe, qui Xanto * lavis amne crines,
Dauniæ * defende decus Camœnæ,
Lævis Agyieû *.
. . . . . .
. . . . . .
* Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poëtæ.

V. 23. * *Æneæ fatis.* i. e. Æneæ.

V. 24. * *Auſpiciis.*

V. 25. * Quæ una eſt è Muſis.

V. 26. * Lyciæ fluvio.

V. 27. * *Latinæ*, vel potiùs, *Horatianæ*; nam Daunius, ſeu Appulus, erat Horatius.

V. 28. * Nomen Apollinis.

V. 29. * Cuivis lectori patet, non poſſe, quæ ſequuntur, cum præcedentibus cohærere. Nova prorſus eſt Ode, quâ Horatius pueros ac puellas admonet, ut ſæculare carmen, quod in Lyricorum fine legitur, ritè canant.

Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ *, fugaces
Lyncas & cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem *, meique
Pollicis ictum:
Ritè Latonæ puerum * canentes,
Ritè crescentem face noctilucam *,
Prosperam frugum, celeremque * pronos
Volvere menses.
Nupta * jam dices; Ego Dîs amicum,
Sæculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horatî.

V. 33. * Dianæ.

V. 35. * *Modum ac numerum carminis Saphici.* Sæculare carmen intelligit, quod à pueforum ac Puellarum choris recitandum erat.

V. 37. * Apollinem.

V. 38. * Dianam; quæ & Luna est.

V. 39. * *Celerem volvere*, Hellenismus; id est, celerem in volvendis.

V. 41. * Aliquando cùm eris nupta.

ODE VI.

AD TORQUATUM.

Eum admonet de vitæ brevitate; utque genio, dum licet, indulgeat, hortatur.

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribúsque comæ:
Mutat terra vices, & decrescentia ripas
Flumina præter eunt *:

V. 4. * Monet Henricus Stephanus, ac post eum Sanado, distinguendas esse duas illas voces, *præter eunt*, *Eunt præter ripas*, i.e. fluunt secundum ripas, intra ripas.

Gratia cum Nymphis, geminíſque ſororibus; audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem:
Frigora miteſcunt Zephyris; ver proterit æſtas
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit; & mox
Bruma recurret iners.
Damna * tamen celeres reparant Cœleſtia Lunæ:
Nos ubi decidimus,
Quò pius Æneas, quò Tullus * dives & Ancus *,
Pulvis & umbra ſumus.
Quis ſcit, an adjiciant hodiernæ craſtina ſummæ *
Tempora Dî Superi?
Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis * animo.
Cùm ſemel occideris, & de te ſplendida Minos *
Fecerit arbitria *,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolitum *:

V. 13. * Luminis ſui jacturam.

V. 15. ** Tullus, & Ancus, fuêre duo Reges Romani.

V. 17. * Ad ſummam dierum, quam hodierna dies cumulat atque claudit.

V. 20. * *Indulſeris animo tuo.*

V. 21. * Inferorum Judex.

V. 22. * *Judicium.*

V. 26. * Theſei filium, quem Horatius, fabulas exſibilans, ab inferis revocatum eſſe negat.

Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere charo
Vincula Pirithoo *.

V. 28. *. Qui, Theſeo comite, ad Inferos penetravit ut Proſerpinam raperet, Sed à Plutone detentus & in vincula conjectus eſt.

ODE. VII.

AD MARTIUM CENSORINUM.

Non aliud à ſe munus habiturum, quàm carmina, quorum virtutem ac pretium deſcribit.

DONAREM pateras, grataque commodus *,
Cenſorine, meis æra * ſodalibus;
Donarem tripodas *, præmia fortíum
Graïorum: neque tu peſſima munerum
Ferres; divite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius * protulit, aut Scopas *,
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere *, nunc Deum.
Sed non hæc mihi vis *; non tibi talium
Res eſt aut animus deliciarum egens *.
Gaudes carminibus; carmina poſſumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus & vita redit bonis

V. 1. * Amicis meis liberalis.

V. 2. * *Ænea opera*, ut ſigna, vaſa, &c.

V. 3. * Vaſa grandiora, tribus fulta pedibus.

V. 6. * Pictor inſignis, * Statuarum opifex celeberrimus.

V. 8. * *Effingere.*

V. 9. * *Copia.*

V. 10. * Vox illa, *egens*, referenda eſt tùm ad, *animus*, tùm ad, *res*. Nec deſunt tibi, nec cupis.

Poſt mortem ducibus: non celeres fugæ,
Rejectæque retrorſùm Annibalis minæ,
Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus *, qui domitâ nomen ab Africâ
Lucratus rediit, clariùs indicant
Laudes, quàm Calabræ * Pierides: neque
Si chartæ ſileant, quòd benè feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ,
Mavortíſque puer *, ſi taciturnitas
Obſtaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum *
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus conſecrat inſulis *.
Dignum laude virum Muſa vetat mori:
Cælo Muſa beat. Sic Jovis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules:
Clarum Tyndaridæ * ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates:
Ornatus viridi tempora pampino
Liber, vota bonos ducit ad exitus.

V. 18. * Scipionis Africani majoris, à quo victus Annibal. Ille Carthaginem flammis non abſumpſit (hoc ab Africano minore factum), ſed præliis ac populationibus ita perdomuit ut dici poſſit incendiſſe; præſertim cùm Carthaginenſium caſtra in Africâ reipſâ incenderit.

V. 20. * Intelligit Ennium Poetam, è Calabriâ oriundum, qui ſuit Africano majori familiaris, ejuſque res geſtas verſibus deſcripſit.

V. 23. * Romulus.

V. 27. * Scilicet campis Elyſiis,

V. 31. * Caſtor & Pollux, Tyndari filii, in ſtellas, nautis amicas, mutati.

ODE

ODE VIII.

AD LOLLIUM.

Lollium carmine celebraturus, ipſorum carminum vim deſcribit.

NF forte credas interitura, quæ
Longè ſonantem natus ad Aufidum*
Non ante vulgatas per artes,
Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cææque*, & Alcæi minaces,
Steſichoríque* graves Camœnæ:
Nec, ſi quid olim luſit Anacreon,
Delevit ætas: ſpirat adhuc amor,
Vivuntque commiſſi calores
Æoliæ fidibus puellæ*.
Non ſola comptos arſit adulteri
Crines, & aurum veſtibus illitum
Mirata Regaleſque cultus
Et comites, Helene Lacæna:
Primuſve Teucer* tela Cydonio*
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus, Sthelenuſve ſolus,
Dicenda Muſis prælia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus* graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus pueríſque primus.
Vixêre fortes ante Agamemnona
Multi; ſed omnes illachrymabiles

V. 2. * Flumen Apuliæ, ubi natus Horatius.
V. 7. * Simonidis, in Cæo inſulâ nati.
V. 8. * Poetæ Siculi.
V. 22. * *Sapphûs.*
V. 17. * Unus è Græcis principibus. * *Creteníi.*
V. 22. * Hectoris frater.

Urgentur, ignotique longâ
Nocte, carent quia vate ſacro.
Paulùm ſepultæ diſtat * inertiæ
Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum ſilebo;
Tótve tuos patiar labores
Impunè, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Eſt animus tibi
Rerumque prudens, & ſecundis
Temporibus dubiiſque rectus,
Vindex * avaræ fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ;
Conſulque * non unius anni;
Sed, quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum prætulit utili, &
Rejecit alto dona nocentium
Vultu; & per obſtantes catervas
Explicuit ſua victor arma.
Non poſſidentem multa vocaveris
Rectè beatum: rectiùs occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati;
Pejùſque letho flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patriâ timidus perire.

V. 29. * *Diſtat inertiæ*, idem ac, *ab inertiâ*.

V. 37. * *Punitor*.

V. 39. * Animus tuus non tantùm per annuum Conſulatûs ſpatium *Conſul* eſt, ſed Conſulem ſe preſtat quoties boni Judicis partes agens honeſtum anteponit utili, &c.

ODE IX.

AD LIGURINUM.

Eum admonet ne formæ ſuæ nimiùm confidat.

O FORMOSUS adhùc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ cùm veniet bruma * ſuperbiæ,
Et, quæ nunc humeris involitant, decident comæ,
Nunc & qui color eſt puniceæ * flore prior roſæ,
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hiſpidam;
Dices, heu! (quoties te in ſpeculo videris alterum)
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

V. 2. * Senectus, quæ quodammodo hyems eſt vitæ.
V. 4. * *Purpureæ.*

ODE X.

AD PHYLLIDEM,

Ut domum ſuam veniat, natalis Mœcenatis diem feſtivis epulis celebratura.

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani * cadus; eſt in horto
Phylli, nectendis apium * coronis,
Et hederæ vis *
Multa, quâ crines religata fulges.

V. 2. * Sup. *vini.*
V. 3. * Herbæ genus, *de l'ache.*
V. 4. * *Copia.*

Ridet * argento domus: ara caſtis
Vincta verbenis avet * immolato
Spargier agno:
Cuncta feſtinat manus *: huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ;
Sordidum flammæ trepidant * rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris, quibus advocere
Gaudiis; Idus tibi ſunt agendæ;
Qui dies menſem Veneris marinæ *
Findit * Aprilem *:
Jure ſolemnis mihi, ſanctiórque
Pœnè natali proprio; quòd ex hac
Luce Mœcenas meus affluentes
Ordinat * annos.

V. 6. * *Splendet.*
V. 7. *Geſtit.*
V. 9. * *Familia.*
V. 11. * Tremulo quodam motu efferuntur.
V. 15. * E mari exortæ.
V. 16. * In duas partes dividit. * Menſem Veneri ſacrum,
V. 20. * Numerare incipit.

ODE XI.

AD VIRGILIUM.

Eum invitat ad cœnam, eâ lege ut nardi cujuſdam partem aliquam ſecum afferat.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ * lintea * Thraciæ:
Jam nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hybernâ nive turgidi.
Nidum ponit, Ityn * flebiliter gemens,

V. 2. * Venti. * Navium vela.
V. 5. * Filium ſuum quem ipſa propriæ manibus diſcerptum, Tereo conjugi epulandum appoſuit.

Infelix avis *, & Cecropiæ * domûs
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
Regum * eſt ulta libidines.
Dicunt, in tenero gramine, pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtulâ;
Delectantque Deum *, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxêre ſitim tempora, Virgili:
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, juvenum * nobilium cliens,
Nardo * vina merebere.
Nardi parvus onyx * eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis * accubat horreis *,
Spes donare novas largus, amaráque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia, cum tuâ
Velox merce * veni. Non ego te meis
Immunem * meditor tingere poculis,
Plenâ dives ut in domo:
Verùm pone moras, & ſtudium lucri *:

V. 6. * Hirundo, quæ olim Regina fuit, & Procne dicebatur. * *Athenienſis* (à Cecrope primo Athenarum Rege). Procne nimirum fuit Pandionis, Athenarum Regis filia.

V. 8. * Terei, conjugis Regis Thraciæ; cujus nota hiſtoria.

V. 11. * Pana.

V. 15. * Druſi ac Tiberii.

V. 16. * Nardus unguenti genus eſt.

V. 17. * *Onyx*, lapis eſt pretioſus. Hîc ſignificat pyxidulam ex Onyche factam.

V. 18. * A Sulpitio quodam extructis. * Sæpiùs dictum eſt de horreis, in quibus vina condebantur.

V. 22. * Nardo ſcilicet.

V. 23. * Muneris vacuum.

V. 25. * Quod vigiliis ac lucubrationibus tuis facis.

Nigrorúmque memor, dum licet, ignium *,
Miſce ſtultitiam conſiliis brevem:
Dulce eſt deſipere in loco.

V. 26. * Feralium, quibus mortuorum | corpora cremabantur.

ODE XII.

AD LYCEN.

Illam deridet, quòd jam à Juvenibus ob provectiorem ætatem contemnatur.

AUDIVERE, Lyce, Dî mea vota, Dî
Audivêre, Lyce. Fis anus, & tamen
Vis formoſa videri,
Ludiſque & bibis impudens.
Importunus amor transvolat aridas
Quercus, & refugit te, quia luridi
Dentes, te quia rugæ
Turpant, & capitis nives *.
Nec Coæ referant jam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora, quæ ſemel
Notis condita faſtis
Incluſit volucris dies.
Quò fugit Venus *? heu! quòve color decens?
Quò motus? Quid habes illius, illius
Quæ ſpirabat amores,
Quæ me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram *, notaque & artium *
Gratarum facies? Sed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diù parem

V. 8. * Cani capilli. | iis omnibus quæ aliquâ alliciendi amoris arte valent. *Henr. Steph.*
V. 13. * Venuſtas.
V. 17. * Quæ antè Horatio dilecta fuerat. * Facies inſtructa

Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Possent ut juvenes visere fervidi,
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

ODE XIII.

AD AUGUSTUM,

Drusi de Vindelicis, Tiberii de Rhætis, victorias celebrat, easque Augusti auspiciis acceptas refert.

QUÆ cura Patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus * tuas,
Auguste, virtutes in ævum
Per titulos memoresque fastos,
Æternet? O, quâ sol habitabiles
Illustrat oras, maxime Principum *,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici * didicêre nuper
Quid marte posses: milite nam tuo
Drusus * Genaunos *, implacidum genus,
Brennósque * veloces, & arces
Alpibus impositas tremendis,
Dejecit acer, plus vice simplici *.
Major * Neronum mox grave prælium
Commisit, immanesque Rhœtos
Auspiciis pepulit secundis.
Spectandus in certamine Martio
Devota Morti pectora liberæ

V. 2. * Nimirum triumphis, statuis, &c.

V. 6. * Sensus est, *O maxime Principum omnium orbis habitabilis.*

V. 8. * Germaniæ populi.

V. 10. * Livii filius, Augusti privignus.

* Populos, Alpibus vicinos.

V. 11. * Alpinam gentem.

V. 13. * *Sæpiùs.*

V. 14. * Tiberius.

V. 15. * Quos nunc *Grisones* vocant.

Quantis fatigaret ruinis,
(Indomitas propè qualis undas
Exercet Auſter, Pleïadum * choro *
Scindente nubes) impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem,
Mittere equum medios pet ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus *
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
Cùm ſævit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris;
Ut * Barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu;
Primóſque & extremos metendo,
Stravit humum ſine clade victor;
Te copias, te conſilium, & tuos
Præbente Divos. Nam tibi, quo die
Portus Alexandria * ſupplex
Et vacuam * patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio *
Belli ſecundos reddidit exitus,
Laudemque & optatatum peractis
Imperiis decus arrogavit *.
Te Cantaber non ante domabilis,
Medúſque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela præſens

V. 21. * Stellarum, quarum ortus procellas dicitur ciere. * Id eſt, *turbâ*; ſeptem nimirùm ſunt, in unum agmen conglobatæ.

V. 25. * Flumen Apuliæ.

V. 29. * Refer, *ut*, ad hæc verba, *Sic tauriformis*, *&c.*

V. 35. * Urbs, Ægypti caput.

V. 36. * Mortuis Antonio & Cleopatrâ.

V. 37. * Poſt annos quindecim, eodem die quò Alexandriam cepiſti, privigni tui auſpiciis tuis inſignem retulerunt victoriam.

V. 40. * Imperiis tuis, à Tibetio peractis, decus & victoriam fortuna conceſſit.

Italiæ,

Italiæ, dominæque Romæ.
Te fontium qui celat origines
Niluſque, & Iſter *; te rapidus Tigris *,
Te belluoſus qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis;
Te non paventis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ;
Te cæde gaudentes Sicambri,
Compoſitis venerantur armis.

V. 46. * Danubius. * Armeniæ fluvius.

ODE XIV.

Virtutes Auguſti pacificas laudat.

PHŒBUS volentem prælia me loqui,
Victas & urbes, increpuit lyrâ,
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem *. Tua, Cæſar, ætas
Fruges & agris retulit uberes;
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi,
Derepta Parthorum ſuperbis
Poſtibus *; & vacuum duellis
Janum Quirini * clauſit; & ordinem
Rectum evaganti * fræna Licentiæ
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes *,
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Crevêre vires, famaque, & Imperî

V. 4. * Allegoria; id eſt, ne grande argumentum tractare vellem.

V. 8. * Quibus affixa fuerant, poſt cæſum à Parthis Craſſum.

V. 9. * Jani templum à Quirino, ſeu Romulo, ædificatum, quod belli tantùm tempore aperiebatur.

V. 10. * *Evaganti extrà ordinem rectum.*

V. 12. * Antiquas Romanorum virtutes.

Porrecta majeſtas ad ortum
Solis, ab Heſperio cubili.
Cuſtode rerum Cæſare, non furor
Civilis, aut vis exiget otium:
Non ira, quæ procudit enſes,
Et miſeras inimicat urbes.
Non, qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia *; non Getæ,
Non Seres; infidive Perſæ,
Non Tanaïm prope flumen orti,
Nóſque & profeſtis * lucibus & ſacris,
Inter jocoſi munera Liberi,
Cum prole, matroníſque noſtris,
Ritè Deos priùs apprecati,
Virtute ſunctos, more patrum, duces *,
Lydis remiſto carmine tibiis,
Trojamque, & Anchiſen, & almæ
Progeniem * Veneris canemus.

V. 22. * Lata ab Auguſto, qui & Julius appellatus eſt.

V. 25. * Minimè ſacris.

V. 29. * Patrum exemplo, virtutis officiis benè functos.

V. 32. Auguſtum.

Q. HORATII FLACCI
EPODON
LIBER.

ODE I.

Mæcenati ad bellum Actiacum proficiscenti offert se comitem.

IBIS Liburnis * inter alta navium,
Amice, propugnacula *,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mœcenas, tuo?
Quid nos, quibus te vita sit superstite
Jucunda; si contra, gravis?
Utrumne jussi persequemur otium,
Non dulce, nî tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Quâ ferre non molles viros?
Feremus: & te, vel per Alpium juga,
Inhospitalem & Caucasum *,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo,
Imbellis, ac firmus parùm?
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absentes habet.

V. 1. Sup. *navibus.* Liburnicæ naves (a Liburniâ, quæ Illyriæ pars est) minores erant & ad cursum expeditæ.

V. 2. * Designat Antonii naves, quas fuisse altissimas historia commemorat.

V. 12. * Scythiæ montem.

Ut affidens * implumibus pullis avis
Serpentium allapſus timet
Magis * relictis; non, ut adſit, auxili
Latura plus præſentibus.
Libenter hoc, & omne militabitur
Bellum, in tuæ ſpem gratiæ:
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur mea;
Pecuſve Calabris, ante ſidus fervidum,
Lucana mutet * paſcua;
Nec, ut ſuperni * villa candens * Tuſculi
Circæa * tangat mœnia.
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditavit: haud paravero,
Quod, aut avarus, ut Chremes, terrâ premam,
Diſcinctus * aut perdam ut nepos.

V. 19. * Iſt eſt, *quæ ſervandos habet pullos implumes.*

V. 21. * *Magis timet, relictis pullis.*

V. 28. * Divites nimirùm greges ſuos per hyemem mittebant in Calabriam, quæ eſt regio calidior; per æſtatis autem calores, in Lucaniam, quæ frigidior.

V. 29. * In colle ſiti. * Candenti ſtructa lapide.

V. 30. * Tuſculi mœnia, à Telegono Circes filio poſita.

V. 34. * *Diſſolutus.*

ODE II.

Alphius fœnerator, quaſi artis ſuæ pertæſus, laudat vitam ruſticam, mox tamen ad ingenium & inſtitutum redit.

BEATUS ille, qui procùl negotiis,
Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur claſſico miles truci;
Neque horret iratum mare;

Forumque vitat, & ſuperba civium
Potentiorum limina.
Ergò aut adultâ vitium propagine *
Altas maritat populos;
Inutileſve falce ramos * amputans,
Feliciores inſerit:
Aut in reductâ valle mugientium
Proſpectat errantes greges:
Aut preſſa puris mella condit amphoris;
Aut tondet infirmas oves,
Vel, cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,
Ut gaudet inſitiva * decerpens pyra,
Certantem & uvam purpuræ,
Quâ muneretur te, Priape, & te, pater
Sylvane, tutor finium!
Libet jacere modò ſub antiquâ ilice,
Modò in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ;
Querunrur in ſylvis aves;
Fontéſque lymphis obſtrepunt manantibus;
Somnos quod invitet leves.
At cùm tonantis annus * hybernus Jovis
Imbres, nivéſque comparat;
Aut trudit acres hinc & hinc multâ cane
Apros in obſtantes plagas *:
Aut amite * levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos.
Pavidúmque leporem, & advenam laqueo
gruem,

V. 9. * *Ramis, palmitibus.*

V. 11. * Non ex vite, ſed ex aliâ quavis arbore.

V. 19. * Ex arbore, non ſylveſtri, qualiſque ſponte ex humo naſcitur, ſed inſitâ, *arbre greffé.*

V. 29. * i. e. *tempeſtas, tempus*: hyems.

V. 32. * Retia.

V. 33. * Furculâ quâdam, ex quâ retia ſuſpenduntur.

Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliviſcitur?
Quòd ſi pudica mulier in partem juvans
Domum, atque dulces liberos,
(Sabina qualis, aut peruſta Solibus
Pernicis uxor Appuli)
Sacrum vetuſtis exſtruat lignis focum,
Laſſi ſub adventum viri,
Claudenſque textis cratibus lætum pecus,
Diſtenta ſiccet ubera;
Ft horna * dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina * juverint conchylia *,
Magíſve rhombus * aut ſcari *,
Si quos Eois * intonata * fluctibus
Hyems * ad hoc vertat mare:
Non Afra avis * deſcendat in ventrem meum,
Non attagen * Ionicus
Jucundior, quàm lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi * prata amantis, & gravi
Malvæ * ſalubres corpori,
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus *,
Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat paſtas oves
Videre properantes domum!

V. 47. * Hujus anni.
V. 49. * Lucrinus lacus in ſinu Baïano erat. * Piſciculi conchis incluſi.
V. 50. * *Un Turbot.* * *Des Sargets.*
V. 51 * Orientalibus * Cum fragore veníens.
V. 52. * Procella.
V. 53. * Gallina Numidica.
V. 54. * *Une Gelinote d'Aſie.*
V. 57. * *De l'oſeille.*
V. 58. * *Des mauves.*
V. 59. * Diebus Deo Termino conſecratis.

Videre fetos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido!
Positosque vernas, ditis examen domûs,
Circum renidentes Lares.
Hæc ubi locutus fœnerator Alphius,
Jam jam futurus rusticus;
Omnem relegit * Idibus pecuniam;
Quærit Kalendis ponere *.

V. 69. * Ex debitorum manibus collegit.

V. 70. * Fœnori locare.

ODE III.

Allium detestatur

PARENTIS olim si quis impiâ manu
Senile guttur fregerit;
Edat cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni sævit in præcordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit *? an malas
Canidia * tractavit dapes?
Ut, Argonautas * præter omnes candidum
Medea * mirata * est ducem,
Ignota tauris * illigaturum juga,
Perunxit hoc * Jasonem:

V. 7. * *Latuit.*

V. 8. * Venefica percelebris, de quâ sæpiùs Horatius scripsit.

V. 9. * Græcos fortissimos viros, qui, duce Jasone, Colchidem petierunt, ut indè vellus aureum exportarent.

V. 10. * Æætæ, Colchidis Regis filia.
* amare cœpit.

V. 11. * Tauris ignivomis, à quibus servabatur vellus.

V. 12. * alliis.

Hoc delibutis ulta * donis * pellicem *,
Serpente * fugit alite.
Nec tantus unquàm ſiderum inſedit vapor *
Siticuloſæ Apuliæ:
Nec munus humeris efficacis * Herculis
Inarſit æſtuoſiùs *.

V. 13. * Eadem Medea. Veſte & coronâ. Glaucam, Creontis, Corinthi Regis, filiam, quam amavit Jaſon.

V. 14. * Poſtquam Medea pellicem ulta eſt, fugit avecta curru à draconibus tracto.

V. 15. * Calor.

V. 17. * Laborioſi.

V. 18. * Alludit ad eam pallam, quam Dejanira marito Herculi miſit Neſſi cruore imbutam, quâ ſimùl atque indutus eſt, flammis toto corpore deflagravit.

ODE IV.

In Menam, Pompeii Magni libertum.

LUPIS & agnis quanta ſortitò * obtigit,
Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis * peruſte funibus latus,
Et crura durâ compede.
Licèt ſuperbus ambules pecuniâ;
Fortuna non mutat genus.
Videſne Sacram * metiente te viam,
Cum bis trium ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc & huc euntium

V. 1. * Naturæ ſorte, ſeu conditione.

V. 3. * Hiſpanis. Nempè in Hiſpaniâ creſcebat optimum Spartum (herba quædam eſt) ex quo funes conficiebantur.

V. 7. * Nomen cujuſdam Romanæ urbis viæ.

Liberrima indignatio?
* Sectus flagellis hic Triumviralibus *,
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam * mannis * terit?
Sedilibuſque * magnus in primis Eques,
Othone contempto, ſedet?
Quid attinet tot roſtra navium gravi
Ærata duci pondere
Contra latrones, atque ſervilem manum,
Hoc, hoc Tribuno militum?

V. 11. * Hæc ſunt prætereuntium verba. * Servi ac liberti judices habebant, non Prætorem urbanum, ut cæteri cives, ſed Triumviros, qui dicebantur capitales.

V. 14. * Sup. *viam*. * Equis velocibus.

V. 15. * Quæ Ordini Equeſtri attributa erant in amphitheatro à Roſcio Othone, Tribuno plebis, qui eâ de re legem tulit.

ODE V.

IN CANIDIAM.

Inducitur puer diras in eam evomens preces.

AT * (ô Deorum quicquid in Cœlo regit
Terras, & humanum genus!)
Quid iſte fert tumultus? & quid omnium *
Vultus in unum me truces?
Per liberos te *, ſi vocata partubus

V. 1. * Pueri verba. *At*; vox eſt irati, Deoſque per exclamationem obteſtantis.

V. 3. * Veneficarum ſcilicet, quæ illum magno tumultu circumſtabant.

V. 5. Canidiam alloquitur.

Lucina veris * affuit,
Per hoc inane purpuræ * decus, precor,
Per improbaturum hæc Jovem;
Quid ut noverca me intueris? aut uti
Petita ferro bellua?
Ut hæc trementi queſtus ore, conſtitit,
Inſignibus * raptis, puer?
Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia, brevibus implicata viperis
Crines, & incomptum caput,
Jubet * ſepulchris caprificos * erutas,
Jubet cupreſſus funebres,
Et uncta turpis ova * ranæ ſanguine,
Plumamque nocturnæ ſtrigis *,
Herbaſque, quas Iolcos *, atque Iberia *
Mittit venenorum ferax,
Et oſſa ab ore rapta jejunæ canis,
Flammis aduri Colchicis *.
At expedita Sagana *, per totam domum
Spargens Avernales aquas,

V. 6. Non à te ſimulatis, quod ſæpè faciebant illæ veneficæ, ut puerorum, quos ad veneficia ſua furabantur, matres credi poſſent.

V. 7. Togæ prætextæ, quam gero.

V. 12. * Togâ nimitùm, & bullâ aureâ, quam ſolebant pueri in collo gerere.

V. 17. * *Jubet aduri flammis*, quod infrà ſcribitur. * Sylveſtres

[illegible]us.

V. 19. * Ova Strigis, turpis ranæ ſanguine uncta.

V. 20. * Quæ avis quædam eſt nocturna.

V. 21. * Theſſaliæ urbs. * Non Hiſpania, ſed quædam Aſiæ regio.

V. 24. * i. e. *Magicis*; quia Colchica erat Medea illa venenis atque incantationibus percelebris.

V. 25. * Venefica, Canidiæ comes.

Horret capillis, ut marinus, asperis
Echinus *, aut Laurens aper.
Abacta * nullâ Veïa conscientiâ,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus
Quò posset infossus puer
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori spectaculo;
Cùm promineret ore, quantùm extant aquâ
Suspensa mento corpora:
Exsucta uti medulla *, & aridum jecur
Amoris esset poculum;
Interminato * cùm semel fixæ cibo
Intabuissent pupulæ.
Non defuisse masculæ libidinis
Ariminensem * Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum;
Quæ sidera excantata voce Thessalâ *,
Lunamque Cœlo deripit.
Hîc irresectum sæva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit, aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitræ
Nox, & Diana, quæ silentium regis,
Arcana cùm fiunt sacra,
Nunc, nunc adeste; nunc in hostiles domos
Iram, atque fulmen vertite.
Formidolosæ dum latent sylvis feræ,
Dulci sopore languidæ,
Senem (quod omnes rideant) adulterum

V. 28. * *Un herisson de mer.*
V. 29. * *Acta impulsa.* * Nomen mulieris.
V. 37. * Sup. *ejus.*
V. 39. * *Interdicto.*
V. 43. * Oriundam Arimino, Italiæ urbe.
V. 45. * *Magica.*
V. 57. * Varum, de quo superiùs.

Latrent Suburranæ * canes,
Nardo * perunctum, quale nec perfectius
Meæ elaborarunt manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minùs
Venena Medeæ valent?
Quibus ſuperbam fugit ulta pellicem *,
Magni Creontis * filiam,
Cùm palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abſtulit?
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
Radix fefellit * me locis.
Indormit unctis * omnium cubilibus
Oblivione * pellicum.
Ah! ah! ſolutus ambulat veneficæ
Scientioris carmine.
Non uſitatis, Vare, potionibus
(O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marſis * redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
Faſtidienti poculum:
Priùſque Cœlum ſidet inferius mari,
Tellure porrectâ ſuper,
Quàm non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus;
Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollitus
Lenire verbis impias;
Sed dubius unde rumperet ſilentium,

V. 58. * Suburra, erat Romæ vicus.

V. 59. * Unguento quodam.

V. 63. * Cui nomen, Glauca, vel Creuſa.

V. 64. * Corinthi Regis.

V. 68. * A me præterita eſt.

V. 69. * Oblivione mei unctis, aliquo nimirùm ſucco, qui mei oblivionem faciat.

V. 70. * Sup. *mei.*

V. 76. * Magicis, quales Marſi adhibere putabantur. * Sup. *tibi.*

Miſit Thyeſteas * preces:
Venena *, magnum fas nefaſque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris * agam vos: dira deteſtatio
Nullâ expiatur victimâ.
Quin, ubi perire juſſus expiavero,
Nocturnus occurram * furor *:
Petamque vultus Umbra curvis unguibus,
Quæ vis Deorum eſt Manium;
Et inquietis aſſidens præcordiis,
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc & hinc ſaxis petens,
Contundet obſcœnas anus.
Poſt inſepulta membra different lupi,
Et eſquilinæ alites *:
Neque hoc parentes (heu mihi ſuperſtites!)
Effugerit ſpectaculum.

V. 85. * Imprecationes, quales emiſit olim in Atreum fratrem Thyeſtes.

V. 87. * Sic intellige, *Venena quæ vobis ſunt fas nefaſque*, id eſt, quibus quidlibet infandum facturas ſperatis.

V. 88. * Sup. *precibus.*

V. 92. * Sup. *vobis.* * *Furiæ.*

V. 100. * Quæ ad Eſquilias convolabant, ubi de facinoroſis hominibus ſupplicium ſumebatur.

ODE VI.

IN CASSIUM SEVERUM.

Oratorem maledicum.

QUID immerentes hoſpites vexas, canis
Ignavus adverſùm lupos?
Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?

Nam, qualis aut Molossus * aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublatâ nives,
Quæcumque præcedet fera.
Tu, cùm timendâ voce complesti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave; namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua:
Qualis Lycambæ spretus infido gener *:
Aut acer hostis * Bupalo.
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

V. 5. * Sup- *Canis.* Molossia, Epiri regio, canum erat optimorum ferax, ut & Laconia.

V. 13. * Archilochus, poeta. Cùm illi scilicet filiam suam despondisset Lycambes, & alteri tamen nuptum dedisset, versibus adeò acerbis & patrem & natam persecutus est, ut vitam uterque sponte finierint.

V. 14. * Hipponax, itidem poeta; qui cùm à Bupalo, sculptore insigni, ridiculum in modum effictus esset, eum ultus est carmine mordaciissimo.

ODE VII.

AD ROMANOS;

Civilia bella reparantes.

Quò, quò scelesti ruitis, aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parùmne campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non, ut superbas invidæ Carthaginis
Romanus arces ureret,

Intactus * aut Britannus ut deſcenderet
Sacrâ catenatus viâ *,
Sed ut, ſecundùm vota Parthorum, ſuâ
Urbs hæc periret dexterâ?
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus;
Nunquam, niſi in diſpar, feris.
Furorne cæcus, an rapit vis * acrior,
An culpa *? reſponſum date. . . .
Tacent: & ora pallor albus inficit,
Menteſque perculſæ ſtupent.
Sic eſt; acerba fata Romanos agunt,
Scelùſque fraternæ necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer * nepotibus cruor.

V. 7. Sup. *Romanorum armis.*

V. 8. * Quâ victi hoſtium duces in triumphum agebantur.

V. 13. * puta, *fatorum.*

V. 14. * Scelus aliquod admiſſum.

V. 20. * *Expiandus.*

ODE VIII.

AD MŒCENATEM.

In Actiacam victoriam, quam ſpe præcipit ac veluti prænunciat.

QUANDO repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub altâ (ſic Jovi gratum) domo,
Beate Mœcenas, bibam,
Sonante mixtum tibiis carmen lyrâ,
Hac * Dorium *, illis * Barbarum *?

V. 6. * Lyrâ ſcilicet. * Sup. *modum.* Nimirum ſuus erat Doribus proprius ac peculiaris cantandi modus. * Tibiis. * i. e. *Phrygium.*

Ut nuper, actus cùm freto Neptunius
Dux * fugit uſtis navibus,
Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
Servis * amicus perfidis?
Romanus * (heu! poſteri negabitis)
Emancipatus feminæ *
Fert vallum, & arma miles, & ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt!
Interque ſigna turpe militaria,
Sol aſpicit conopeum *.
Ad hoc * frementes verterunt bis mille equos
Galli *, canentes Cæſarem:
Hoſtiliumque navium in portu latent
Puppes * ſiniſtroſùm citæ *
Io Triomphe *! tu moraris aureos
Currus, & intactas boves;
Io Triumphe! nec Jugurthino parem
Bello reportaſti ducem *,
Neque Africanum, * cui ſuper Carthaginem

V. 8. * Sextus Pompeius, Magni filius, qui quod pater maris olim imperium habuerat, Neptuni filium ſe eſſe prædicabat.

V. 10. * Quorum ingentem contraxerat manum.

V. 12. * Cleopatræ.

V. 16. * Velum quoddam, ſeu tentorium, quo in Ægypto mulieres à cubilibus ſuis culices arcebant.

V. 17. * *Hujus rei impatientes Galli.*

V. 18. * Qui in Antonii exercitu erant.

V. 20. * Cleopatræ Naves. * Versùs Ægyptum, quaſi fugam ſpectarent.

V. 21. * Ipſum alloquitur Triumphum.

V. 24. * Marium intelligit, à quo Jugurtha victus ac in triumphum ductus eſt.

V. 25. * Scipionem Æmilianum, à quo Carthago everſa eſt.

Virtus

Virtus ſepulchrum * condidit.
Terrâ marique victus hoſtis Punico *
Laugubre mutavit ſagum *.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
Ventis iturus non ſuis *,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Leſbia;
Vel, quod fluentem naufeam coëceat *,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæſaris rerum * juvat
Dulci Lyæo ſolvere.

V. 26. * Quoniam illius urbis ruinæ Scipioni fuerunt immortalis gloriæ monumentum.

V. 27. * *Sagum punicei coloris vertit in lugubre.*

V. 28. * Militare quoddam veſtimentum.

V. 30. * *Non ſecundis.*

V. 35. * i. e. Quod ſtomachum confirmet, & à nauſeâ defendat.

V. 37 * i. e. *Cæſareæ fortunæ.*

ODE IX.

In Mævium, Poetam.

Illi naufragium imprecatur.

Mala ſoluta navis exit alite *,
Ferens olentem Mævium *.
Ut horridis utrumque verberes latus *,
Auſter, memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverſo mari,
Fractóſque remos differat.

V. 1. * Auſpiciis.
V. 2. * De quo Virgilius, *Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Mævi.*
V. 3. * Sup. *navis*

Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec sidus atrâ nocte amicum appareat;
Quâ tristis Orion cadit:
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm Graïa victorum manus;
Cùm Pallas usto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis * ratem.
O, quantus instat navibus sudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces & aversum * ad Jovem;
Ionius udo cùm remugiens sinus
Noto carinam ruperit!
Opima quòd si præda, curvo littore
Porrecta, mergos juveris;
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna tempestatibus.

V. 14. * Oilei filium qui, cum Cassandræ vim in ipso Minervæ templo attulisset, iram Deorum in se suosque convertit

V. 18. * *iratum, inimicum.*

ODE X.

AD AMICOS.

Ut per hyemem genio indulgeant.

HORRIDA tempestas Cœlum contraxit *; & imbres,
Nivesque deducunt * Jovem *:
Nunc mare, nunc sylvæ
Threïcio Aquilone sonant. Rapiamus, amici,
Occasionem de die *:

V. 1. * Nubes scilicet videntur cœlum, quasi contrahere.

V. 2. * *In terram.* * *aërem.*

Dùmque virent genua,
Et decet, obductâ ſolvatur fronte ſenectus.
Tu vina Torquato move
Conſule preſſa meo *:
Cætera mitte loqui. Deus hæc fortaſſe benignâ
Reducet in ſedem vice.
Nunc & Achæmenio *
Perfundi nardo juvat; & fide * Cylleneâ *
Levare diris pectora
Sollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus * alumno *.
Invicte mortalis, Deâ
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci * tellus, quem frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simoïs;
Unde tibi reditum curto * ſubtemine * Parcæ
Rupére, nec mater * domum
Cærula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis ægrimoniæ, ac
Dulcibus alloquiis *.

V. 9. * Quo Conſule natus ſum.

V. 12. * Perſico, ab *Aſhæmene*, Perſarum Rege.

V. 13. * *Lyrâ*. * i. e. Quæ à Mercurio inventa eſt

V. 16. * Chiron. * Achilli.

V. 19. * Trojæ, ubi regnavit Aſſaracus.

V. 22. * Decurtato. * Filo.

V. 23. * Thetis, maris Dea.

V. 27. * *Solatiis* Ægrimoniam ſcilicet vinum & cantus ſolantur.

ODE XI.

Ad Pop. Romanum.

Romanos hortatur, ut Romam bellis civilibus ſemper æſtuantem, relinquant.

ALTERA * jam teritur bellis civilibus ætas;
Suis & ipſa Roma viribus ruit.
Quam neq; finitimi valuerunt perdere Marſi*,
Minacis aut Etruſca Porſenæ * manus,
Æmula nec virtus Capuæ *, nec Spartacus * acer,
Noviſque rebus * infidelis Allobrox,
Nec fera ceruleâ domuit Germania pube,
Parentibuſque * abominatus Annibal;
Impia perdemus devoti * ſanguinis ætas?
Feriſque rurſus occupabitur ſolum?
Barbarus heu! cineres inſiſtet victor, & Urbem
Eques ſonante verberabit ungulâ?
Quæque carent ventis & Solibus, oſſa Quirini *
(Nefas videre) diſſipabit inſolens?

V. 1. * Priùs enim Roma fuerat bello Syllam inter ac Marium exorto vehementer agitata.

V. 3. * Qui grave bellum pop. Romano intulerunt.

V. 4. * Cùm vellet Tarquinium Superbum ſolio, undè dejectus fuerat, reſtituere.

V. 5. * Quæ fuit urbs, ſecundùm Romam. Italiæ princeps.

* Gladiator inſignis, Servilis belli Dux & author.

V. 6. Reſpicere videtur ad Catilinam, cui cùm dediſſent fidem Allobroges, paucis poſt diebus fefellerunt, remq; omnem Ciceroni detulerunt.

V. 8. * Sup. *noſtris*.

V. 9. * *Ad cædem deſtinati*.

V. 13. * Romuli.

Fortè (quod expediat) communiter, aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus?
Nulla sit hac potior sententia: (Phocæorum *
Velut profugit * execrata civitas
Agros, atque Lares patrios habitandaque fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis)
Ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an meliùs quis habet suadere? secundâ
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in hæc: * Simul imis saxa renarint *
Vadis levata, ne redire sit nefas *:
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus * Matina * laverit cacumina;
In mare seu celsus procurrerit * Apenninus *,
Novâque monstra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
Adulteretur & columba miliio:
Credula nec sulvos timeant armenta leones,
Ametque salsa levis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata * civitas;

V. 17. * Qui fuerunt Ioniæ populi.

V. 18. * A Persis crudelem in modum vexata.

V. 25. * Sup-*verba*. * Emerserint, enataverint.

V. 26. * Sup. *nobis*,

V. 28. * Galliæ Cisalpinæ fluvius. * In Calabriâ.

V. 29. * Ultrò decurrerit. * Italiæ mons.

V. 36. * Execrationibus ac similibus juramentis obstricti.

Aut pars indocili melior grege. Mollis & ex-
ſpes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite
luctum,
Etruſca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumvagus *; arva,
beata
Petamus arva, divites & inſulas *,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret uſque vinea;
Germinat & nunquam fallentis termes * olivæ;
Suamque pulla * ficus ornat arborem;
Mella cavâ manant ex ilice; montibus altis
Levis crepante lympha deſilit pede,
Illic injuſſæ veniunt ad mulctra capellæ;
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec veſpertinus circumgemit urſus ovile,
Nec intumeſcit alta viperis humus.
Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquoſus Eurus arva radat imbribus;
Pinguia nec ſiccis urantur ſemina glebis,
Utrumque Rege temperante Cœlitûm.
Non huc Argoo * contendit remige pinus *,
Neque impudica Colchis * intulit pedem.
Non huc Sidonii torſerunt cornua * nautæ,
Laborioſa nec cohors Ulyſſeï.
Nulla nocent pecori contagia; nullius aſtri

V. 41. * Quo terrarum orbis circumfunditur.

V. 42. * Fortunatas Inſulas, quas ſibi fingere amat Horatius, nec nominat.

V. 45. * Ramus.

V. 46. * Subnigra.

V. 57. * Nota eſt illa navis, quæ *Argo* appellata eſt, quam, Duce Jaſone, Argonautæ conſcenderunt, vellus aureum armis quæſituri. * *Navis.*

V. 58. * Medea.

V. 59. * Sup. *antennarum.*

Gregem æſtuoſa torret impotentia *.
Jupiter illa piæ ſecrevit littora genti;
Ut * inquinavit ære tempus aureum;
Ærea dehinc ferro duravit ſæcula, quorum
Piis ſecunda, vate me, datur fuga.

V. 62. * Vis ac ſævitia impotens.

V. 64. * *Poſtquam.*

ODE XII.

AD CANIDIAM VENEFICAM.

Deprecatio ironica, ſub quâ latet alia ejus accuſatio.

JAM jam efficaci do manus ſcientiæ;
Supplex & oro regna per Proſerpinæ,
Per & Dianæ non movenda * Numina,
Per atque libros carminum, valentium
Refixa Cœlo devocare ſidera,
Canidia, parce vocibus tandem ſacris,
Citumque retrò ſolve, ſolve turbinem *.
Movit nepotem Telephus * Nereïum *.
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Luxêre matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atque canibus, homicidam Hectorem;
Poſtquàm relictis mœnibus Rex * procidit,
Heu! pervicacis ad pedes Achilleï.

V. 3. * *Commovenda irritanda.*

V. 7. * Rhombum quemdam, ſeu circulum æreum quo magi utebantur.

V. 8. * Myſorum Rex, qui ab Achille vuneratus eſt, & ab eodem deinde ſanatus. * Achillem, Nerei, ex matre Thetide, nepotem.

V. 13. * Priamus, Hectoris pater.

Setoſa duris exuêre pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſei,
Volente Circe, membra; tunc mens & ſonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
Amata nautis multùm & inſtitoribus *.
Fugit * juventas, & verecundus * color
Reliquit oſſa pelle amicta luridâ.
Tuis capillus * albus eſt odoribus *:
Nullum à labore me reclinat otium:
Urget diem nox, & dies noctem; neque eſt *
Levare tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum * vincor, ut credam miſer,
Sabella * pectus increpare carmina,
Caputque Marsâ * diſſilire nænia *.
Quid ampliùs vis? ô mare! ô terra! ardeo,
Quantùm neque atro delibutus Hercules
Neſſi * cruore, nec Sicana fervidâ

V. 20. * Quibus merces committebantur, quas venderent.

V. 21. * Sup. *à me.* * rubicundus.

V. 23. Sup. *meus.* * Sup. *veneficis.*

V. 25. * Id eſt, *licet.* Non licet mihi nimiùm tentos pulmones libero ſpiritu levare.

V. 27. * Quod antè negaveram.

V. 28. * Qualia ſolebant apud Samnites (qui & Sabelli dicuntur) fieri.

V. 29. * Magicam artem exercebant inter Marſos plurimi. * *incantatione.*

V. 32. * Centauri cujuſdam, qui cùm Dejaniram Herculis uxorem amare cœpiſſet, fuiſſetque idcircò ab Hercule occiſus, tunicam ſuam Dejaniræ dedit moriens, affirmavitque, ſi ſemel illam induiſſet Hercules, vehementi ac conſtanti amore deperiturum eſſe conjugem. ſed contrà evenit, ut illâ indutus Hercules occultis coriperetur ignibus ac periret.

Virens

Virens in Ætna flamma. Tu, donec cinis
Injurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis * officina Colchicis.
Quæ finis, aut quod me manet ſtipendium *?
Effare: juſſas cum fide pœnas luam;
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum juvencos, ſive mendaci lyrâ
Voles ſonari. Tu pudica, tu proba,
Perambulabis aſtra, ſidus aureum.
Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Adempta vati * reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolve me dementiâ.
O * nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulchris pauperum prudens * anus
Novemdiales * diſſipare pulveres;
Tibi hoſpitale pectus, & puræ manus.

V. 35. * *Tanquam officina.*
V. 36. * *Pœna.*
V. 44. * Steſichoro, qui cùm Helenam verſibus læſiſſet, amiſit oculos, ac deinde, verſibus recantatis, recuperavit.
V. 46. * Hæc ironicè dicuntur.
V. 47. * *Sciens.*
V. 48. * Nono poſt humationem die è terrâ erutos.

ODE XIII.

Canidiæ Reſponſio.

QUID obſeratis auribus fundis preces,
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hybernus ſalo.
Inultus ut * tu riſeris Cotyttia *

V. 4. * i. e. *Itane.* * Sacra quædam nocturna, quæ Cotyttoni Deæ ſiebant, flagitioſa ac impura.

Vulgata *, ſacrum liberi Cupidinis?
Et * Eſquilini pontifex venefici,
Impunè ut Urbem nomine implêris meo?
Quid proderit * ditaſſe Pelignas anus *,
Velociuſve * miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata miſero vita ducenda eſt, in hoc,
Novis ut uſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater *,
Egens benignæ * Tantalus ſemper dapis:
Optat Prometheus obligatus aliti *;
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Jovis.
Voles modò altis deſilire turribus,
Modò enſe pectus Norico recludere;
Fruſtraque vincla gutturi nectes tuo,
Faſtidiosâ triſtis ægrimoniâ.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques;
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An, quæ movere cereas imagines *,
(Ut ipſe noſti curioſus) & polo
Deripere Lunam vocibus poſſim meis,
Poſſim crematos excitare mortuos,

V. 5. * Sup. *à te.*

V. 6. * Sup. *quaſi eſſes.* In Eſquilino monte humabantur pauperum cadavera, ibique fieri ſolebant incantationes magicæ.

V. 8. * Sup. *tibi.* * Dum ab iis quæris incantationes, quæ meas ſuperent, teque vitâ ſolvant.

V. 9. * *Efficacius, præſentius.*

V. 14. * *Abundantis, affluentis.* Nota eſt de Tantalo fabula, qui mediis in aquis ac inter multas dapes conſtitutus æternâ fame ac ſiti conficitur.

V. 15. * Vulturi, de quo ſæpiùs dictum, ut & de Siſyphi ſaxo.

V. 24. * Quales adhibere magi ſolebant, ut quos ulciſci cupiunt repræſentarent.

Desiderîque * temperare * poculum,
Plorem artis in te nil valentis exitum?

V. 28. * *Amoris.* | riis potionibus loqui-
* *miscere.* De amato- | tur.

ODE XIV.

CARMEN SÆCULARE.

Ad Apollinem ac Dianam.

Ut Imperium Romanum servent ac tueantur.

PHŒBE, sylvarumque potens Diana,
Lucidum Cæli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur,
Tempore sacro:
Quo Sybillini monuere versus,
Virgines lectas, puerosque castos,
Diis, quibus septem placuere colles *,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliusque & idem
Nascceris; possis nihil urbe Româ
Visere majus.
Ritè maturos aperire partus
Lenis *, Ilithyia *, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis:
Diva, producas sobolem, Patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Femiuis, prolisque novæ feraci,

V. 7. *Qui Romanis | re, Hellen. i. e. *lenis*
mœnibus includun- | *in aperiendis.* * Dianæ
tur. | nomen.
V. 14. * *Lenis aperi-*

Lege * maritâ *.
Certus undenos * decies par annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter * die claro, totieſque gratâ
Nocte frequentes.
Voſque veraces cecinisſe Parcæ,
Quod ſemel dictum eſt *, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervat, bona jam peractis *
Jungite fata.
Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spiceâ donet Cererem coronâ:
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
Et Jovis auræ.
Condito * mitis placiduſque telo
Supplices audi pueros, Apollo:
Siderum Regina bicornis, audi,
Luna, puellas.
Roma ſi veſtrum eſt opus; Iliæque
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
Juſſa pars mutare Lares & urbem
Soſpite curſu;
Cui per ardentem ſine fraude * Trojam
Caſtus Æneas, patriæ ſuperſtes,
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis.

V. 20. * Quâ lege præmia decernebantur iis qui ex legitimo matrimonio liberos ſuſceperant. * *Maritali*; quia matrimonia ſpectabat.

V. 21. * Nempè poſt elapſos centum ac decem annos ludi ſæculares celebrabantur.

V. 23. * Per tres dies totidemque noctes.

V. 26. * Quod ſemel à Fatis dictum ac conſtitutum eſt, & immutabili rerum Termino ſervatur; id eſt, quod certo Fatorum decreto fixum eſt, nullâ unquam ratione revocandum.

V. 27. * Sup. *fatis*.

V. 33. * Recondito, quo armatus es, telo.

V. 41. * Sine damno.

Dii probos mores docili juventæ,
Dii ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date, remque, prolemque,
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchiſæ Veneriſque ſanguis *,
Imperet bellante * prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari, terrâque manus * potentes
Medus, Albanaſque timet ſecures;
Jam Scythæ reſponſa * petunt, ſuperbi
Nuper & Indi.
Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Priſcus, & neglecta redire virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptuſque novem Camœnis;
Qui ſalutari levat * arte feſſos
Corporis artus;
Si Palatinas * videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix;
Alterum in luſtrum * meliuſque ſemper
Proroget ævum.
Quæque Aventinum tenet, Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum *
Curet, & votis puerorum amicas
Applicet aures.

V. 50. * Auguſtus.
V. 51. * Hoſte belligerante ſuperior.
V. 53. * Sup. *Romanorum.*
V. 55. * Expectant à Româ leges.
V. 63. * Apollo fuit & Medicinæ Deus.
V. 65. * Romanas, à *Palatino* monte.
V. 67. * Luſtrum eſt quînque annorum ſpatium.
V. 70. * Quorum cuſtodiæ crediti erant Sybillini libri.

Hæc Jovem ſentire, Deoſque cunctos,
Spem bonam certamque domum reporto *,
Doctus & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

V. 74. * *Ego chorus, doctus dicere Phœbi ac Dianæ laudes, ſpem reporto, hæc Jovem ſentire.* Nimirum hunc hymnum canebant viginti ſeptem nobiles pueri, ac totidem puellæ.

Q. HORATII FLACCI SATYRARUM, SIVE SERMONUM, *LIBER PRIMUS.*

SATYRA I.

AD MŒCENATEM.

Nemo ſuâ ſorte eſt contentus; ac præſertim avarus.

QUI fit, Mœcenas, ut nemo, quam ſibi ſortem
Seu ratio dederit, ſeu fors objecerit, illâ
Contentus vivat, laudet diverſa ſequentes;
O fortunati mercatores! gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contrà mercator, navim jactantibus Auſtris,
Militia eſt potior. Quid enim? concurritur, horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille *, datis vadibus, qui rure extractus in urbem eſt,

V. 11. * Agricola, qui cùm vadimonio promiſiſſet ſe judicio ſtaturum, Romam venit vadimonium exſoluturus. Qui à Judice citabantur, ſtatim vades dabant, qui pro ipſis ſponderent.

Solos felices viventes clamat in urbe.
Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium *. Ne te morer, audi,
Quò rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam, quod vultis: eris tu, qui modò miles,
Mercator; tu, consultus modò, rusticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia,
Quid statis? Nolint. Atqui licet esse beatis *.
Quid causæ est, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet *, neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Præterea, nec sic, ut qui jocularia *, ridens
Percurram * (quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima)
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cùm sibi sint congesta cibaria. Sicut
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcumque potest, atque addit [acervo

V. 14. * Loquacem tunc temporis notum.
V. 19. * Licet tamen illis esse beatos, quod votis petunt, accipiendo.
V. 21. * Buccis inflatis succenseat.
V. 23. * Sup. *tractant*, *narrant*, &c.
V. 24. * Hîc adverte orationem suspensam.

Quem ſtrurit; haud ignara ac non incauta futuri.
Quæ *, ſimul inverſum * contriſtat * Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, & illis utitur ante
Quæſitis ſapiens: cùm te neque fervidus æſtus
Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus & auri,
Furtim defoſſa timidum deponere terrâ?
Quòd ſi comminuas *, vilem redigatur ad aſſem.
At, ni id fit, quid habet pulchri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum;
Non tuus hoc capiet venter plus, quàm meus: ut ſi
Reticulum * panis, venales inter, onuſto
Fortè vehas humero, nihilo plus accipias, quàm
Qui nil portarit. Vel dic, quid referat * intra
Naturæ fines viventi, jugera centum, an
Mille aret? At ſuave eſt ex magno tollere acervo
Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris * granaria * noſtris?

V. 36. * Hîc Horatius ipſius formicæ exemplum in avaros retorquet. * Pronum ac ſub finem vergentem. * Signum cœleſte; *le Verſeau.*

V. 43. * Verba ſunt avari.

V. 47. * Sacculum pane plenum.

V. 49. * Interſit.

V. 53. * Calat his vimineis, condendo frumento idoneis.

Ut tibi, ſi ſit opus liquidi non amplius urnâ,
Vel cyatho, & dicas; Magno de flumine mallem,
Quàm ex hoc fonticulo tantumdem ſumere. Eò fit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripâ ſimul avulſos ferat Aufidus * acer.
At qui tantulo eget *, quanto eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit, quia tanti, quantum habeas, ſis *.
Quid facias illi? jubeas miſerum eſſe, libenter
Quatenus * id facit. Ut quidam memoratur Athenis
Sordidus *, ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: Populus me ſibilat, at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arcâ.
Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina *. Quid rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur. Congeſtis undique ſaccis
Indormis, inhians & tanquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quò * valeat nummus, quem præbeat uſum?

V. 58. * Aufidus, Italiæ fluvius, pro quovis amne ponitur. * horrea.

V. 59. * Cupit.

V. 62. * Æſtimaris.

V. 64. * *Siquidem libenter ita ſe gerit.*

V. 65. * Ultrà modum avarus.

V. 69. * Hîc avarus Horatium riſu interpellat.

V. 73. * Ad quem uſum valeat.

Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
Queis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque, diesque,
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes, hoc juvat? Horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
* At si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te affixit; habes, qui
Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet, ac reddat gnatis, carisque propinquis.
* Non uxor salvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cùm tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?
At si cognatos *, nullo, natura, labore,
Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos:
Infelix operam perdas: ut si quis asellum
In campo doceat parentem currere frænis.
Denique sit finis quærendi: cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minùs, & finire laborem
Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
Umidius quidam (non longa est fabula) dives,
Ut metiretur * nummos: ita sordidus, ut se

V. 80. * Loquitur avarus.

V. 84. * Horatius respondet.

V. 88. * Hunc locum sic construe, *At si nullo labore velis retinere cognatos, quos tibi dat natura.*

V. 96. * Non numeraret, utpote innumerabiles, sed metiretur.

Non unquam ſervo meliùs veſtiret: ad uſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victûs
Opprimeret, metuebat: at hunc liberta ſecuri
Diviſit medium, fortiſſima * Tyndaridarum.
Quid mî igitur ſuades? ut vivam Mævius *?
aut ſic,
Ut Nomentanus? Pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere. Non ego avarum
Cùm veto te fieri, vappam * jubeo, ac nebulonem.
Eſt inter Tanaïm * quiddam, ſocerumque * Viſellî.
Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos ultra, citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc, unde abii, redeo: nemón *, ut avarus,
Se probet, ac potiùs laudet diverſa ſequentes!
Quodque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat, neque ſe majori pauperiorum
Turbæ comparet; hunc atque hunc ſuperare laboret!
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat:
Ut, cùm carceribus miſſos rapit ungula currus,
Inſtat equis auriga ſuos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ,

V. 100. * Clytemneſtræ Tyndari filiæ ſimilis, quæ Agamemnonem conjugem ſecuri interemit.

V. 101. * Mævius & Nomentanus, duo luxurioſi homines.

N. 104. * *Hominem nequam.*

V. 105. ** Duo illi diverſo morbo, vel vitio laborabant.

V. 108. * Senſus eſt: Ergone ſe probet nemo, putà avarus! ac potiùs ſequentes diverſa lauder!

Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt: ne me Criſpini * ſcrinia * lippi
Compilaſſe putes, verbum non ampliùs addam.

V. 120. * Erat ille Philoſophus non magni pretii. * In quibus chartæ & ſcripta condebantur.

SATYRA II.

Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.

AMBUBAJARUM * collegia, pharmacopolæ *,
Mendici, mimæ, balathrones *, hoc genus omne
Mœſtum ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigellî.
Quippe benignus * erat. Contra hic, ne prodigus eſſe
Dicatur metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quò duramque famem depellere poſſit.
Hunc ſi percunctêris; avi cur atque parentis
Præclaram ingratâ ſtringat * malus ingluvie rem,
Omnia conductis * coëmens opſonia nummis:
Sordidus atque animi quòd parvi nolit haberi,
Reſpondet: laudatur ab his, culpatur ab illis.

V. 1. * Tibicinarum. * Unguentarii.

V. 2. * Paraſiti, Helluones.

V. 4. * Liberalis, ut prædicabant ejuſmodi homines, quos antè nominavit.

V. 8. * Velut in faſcem aut cumulum compreſſam profundat. *Henr. Steph.*

V. 9. * *Fenori acceptis.*

Fufidius * vappæ * famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti * mercedes * exsecat *,
atque,
Quantò perditior quisque est, tantò acrius
urget.
Nomina * sectatur, modò sumptâ veste virili,
Sub patribus duris, tyronum. Maxime, quis
non;
Jupiter exclamat, simul atque audivit? At
* in se
Pro quæstu sumptum facit hic: vix credere
potiis
Quam sibi non sit amicus: ita ut pater ille,
Terentî
Fabula * quem miserum gnato vixisse fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit, atque hic.
Si quis nunc quærat, quò res hæc pertinet?
illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Pastillos Rufilus olet, Gorgonius hircum *.

V. 12. * Fœnerator quidam. *Hominis nequam.

V. 14. * Summæ, quam fœnori dat, *le capital*. * Usuras, *les interêts*. * Præcipit ac deducit. Fufidius, non unam mercedem singulis mensibus, quod leges sinebant, sed quinque percipit: neque verò expectat dum effluxerit mensis, sed ex ipsâ, quam credit, summa, præ suis nanibus, quod aiunt, dum credit, præsumit.

V. 16. * Dat operam ut à se pecuniam fœnori accipiant tyrones. *Nomen*, hic significat, scriptum quo quis debere se alicui pecuniam confitetur; *une obligation*.

V. 18. *Sup. *inquies*.

V. 21. * Cui titulus, *Heautontimorumenos*.

V. 25. * Gravem odorem.

SATYRA III.

Amicorum vitia non esse diligentiùs excutienda. Stoicorum in dijudicandis peccatis damnanda iniquitas.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum, cantare rogati,
Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæsar *, qui cogere posset *,
Si peteret per amicitiam patris *, atque suam, 5
non
Quidquam proficeret: si collibuisset, ab ovo *
Usque ad mala iteraret, Io Bacche *, modò summâ
Voce *, modò hac resonat quæ chordis quatuor imâ.
Nil æquale homini * fuit illi; sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem; persæpè velut qui 10
Junonis sacra ferret. Habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos: modo Reges, atque Tetrarchas,

V. 4. * Augustus. * qui jure poterat huic Tigellio imperare.

V. 5. * Julii Cæsaris.

V. 6. * Ab initio cœnæ ad finem. Nimirùm apud Romanos ova erant primæ convivii dapes; mala, postremæ.

V. 7. * Cantilenæ cujusdam initium.

V. 8. * Sensus est, *modò voce, quæ summa resonat in quatuor chordis* (seu instrumento quatuor chordarum) *modò voce quæ ima resonat in iisdem chordis* (seu instrumento).

V. 9. * i. e. *in homine illo.* * Ordo est, *qui sæpè currebat velut fugiens hostem.*

Omnia magna loquens; modo, ſit mihi menſa tripes &
Concha ſalis puri, & toga quæ defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat. Decies centena * dediſſes
Huic parco, paucis contento; quinque diebus,
Nil erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipſum
Manè, diem totum ſtertebat: nil fuit unquam
Sic impar ſibi. Nunc aliquis dicat mihi; Quid tu?
Nullane habes vitia? Imo alia, haud fortaſſe minora.
Mænius abſentem Novium cum carperet; Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mí ignoſco, Mænius inquit.
Stultus, & improbus hic amor eſt, dignuſque notari.
Cùm tua pervideas oculis mala lippus inunctis;
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut ſerpens Epidaurius *?
At tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus & illi.
Iracundior eſt paulo, minus aptus acutis
Naribus horum * hominum: rideri poſſit, eò quòd
Ruſticiùs tonſo toga defluit, & malè laxus

V. 15. * Sup. *millia ſeſtertiorum.*

V. 17. * Ex urbe Epidauro Romam advectus eſt ſerpens quidam, quem Æſculapium eſſe crediderunt. Hîc autem Epidaurius ſerpens pro quolibet ſerpente ponitur.

V. 30. * Hujus ætatis.

In

In pede calceus hæret. At eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam: at tibi amicus: at ingenium ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. Denique teipſum
Concute, num qua tibi vitiorum * inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala: namque
Neglectis urenda filix * innaſcitur agris.
Illuc prævertamur *, amatorem quòd amicæ
Turpia decipiunt cœcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum polypus * Agnæ.
Vellem in amicitiâ ſic erraremus; & iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire. Strabonem *
Appellat pætum pater; & pullum, malè parvus
Si cui filius eſt; ut abortivus fuit olim
Siſyphus *: hunc varum *, diſtortis cruribus: illum

V. 35. * *Qua vitiorum*, i. e. aliqua vitia.

V. 37. * Propriè, *de la Fougere*; hic ſumitur pro quibuſlibet malis herbis.

V. 38. * *Illuc potiùs prævertamur*; id eſt, his omiſſis, mentem potiùs convertamus ad id quod amantes faciunt, eoſque imitemur.

V. 40. * Narium morbus.

V. 44. * Cui ſunt planè diſtorti oculi, *ſtrabo* dicitur; cui leviter, *pætus*.

V. 47. * Aiunt hunc fuiſſe M. Antonii ſervulum, ſeu puerum. * Senſus eſt, *Qui eſt diſtortis fædè cruribus, eum appellat Varum*. i. e. habentem crura introrſum verſa.

Balbutit ſcaurum *, pravis fultum malè talis:
Parciùs hic vivit, frugi dicatur: ineptus
Et jactantior hic paulò eſt, concinnus amicis
Poſtulat ut videatur: at eſt truculentior, atq;
Plus æquo liber; ſimplex, fortiſque habeatur.
Caldior * eſt; acres inter numeretur. Opinor,
Hæc res & jungit, junctos & ſervat amicos.
At nos virtutes ipſa invertimus; atque
Sincerum cupimus vas incruſtare *. Probus quis
Nobiſcum vivit; multùm eſt demiſſus homo:
Illi
Tardo, cognomen pingui damus. Hic fugit omnes
Inſidias, nullique malo latus obdit * apertum,
Cùm genus hoc inter vitæ verſetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina; pro benè ſano,
Ac non incauto, fictum, aſtutumque vocamus.
Simplicior ſi quis (qualem me ſæpè libenter
Obtulerim tibi, Mœcenas) ut fortè legentem
Aut tacitum appellet *, quovis ſermone moleſtus;
Communi ſenſu planè caret, inquimus. Eheu,
Quam temerè in noſmet legem ſancimus iniquam!
Nam vitiis nemo ſine naſcitur; optimus ille eſt,

V. 48 * Scaurus dicitur, qui vitioſos ac malè compactos habet talos. Adverten-dum paternam hanc indulgentiam præſertim in nominibus latinis eſſe poſitam, *Scaurus, Varus, Pætus*; quæ fuerunt illuſtrium apud Romanos familiarum nomina.

V. 53. * *Calidioris ingenii.*

V. 56. * *Vernir.*

V. 59. Objicit.

V. 65. * Interpellet.

Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut
æquum eſt,
Cùm mea compenſet vitiis bona, pluribus
hiſce
(Si modo plura mihi bona ſunt) inclinet,
amari
Si volet: hac lege in trutinâ ponetur eâdem.
Qui, ne tuberibus * propriis offendat amicum,
Poſtulat, ignoſcat verrucis illius: æquum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus.
Denique *, quatenus * excidi penitus vitium
iræ,
Cætera item nequeunt ſtultis * hærentia; cur
non
Ponderibus, moduliſque ſuis ratio utitur,
ac res
Ut quæque eſt, ita ſuppliciis delicta coërcet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere
juſſus,
Semeſos piſces, tepidumque ligurierit jus,
In cruce ſuffigat; Labeone inſanior inter
Sanos dicatur. Quantò hoc furioſius, atque
Majus peccatum eſt? paulùm deliquit amicus,
Quod niſi concedas, habeare inſuavis, acer-
bus;
Odiſti & fugis, ut Druſonem * debitor æris;
Qui niſi, cum triſtes miſero venere Kalendæ,
Mercedem * aut nummos *, unde unde ex-
tricat; amaras
Porrecto jugulo hiſtorias * captivus ut, audit.

V. 73. * *Tuber*, tumor eſt in aliquâ corporis parte eminentior; *Verruca*, longè levior; *un porreau.*

V. 76. * *Quandoquidem.*

V. 77. * Pravis hominibus.

V. 86. * Fœneratorem aliquem.

V. 88. * Uſuras.

* totam pecuniæ creditæ ſummam.

V. 89. * Ab ipſo Druſone ſcriptas.

Comminxit lectum * potus, menſâve catillum
Evandri manibus tritum * dejecit: ob hanc rem,
Aut poſitum ante meâ quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minùs hoc jucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit commiſſa fide * ſponſumve * negarit?
Queis * paria eſſe ferè placuit peccata, laborant,
Cùm ventum ad verum eſt: ſenſus, moreſque repugnant,
Atque ipſa utilitas, juſti propè mater & æqui.
Cùm prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum & turpe pecus *, glandem, atque cubilia propter
Unguibus, & pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ poſt fabricaverat uſus;
Donec verba, quibus voces, ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere: dehinc abſiſtere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges;
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam mulier teterrima belli
Cauſa: ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos, Venerem incertam rapientes more ferarum,

V. 90. * in quo, pro antiquorum more, ad menſam accumbebat.

V. 91. * Antiquiſſimum, utpote quem olim habuerit Rex Evander, de quo Virgilius.

V. 95. * pro, *fidei.* * *promiſſum.*

V. 96. * Stoici nimirùm.

V. 100. * Homines, quaſi mutum ac turpe pecus.

Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi, faſtoſque velis evolvere mundi;
Nec natura poteſt juſto ſecernere iniquum,
Dividit * ut bona diverſis *, fugienda petendis:
Nec vincet ratio hoc; tantumdem ut peccet, idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Divûm ſacra legerit *. Adſit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne ſcuticâ * dignum, horribili ſectere flagello;
Nam, ut ferulâ cædas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor; cùm dicas eſſe pares res
Furta latrociniis, & magnis * parva minerîs
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt Rex;
Cur optas * quod habes? Non noſti quid Pater, inquit,
Chryſippus * dicat: ſapiens crepidas ſibi nunquam,
Nec ſoleas fecit, ſutor tamen eſt ſapiens: quòd?
Ut, quamvis tacet Hermogenes *, cantor tamen, atque
Optimus eſt modulator? ut Alfenus * vafer, omni

* V. 114. * Secernit. * Malis, quæ bonis contraria ſunt.

V. 117. * *Sublegerit*, *ſurripuerit*.

V. 119. * Loris levioribus.

V. 122. * & magna & parva.

V. 126. * Dum dicis, *Si tibi regnum permittant homines*.

V. 127. * Zenonis diſcipulus, Stoïcæ ſectæ auctor alter.

V. 129. * inſignis eâ tempeſtate Cantor.

V. 130. * Qui ex arte ſutoriâ, ad Juriſprudentiam, atque eriam ad Conſulatum tranſiit.

Abjecto inſtrumento artis, clauſaque tabernâ,
Sutor erat: ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex ſolus, ſic Rex. Vellunt tibi barbam
Laſcivi pueri; quos tu niſi fuſte coërces,
Urgeris turbâ circum te ſtante, miſerque
Rumperis, & latras, magnorum maxime Regum.
Ne longum faciam, dum tu quadrante * lavatum
Rex ibis, neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum *, ſectabitur; & mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccavero ſtultus, amici;
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatuſque magis vivam te Rege beatus.

V. 137. * Quartâ aſſis parte.

V. 139. * circularem philoſophum.

SATYRA IV.

Se cæteroſque Satyrarum Scriptores defendit.

EUPOLIS * atque Cratinus *, Ariſtophaneſque * poëtæ,
Atque alii, quorum Comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quòd malus, aut fur,
Quòd mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus, multâ cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius *, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus, numeriſque, facetus,

V. 1. *** Poëtæ Græci,

V. 6. * Poëta Latinus, Satyrarum ſcriptor; obiit anno U. C. 662.

Emunctæ naris *; durus * componere verſus:
(Nam fuit hoc vitioſus); in horâ ſæpe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat, ſtans pede in uno.
Cùm * flueret lutulentus, erat quod tollere * velles:
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem;
Scribendi rectè: nam ut multùm, nil moror.
Ecce
Criſpinus minimo * me provocat; Accipe, ſi vis,
Accipe jam tabulas; detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit.
Dii benè fecerunt, inopis me, quodque puſilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
At tu concluſas hircinis follibus auras,
Uſque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
Delatis capſis *, & imagine! cùm mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem
Quod ſunt, quos genus hoc * minimè juvat; utpote plures
Culpari dignos. Quemvis mediâ erue turbâ:
Aut ab avaritiâ, aut miſerâ ambitione laborat.
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius ære:
Hîc mutat merces ſurgente à Sole, ad eum quò

V. 8. * Acris judicii. * Duros & aſperos verſus faciebat.

V. 11. * Quoniam. * reſerare & tollere, ut pote res inutiles & inſulſas.

V. 14. Sup. *digito.*

V. 22. * Cujus ſcripta & imago in capſis repoſita ultro delata ſunt à Senatu in Apollinis templum ab Auguſto factum.

V. 24. * Sup. *carmi-nis.*

Veſpertina tepet regio: quin per mala præ-
ceps
Fertur uti pulvis collectus turbine, ne quid
Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut
rem:
Omnes hi metuunt verſus, odere poëtam.
Fœnum habet in cornu *, longè fuge: dum-
modo riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico;
Et, quodcumque ſemel chartis illeverit,
omnes
Geſtiet à furno redeuntes ſcire, lacuque,
Et pueros, & anus. Agedum pauca accipe
contra.
Primùm ego me illorum, dederim quibus eſſe
poëtis,
Excerpam numero; neque enim concludere
verſum
Dixeris eſſe ſatis: neque ſi quis ſcribat, uti
nos,
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poëtam,
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, des * nominis hujus ho-
norem.
Idcirco quidam, Comœdia, necne, poëma
Eſſet, quæſivere; quod acer ſpiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus ineſt: niſi quod pede
certo
Differt ſermoni, ſermo merus. At pater ar-
dens
Sævit *, quòd meretrice nepos * inſanus amicâ
Filius, uxorem grandi cum dote recuſet,

V. 33. * Verba ſunt illorum hominum: *Fugiendus eſt poëta ille tanquam taurus improbus*; qui fœno cornibus illigato præter-euntes quaſi monet ut ab eo caveant.

V. 43. * Sup. *illi*.

V. 48. * Apud Terentium in Adelphis. * *luxurioſus*.

Ebrius

Ebrius, & (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius * istis
Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis;
Quem si dissolvas *, quivis stomachetur eodem,
Quo personatus * pacto pater. His, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
Tempora * certa, modosque, & quod prius ordine verbum est,
Posterius facias, præponens ultima primis;
Non * (ut si solvas, *Postquam discordia tetra*
Belli ferratos postes, portasque refregit)
Invenias etiam disjecti membra poëtæ.
Hactenus hæc: aliàs *, justum sit, necne, poëma;
Nunc illud tantùm quæram, meritòne tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius * acer
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumque libellis *,
Magnus uterque timor latronibus: at benè si quis,

V. 51. * Notus eâ ætate adolescens.

V. 54. * Quem versum si dissolvas inverso ac confuso pedum ordine.

V. 55. * Pater ille Terentianus, de quo superiùs.

V. 57. * Numeros ac pedes.

V. 59. * Ordo est: Non invenies membra poëtæ, ut invenias solvendo versum hunc Ennii, *Postquam discordia tetra, &c.*

V. 62. * Sup. *quæram.*

V. 64. * Sulcius & Caprius, delatores notissimi.

V. 65. * In quibus descripta erant eorum crimina quos volebant accusare.

Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
Ut * sis tu similis Cælî, Byrrhique latronum;
Non ego sim Caprî, neque Sulcî. Cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat, neque pila * libellos,
Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigellî:
Non recitem cuiquam, nisi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi, quique lavantes *.
Suave * locus * voci resonat conclusus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
Inquit, & hoc studio * pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis? est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum;
Qui non defendit, alio culpante; solutos
Qui captat risus hominum, famamq; dicacis;
Fingere qui non visa potest; commissa tacere
Qui nequit; hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.
Sæpè tribus lectis videas cœnare quaternos *;
E quibus unus amet quâvis * aspergere * cunctos,

V. 68. * *Quamvis.*

V. 70. * Pilis, seu columnis, affigi solebant libri venales.

V. 74. * Dum sunt in balneis.

V. 75. * Ipsorum balneorum locus benè clausus.

V. 78. * Propensâ voluntate.

V. 85. * Quatuor convivas in singulis lectis, cùm tres tantummodò solerent esse.

V. 86. * Sup. *ratione.* * Sup. *dictériis.*

Præter eum, qui præbet aquam *; poſt, hunc quoque potus *,
Condita cùm verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur,
Infeſto nigris *: ego ſi riſi, quòd ineptus
Paſtillos Ruſillus olet. Gorgonius hircum,
Lividus, & mordax videor tibi? Mentio ſi qua
De Capitolini furtis injecta Petillî
Te coram fuerit; defendas, ut tuus eſt mos:
Me Capitolinus convictore uſus amicoque
A puero eſt, causâque meâ permulta rogatus
Fecit; & incolumis lætor quòd vivit in Urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigræ ſuccus loliginis *, hæc eſt
Ærugo mera: quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo priùs, ut ſi quid promittere de me
Poſſum aliud, verè promitto. Liberius ſi
Dixero quid, ſi fortè jocoſius, hoc mihi juris
Cum veniâ dabis. Inſuevit pater optimus hoc * me,
Ut fugerem, exemplis vitiorum quæque notando.
Cùm me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mî ipſe paraſſet;
Nonne vides, Albî ut male * vivat filius? utque

V. 87. * Cœnæ patrem. * Sup. *aſpergit.*

V. 90. * Qui maledicis infeſtus es.

V. 99. * *Loligo*, piſciculus eſt, cujus ſuccus nigerrimus: hîc pro maledicentiæ veneno ponitur.

V. 104. * Senſus eſt, *Pater aſſuefecit me ut fugerem vitia quæque, ea exemplis notando.* Inſuevit *hoc ut*, pro inſuevit ut.

V. 108. * *Ægrè*, quippe qui pauper eſt.

Barrus inops? Magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Cùm deterreret, Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessâ cùm Venere uti
Possem; Deprensi non bella est fama Trebonî,
Aiebat. Sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam, famamque tueri
Incolumem possim: simul ac duraverit ætas
Membra, animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
Formabat puerum dictis; & sive jubebat,
Ut facerem quid; Habes auctorem, quo facias hoc;
Unum ex judicibus * selectis objiciebat:
Sive vetabat; an hoc inhonestum, & inutile factu,
Necne sit, addubites, flagret rumore malo cùm
Hic atque ille? Avidos * vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitiis teneor. Fortassis & isthinc *
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium. Neque enim cùm lectulus, aut me

V. 122. * Unum ex viris optimis qui judices eligebantur à Prætore Urbano.

V. 125. * Sup. *cibi.*

V. 130. * Ex his meis vitiis.

Porticus * excepit, desum mihi *: Rectius hoc est;
Hoc faciens, vivam meliùs: sic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam non bellè *: numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
Compressis agito labris: ubi quid datur otî,
Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum; cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi (nam multò plures sumus) ac veluti te
Judæi *, cogemus in hanc concedere turbam.

V. 133. * Deambulandi causâ. * Sup. *hæc mihi ipse dico.*
V. 135. * Sup. *fecit.*
V. 142. * De Judæis loquitur Romæ tunc degentibus, qui homines ad religionem suam pellicere magnopere studebant.

SATYRA V.

Iter suum ab urbe Româ Brundusium usque describit.

Egressum magnâ, me accepit Aricia *, Româ,
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longè doctissimus. Inde forum Appî *,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus *, altiùs ac nos

V. 1 * Latii oppidulum.
V. 3. * Oppidum in Appiâ viâ situm.
V. 5. * In duos dies partiti sumus.

Præcinctis * unum. Minùs eſt gravis Appia tardis.
Hîc ego propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Expectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras, & Cælo diffundere ſigna * parabat.
Tum pueri * nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. Huc appelle *; trecentos inſeris; ohe
Jam ſatis eſt. Dum æs exigitur, dum mula ligatur, [ſtres,
Tota abit hora. Mali culices, ranæque paluAvertunt ſomnos. Abſentem cantat amicam
Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator *.
Certatim. Tandem feſſus dormire viator
Incipit; ac miſſæ paſtum retinacula * mulæ
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat, cùm nil procedere lintrem
Sentimus; donec cerebroſus proſilit unus,
Ac mulæ nautæque caput, lumboſque ſaligno
Fuſte dolat: Quartâ vix demum exponimur * horâ. phâ.
Ora manuſque tuâ lavimus, Feronia, lymMillia tum pranſi tria repimus, atque ſubimus
Impoſitum ſaxis latè candentibus Anxur *.
Huc venturus erat Mœcenas optimus, atque
Cocceïus *, miſſi magnis de rebus * uterque

V. 6. * expeditioribus.
V. 10. * *Stellas.*
V. 11. * Servi.
V. 12. * Verba ſervorum.
V. 16. * Viatores qui in cymbâ erant.
V. 18. * funem.
V. 23. * Sup. *è navi.*
V. 26. * Italiæ oppidum.
V. 28. * Cognomento *Nerva*, inſignis Juriſconſultus. * nimirùm de pace inter Octavium & M. Antonium jungendâ.

Legati, aversos * soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria * lippus
Illinere. Interea Mœcenas advenit, atque
Coccеïus, Capitoque simul Fonteïus, ad unguem *
Factus homo; Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos * Aufidio Lusco Prætore libenter
Liquimus, insani * ridentes præmia * scribæ,
Prætextam *, & latum clavum *, prunæque batillum *.
In Mamurrarum lassi deinde urbe * manemus,
Murænâ præbente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multò gratissima: namque
Plotius & Varius Sinuessæ * Virgiliusque
Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
O, qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
Proxima Campano Ponti quæ villula, tectum

V. 29. * Dissidentes.
V. 30. * Oculorum medicamenta.
V. 32. * Vir omni ex parte absolutus.
V. 34. * Italiæ oppidulum, in via Appiâ, cujus summus magistratus, seu Prætor, erat Aufidius Luscus.
V. 35. * Aufidii, qui antè Scriba fuerat.
* Præturæ insignia.
V. 36. * Sup. *togam*.
* Tunicam; quæ, quâ parte ante pectus jungebatur, duabus tæniis purpureis hinc & indè ornata erat.
* Vasculum, in quo carbones perferebantur.
V. 37. * Formiis, unee oriundi erant, Mamurræ, familia equestris.
V. 40. * Quæ urbs est Latii.

Præbuit; & parochi *, quæ debent, ligna, ſalemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore * ponunt.
Luſum it Mœcenas, dormitum ego, Virgiliuſque:
Namque pilâ lippis inimicum, & ludere crudis *.
Hinc nos Cocceii recipit pleniſſima villa,
Quæ ſuper eſt Claudî cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurræ pugnam, Meſſique Cicerri,
Muſa, velim memores, & quo patre natus uterque
Contulerit lites. Meſſi clarum genus Oſci *:
Sarmenti domina extat. Ab his majoribus orti,
Ad pugnam venêre. Prior Sarmentus. Equi te
Eſſe feri ſimilem dico. Ridemus: & ipſe
Meſſius, Accipio; caput & movet. O *, tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit, quid faceres, cùm
Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
Setoſam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum *, in faciem permulta jocatus,

V. 46. * Sic nominabantur, qui Romanis Magiſtratibus, aut aliis Viris, iter publicâ auctoritate facientibus præbebant quæ ipſis neceſſaria erant.

V. 47. * *Tempeſtivè.*

V. 49. * Stomachi cruditate laborantibus.

V. 54. * Qui populi erant magno in contemptu ob depravatos mores.

V. 58. * Verba Sarmenti.

V. 62. * Fœdum aliquem morbum, quo Campani vulgò laborabant.

Paſtorem ſaltaret * uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larvâ, aut Tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc: Donaſſet jamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat: ſcriba quòd eſſet,
Deterius nihilo dominæ jus eſſe: rogabat
Denique, cur unquam fugiſſet; cui ſatis una
Farris libra foret, gracili ſic, tamque puſillo.
Prorſus jucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà Beneventum *, ubi ſedulus hoſpes
Pænè arſit, macros dum turdos verſat in igne.
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano, ſummum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam, ſervosque timentes,
Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus *, & quos
Nunquam erepſemus *, niſi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet, lacrymoſo non ſine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Quatuor hinc rapimur viginti & millia * rhedis,
Manſuri oppidulo * quod verſu dicere non eſt,
Signis perfacile eſt. Vænit viliſſima rerum
Hîc aqua; ſed panis longe pulcherrimus; ultro
Callidus ut ſoleat humeris portare viator:

V. 63. * Saltando imitaretur.

V. 71. * Italiæ urbem.

V. 78. * Venti nomen.

V. 79. * *Erepſiſſemus.*

V. 82. * Sup. *paſſuum.*

V. 83. * Cui nomen Equotutium.

Nam Canuſi * lapidoſus * ; aquæ non ditior * urnâ,
Qui locus à forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hîc Varius diſcedit mœſtus amicis.
Indè Rubos * feſſi pervenimus, utpotè longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior: via pejor, ad uſque
Barî mœnia piſcoſi. Dehinc Gnatia *, lymphis
Iratis * exſtructa, dedit riſuſque, jocoſque;
Dum flamma ſine, thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. Credat Judæus Apella *,
Non ego: namque Deos didici ſecurum agere ævum;
Nec, ſi quid miri faciat natura, Deos id
Triſtes ex alto Cœli demittere tecto.
Brunduſium * longæ finis chartæque, viæque.

V. 87. * Urbis Apuliæ. * lapillis plenus. * quam in urbe Equotutio.

V. 90. * Apuliæ oppidulum.

V. 93. * Urbs.

V. 94. * Illic nimirum aquæ magna penuria eſt.

V. 96. * Judæi cujuſdam nomen.

V. 100. * Urbs Calabriæ percelebris.

SATYRA VI.

Vanum populi de nobilitate judicium reprehendit.

NON quia, Mœcenas, Lydorum quidquid * Etruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te;
Nec, quòd avus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint;
Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco

V. 1. * i. e. Lydi quicumque.

Ignotos, ut me, libertino patre natum.
Cùm referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus *; persuades hoc tibi verè,
Antepotestatem Tullî * atq; ignobile regnum,
Multos sæpè viros nullis majoribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra Lævinum, Valerî genus, unde * Superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris licuisse *, notante
Judice, quem nosti *, populo; qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ servit ineptus;
Qui stupet in titulis, & imaginibus. Quid oportet *
Nos facere, à vulgo longè latéque remotos?
Namque esto, populus Lævino mallet honorem,
Quàm Decio * mandare novo *; Censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus;
Vel merito, quoniam in propriâ non pelle quiessem *?

V. 8. * Liberali indole & bonis moribus.

V. 9. * Servii Tullii, qui, quamquam captivâ natus, Romæ regnavit.

V. 12. * A quo.

V. 14. * Æstimatum esse.

V. 15. * i. e. *vel ipso populo judice.*

V. 17. * Si populus tam rectè de Lævino judicavit, quid oportet nos facere,

V. 20. * Qui se pro patriâ devovit.

* Quisquis è familiâ suâ primus ad honores emergebat, novus homo dicebatur.

V. 22. * Locus hic perobscurus est, quia aut deest aliquid à scriptoribus omissum, aut ipse Horatius sententiæ suæ

Sed fulgente trahit constrictos Gloria curru
Non minùs ignotos generosis. Quò tibi, Tulli,
Sumere depositum clavum *, fierique Tribunum?
Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
Pellibus *, & latum demisit pectore clavum;
Audit continuò: Quis homo hic est, quo patre natus?
Ut si qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formosus, eat quacumque, puellis
Injiciat curam quærendi singula, quali
Sit facie, surâ quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, cives, Urbem, sibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre sit natus, num ignotâ matre inhonestus,
Omnes mortales curare & quærere cogit.
Tune Syri *, Damæ, aut Dionysi filius, audes
Dejicere è saxo cives, aut tradere Cadmo *?
At Novius collega gradu post me sedet uno:
Namque est ille, pater quod erat meus. Hòc tibi Paulus,
Et Messala videris? At hic, si plaustra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna sonabit,

partem abraptam reliquit ac divinandam. Videtur hoc esse subaudiendum: *An ideò Decius pejor foret, an Lævinus melior, an ego nequior? Cùm famæ honori pariter serviant nobiles & ignobiles, cosque sibi pari jure gloria vindicet.*

V. 25. * Latum clavum, de quo in superiore Satyrâ.

V. 28. * Quæ calceamenta erant Senatorum propria.

V. 8. * Verba populi.

V. 39. * Carnifici.

Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo, libertino patre natum;
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc quia, Mœcenas, tibi sum convictor; at olim,
Quòd mihi pareret legio Romana Tribuno.
Dissimile hoc * illi * est: quia non ut forsit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Præsertim cautum dignos assumere, pravâ
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc,
Me possum casu, quod te sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. Optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
Ut veni coram; singultim * pauca locutus,
(Infans * namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circùm
Me Satureïano vectari rura caballo,
Sed quod eram, narro. Respondes, ut tuus est mos,
Pauca: abeo, & revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vitâ & pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta; (velut si
Egregio inspersos reprehendas corpore nævos*)

V. 49. * Scil Quod fuerim Tribunus. * quod tibi sim convictor. *Duo illa inter se discrepant, quia, &c.*

V. 56. * interrupta.

V. 57. * Qui fari prohibet.

V. 67. * Maculas quasdam.

Si neque avaritiam, neque ſordes, nec mala
lustra *
Objiciet verè quiſquam mihi: purus, & in-
ſons,
(Ut me collaudem) ſi & vivo carus amicis,
Cauſa fuit pater his; qui macro pauper agello,
Noluit in Flavî ludum * me mittere; magni
Quò pueri, magnis è Centurionibus orti,
Lævo ſuſpenſi loculos *, tabulamque lacerto,
Ibant octonis * referentes Idibus æra *.
Sed puerum eſt auſus Romam portare, do-
cendum
Artes, quas doceat quivis Eques, atque Se-
nator,
Semet prognatos: veſtem, ſervoſque ſequentes
In magno ut populo ſi quis vidiſſet *, avitâ
Ex re præberi ſumptus mihi crederet illos.

V. 68. * Libidines flagitioſas.

V. 72. * *Scholam.* Flavius ille nimirùm calculos Venuſii edocebat.

V. 74. * in quibus calculi (*des jettons*) reponebantur. * Quæ ſuſtinendis calculis internumerandum inſerviret.

V. 75. * Idibus, Octavo poſt Nonas die recurrentibus. * Hoc intelligit Sanado de ſtipendio, quod Flavio ſingulis menſibus in laboris pretium ſolvebatur. Quæ quidem expoſitio ſi non habet verum ac genuinum hujus loci ſenſum, at nullam video quæ fit vero propior.

V. 79. * Senſus eſt: *ut ſi quis vidiſſet* (i. e. Si habuiſſem) *veſtem* (inſignem nimirum & ornatum quales gerebant vulgò Nobilium ac Divitum liberi) *ſervoſque ſequentes, ex patrimonio aliquo amplo illos educationis meæ ſumptus præberi crederet, non ex quotidiano patris mei* (qui Præco erat) *labore,*

Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum,
(Qui primus virtutis honos) ſervavit ab
omni
Non ſolum facto, verùm opprobrio quoque
turpi.
Nec timuit, ſibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut (ut fuit ipſe) coactor *
Mercedes ſequerer; neque ego eſſem queſtus.
Ob hoc nunc
Laus illi debetur; & à me gratia major.
Nil me pœniteat ſanum patris hujus; eoque
Non (ut magna dolo factum negat eſſe ſuo
pars,
Quod non ingenuos habeat claroſq. parentes)
Sic me defendam. Longè mea diſcrepat iſtis
Et vox, & ratio. Nam, ſi natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere ad faſtum quoſcumque pa-
rentes
Optaret ſibi quiſque; meis contentus, onuſtos
Faſcibus & ſellis nolim mihi ſumere: demens
Judicio vulgi, ſanus forraſſe tuo; quòd
Nollem onus, haud unquam ſolitus, portare
moleſtum.
Nam mihi continuò major quærenda foret
res;
Atque ſalutandi plures: ducendus & unus
Et comes alter, uti ne ſolus ruſve peregréve
Exirem: plures calones, atque caballi
Paſcendi: ducenda petorrita *. Nunc mihi
curto *
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum,
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque
eques armos.

V. 86. * Publicanorum Adminiſter.
V. 104. * Vehiculorum genus. * Caudâ decurtato.

Objiciet nemo ſordes mihi, quas tibi, Tulli,
Cùm Tiburte viâ Prætorem quinque ſequuntur
Te pueri, laſanum * portantes, œnophorum * que.
Hoc ego commodiùs, quàm tu, præclare Senator,
Millibus atque aliis vivo. Quâcumque líbido eſt,
Incedo ſolus: percontor, quanti olus, ac far:
Fallacem * Circum, veſpertinumque pererro
Sæpè forum: aſſiſto divinis *: inde domum me
Ad porri & ciceris refero laganique * catinum.
Cœna miniſtrátur pueris tribus; & lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: adſtat echinus *
Vilis, cum paterâ guttus, Campana ſuppellex.
Deinde eo dormitum, non ſollicitus mihi quòd cras
Surgendum ſit manè, obeundus Marſya *, qui ſe
Vultum ferre negat * Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo: poſt hanc vagor: aut ego lecto *,
Aut ſcripto, quod me tacitum juvet. Ungor olivo,

V. 109. * Ollam. * Vas vinarium.

V. 111. * Et quam mille alii.

V. 113. * Ob Aſtrologorum & hariolorum turbam.

V. 114. * Audio divinatores.

V. 115. * Quod eſt placentæ genus.

V. 117. * *Echius* ut & *guttus* vaſa erant.

V. 120. Forum, ubi erat Marſyæ Statua.

V. 121. * Lepidè Horatius Marſyæ Satyri, cui pellis detrahitur, indignationem ac dolorem ad Novium fæneratorem refert.

V. 22. * *Lectito*, *Scriptito.*

Non

Non quo fraudatis immundus Natta * lucernis.
Aſt ubi me feſſum Sol acrior ire lavatum
Admonuit, * fugio campum luſumque Trigonem *.
Pranſus non avidè, quantùm interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. Hæc eſt
Vita ſolutorum miſerâ ambitione gravique.
His me conſolor, victurus ſuavius, ac ſi
Quæſtor avus, pater atque meus, patruuſque fuiſſent.

V. 124. * Avarus quidam.

V. 126. * Sic verſum hunc repoſuit vir eruditiſſimus, *Bentleïus*, ex vetuſtiſſimo & optimo libro manu exarato. * Pilæ luſum, ſic dictum quia luſores ita poſiti erant ut trianguli formam inter ſe efficerent.

SATYRA VII.

Deſcribit rixam Rupilii, cognomento Regis, cum Græculo quodam, cui nomen Perſius.

PROSCRIPTI * Regis Rupilî pus atque venenum
Hybrida * quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus & lippis notum, & tonſoribus eſſe.
Perſius hîc permagna negotia dives habebat
Clazomenis *, etiam lites cum Rege moleſtas
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem:
Confidens, tumiduſque; adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros *, ut equis præcurreret albis*.

V. 1. * Ab Auguſto.

V. 2. Ex patre Græco & matre Romanâ natus.

V. 5. * Aſiæ urbe.

V. 8. * * Homines mordaciſſimos * i. e. *longè ſuperaret*. Equi albi velociſſimi habebantur.

Ad Regem redeo. Poſtquam nihil inter
utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti*,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit.
Inter
Hectora Priamidem, animoſumque inter
Achillem,
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob cauſam, niſi quòd virtus in
utroque
Summa fuit. Duo ſi diſcordia vexet inertes,
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco*: diſcedat pigrior, ultro
Muneribus miſſis) Bruto Prætore tenente
Ditem Aſiam, Rupilî & Persî par pugnat;
uti non [In jus
Compoſitus meliùs cum Bitho Bacchius*.
Acres procurrunt; magnum ſpectaculum
uterque.
Perſius exponit cauſam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem: [lubres
Solem Aſiæ Brutum appellat, ſtellaſque ſa-
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Inviſum agricolis ſidus, veniſſe: ruebat
Flumen ut hybernum, fertur quò rara ſecuris*.
Tum Prænestinus* ſalſo* multumque fluenti

V. 10. * Importuni litigatores.

V. 17. * Hanc hiſtoriam in 6. Iliad. libro vide.

V. 20. * Bithus & Bacchus, duo pugiles.

V. 27. * Quia flumen ipſum obſtantes ſibi arbores vi propriâ dejicit & abripit, nec eſt neceſſe adhiberi ſecurim.

V. 28. * Rupilius. * i. e. Perſio, qui crudo arbuſto ſimilis, acria convicia & amarioris ſucci effuderat.

Expressa arbusto, regerit convicia *; durus
Vindemiator, & invictus; cui sæpe viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum *.
At Græcus *, postquam est Italo perfusus aceto *,
Persius exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui Reges consueris tollere, * cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

V. 29. * Sup. *tamquam.*

V. 31. * Nomen est avis cujusdam, quod quidem in gravissimam accipiebatur contumeliam.

V. 32. * Persius.

* Rupilii conviciis.

V. 34. * A Bruto Tarquinius ejectus est; ab altero Bruto Cæsar interfectus.

SATYRA VIII.

Priapum, hortorum custodem Deum & præsidem, inducit querentem de Canidiâ & Saganâ veneficis; & quæ ab illis in horto suo intempestâ nocte fiant, describentem.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cum faber incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido: nam fures dextra * coërcet:
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis * considere in hortis.

V. 4. * Falcem tenens.

V. 6. * De Esquiliis loquitur, ubi Mæcenas sibi hortum ac domum nuper paraverat.

Huc * priùs anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arcâ:
Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulchrum,
Pantolabo ſcurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus * in agrum
Hîc dabat, hæredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atq;
Aggere in aprico ſpatiari; quo modò triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum:
* Cùm mihi non tantùm fureſque, feræque ſuetæ
Hunc vexare locum, curæ ſunt, atque labori,
Quantùm carminibus quæ verſant atque venenis
Humanos animos. Has nullo perdere poſſùm,
Nec prohibere modo, ſimul ac vaga Luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant, herbaſque nocentes.
Vidi egomet nigrâ ſuccinctam vadere pallâ
Canidiam, pedibus nudis, paſſoque capillo,
Cùm Saganâ majore ululantem: pallor utraſque
Fecerat horrendas aſpectu. Scalpere terram
Unguibus, & pullam * divellere mordicus agnam

V. 7. * Scilicet in Eſquiliis paulò antè humabantur ſervorum cadavera.

V. 11. * Lapis erectus. Lapis ille inſcriptione ſua teſtabatur, datum eſſe olim ab aliquo cive divite plebi Romanæ hoc ſpatium mille pedum in fronte, & trecentorum versùs agros, appoſitâ in teſtamento hac clauſulâ, *ne ad hæredes perveniret.*

V. 16. * *Nunc cum.*

V. 26. * Nigram.

Cœperunt : cruor in foſſam confuſus , ut
inde
Manes elicerent , animas reſponſa daturas.
Lanea & effigies erat , altera cerea : major
Lanea , quæ pœnis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat , ſervilibus , utque
Jam peritura , modis. Hecatem vocat altera :
ſævam
Altera Tiſiphonen. Serpentes , atque videres
Infernas errare canes ; Lunamque rubentem ,
Ne foret his teſtis , poſt magna latere ſepul-
chra.
Singula quid memorem ? quo pacto , alterna
loquentes ,
Umbræ cum Saganâ , reſonarent triſte &
acutum ?
Utque lupi barbam , variæ cum dente colubræ ,
Abdiderint furtim terris ? & imagine cereâ
Largior arſerit ignis ? & ut , non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta duarum ?
Nam , diſploſa ſonat quantùm veſica , pepedi
Diffiſsâ nate ficus. At illæ currere in urbem.
Canidiæ dentes , altum Saganæ caliendrum *
Excidere , atque herbas , atque incantata la-
certis
Vincula , cum magno riſuque jocoq ; videres.

V. 44. * Comam ſuppoſititiam.

SATYRA IX.

Moleſti cujuſdam importunam loquacitatem deſcribit.

IBAM fortè viâ Sacrâ , ſicut meus eſt mos ,
Neſcio quid meditans nugarum , totus in
illis :
Accurrit quidam , notus mihi nomine tan-
tùm :

Arreptáque manu: Quid agis, dulciſſime rerum *?
Suaviter, ut nunc eſt, inquam, & cupio omnia quæ vis.
Cùm aſſectaretur: Num quid vis? occupo. At ille,
Noris nos, inquit, docti ſumus. Hîc ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Miſerè diſcedere quærens,
Ire modò ocyus, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero: cùm ſudor ad imos
Manaret talos. O te, Bollane *, cerebri
Felicem, aiebam tacitus. Cùm quidlibet ille
Garriret, vicos, Urbem, laudaret; ut illi
Nil reſpondebam; Miſerè cupis, inquit, abire,
Jamdudum video; ſed nil agis, uſque tenebo,
Perſequar: hinc quò nunc iter eſt tibi? Nil opus eſt te
Circumagi: quemdam volo viſere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæſaris hortos.
Nil habeo quod agam, & non ſum piger; uſque ſequar te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus,
Cùm gravius dorſo ſubiit onus. Incipit ille:
Si benè me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies: nam quis me ſcribere plures,
Aut citiùs poſſit verſus? quis membra movere
Mollius? invideat quod & Hermogenes, ego canto.

V. 4. * Non *quid rerum agis*, ſed *dulciſſime rerum* loquendi modus Latinis uſitatus.

V. 10. * Bollanus ille videtur fuiſſe mitioris ac fortaſſe hebetioris ingenii.

Interpellandi locus hîc * erat. Eſt tibi mater,
Cognati, queis te ſalvo eſt opus? Haud mihi quiſquam;
Omnes compoſui *. Felices *! nunc ego reſto;
Confice. Namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit, motâ divinâ * anus urnâ:
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando conſumet cumque: loquaces,
Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ *, quartâ jam parte diei
Præteritâ; & caſu tunc reſpondere vadatus
Debebat: quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hîc ades. Inteream, ſi
Aut valeo ſtare * aut novi civilia jura:
Et propero quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit,
Tene relinquam; an rem. Me, ſodes. Non faciam, ille;
Et præcedere cœpit. Ego, ut contendere durum eſt
Cum victore, ſequor. Mœcenas quomodo tecum?
Hinc repetit. Paucorum hominum *, & mentis benè ſanæ

V. 26.* Ex his, quas ſibi impertiebat, laudibus occaſionem arripui illius ſermonis interpellandi.

V. 28. * in urnâ condidi. * Sup. *inquiebam.*

N. 30. * *Divinandi perita.*

V. 35. * Sup. *templum.*

V. 39. * Sup. *in judicio.*

V. 44. * *Homo multorum* vel è *multis*, eſt

Nemo dexterius fortunâ eſt uſus *. Haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas *,
Hunc hominem * velles ſi tradere *: diſpeream, ni
Summoſſes omnes. Non iſto vivitur illic,
Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis. Nil mî officit unquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior: eſt locus uni-
Cuique ſuus. Magnum narras, vix credibile.
Atqui
Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. Velis tantummodo: quæ tua virtus,
Expugnabis; & eſt qui vinci poſſit; eóque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam; tempora quæram,
Occurram in triviis, deducam: nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit; ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, & illum
Qui pulchrè noſſet; conſiſtimus: Unde venis, &
Quò tendis? rogat, & reſpondet. Vellere cœpi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperet: malè ſalſus

homo vulgaris & communis notæ.
Contra, *homo paucorum*, eſt *vir egregius*.
Id garrulus de Mœcenate dicit.

V. 45. * Sup. *quam tu*.
V. 46. * Sup. *partes*.
V. 47. * De ſe ipſo loquitur.

Ridens

Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.
Certè nescio quid secretò velle loqui te
Aïebas mecum. Memini benè: sed meliori
Tempore dicam: hodie tricesima Sabbata: vin' tu
Curtis * Judæis oppedere *? Nulla mihi, inquam,
Religio est. At mî * sum paulò infirmior, unus
Multorum *: ignosces: aliàs loquar. Huncine solem
Tam nigrum surrêxe mihi! Fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
Adversarius: &, quò tu turpissime? magnâ
Inclamat voce: &, Licet antestari *? Ego verò
Oppono * auriculam. Rapit in jus: clamor utrinque,
Undique concursus: si c me servavit Apollo.

V. 70. * Circumcisis. * Judæorum religionem contemnere.

V. 71 * Sup. *est*.

V. 72. * Unus è turbâ.

V. 76. * An licet, Horati, te testem facere?

V. 77. * *Offero*. Qui testem faciebat aliquem, hujus prehendebat auriculam.

SATYRA X.

Respondet iis, quos illius de Lucilio judicium offenderat.

NEMPE incomposito dixi pede currere versus
Lucilî. Quis tam Lucilî fautor ineptè est,
Ut non hoc fateatur? At idem, quod sale multo

Urbem defricuit *, chartâ laudatur eâdem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera: nam sic
Et Laberî * mimos *, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen hic quoque virtus.
Est brevitate opus, ut currat sententia, neu se
Impediat verbis, lassas onerantibus aures:
Et sermone opus est, modò tristi, sæpè jocoso;
Defendente vicem * modò rhetoris, atque poëtæ,
Interdum Urbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
Fortiùs & meliùs magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus Comœdia prisca viris est,
Hoc stabant *, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes * unquàm legit, neque simius * iste,
Nil præter Calvum, & doctus cantare * Catullum.
At magnum fecit *, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. O seri studiorum *! quine * putetis

V. 4. * Repurgavit.
V. 6. * Qui sub Julio Cæsare floruit.
* Comœdiarum genus.
V. 12. * i. e. *qui pares agat modo Rhetoris*, &c.
V. 17. * Hanc olim in pretio erant.
V. 18. * Tigellius, de quo supra. * Notus eâ tempestate poëta, aliorum ineptus imitator.
V. 19. * Cantando, seu scribendo, deprædari.
V. 20. * Sup. *Lucilius*.
V. 21. * O vos in studiis lenti & tardi.
* i. e. *An ii estis qui putetis*, &c.

Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti *
Contigit? At ſermo linguâ concinnus utrâque
Suavior (ut Chio * nota * ſi commiſta Falerni eſt)
Cùm verſus facias. Te ipſum percontor, an & cùm
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petillî,
Scilicet oblitus patriæque patriſque (Latinè
Cùm Pedius cauſas exſudet Publicola *, atque
Corvinus) patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini * more bilinguis.
Atque ego cùm Græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos; vetuit me tali voce Quirinus,
Poſt mediam noctem viſus, cùm ſomnia vera:
In ſylvam non ligna feras inſaniùs, ac ſi
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus * jugulat * dum Memnona, dumque
Diffingit * Rheni luteum caput, hæc ego ludo,
Quæ nec in æde * ſonent certantia, judice Tarpâ,
Nec redeant iterum atque iterum ſpectanda theatris.
Argutâ meretrice potes, Davoque Chremeta

V. 22. * Poetæ inepto.

V. 24. Sup. *vino*.

* *Nota Falerni*, pro *vino Falerno*, quia Conſulum nomine vina notabantur.

V. 28. * Orator magni tunc nominis, ut & Corvinus.

V. 30. * Cùm è Græciâ oriundi eſſent Canuſini Romanam linguam cum Græcâ miſcebant.

V. 36. * Poeta quidam inter Alpinos populos natus, turgidus & inflatus. * in aliquo poemate Memnonis, Auroræ filii, mortem narrat.

V. 37. * Malè depingit.

V. 38. * Sup. *Apollinis*.

Eludente ſenem, comis garrire libellos *
Unus * vivorum, Fundani. Pollio Regum
Facta canit, pede ter * percuſſo. Forte Epos acer,
Ut nemo, Varius * ducit: molle atque facetum *
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc * erat (experto fruſtra Varrone Atacino
Atque quibuſdam aliis) meliùs quod ſcribere poſſem,
Inventore * minor; neque ego illi detrahere auſim
Hærentem capiti multâ cum laude coronam.
Ad dixi fluere hunc lutulentum, ſæpè ferentem
Plura quidem tollenda * relinquendis. Age, quæſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis Tragici mutat Lucilius Attî *?
Non ridet verſus Ennî gravitate minores *,
Cùm de ſe loquitur, non ut majore * reprenſis?

V. 41. * Comœdias ſcribere.

V. 42. * Meliùs quàm quiſquam mortalium.

V. 43. * Scribendo Tragœdias quarum verſus ſunt iambici.

V. 44. * Sup. *canit.* * Hoc non de facetiis intellige, quales in Comœdiis, aut aliis ejuſmodi poëmatibus adhiberi ſolent, ſed de illo ſcribendi genere, ſuavi, eleganti, ac venerum illarum pleno quas ipſa natura profert; qualia ſunt Virgilii Bucolica & Georgica.

V. 46. * Satyricum carmen.

V. 48. * Lucilio.

V. 51. * Reſecanda & abjicienda.

V. 53. * Poëtæ Latini.

V. 54. * Pondere leviores.

V. 55. * *Quàm quos reprehendit.*

Quid vetat, & noſmet Lucilî ſcripta legentes,
Quærere, num illius, num rerum dura negarit
Verſiculos natura magis factos, & euntes
Mollius *, ac ſi quis, pedibus quid claudere ſenis
(Hoc tantùm) contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem cœnatus? Etruſci
Quale fuit Caſſi * rapido ferventius amni
Ingenium; capſis quem fama eſt eſſe libriſque
Ambuſtum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis & urbanus, fuerit limatior idem;
Quàm rudis & Græcis intacti carminis * auctor *,
Quámque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,
Detereret ſibi multa, recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur, & in verſu faciendo
Sæpè caput ſcaberet, vivos & roderet ungues.
Sæpè ſtylum vertas *, iterum quæ digna legi ſint
Scripturus; neque te ut miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis * dictari carmina malis?
Non ego: nam ſatis eſt Equitem mihi plaudere, ut audax,
Contemptis aliis, explosa Arbuſcula * dixit.
Men' moveat cimex * Pantilius? aut crucier, quòd

V. 59. * Senſus eſt: *Verſus euntes molliùs, quàm ſi quis contentus ſex pedibus claudere verſum*, &c.

V. 62. * Parmenſis.

V. 66. * Satyræ.

* Ennius.

V. 72. * Stylo inverſo deleas quæ ſcripſeris.

V. 75. * Scholis.

V. 77. * Mima quædam.

V. 78. * *Une punaiſe.* hîc ſignificat putidum hominem.

Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigellî?
Plotius, & Varius, Mœcenas, Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octavius * optimus, atque
Fuſcus; & hæc utinam Viſcorum laudet uterque!
Ambitione relegatâ te dicere poſſum,
Pollio; te, Meſſala, tuo cum fratre, ſimulque
Vos, Bibuli, & Servi; ſimul his te, candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos, & amicos,
Prudens prætereo; quibus hæc, ſint qualiacumque,
Arridere velim; doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtrâ. Demetri, teque, Tigelli,
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus hæc ſubſcribe libello.

V. 82. * Non Imperator, ſed ſcriptor | ejuſdem nominis.

Q. HORATII FLACCI SATYRARUM, *LIBER SECUNDUS.*

SATYRA I.

Fingit ſe cum Trebatio, Juriſconſulto, delibe-rare, utrùm à ſcribendis Satyris abſtineat.

SUNT quibus in Satyra videar nimis acer, & ultra
Legem intendere opus: ſine nervis altera, quidquid
Compoſui, pars eſſe putat: ſimileſq; meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciam, præſcribe. Quieſcas. Ne faciam, inquis,
Omnino verſus? Aio. Peream male, ſi non
Optimum erat: verùm nequeo dormire. Ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto;
Irriguumq; merò ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Cæſaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fractâ pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen & juſtum poteras, & ſcribere fortem,
Scipiadem ut ſapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Cùm res ipſa feret: niſi dextro tempore, Flacci

Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem:
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectiùs hoc, quàm triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem:
Cùm ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, & odit?
Quid faciam? Saltat Milonius, ut ſemel icto *
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis *,
Caſtor gaudet equis; ovo prognatus * eodem,
Pugnis *. Quot capitum vivunt; totidem ſtudiorum
Millia. Me pedibus delectat claudere verba,
Lucilî ritu, noſtrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, ſi malè ceſſerat uſquam,
Decurrens aliò *, neque ſi benè: quò fit, ut omnis
Votivâ * pateat veluti deſcripta tabellâ
Vita ſenis. Sequor hunc, Lucanus, an Appulus, anceps:
Nam Venuſinus * arat finem ſub utrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis, vetus eſt ut fama, Sabellis *:
Quò ne per vacuum Romano * incurreret hoſtis;

V. 24. * Vini vaporibus.

V. 25. * Quod ebriis hominibus accidit, ut geminas, pro unâ, res videant.

V. 26. Pollux.

V. 27. * Pugilatu.

V. 32. * Sup. *quam ad libros.*

V. 33. * Quales tabellas ſuſpendunt in templis, qui vota, in aliquo periculo concepta, exſolvunt; in quibus periculum ipſum depingitur.

V. 35. * Venuſinus erat Horatius.

V. 36. Samnitibus.

V. 37. * Sup. *agro.*

Sive quod * Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic stylus haud petet ultro
Quemquam animantem, & me veluti custodiet ensis
Vaginâ tectus: quem cur distringere coner,
Tutus ab infestis latronibus? O pater, & Rex
Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! At ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
Flebit; & insignis totâ cantabitur Urbe.
Cervius * iratus leges minitatur, & urnam *:
Canidia Albucî *, quibus est inimica venenum:
Grande malum Turius *, si quis se judice certet.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utq;
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit, unde, nisi intùs
Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem: nil faciet sceleris pia dextera *: mirum?
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos:
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
Expectat; seu mors atris circumvolat alis,
Dives, inops, Romæ, seu Fors ita jusserit, exul,

V. 38. * aliquod.
V. 47. * Delator. * in quâ judicum suffragia continebantur.
V. 48. * Sup. *filia*.
V. 49. * Judex malus.
V. 54. * Non illam apertâ vi perimet.

Quiſquis erit vitæ, ſcribam, color. O puer, ut ſis
Vitalis * metuo; & majorum * ne quis amicus
Frigore * te feriat. Quid? cùm eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere & pellem, nitidus quâ quiſque per ora
Cederet *, introrſum turpis; num Lælius, aut qui *
Duxit ab oppreſſâ meritum Carthagine nomen,
Ingenio offenſi, aut læſo doluere Metello,
Famoſiſque Lupo cooperto verſibus? Atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim *;
Scilicet uni æquus virtuti, atque ejus amicis.
Quin ubi ſe à vulgo & ſcena * in ſecreta remorant
Virtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Lælî;
Nugari cum illo, & diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti. Quidquid ſum ego, quamvis
Infra Lucilî cenſum, ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur uſque
Invidia; & fragili quærens illidere dentem,
Offendet ſolido: niſi quid tu, docte Trebati,
Diſſentis. Equidem nihil hinc diffindere * poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne fortè negotî
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum:

V. 61. * *Diù vivens.*
* Potentium.
V. 62. * Letho.
V. 65. * *Incederet.*
* Scipio Æmilianus.
V. 69. * Per ſingulas tribus.
V. 71. * A publicâ rerum adminiſtratione.
V. 79. * reſecare, negare. Verba ſunt Trebatii.

Si mala condiderit in quem quis carmina, jus eſt
Judiciumque. Eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis,
Judice, condiderit, laudatur, Cæſare: ſi quis
Opprobriis dignum latraverit, integer ipſe; 85
Solventur riſu tabulæ, tu * miſſus abibis.

V. 86. * Poeta.

SATYRA II.

Sub Oſelli perſona frugalitatem commendat.

QUÆ virtus, & quanta, boni *, ſit vivere parvo
(Nec meus hic ſermo eſt, ſed quæ præcepit Oſellus,
Ruſticus, abnormis * ſapiens, craſsâque Minervâ)
Diſcite, non inter lances, menſaſque nitentes,
Cùm ſtupet inſanis acies * fulgoribus *; & cùm 5
Acclinis falſis animus meliora recuſat:
Verùm hîc impranſi, mecum diſquirite. Cur hoc?
Dicam, ſi potero. Malè verum examinat omnis
Corruptus judex. Leporem ſectatus equóve
Laſſus ab indomito; vel (ſi Romana fatigat 10
Militia aſſuetum græcari *) ſeu pila velox,
(Molliter auſterum ſtudio fallente laborem)
Seu te diſcus agit *, pete cedentem aëra diſco:

V. 1. * Amici.
V. 3. * Sine ullâ diſciplinâ ac regulâ Philoſophus.
V. 5. * Sup. *oculorum*.
* Sup. *vaſorum*.
V. 11. * Græcorum more potare, comiſſari.
V. 13. * *delectat*.

Cùm labor extuderit faſtidia *: ſiccus; inanis,
Sperne cibum vilem; niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. Foris eſt promus *, & atrum
Defendens piſces hyemat * n.are; cum ſale panis
Latrantem ſtomachum benè leniet. Unde putas, aut
Quî partum? Non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in te ipſo eſt. Tu pulmentaria * quære
Sudando: pinguem vitiis albumq; nec oſtrea,
Nec ſcarus *, aut poterit peregrina juvare lagoïs *.
Vix tamen eripiam *, poſito pavone, velis quin
Hoc potiùs, quàm gallinâ, tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, & pictâ pandat ſpectacula caudâ:
Tanquam ad rem attineat quidquam. Num veſceris iſtâ,
Quam laudas, plumâ? coctóve num adeſt honor * idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil hæc magis illâ;
Imparibus formis deceptum te patet. Eſto:
Unde datum ſentis, lupus * hic, Tiberinus *, an alto

V. 14. * Sup. *tum.*
V. 16. * *Maître d'hotel.*
V. 17. * Procellis æſtuat.
V. 20. * Condimenta.
A. 22. * Piſcis quidam, *un Sarget.*
* Avis quædam nobis prorſus incognita.
V. 23. * Diſſuadebo.
V. 28. * Forma.
V. 31. * Piſcis, *un loup marin.* * *An in Tiberi, an in mari ſit captus.*

Captus hiet; ponteſne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci *? Laudas, inſane, trilibrem
Mullum *; in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video. Quò pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Majorem naturâ modum dedit, his breve pondus.
Jejunus rarò ſtomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum * ſpectare catino
Vellem, ait Harpyis gula digna rapacibus.
At vos
Præſentes Auſtri, coquite * horum opſonia.
Quanquam
Putet aper rhombuſque * recens, mala copia quando
Ægrum ſollicitat ſtomachum; cùm rapula * plenus
Atque acidas mavult inulas *: nec dum omnis abacta
Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis,
Nigriſque eſt oleis hodie locus. Haud ita pridem
Gallonî præconis erat acipenſere * menſa
Infamis. Quid? tum rhombos minùs æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido:
Donec vos auctor docuit * Prætorius *. Ergo
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos;
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus à tenui victu diſtabit, Oſello

V. 33. * Tiberis.
V. 34. * Piſcem, *un barbeau*
V. 39. * Sup. *piſcem.*
V. 41. * *Putrefacite.*
V. 42. * *Un turbot.*
V. 43. * *Des raves.*
V. 44. * *De l'aunée.*
V. 47. * *Un éturgeon.*
V. 50. * Sup. *illas comedere.* * nomine Sempronius.

Judice. Nam fruſtrà vitium vitaveris illud;
Si te aliò pravum detorſeris. Avidienus,
CuiCanis ex vero ductum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas eſt *, & ſylveſtria cornа *:
Ac, niſi mutatum, parcit defundere vinum, &
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit *
Ille repotia *, natales, alioſve dierum
Feſtos albatus * celebret) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur; & horum
Utrum imitabitur? hàc urget lupus, hàc canis, aiunt.
Mundus erit *, qui non offendet ſordibus, atque
In neutram partem cultus miſer. Hic neque ſervis,
Albutî ſenis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit: nec ſic, ut ſimplex Nævius, unctam *
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque ſecum
Afferat. In primis, valeas benè: nam variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim * tibi federit *. At ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis;

V. 57. * *edit.* * Ceraſorum genus, *des cornouilles.*

V. 59. * quamvis.

V. 60. * Poſteram nuptiarum diem.

V. 61. * Veſte candidâ indutus,

V. 65. * Ordo eſt, *Cultus erit mundus, qui*, &c.

V. 68. * Sordidam.

V. 73. * Aliquando. * in ſtomacho tuo fuerit.

Dulcia ſe in bilem vertent; ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
Cœnâ deſurgat dubiâ *? Quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoque prægravat unà;
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam:
Sive diem feſtum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus; ubique
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus præſumis *, mollitiem, ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant: non quia naſus
Illis nullus erat; ſed credo, hac mente, quòd hoſpes
Tardiùs adveniens, vitiatum commodiùs, quàm
Integrum edax dominus conſumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet!
Das aliquid famæ, quæ, carmine gratior, aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque,
Grande ferunt unà cum damno dedecus. Adde

V. 77.* *Ubi dubites quid ſumas potiſſimum.* Ter.

V. 87.* Ante nempus ſumis.

Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cùm deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquit, Traſius iſtis
Jurgatur * verbis: Ego vectigalia magna,
Divitiaſque habeo tribus amplas Regibus. Ergo
Quod ſuperat, non eſt melius quo inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deûm, cur improbe caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum rectè tibi ſemper erunt res?
O magnus poſthac inimicis riſus! uterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certiùs? hic, qui
Pluribus aſſuerit mentem, corpuſque ſuperbum?
An qui contentus parvo, metuenſque futuri,
In pace, ut ſapiens, aptarit idonea bello?
Quò magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius uſum,
Quàm nunc acciſis. Videas metato * in agello
Cum pecore, & gnatis, fortem mercede * colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſtâ
Quidquam, præter olus, fumoſæ cum pede pernæ.
Ac mihi ſeu longo poſt tempore venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbres

V. 100. * *Objurgatur.*

V. 114. * Inter Octavii milites partito & diſtributo.

V. 115. * Factum ejuſdem agri conductorem, *le fermier.*

Vicinus;

Vicinus; benè erat, non piſcibus urbe petitis;
Sed pullo, atque hœdo: tum penſilis uva ſecundas,
Et nux ornabat menſas, cum duplice *ficu*.
Poſt hoc ludus erat cuppâ *potare magiſtrâ:
Ac venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto,
Explicuit * vino contractæ ſeria frontis.
Sæviat, atque novos moveat fortuna tumultus,
Quantùm hinc imminuet? quantò aut ego parciùs, aut vos,
O pueri, nituiſtis, ut huc novus incola * venit?
Nam propriæ telluris herum natura, neque illum,
Nec me, nec quemquam ſtatuit. Nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia juris,
Poſtremò expellet certè vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius; ſed cedet in uſum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes;
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

V. 122. * *majore.* Nimirùm ficus aliæ ſunt parvæ & exiguæ, aliæ majores.

V. 123. * Non alium habentes bibendi arbitrum, quàm ipſam cuppam, è quâ unuſquiſque pro arbitrio ſumebat.

V. 125. * *explicabat.*

V. 128. * Umbrenus, de quo inferiùs.

SATYRA III.

Sub Damaſippi perſonâ, Stoïcorum illud paradoxum tractat, omnes propè homines inſanire.

*Sic rarò ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens*,
Iratus tibi, quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas. Quid fiet? ab ipſis
Saturnalibus huc fugiſti. Sobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe. Nil eſt*;
Culpantur fruſtrà calami, immerituſque laborat
Iratis natus paries Dîs, atque poëtis.
Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras, virtute relictâ?
Contemnêre, miſer. Vitanda eſt improba Siren
Deſidia, aut quidquid vitâ meliore paraſti,
Ponendum æquo animo. Dî te, Damaſippe, deæque
Verum ob conſilium donent tonſore*. Sed [unde
Tam benè me noſti? Poſtquam omnis res mea Janum*

V. 1. * Loquitur Damaſippus à primo verſu ad ſextum uſque decimum.

V. 2. * Delens.

V. 6. * Sup. *quo tuam ſocordiam excuſare valeas.*

V. 17. * Quia Damaſippus, Philoſophorum more, promiſſam habebat barbam.

V. 18. * In foro ad Jani ſtatuam, quo fœneratores conveniebant.

Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis. Olim nam quærere amabam,
Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphus * ære.
Quid ſculptum infabrè, quid fuſum duriùs eſſet.
Callidus huic ſigno ponebam * millia centum*;
Hortos, egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriali *
Impoſuêre mihi cognomen compita. Novi,
Et morbi miror purgatum te illius. Atqui *
Emovit veterem mirè novus; ut ſolet in cor
Trajecto lateris miſeri capitiſque dolore:
Ut lethargicus hic cùm fit pugil, & medicum urget.
* Dum ne quid ſimile huic *, eſto, ut lubet.
O bone, ne te
Fruſtrere: inſanis & tu, ſtultique propè omnes,
Si quid Stertinius * veri crepat: unde ego mira
Deſcripſi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam,
Atque à Fabricio non triſtem ponte reverti.
Nam malè re geſtâ cùm vellem mittere operto
Me capite in flumen; dexter ſtetit: &, Cave faxis
Te quidquam indignum: pudor, inquit, te malus urget,

V. 21. * Ælio filius. Damaſippus.

V. 23. * Aſſignabam, æſtimabam.

* Sup. *Seſtertiorum.*

V. 25. * Mercurio (mercatorum Deo) dilecti.

V. 27. * Loquitur

V. 31. * Verba Horatii. * Huic phrenitico, ac me pugnis petas.

V. 33. * Philoſophus quidam è Stoïcorum ſcholâ.

Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primùm nam inquiram quid sit furere: hoc si erit in te
Solo, nil verbi, pereas, quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia, & quæcumque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi * porticus *, & grex,
Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula Reges,
Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
Desipiant omnes, æquè ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. Velut sylvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrosum, hic dextrorsum abit: unus utrique
Error, sed variis illudit partibus. Hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Quit e deridet, caudam * trahat. Est genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis: ut ignes,
Ut rupes, fluviosque in campo obstare queratur.
Alterum & huic varium, & nihilo sapientius, ignes
Per medios, fluviosque ruentis. Clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis pater, uxor:
Hîc fossa est ingens, hîc rupes maxima: serva:
Non magis audierit, quàm Fusius * ebrius olim,

V. 44. * Qui fuit Zenonis discipulus, ac Stoïcæ sectæ veluti princeps. * Zenonis discipuli solebant in ...ticu quadam disputare; unde dicti sunt *Stoïci* Στόα, *porticus*.

V. 53. * Risum moveat.

V. 60. * Actor quidam.

Cùm Ilionam edormit, * Catienis mille ducentis *
Mater te appello clamantibus. Huic ego vulgum
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Dámaſippus emendo:
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? Eſto:
Accipe quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam;
Tune inſanus eris, ſi acceperis? an magis excors
Rejectâ prædâ, quam præſens Mercurius fert?
* Scribe decem à Nerio: non eſt ſatis; adde Cicutæ *
Nodoſi * tabulas: centum mille adde catenas:
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.
Cùm rapies in jus malis ridentem alienis *;
Fiet aper, modò avis, modò ſaxum, & cùm volet, arbos.
Si malè rem gerere, inſani eſt; contrà, benè, ſani:
Putidius multò cerebrum eſt, mihi crede, Perillî *

V. 61. * Cum Ilionam, Priami filiam, Polymneſtoris uxorem, dormientem repræſentaret. * i. e. *totâ auditorum multitudine clamante cum actore Catieno*, (qui Polydori, Ilionæ fratris, perſonam agebat) *Mater te appello.*

V. 69. * Verba creditoris: *Scribe in Nerii argentarii tabulis* (Romani apud argentarios pecunias ſuas deponebant) *tibi à me ipſius manu credita eſſe decem ſeſtertiûm millia.*

* Tabularii cujuſdam ſeu notarii.

V. 70. * In juris nodis ac formulis exercitatiſſimi.

V. 72. * *Inimicis, iniquis.*

V. 75. * Perillius eſt ille fœnerator, qui ſuperiùs dicere fingitur, *Scribe decem à Nerio.*

Dictantis *, quod tu nunquam reſcribere
poſſis,
Audire, atque togam jubeo componere
Quiſquis
Ambitione malâ, aut argenti pallet amore
Quiſquis luxuriâ, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet; huc propiùs me
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adit
Danda eſt ellebori * multò pars maxim
avaris:
Neſcio an Anticyram * ratio illis deſtine
omnem.
Hæredes Staberî ſummam incidêre ſepulchro
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arb
trio Arrî:
Frumenti quantum metit Africa. Sive eg
pravè *,
Seu rectè, hoc volui, ne ſis patruus * mih
Credo
Hoc Staberi prudentem animum vidiſſe. Qui
ergo *
Senſit, cùm ſummam patrimonî inſculpe
ſaxo
Hæredes voluit? Quoad vixit, credidit inge
Pauperiem vitium, & cavit nihil acriu
ut ſi
Fortè minùs locuples uno quadrante perire
Ipſe videretur ſibi nequior. Omnis enim re

V. 76. * Credentis. *reddere.

V. 77. * i. e. *ad audiendum vos accingere.*

V. 82. * Quo inſania curari vulgò creditur.

V. 83. * Inſulam ellebori feracem.

V. 87. * Verba ſu
Staberii.

V. 88. * *Cenſor ſev*
rus, quales vulgò ſu
patrui.

V. 89. * Verba D
maſippi Stertinium i
terpellantis.

Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
Divitiis parent: quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus, ſapiens etiam, & Rex,
Et quidquid volet. Hoc, veluti virture paratum,
Speravit magnæ laudi fore. Quid ſimile iſti
Græcus Ariſtippus *? qui ſervos projicere aurum
In mediâ juſſit Libyâ; quia tardius irent
Propter onus ſegnes? Uter eſt inſanior horum?
* Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
* Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec ſtudio citharæ, nec Muſæ * deditus ulli;
Si ſcalpra, & formas, non ſutor; nautica vela,
Averſus mercaturis; delirus & amens
Undique dicatur meritò. Quid diſcrepat iſtis,
Qui nummos, aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum.
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuſte; neque illinc
Audat eſuriens dominus contingere granum;
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris:
Si poſitis intus Chii, veteriſque Falerni
Mille cadis (nihil eſt: ter centum millibus) acre
Potet acetum; age! ſi & ſtramentis incubet, unde *

V. 100. * Philoſophus clari nominis.
V. 103. * Hæc dicit Damaſippus.
V. 104. * Reponit Stertinius.
V. 105. * Muſicæ.
V. 117. * *unde octoginta*, ſeptuaginta novem.

Octoginta annos natus; cui ſtragula veſtis,
Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arcâ:
Nimirum inſanus paucis videatur, eò quòd
Maximâ pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat hæres,
Dîs inimice ſenex, cuſtodis, ne tibi deſit?
Quantulùm enim ſummæ curtabit quiſque dierum,
Ungere ſi caules oleo meliore caputque
Cœperis impexâ fœdum porrigine*? Quare,
Si quid vis ſatis eſt, perjuras, ſurripis, aufers
Undique? Tun' ſanus? populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſervoſve, tuo quos ære pararis,
Inſanum te omnes pueri, clamentque puellæ.
Cùm laqueo uxorem interimis, matremque veneno:
Incolumi capite es? Quid enim? neque tu hoc facis Argis*,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Oreſtes*.
An tu reris eum occiſâ inſaniſſe parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quàm
In matris* jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo eſt habitus malè tutæ mentis Oreſtes:
Nil ſanè fecit, quòd tu reprendere poſſis:
Non Pyladen* ferro violare, auſuſve ſororem
Electram: tantùm maledicit utrique, vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, juſſit quod ſplendida bilis

V. 126. * Capitis illuvie ac ſordibus.
V. 132. * Urbe Græciæ.
V. 133. * Agamemnonis filius.
V. 136. * Clytemneſtræ.
V. 139. * Celebrem illum Oreſtes amicum.

Pauper

Pauper Opimius argenti positi intùs & auri,
Qui Veïentanum * festis potare diebus
Campanâ solitus trullâ * vappamque profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus; ut hæres
Jam circum loculos, & claves, lætus ovansq;
Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum; accedere plures
Ad numerandum. Hominem sic erigit. Addit & illud,
Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
Men' vivo? ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus, atque
Ingens accedat stomacho fultura ruenti:
Tu cessas? agedum, sume hoc ptisanarium oryzæ *.
Quanti emptæ? Parvo. Quanti ergo? Octo assibus. Eheu!
Quid refert, morbo, an furtis peream, anne rapinis?
* Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
Stultus, & insanus. Quid? si quis non sit avarus?
Continuò sanus? Minimè. Cur Stoïce? Dicam.
Non est cardiacus*, (Craterum *dixisse putato,)
Hic æger: rectè est igitur, surgetque? negabit;
Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.

V. 143. * Sup. *vinum.*

V. 144. * paterâ fictili.

V. 155. * *eau de riz.*

V. 158. * Verba Damasippi; cui continuò respondet Stertinius.

V. 161. * Stomacho laborans. * Medicum insignem.

Non eſt perjurus, neque ſordidus: immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verùm ambitioſus, & audax:
Naviget Anticyram. Quid enim differt, barathrone *
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canuſi * duo prædia, dives
Antiquo cenſu, gnatis diviſſe duobus
Fertur, & hoc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum. Poſtquam te talos *, Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, & ludere vidi;
Te, Tiberi, numerare, cavis abſcondere triſtem;
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors:
Tu Nomentanum *, tu ne ſequerere Cicutam *.
Quare per Divos oratus uterque Penates, *
Tu, cave ne minuas; tu, ne majus facias id,
Quod ſatis eſſe putat pater, & natura coërcet *.
Præterea ne vos titillet gloria, jure —
Jurando obſtringam ambo: uter Ædilis fuerit, vel
Veſtrûm Prætor, is inteſtabilis *, & ſacer * eſto.
In cicere atque fabâ * bona tu perdaſque lupinis *,
Latus * ut in Circo ſpatiere, aut æneus ut ſtes,
Nudus agris, nudus nummis, inſane, paternis?

V. 166. * profundas.
V. 168. * Quæ urbs eſt Apuliæ.
V. 171. * *Des oſſelets.*
V. 175. * Prodigum. * avarum.
V. 178. * Suis limitibus definit.
V. 181. * nec teſtamenti faciendi, nec teſtimonii dicendi jus habens. * *execrandus.*
V. 182. * Sup. *populo ſpargendis.* * Qui ſunt leguminum genus.
V. 183. * magnâ pompâ.

Scilicet ut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida*, vetas cur?
Rex ſum. Nil ultra quæro plebeius. Et æquam
Rem imperito: ac, ſi cui videor non juſtus, inulto
Dicere quæ ſentit, permitto. Maxime Regum,
Dii tibi dent captâ claſſem reducere Trojâ.
Ergo conſulere, & mox reſpondere licebit?
Conſule. Cur Ajax, heros ab Achille ſecundus,
Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis?
Gaudeat ut populus Priami, Priamuſque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulchro?
Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem,
Et Menelaüm unà mecum ſe occidere clamans.
Tu cùm pro vitulâ ſtatuis dulcem Aulide gnatam*
Ante aras, ſpargiſque molâ caput, improbe, ſalsâ;
Rectum animi ſervas? Quorſum? inſanus quid enim Ajax
Fecit, cùm ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim
Uxore, & gnato; mala multa precatus Atridis.
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.
Verùm ego, ut hærentes adverſo littore naves
Eriperem, prudens placavi ſanguine Divos.
Nempe tuo, furioſe. Meo; ſed non furioſus.

V. 187. * Agamemnon.

V. 199. * Iphigeniam.

Qui ſpecies * alias * veris, ſceleriſque tumultu
Permiſtas capiet, commotus habebitur; atque
Stultitiâne erret, nihilum diſtabit, an irâ.
Ajax immeritos dum occidit, deſipit, agnos:
Cùm prudens ſcelus * ob titulos admittis inanes,
Stas animo? & purum eſt vitio tibi, cùm tumidum eſt, cor?
Si quis lecticâ nitidam geſtare amet agnam;
Huic veſtem, ut gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Puſam, aut puſillam appellet, fortique marito
Deſtinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Prætor, & ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid? ſi quis gnatam pro mutâ devovet agnâ,
Integer eſt animi? ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hîc ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit: quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit * gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecum:
Vincet enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patrimonî mille talenta,
Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor *, cum Velabro * omne macellum,
Manè domum veniant. Quid tum? Venere frequentes:

V. 208. * rerum ideas. * à rei veritate diverſas.

V. 212. * dum filiam interficis.

V. 223. * Attonitum reddidit & inſanum.

V. 229. * *Patiſſier.* * qui erat Romæ locus unguentariis aſſignatus.

Verba facit leno; Quidquid mihi, quidquid & horum
Cuiquę domi eſt, id crede tuum, & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contrà juvenis reſponderit æquus.
Tu nive Lucanâ dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego: tu piſces hyberno ex æquore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam: aufer;
Sume tibi decies *, tibi tantumdem, tibi triplex.
Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ
(Scilicet ut decies ſolidûm * exſorberet) aceto
Diluit inſignem baccam; quî ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum;
Nequitiâ, & nugis, pravorum & amore gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo * prandere coemptas,
Quorſum abeant ſani? cretâ, an carbone notandis?
Ædificare caſas, plauſtello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longâ,
Si quem delectet barbatum, amentia verſet.
Si puerilius his, ratio eſſe evincet, amare;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere trimus:
Quale priùs, ludas opus, an meritricis amore
Sollicitus plores; quæro, faciaſne, quod olim
Mutatus Polemo *? ponas inſignia morbi,

V. 237. * *Centena ſeſtertiûm millia.*
V. 239. * *ſeſtertiorum.*
V. 244. * Sup. *pretio.*
V. 253. * Nobilis adoleſcens, inſigniter luxurioſus, à Xenocrate Philoſopho ad meliorem frugem ali-

Faſciolas *, cubital *, focalia *; potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri? *
Porrigis irato puero cùm poma, recuſat:
Sume, Catelle: negat. Si non des, optat. Amator
Excluſus quî diſtat? agit ubi ſecum, eat an non,
Quò rediturus erat non arceſſitus? & hæret
Inviſis foribus *? Nec nunc, cùm me vocet ultrò:
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit: revocat: redeam? non, ſi obſecret. Ecce
Servus non paulò ſapientior: O here, quæ res
Nec modum habet, neque conſilium, ratione modoque
Tractari non vult. In amore hæc ſunt mala: bellum,
Pax rurſum. Hæc ſi quis, tempeſtatis propè [ritu
Mobilia, & cæca fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa ſibi; nihilo magis explicet *, ac ſi
Inſanire paret certâ ratione modoque.
Quid? cùm Picenis excerpens ſemina pomis,
Gaudes ſi cameram * percuſti fortè; penes te es?

quando revocatus, deinde & ipſe unus è Philoſophiæ anteſignanis factus.

V. 254. * *Des rubans.* * brachiorum ornamenta, *des manchettes.* *colli involucrum, *des cravates*; aut alia his ſimilia.

V. 256. * Xenocratis.

V. 261. * Sup. *meretricis.* Vide Terentii Eunuchum, undè totus hic locus deſumptus eſt.

V. 269. * *proficiat.*

V. 272. * cubiculi lacunar.

Quid? cùm balba feris * annoſo verba palato,
Ædificante caſas qui ſanior? Adde cruorem *
Stultitiæ *; atque ignem gladio ſcrutare *.
Modò, inquam,
Helade percuſsâ *, Marius cùm præcipitat ſe,
Cerritus * fuit? an commotæ crimine mentis
Abſolves hominem, & ſceleris damnabis eum-
dem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita ſiccus
Lotis manè ſenex manibus currebat, & unum
(Quid tam magnum? addens) unum me ſur-
pite morti,
Dîs etenim facile eſt, orabat: ſanus utriſque
Auribus, atq; oculis: mentem, niſi litigioſus,
Exciperet * dominus, cùm venderet. Hoc quo-
que vulgus
Chryſippus ponit fœcundâ in gente Menenî *.
Jupiter, ingentes qui das adimiſque dolores,
Mater ait pueri menſes jam quinque cubantis,
Frigida ſi puerum quartana * reliquerit, illo
Manè die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi ſtabit. Caſus, medicuſve, levarit
Ægrum ex præcipiti *: mater delira necabit
In gelidâ fixum ripâ, febrimque reducet.
Quóne malo mentem concuſſa? timore Deo-
rum.

V. 273. * balbutire te ſimulas.

V. 274. * crudelitatem.

V. 275. * Amori.

* proverbium: i. e. *malum malo cumula.*

V. 276. * à ſe interfectâ Hellade, quam amabat.

V. 277. * inſanus, quaſi *à Cerere percuſſus.*

V. 285. * i. e. Emptorem deberet admonere, illum ſervum eſſe mente maleſanâ.

V. 286. * Quæ familia plures inſanos tulit.

V. 289. * Sup. *febris.*

V. 292. * periculo.

Hæc mihi Stertinius, ſapientum octavus; amico
Arma dedit, poſt hac ne compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet; atque
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo *.
* Stoïce, poſt damnum ſic vendas omnia pluris,
Quâ me ſtultitiâ (quoniam non non eſt genus unum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens cùm portat Agave *
Gnati infelicis *, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantum hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putes animi vitio. Accipe: Primum
Ædificas; hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis: & idem
Corpore majorem rides Turbonis * in armis
Spiritum, & inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcumque facit Mœcenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem.
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit. Illa rogare,

V. 295.* Jam loquitur Damaſippus.

V. 298.* Alludit ad fabulam manticæ, unicuique homini attributæ.

V. 299.* Verba Horatii ad Damaſippum.

V. 302. * Cadmi filia, Penthei mater.

V. 303. * Quem furore correpta interfecerat, aprum eſſe rata.

V. 309. * Gladiatoris.

V. 311. Æquum eſt.

Quantane? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet?
Major dimidio. Num tanto? cùm magis, atque
Se magis inflaret: non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc (hoc eſt, oleum adde camino)
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem. Jam deſine. Cultum
Majorem cenſu. Teneas, Damaſippe, tuis * te;
O major * tandem parcas inſane minori.

V. 323. * Sup. *vitiis.*

V. 324. * *Stultitiâ major.*

SATYRA IV.

Sub Catii perſonâ eos irridet, qui, Epicuri doctrinam malè profeſſi, omnem hominis felicitatem in lautis dapibus ponebant.

UNDE, & quò Catius? Non eſt mihi tempus, aventi
Ponere ſigna * novis præceptis: qualia vincunt
Pythagoram, Anytique reum *, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cùm te ſic tempore lævo
Interpellarim. Sed des veniam bonus, oro.
Quòd ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive eſt naturæ hoc *, ſive artis, mirus utroque.

V. 2. * Memoriæ mandare & animo penitùs defigere.

V. 3. * Socratem, qui fuit ab Anyto accuſatus.

V. 7. * hæc memoriæ tuæ vis.

Quin id erat curæ, quo pacta cuncta tenerem:
Utpote res tenues, tenui sermone peractas.
Edi hominis nomen: simul an Romanus, an hospes.
Ipsa memor præcepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut succi melioris, & ut magis alba * rotundis,
Ponere: Namque marem cohibent callosa * vitellum.
Caule suburbano *, qui siccis crevit in agris,
Dulcior. Irriguo nihil est elutius * horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes;
Ne gallina malum responset * dura palato,
Doctus eris vivam musto mersare Falerno:
Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis *
Natura est: aliis malè creditur. Ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris *
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore solem.
Ausidius forti miscebat mella Falerno;
Mendosè: quoniam vacuis committere venis
Nil, nisi lene, decet. Leni præcordia mulso
Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
Mitulus *, & viles pellent obstantia conchæ *;
Et lapathi * brevis herba, sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia Lunæ.
Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
Murice * Baïano melior Lucrina * Peloris *;

V. 13. * *nutrita.*
V. 14. * *duriora.*
V. 15. * in hortis suburbanis nato.
V. 16. * *nullius saporis.*
V. 18. * resistat.
V. 20. * *Champignons.*
22. * *des mures.*
V. 28. * *des moules.* * *Coquillages.*
V. 29. * *de l'oseille.*
V. 32. * pisciculo quodam, *un buret.* * in Lucrino lacu nata. * Alter pisciculus, *une palourde.*

Oſtrea Circæis *, Miſeno * oriuntur Echini *.
Pectinibus * patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non prius exactâ tenui ratione ſaporum:
Nec ſatis eſt carâ piſces averrere mensâ *,
Ignarum quibus eſt jus aptius, & quibus aſſis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber * & ilignâ * nutritus glande, rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem:
Nam Laurens * malus eſt, ulvis & arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas * non ſemper edules *.
Fœcundi leporis ſapiens * ſectabitur armos.
Piſcibus atque avibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæſita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantùm cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re unâ conſumere curam:
Ut ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret;
Quali perfundat piſces ſecurus * olivo.
Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,
Nocturnâ, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aurâ,
Et decedet odor nervis inimicus: at illa

V. 33. * Volſcorum urbe, cui vicinum eſt Circeïum promontorium. * Campaniæ promontorio. * *Heriſſons de mer.*

V. 34. * *Des petoncles*, qui ſunt Conchyliorum genus.

V. 37. * in quâ venales à mercatoribus exponuntur.

V. 40. * in Umbriam natus. * *Querceâ.*

V. 42. * in agro Laurente natus.

V. 43. * *Des chevreuils.* * *ad edendum aptas.*

V. 44. * Cujus palatum rectè ſapit.

V. 50. * parùm curans.

Integrum perdunt lino * vitiata ſaporem.
Surrentina * vafer qui miſcet fæce Falernâ
Vina, columbino lumen benè colligit * ovo.
Quatenùs ima petit volvens alienâ vitellus *.
Toſtis marcentem ſquillis * recreabis, & Afrâ
Potorem cochleâ *; nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho; pernâ * magis, ac magis hillis *
Flagitat in morſus refici: quin omnia malit,
Quæcumque immundis fervent allata popinis.
Eſt operæ pretium duplicis pernoſcere juris *
Naturam. Simplex è dulci conſtat olivo.
* Quod pingui miſcere mero muriâque * decebit,
(Non aliâ * quàm quâ Byzantia putruit orca.*)
Hoc ubi confuſum ſectis inferbuit herbis,
Corycioque * croco * ſparſum ſtetit; inſuper addes
Preſſa Venafranæ quod bacca remiſit oliva
Picenis cedant pomis Tiburtia ſucco:

V. 54. * Si per colum, ſeu ſaccum lineum, liquentur & tranſmittantur.
V. 55. * Ex agro Surrentino in Italiâ
V. 56. * Limum omnem collectum ad inferiores dolii partes præcipitat.
V. 57. * *jaune d'œuf.*
V. 58. * *Ecreviſſes de mer.*
V. 59. * *Des huitres d'Afrique.*
V. 60. * *Jambon.*
* *Cervelats.*
V. 63. * *Sauſſe.*
V. 65. * Sup. *jus alterum*; & ſic verba conſtrue; *Jus, quod pingui*, &c. *huc ubi confuſum inferbuit.*
* *De la ſaumure.*
V. 66. * Sup. *muriâ.*
* Vas quoddam: ſenſus eſt, *quâ muriâ orca Byzantina putruit*, ſeu odorem traxit.
V. 68. * E Coryco, Ciliciæ monte.
* *Safran.*

Non faciè præstant. Venucula * convenit ollis *.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis *, ego fæcem * primus & halec *,
Primus & inveniar piper album, cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis *.
Immane est vitium, dare millia terna * macello,
Angustoque vagos pisces urgere catino.
Magna movent stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calycem manibus, dum furta ligurit:
Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit.
Vilibus in scopis *, in mattis *, in scobe *, quantus
Consistit sumptus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios * lutulentâ radere palmâ *,
Et Tyrias dare circum illota * toralia * vestes *:
Oblitum quanto curam, sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi justius illis,
Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
Docte Catî, per amicitiam divosque rogatus,

V. 71. * Sup. *uva.* * In ollis condita meliùs conservatur.

V. 73. * *Des pommes,* * *de la lie de saumure.* * *de la saumure.*

V. 75. * lancibus.

V. 76. * Sup. *sestertiûm.*

V. 81. * *Balais.* * *Nattes;* his pavimentum insterneba-tur. * *Sciûre de bois.*

V. 83. * *Un parquet de marqueterie* * *Balai.*

V. 84. * Sordida. * *Matelas.* * *Couvertures.*

Ducere me auditum (perges quocumque) memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta:
Non tamen interpres tantumdem juveris. Adde
Vultum, habitumque hominis: quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit. At mihi cura
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATYRA V.

Ulyssis cum Tiresiâ vate apud inferos colloquium, in quo luduntur & exagitantur testamentorum captatores.

Hoc quoque, Tiresia *, præter narrata *, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. Quid rides *? Jamne * doloso
Non satis est Ithacam * revehi, patriosque Penates [ut
Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides
Nudus inopsque domum redeam, te vate; neque illic
Aut apotheca * procis * intacta est, aut pecus. Atqui

V. 1. * Loquitur Ulysses. Tiresias autem Thebanus, vates fuit celeberrimus. * Quæ habentur apud Homerum lib. II. Odyss. cûm Ulysses Tiresiam apud inferos consulit.

V. 3. * Hæc Ulysses. * Respondet Tiresias.

V. 4. * Insulam, Ulyssis patriam.

V. 7. * Horreum. * Qui Penelopes nuptias ambibant.

Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga
est.
Quando pauperiem missis ambagibus horres,
Accipe quâ ratione queas ditescere. Turdus *,
Sive aliud privum * dabitur tibi; devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia
poma,
Et quoscumque feret cultus tibi fundus ho-
nores,
Ante Larem gustet, venerabilior Lare, dives.
Qui quamvis perjurus erit, sine gente *,
cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus *, ne tamen illi
Tu comes exterior *, si postulet, ire recuses.
Utne tegam spurco Damæ latus? haud ita
Trojæ
Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc * animum tolerare
jubebo,
Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias, æriisque ruam, dic augur acervos.
Dixi equidem, & dico. Captes astutus ubique
Testamenta senum; neu, si vafer unus & alter
Insidiatorem præroso fugerit hamo,
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim,
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus
ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor: famâ civem causâque priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fœcundave
conjux.

V. 10. * Avis quædam, *une grive.*
V. 11. * *domesticum.*
V. 15. * nullo genere; prorsus ignobilis.
V. 16. * Sup. *servus.*
V. 17. * ab exteriori, sive sinistrâ parte.
V. 20. * non pauperatem, sed quod jubet Tiresias, etsi regia indoles repugnet.

Quinte puta *, aut Publi (gaudent prænomine molles
Articulæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi : causas defendere possum.
Eripiet quivis oculos citiùs mihi, quam te
Contemptum cassâ * nuce * pauperet. Hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum, atque
Pelliculam curare jube. Sis cognitor * ipse;
Perstа atque obdura : seu rubra canicula findet
Infantes * statuas; seu pingui tentus omaso
Furius * hybernas canâ nive conspuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet) ut patiens? ut amicis aptus? ut acer?
Plures annabunt thynni *, & cetaria * crescent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclarâ sublatus aletur; ne manifestum
Cælibis obsequium nudet te; leniter in spem
Arrepe officiosus, ut & scribare secundus
Hæres: & si quis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias. Perrarò hæc alea fallit.
Qui testamentum tradet tibicumque legendum,
Abnuere, & tabulas à te removere memento;
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo

V, 32. * Formulam præscribit illius artis captatoriæ.

V. 36. * Vacuâ. * i. e. *vel re levissimâ.*

V. 38. * Procurator.

V. 40. * Quæ fari non possunt.

V. 41. * Poëta ignobilis, & inani tumens stylo, cujus ipsa verba profert Horatius.

V. 44. Piscium genus, *le thon*. * loca in quibus servantur pisces.

Cera

Cera * velit verſu * : ſolus, multiſne cohæres,
Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro * corvum deludet hiantem :
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non *;
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo juvenis * Parthis horendus, ab alto
Demiſſum genus Ænea, tellure, marique
Magnus erit? forti nubet procera Corano
Filia Naſicæ, metuentis reddere ſoldum *.
Tum gener * hoc faciet, tabulas * ſocero dabit atque
Ut legat, orabit. Multum Naſica negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget, inveniet-que
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuiſque.
Illud ad hæc * jubeo. Mulier ſi fortè doloſa,
Libertuſve ſenem delirum temperet *, illis
Accedas ſocius : laudes, lauderis ut abſens.

V. 54. * pagina. * in ſecundo primæ paginæ verſu ſcribebantur hæredum nomina : in primo ipſius teſtantis nomen.

V. 56. * Sup. *factus*. Hæc Tireſias rem habet in oculis, quæ, Auguſto regnante, eventura erat.

V. 59. * i. e. *Quidquid dicam futurum, erit ; quidquid non futurum, non erit.*

V. 62. * *Auguſtus.*

V. 65. * ſeu, *nummum*, de dote ſcilicet quam genero promiſerat.

V. 66. * Coranus. * teſtamentum ſuum.

V. 70. * i. e. præterea.

V. 71. * regat.

Me ſene, quod dicam, factum eſt. Anus improba Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres,
Scilicet elabi ſi poſſet mortua: credo,
Quod nimium inſtiterat viventi. Cautus adito:
Neu deſis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem & moroſum offendet garrulus ultro:
Non etiam ſileas. Davus ſis comicus, atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare, mone, ſi increbuit aura.
Cautus uti velet carum caput: extrahe turbâ
Oppoſitis humeris: aurem ſubſtringe * loquaci.
Importunus amat laudari? donèc ohe, jam
Ad cœlum manibus ſublatis dixerit, urge; &
Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Cùm te ſervitio longo, curaque levarit:
Et certum vigilans, quartæ ſit partis Ulyſſes,
Audieris, hæres *: ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt! unde mihi tam fortem, tamque fidelem,
Sparge * ſubinde: & ſi paulum potes, illacrymare. Eſt *
Gaudia prudentum vultu celare: ſepulchrum
Commiſſum arbitrio ſine ſordibus exſtrue; Funus
Egregiè factum laudet vicinia. Si quis
Forte cohæredum ſenior male tuſſiet; huic tu

V. 84. * i. e. *præbe aurem paratam & expeditam.*

V. 90. * Ordo eſt: *Cùm vigilans audieris, Ulyſſes ſit quarta* bonorum meorum *partis hæris*, tnnc ſtens exclama, &c.

V. 92. * Sup. *hæc verba.* * Prudentûm *eſt vultu celare gaudia.*

Dic, ex parte tuâ, seu fundi, sive domus sit
Emptor, gaudentem nummo * te addicere.
Sed me
Imperiosa trahit Proserpina. Vive, valeque.

V. 98. * unius nummi pretio te illi vendere.

SATYRA VI.

Vitæ rusticæ cum urbanâ comparatio.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum sylvæ super his foret. Auctius, atque
Dî melius fecere; bene est: nihil amplius oro,
Maïa nate *, nisi ut propria * hæc mihi munera faxis;
Si neque majorem feci ratione malâ rem;
Nec sum facturus vitio culpâve minorem:
Si veneror * stultus nihil horum. O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat * agellum!
O si urnam argenti fors quæ mihi monstret! (ut illi,
Thesauro invento, qui mercenarius * agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule): si quod adest gratum juvat: hac prece te oro,
Pingue pecus domino facias, & cætera, præter
Ingenium: utque soles, custos mihi maximus adsis.

V. 5. * Mercuri. * perpetua.
V. 8. * Precibus effagito.
V. 9. * inæqualem reddit.
V. 11. Sup. *cum esset.*

Ergo ubi me in montes, & in arcem ex urbe removi,
Quid prius illuſtrem Satyris, Muſaque pedeſtri *?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus * Auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinæ * quæſtus acerbæ.
Matutine pater, ſeu Jane libentius audis,
Unde * homines operum primos, vitæque labores
Inſtituunt *, (ſic Dîs placitum) tu carminis eſto
Principium. Romæ, ſponſorem * me rapis: eia *,
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge *:
Sive Aquilo radit terras, ſeu bruma nivalem
Interiore * diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſtmodo, quod mî obſit, clarè certumque locuto *,
Luctandum in turbâ: facienda injuria tardis.
Quid vis *, inſane, & quas res agis? improbus urget
Iratis precibus. Tu pulſes omne, quod obſtat,
Ad Mœcenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat *, & melli * eſt, non mentiar. At ſimul atras

V. 17. * Verſibus ſolutæ orationi ſimilibus.

V. 18. * *gravis.*

V. 19. * funerum Deæ.

V. 21. * à quo.

V. 22. * *Auſpicantur.*

V. 23. * rapis me in forum, ut pro aliquo ſpondeam. Janum alloquitur. * Inducitur loquens Janus.

V. 24. * Sup. *greſſum.*

V. 26. * *breviore.*

V. 27. * nempè ſponſionis formulam.

V. 29. * Verba alicujus ad Horatium.

V. 32. * Sup. *me.*

* Sup. *ſimile.*

Ventum eſt Eſquilias, aliena negotia centum
Per caput & circa ſaliunt latus. Ante ſecun-
dam *
Roſcius orabat ſibi adeſſes * ad Puteal * eras,
De re communi ſcribæ * magnâ atque novâ te
Orabant hodie meminiſſes, Quinte*, reverti.
Imprimat his, cura, Mœcenas ſigna * tabellis.
Dixeris, experiar: ſi vis, potes, addit: & inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mœcenas me cœpit habere ſuorum
In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere
rhedâ
Vellet, iter faciens; & cui concredere nugas
Hoc genus: hora quota eſt? Thrax eſt Gal-
lina * Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent:
Et, quæ rimoſâ benè deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus ſubjectior in diem &
horam
Invidiæ. * Noſter ludos ſpectaverat unâ,
Luſerat in campo, Fortunæ filius, omnes *.
Frigidus à Roſtris manat per compita rumor:
Quicumque obvius eſt, me conſulit: O bone
(nam te
Scire, Deos quoniam propiùs contingis,
oportet)
Num quid de Dacis audiſti? nil equidem.
Ut tu
Semper eris deriſor! at omnes Dii exagitent
me,

V. 34. * Sup. *horam.*
V. 35. * ſibi litiganti adeſſes. * ubi erat Prætoris tribunal.
V. 36. * Erat Horatius unus è Scribarum collegio.
V. 37. * *Quinte Horati.*
V. 38. * Nimirùm Imperatorii Sigilli cuſtos erat Mœcenas.
V. 44. * * duo gladiatores.
V. 48. * Verba invidorum.
V. 49. * Sup. *dignes*

Si quidquam *. Quid? militibus promiſſa, Triquetrâ *
Prædia Cæſar, an eſt Italâ tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil, mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem, altique ſilentî.
Perditur hæc inter miſero lux, non ſine votis:
O rus! quando ego te aſpiciam? quandoque licebit
Nunc veterum libris, nunc ſomno & inertibus horis,
Ducere ſollicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba, Pythagoræ * cognata, ſimulque
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes, cœnæque Deûm: quibus ipſe, meique *
Ante larem proprium veſcor, vernaſque procaces
Paſco libatis * dapibus. Prout cuique libido eſt,
Siccat inæquales calyces conviva, ſolutus
Legibus * inſanis: ſeu quis capit acria fortis
Pocula, ſeu modicis uveſcit lætius. Ergo
Sermo oritur, non de villis domibuſve alienis,
Nec male necne Lepos * ſaltet: ſed quod magis ad nos
Pertinet, & neſcire malum eſt, agitamus: Utrumne
Divitiis homines, an ſint virtute beati:

V. 55. * Sup. *audivi*. * Siculâ.

V. 63. * Qui putabat fabis ineſſe animas. Nota autem eſt ejus Philoſophi opinio de animarum in varia corpora tranſmigratione.

V. 65. * mei familiares.

V. 67. * à me prælibatis ac deguſtatis.

V. 69. * De conviviorum legîbus intellige.

V. 72. * Saltator quidam.

Quidve ad amicitias, uſus * rectumve trahat nos;
Et quæ ſit natura boni, ſummumque quid ejus?
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Nam ſi quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, ſic incipit: Olim
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum;
Aſper, & attentus quæſitis, ut tamen arctum
Solveret hoſpitiis animum. Quid multa? neque illi
Sepoſiti ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum & ore ferens acinum *, ſemeſaque lardi
Fruſta dedit, cupiens variâ faſtidia cœnâ
Vincere, tangentis malè ſingula dente ſuperbo;
Cùm pater ipſe domûs, paleâ porrectus in hornâ *
Eſſet * ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vívere dorſo *?
Vis tu homines urbemque feris præponere ſylvis?
Carpe viam, mihi crede, comes, terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt,
Aut magno, aut parvo, lethi fuga. Quo, bone, circà *
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:

V. 75. * Utilitas.
V. 85. * Uvam ſiccatam.
V. 88. * hujus anni.
V. 89. * ederet.
V. 91. * *Clivo.*
V. 95. * *Quocirca.*

Vive memor, quam ſis ævi brevis. Hæc ubi dicta
Agreſtem pepulere, domo levis exſilit. Inde
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni ſubrepere. Jamque tenebat
Nox medium cœli ſpatium, cùm ponit uterque
In locuplete domo veſtigia; rubro ubi cocco *
Tincta ſuper lectos canderet * veſtis * eburnos;
Multaque de magnâ ſupereſſent fercula cœnâ,
Quæ procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo ubi purpureâ porrectum in veſte locavit
Agreſtem; veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes, necnon vernaliter ipſis
Fungitur officiis, prælambens omne, quod affert.
Ille cubans gaudet mutatâ ſorte, boniſque
Rebus agit * lætum convivam: cùm ſubitò ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave, magiſque
Exanimes trepidare: ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. Tum ruſticus: Haud mihi vitâ
Eſt opus hâc ait; & valeas. Me ſylva, cavuſque
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur ervo *.

V. 102. * purpurâ.
V. 103. * Splendeſceret. * Stragula.
V. 111. * præbet ſeconvivam hilarem.
V. 117. * Quod genus eſt leguminis.

SATYRA VII.

Inducitur Horatii ſervus, pro conſuetâ Saturnaliùm libertate, heri ſui vitia reprehendens.

JAMDUDUM auſculto, & cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido. Davuſne? ita, Davus, amicum
Mancipium domino, & frugi, quod ſit ſatis; hoc eſt,
Ut vitale * putes. Age, libertate Decembri *
(Quando ita majores voluerunt) utere; narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, & urget
Propoſitum: pars multa natat, modò recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. Sæpè notatus
Cum tribus annellis, modò lævâ Priſcus inani,
Vixit inæqualis, clavum * ut mutaret in horas;
Ædibus ex magnis, ſubitò ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſtè.
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere: Vertumnis, quotquot ſunt, natus * iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret, atque

V. 4. * i. e. *Satis frugi, ut virâ dignum putes.* * nempè Saturnalium tempore, quo ſervi ſuæ libertati permittebantur.

V. 10. * Veſtem Senatoriam.

V. 14. * i. e. *homo inconſtantiſſimus* Vertumnus, Deus formâ multiplex & mutationum amans.

Mitteret in pyrgum * talos, mercede diurnâ
Conductum pavit. Quantò constantior idem
In vitiis, tantò levius miser: ac prior illo,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendunt,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto pessime? laudas
Fortunam, & mores antiquæ plebis: & idem,
Si quis ad illa Deus subitò te agat, usque recuses;
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse;
Aut quia non firmus rectum defendis, & hæres,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas: absentem rusticus urbem
Tollis ad astra levis. Si nusquam es fortè vocatus
Ad cœnam, laudas securum olus, ac, velut usquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis; amasque
Quod nusquam tibi sit porandum. Jusserit ad se
Mæcenas serum sub lumina prima venire
Convivam; Nemon' oleum feret ocyùs? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugisque.
Milvius * & scurræ tibi non referenda precati
Discedunt. Etenim fateor me, dixerit ille *,
Duci ventre levem: nasum nidore supinor,
Imbecillus, iners, si quid vis adde, popino.
Tu, cùm sis quod ego, & fortassis nequior, ultro
Insectere, velut melior? verbisque decoris

V. 17. * *un Cornet.* V. 37. * *Quispiam.*
V. 36. * Parasitus.

Obvolvas vitium? quid, ſi me ſtultior ipſo
Quingentis empto drachmis deprehenderis? aufer
Me vultu terrere: manum, ſtomachumque teneto,
Dum, quæ Criſpini *docuit me janitor, edo.
Non ſum mœchus, ais. Neque ego, hercule, fur, ubi vaſa
Prætereo ſapiens argentea. Tolle periclum,
Jam vaga proſiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantiſque minor? quem ter vindicta * quaterque
Impoſita haud umquam miſerâ formidine privet?
Adde ſupra dictis, quod non levius valeat: Nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret, uti mos
Veſter ait, ſeu conſervus: tibi quid ſum ego? nempe
Tu mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? ſapiens, ſibique imperioſus:
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
Reſponſare * cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſe ipſo totus teres atque rotundus *,

V. 45. * inepti cujuſdam Philoſophi.

V. 50. * Virga, qua coram Prætore Servi caput leviter feriebatur, cùm libertatem accipiebat.

V. 59. * repugnare.

V. 60. * Metaphora ducta à globo, cujus ita perpolita ſuperficies eſt, ut nihil in eâ promineat.

Externi ne quid valeat per læve morari;
In quem manca ruit ſemper fortuna. Poteſne
Ex his, ut proprium quid noſcere? Quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum
Perfundit gelidâ. Rurſus vocat. Eripe turpi
Colla jugo. Liber, liber ſum, dic age. Non quis *:
Urget enim dominus mentem non lenis, & acres
Subjectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel cùm Pauſiacâ * torpes, inſane, tabellâ,
Quî peccas minus, atque ego, cum Fulvî *, Rutubæque *,
Aut Placideïani contento poplite miror
Prælia, rubricâ picta, aut carbone: velut ſi
Reverà pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri: nequam, & ceſſator Davus: at ipſe
Subtilis veterum judex & callidus audis. *
Nil ego *, ſi ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus cœnis reſponſat * opimis.
Obſequium ventris mihi perniciosius eſt. Cur?
Tergo plector enim. Quî tu impunitior, illa,
Quæ parvo ſumi nequeunt, cùm obſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ,
Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. An hic peccat, ſub noctem qui puer uvam

V. 66. * *Poſes.*
V. 69. * Pauſiæ, pictoris inſignis.
V. 70. * * Gladiatorum.
V. 75. * *Diceris.*
V. 76. * Sup. *Sum.*
V. 77. * *Adverſatur. contemnit*: ironicè autem hoc de Horatio dicitur.

Furtivâ mutat ſtrigili * ? qui prædia vendit,
Nil ſervile, gulæ parens, habet? adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes: non otia rectè
Ponere, teque ipſum vitas fugitivus, & erro;
Jam vino quærens, jam ſomno fallere curam;
Fruſtra: Nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorſum eſt opus? unde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. Ocyus hinc te
Ni rapis, accedes opera * agro nona Sabino.

V. 84. * inſtrumento, quo ſudor è corpore detergebatur, *un frotoir.*

V. 92. * *Operarius.* Qui agros coleban ſervi, non tam commodè agebant, quàm qui manebant in urbe.

SATYRA VIII.

Naſidieni, hominis avari, putidam & inſulſam lautitiarum in convivio dando oſtentationem deridet.

UT Naſidieni juvit te cœna beati *?
Nam mihi quærenti convivam, dictus heri illic
De medio potare die. Sic ut mihi nunquam
In vitâ fuerit melius. Da *, ſi grave non eſt,
Quæ prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper; leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat cœnæ pater. Acria circum

V. 1. * *Divitis.* Eſt autem Dialogus Horatium inter & Fundanium.

V. 4. * *Dic.*

Rapula * lactucæ, radices, qualia lassùm
Pervellunt stomachum; siser *, alec *, fœcula * Coa.
His ubi sublatis, puer altè cinctus acernam
Gausape * purpureo mensam pertersit, & alter
Sublegit quodcumque jaceret inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Cæcuba vina ferens: Alcon, Chium *, maris expers *.
Hîc herus; Albanum, Mæcenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat; habemus utrumque.
Divitias miseras *! Sed queis cœnantibus una,
Fundani, pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego*, & prope me Viscus Thurinus, & infra,
Si memini, Varius: cum Servilio Balathrone
Vibidius *, quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum *, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas.

V. 8. * *Des raves.*
V. 9. * *Du seleri.*
* *De la saumure,* * *Lie du vin de Cos.*
V. 11. * *Panno.*
V. 15. * Sup. *vinum* * in Italiâ natum, quamquam transmarinum diceretur.
V. 18. * Hoc dicit Horatius.
V. 20. * In summo, seu remotiori, lecto summam tenebam partem, Varius infimam, mediam autem Viscus Thurinus.
V. 22. * In secundo lecto (qui cùm esset inter duos medius, honoratior erat) Mœcenas accumbebat cum Balathrone & Vibidio,
V. 23. * *Nasidienum.* In tertio nimirùm lecto ipse Nasidienus erat cum Nomentano & Porcio.

Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid ſorte lateret,
Indice monſtraret digito. Nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longè diſſimilem noto celantia ſuccum;
Ut vel continuo patuit, cùm paſſeris *, atque
Inguſtata mihi porrexerit ilia rhombi *.
Poſt hoc me docuit melimela * rubere, minorem
Ad Lunam delecta. Quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. Tum Vibidius Balathroni;
Nos, niſi damnosè bibimus, moriemur inulti.
Et calyces poſcit majores. Vertere pallor
Tum parochi * faciem, nil ſic metuentis, ut acres
Potores: vel quod maledicunt liberiùs, vel
Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt * Aliphanis * vinaria tota
Vibidius, Balathroque, ſecutis omnibus: imi
Convivæ lecti * nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas * inter muræna natantes
In patinâ porrecta. Sub hoc herus; hæc gravida, inquit,
Capta eſt: deterior poſt partum carne futura.
His miſtum jus eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella. Garo * de ſuccis piſcis Iberi *,
Vino quinquenni, verum citra mare nato,

V. 29. * Piſcis cujuſdam, *un carlet*,

V. 30. * *Un turbot.*

V. 31. * *Pommes de Paradis.*

V. 36. * heri.

V. 39. * Infundunt. * Sup. *poculis.*

V. 41. * Nempè Naſidienus, & qui cum eo imum tenebant lectum paraſitæ duo.

V. 42. * *Des ſquilles.* * *une lamproie.*

V. 46. * Muriâ quâdam. * Scombri, *un maquereau.*

Dum coquitur: (cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud) pipere albo, non sine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutaverat uvam.
Erucas * virides, inulas * ego primus amaras
Monstravi incoquere: illutos Curtillus echinos,
(Ut melius) muriâ *, quam testa marina remittit.
Interea suspensa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri,
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Non majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus *, posito capite, ut si
Filius immaturus obîisset, flere. Quis esset
Finis *? Ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? heu Fortuna, quis est crudelior in nos
Te Deus? ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappâ compescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
Hæc est conditio vivendi, aiebat: eoque
Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
Sollicitudine districtum? ne panis adustus,
Ne malè conditum jus apponatur, ut omnes
Præcincti rectè pueri, comptique ministrent?
Adde hos præterea casus; aulæa ruant si
Ut modo: si patinam pede lapsus frangat Agaso.

V. 51. * *De la roquette.* * *De l'aunée.*
V. 53. * Sup. *incoquere.*
V. 58. * Nasidienus.
V. 60. * Sup. *flendi*.

Sed convivatoris, ut iducis: ingenium res
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc: tibi Dî, quæcumque pre-
ceris,
Commoda dent: ita vir bonus es, conviva-
que comis.
Et ſoleas poſcit. Tum in lecto quoque videres
Stridere ſecretâ diviſos aure ſuſurros.
* Nullos his mallem ludos ſpectaſſe: ſed illa
Reddè agè, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta la-
gena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula: dumq;
Ridetur fictis rerum *, Balatrone ſecundo *:
Naſidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. Deinde ſecuti
Mazonomo * pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine
farre,
Pinguibus & ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multò ſuavius, armos.
Quàm ſi cum lumbis quis edit. Tum pectore
aduſto
Vidimus & merulas poni, & ſine clune pa-
lumbes:
Suaves res, ſi non cauſas narraret earum, &
Naturas Dominus: quem nos ſic fugimus
ulti,
Ut nihil omninò guſtaremus: velut illis
Canidia afflaſſet, pejor ſerpentibus Afris.

V. 79. * Horatii verba.

V. 83. * pro, *rebus.* * i. e. *agente ſecundas partes*; cæteris benè ſubſerviente.

V. 86. * patinâ ampliore.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM *LIBER PRIMUS.*

EPISTOLA I, AD MÆCENATEM.

Se, abjecto rerum ludicrarum ſtudio, totum eſſe perdiſcendæ philoſophiæ deditum.

PRIMA dicte mihi, ſummâ dicende Camœnâ,
Spectatum ſatis, & donatum jam rude* quæris,
Mæcenas, iterùm antiquo me includere ludo*.
Non eadem eſt ætas, non mens. Vejanius*, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extremâ toties exoret* arenâ.
Eſt mihi purgatam crebrò qui perſonet aurem:
Solve ſeneſcentem maturè ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & verſus, & cætera ludicra pono.
Quid verum, atque decens, curo & rogo, & omnis in hoc ſum:
Condo, & compono, quæ mox depromere poſſim.

V. 2. * Bacillo ligneo, qui emeritis gladiatoribus dabatur in libertatis ſignum.

V. 3. * Sup. *gladiatorio.*

V. 4. * Gladiator percelebris.

V. 5. * ad mortem à ſe deprecandam.

Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quò me cumque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, & merſor civilibus undis:
Nunc mihi res, non me rebus ſubjungere * conor,
Virtutis veræ cuſtos, rigiduſque ſatelles;
Nunc in Ariſtippi * furtim præcepta relabor.
Ut nox longa, quibus ſomni eſt pars nulla, dieſque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ ſpem
Conſiliumque morantur agendi gnaviter id quod
Æquè pauperibus prodeſt, locupletibus æquè:
Æquè neglectum, pueris, ſenibuſque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam ſolerque elementis *:
Non poſſis oculo quantùm contendere Lynceus *;
Non tamen idcircò contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis *,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt * quâdam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritiâ, miſeroque cupidine pectus?

V. 17. * *ſubmittere.*
V. 19. * Cujus doctrina mollior & ad tempus magis accommodata.
V. 26. * effatis, quæ ſequuntur.
V. 28. * homo oculatiſſimus.
V. 30. * Robuſti cujuſdam Athletæ.
V. 32. * *Licet quadamtenus prodire.*

Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
Ter purè lecto poterunt recreare libello *.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
Nemo adeò ferus est, ut non mitescere possit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.
Virtus est, vitium fugere; & sapientia prima,
Stultitiâ caruisse. Vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
Quanto devites animi, capitisque labore?
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne * cures ea, quæ stultè miraris, & optas,
Discere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos, & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat * Olympia *, cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est;
Virtus post nummos: hæc Janus summus * ab imo

V. 37. * Philosophorum scriptis.

V. 47. * Ordo est: *Non vis audire & discere qua ratione non cures ea quæ stulti*, &c.

V. 50. * *Non amet coronari in certaminibus Olympicis.*

V. 54. * Locus ubi fœneratores agebant, in quo erat Jani statua.

Perdocet; hæc recinunt juvenes dictata ſe-
neſque,
Lævo ſuſpenſi loculos * tabulamque lacerto,
Si quadringentis * ſex ſeptem millia deſunt,
* Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua, fi-
deſque,
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si rectè facies. Hic murus aëneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nullâ palleſcere culpâ
Roſcia *, dic, ſodes, melior lex, an puero-
rum
Nænia *, quæ regnum rectè facientibus offert,
Et maribus Curiis, & decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui * rem facias;
rem,
Si poſſis rectè; ſi non, quocumque modo rem,
Ut propius ſpectes * lacrymoſa poëmata
Puppî:
An qui fortunæ te reſponſare ſuperbæ
Liberum, & erectum præſens hortatur, &
aptat*?
Quod ſi me populus Romanus fortè roget,
cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar îſdem,
Nec ſequar aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel
odit:

V. 56. * ſacculum, in quo reponebantur calculi.

V. 57. * Sup. *Seſtertiùm millibus*: quæ ſumma requirebatur ut quis Romanus Eques fieret.

V. 58. * Sup. *quamquam.*

V. 62. * Lex ab Othone Roſcio lata, quâ cenſus Equeſtris præſcribebatur.

V. 63. * formula.

V. 65. Sup. *ſuadet.*

V. 67. * Sup. *quam ſi plebeïus eſſes.* Senatoribus & Equitibus ſedes erant in ſpectaculis pulpito propiores.

V. 69. * Accingit & armis quaſi inſtruit.

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam: quia me veſtigia terrent
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bellua multorum es capitum: nam quid ſequar, aut quem?
Pars hominum geſtit conducere publica *; ſunt qui
Cruſtis & pomis viduas venentur * avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant:
Multis occulto creſcit res fœnore. Verùm
Eſto aliis alios rebus ſtudiiſque teneri:
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baiis prælucet amœnis;
Si dixit dives; locus & mare ſentit amorem
Feſtinantis heri. Cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium *; cras ferramenta Teanum *
Tolletis fabri *. Lectus genialis * in aulâ * eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil cælibe vitâ:
Si non eſt, jurat benè ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride *: mutat cœnacula *; lectos,
Balnea, tonſores; conducto navigio æquè

V. 77. * Sup. *Vectigalia.*

V. 78. * *Venentur*, *excipiant*; metaphoræ ductæ à venatione. De teſtamentorum autem captatoribus loquitur.

V. 86. * Eum, quaſi aliquo auſpicio, à propoſito deterruerit.

* Campaniæ urbem.

V. 87. * Sup. *ait.* * *nuptialis.* * il eſt, atrio.

V. 91. * i. e. riſum tibi moveat ipſius quoque pauperis levitas. * Superiorem ædium partem, ubi ferè habitabant pauperes.

Nauſeat ac locuples, quem ducit priva * triremis.
Si curtatus inæquali tonſore capillos
Occurri, rides? ſi fortè ſubucula pexæ *
Trita ſubeſt tunicæ; vel ſi toga diſſidet impar,
Rides. Quid * mea cùm pugnat ſententia ſecum;
Quod petiit, ſpernit; repetit, quod nuper omiſit;
Æſtuat, & vitæ diſconvenit ordine toto:
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
*Inſanire putas ſolemnia * me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati; rerum tutela mearum
Cùm ſis, & pravè ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove; dives,
Liber, honoratus, pulcher, Rex denique Regum,
Præcipuè ſanus; niſi cùm pituita moleſta eſt.

V. 92. * propria.
V. 94. * Tunica interior, ſeu induſium * Villoſæ.
V. 96. * Senſus eſt: *Quid facias quum mea ſententia ſecum pugnat; ſpernis, quod petiit, repetit, &c. mutat quadrata rotundis?*
V. 101. * Sup. *Tùm.* *i. e. communi inſaniæ genere, de quo curari minimè oporteat.

EPISTOLA II.

AD LOLLIUM.

Homerum optimum esse Philosophiæ magistrum ostendit, hortaturque homines ad sapientiæ studium.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas *Romæ, Præneste *relegi:
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Plenius, ac melius Chrysippo *, & Crantore* dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula *, quâ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum Regum & populorum continet æstus.
Antenor * censet belli præcidere causam.
Quid Paris? ut salvus regnet vivatque beatus *,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat & inter Atriden:
Hunc amor *; ira quidem communiter urit utrumque:
Quidquid delirant Reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur, & extra.

V. 2. * Scribendo ingenium excolis. * Quæ Latii urbs est.

V. 4. * * Qui ambo insignes fuere Philosophi, hic Academicus, ille Stoicus.

V. 6. * Ilias.

V. 9. * Unus è Priami filiis.

V. 10. * Helenam reddendo.

V. 13. * Agamemnonem.

Rursùs

Rurſùs quid virtus, & quid ſapientia poſſit,
Utile propoſuit nobis exemplar Ulyſſem *:
Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes,
Et mores hominum inſpexit; latumque per æquor,
Dum ſibi, dum ſociis reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adverſis rerum immerſabilis undis.
Sirenum voces, & Circes pocula noſti.
Quæ ſi cum ſociis ſtultus cupiduſque bibiſſet,
Sub dominâ meretrice fuiſſet turpis & excors;
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus * ſumus, & fruges conſumere nati;
Sponſi * Penelopes, nebulones, Alcinoique,
In cute curandâ plus æquo operata juventus,
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad ſtrepitum citharæ ceſſantem * ducere ſomnum.
Ut jugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:
Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? atqui
Si noles ſanus, curres * hydropicus: &, ni
Poſces ante diem librum cum lumine; ſi non
Intendes animum ſtudiis & rebus honeſtis;
Invidiâ vel amore, vigil torquebere. Nam cur,
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere; ſi quid
Eſt * animum, differs curandi tempus in annum?

V. 18. * In Odyſſeâ. Rex Alcinous. Vide Homerum in Odyſſ.

V. 27. * Turba nihili æſtimanda, quæ duntaxat numerum hominum augeat.

V. 28. * Similes Penelopæ procis, ac Phæacibus quorum

V. 31. * Tardantem adducere.

V. 34. * Sup. *ad medicum.*

V. 39. * Excedit.

Dimidium facti, qui cœpit, habet: sapere aude:
Incipe. Vivendi qui rectè prorogat horam,
Rusticus expectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor, & incultæ pacantur vomere sylvæ.
Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, & fundus, non æris acervus, & auri
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. Valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus benè cogitat uti.
Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus, aut res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collectâ sorde dolentes.
Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis, acescit.
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem:
Invidus alterius macrescit rebus opimis.
Invidiâ Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit, & mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est: animum rege, qui nisi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compesce catenâ.
Fingit equum tenerâ docilem cervice magister
Ire viam, quam monstrat eques: venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aul
Militat in sylvis catulus. Nunc adbibe pu

Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu. Quòd ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM.

Eum de Claudio Nerone & quibuſdam ſuis amicis interrogat: & ad ſapientiæ ſtudium hortatur.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius * Auguſti privignus, ſcire laboro:
Thracane vos, Hebruſque * nivali compede vinctus,
An freta * vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi, colleſque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? hæc quoque curo,
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis & paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus, & rivos auſus apertos:
Ut valet? ut meminit noſtri? fidibuſne Latinis
Thebanos * aptare modos ſtudet, auſpice Musâ?
An tragicâ deſævit & ampullatur in arte?

V. 2. * Tiberius, qui poſteà fuit Imperator.

V. 3. * Thraciæ flumen.

V. 4. * Helleſpontus, qui inter Seſtum & Abydum interjacet.

V. 13. * *Pindaricos.* Thebanus erat Pindarus.

Quid mihi Celſus agit? monitus, multúmque monendus,
Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcumq; recepit Apollo*:
Ne, ſi fortè ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. Ipſe quid audes?
Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, nec turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen;
Prima feres hederæ victricis præmia. Quòd ſi
Frigida curarum fomenta * relinquere poſſes;
Quò te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parvi properemus & ampli,
Si patriæ volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, ſi tibi curæ *,
Quantæ conveniat, Munatius: an malè ſarta
Gratia nequicquam coit, & reſcinditur? at vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat
Indomitâ cervice feros, ubicumque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus;
Paſcitur, in veſtrum reditum, votiva juvenca.

V. 17.* Bibliotheca quam Auguſtus in Apollinis templo conſecraverat.

V. 26. * Divitias, honores, aut aliud quid ſimile.

V. 30. * Sup. ſit.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Eum laudat, monetque ut ita vivat quasi quotidie moriturus.

ALBI, nostrum Sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedanâ *?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum sylvas inter reptare salubres
Curantem quidquid dignum sapiente, bonoque est?
Non tu corpus eras * sine pectore. Dî tibi formam,
Dî tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quàm sapere, & fari ut possit quæ sentiat, & cui
Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
Et mundus victus, non deficiente crumenâ?
Inter spem, curamque, timores inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.
Me pinguem, & nitidum benè curatâ cute vises,
Cùm ridere voles, Epicuri de grege porcum.

V. 2. * Cujus regionis caput erat Pedum.

V. 6. * natus es.

EPISTOLA V.

AD TORQUATUM.

Invitat eum ad cœnam frugalem.

SI potes archaicis * conviva recumbere lectis,
Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ,
Supremo te ſole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum * Tauro diffuſa *, paluſtres
Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arceſſe *, vel imperium fer *.
Jamdudum ſplendet focus, & tibi munda ſupellex:
Mitte leves ſpes, & certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam *: cras nato Cæſare feſtus
Dat veniam, ſomnumque dies; impunè licebit
Æſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunas *, ſi non conceditur uti?
Parcus ob hæredis curam, nimiumque ſeverus,
Aſſidet * inſano. Potare & ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat *? operta recludit;

V. 1. * Rudibus & inelegantibus quales erant apud Antiquos.

V. 4. * Statilio Tauro iterùm conſule.

* E torculari in amphoras infuſa.

V. 6. * Jube illud huc tecum afferri.

* Iis utere quæ tibi apponam, mihi, cœnæ domino, obtemperans.

V. 9. * Quam tuendam ſuſcepiſti.

V. 12. * Sup. *optem*, vel *comparem*.

V. 14. * *Simillimus eſt.*

V. 16. * *Deſignare*, novum aliquid & magnum facere. *Modo quæ deſignavit!* Terent.

Spes jubet eſſe ratas: in prælia trudit inermem:
Sollicitis animis onus eximit: addocet artes:
Fœcundi calyces quem non fecere diſertum?
Contractâ quem non in paupertate ſolutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Invitus; ne turpe toral *, ne ſordida mappa
Corruget nares; ne non & cantharus & lanx
Oſtendat * tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet; ut coëat par,
Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
Et niſi cœna prior, potior conviva, Sabinum
Detinet, aſſumam: locus eſt & pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ *.
Tu quotus eſſe velis, reſcribe, & rebus omiſſis,
Atria ſervantem poſtico falle clientem.

V. 22. * Lectorum veſtis.

V. 24, * ita niteat, ut convivarum imagines, tamquam ſpeculum, oſtendant.

V. 29. * Ubi denſiores ſunt convivæ, gravis exiſtit axillarum odor.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM.

Eum eſſe beatum dicit, qui nihil optet, nihil metuat. Felicitatem in ſolâ virtute collocatam eſſe.

NIL admirari, propè res eſt una, Numici,
Solaque, quæ poſſit facere, & ſervare beatum.
Hunc ſolem, & ſtellas, & decedentia certis
Tempora * momentis, ſunt qui formidine nullâ

V. 4. * Quatuor anni tempeſtates.

Imbuti ſpectent. Quid cenſes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos?
Ludicra quid? plauſus, & amici dona * Quiritis,
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis & ore?
Qui timet his adverſa, ferè miratur eodem,
Quo cupiens, pacto; pavor eſt utrique moleſtus,
Improviſa ſimul ſpecies exterret utrumque.
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatve, quid ad rem?
Si, quidquid vidit melius, pejuſve ſuâ ſpe,
Defixis oculis, animoque & corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultrà quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.
* I nunc; argentum, & marmor vetus, æraque, & artes *
Suſpice; cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quòd ſpectant oculi te mille loquentem;
Gnavus manè forum, & veſpertinus pete tectum,
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus *, & (indignum quod ſit) pejoribus ortus;
Hic tibi ſit potiùs, quàm tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terrâ eſt, in apricum proferet ætas:
Defodiet condetque nitentia. Cùm benè notum
Porticus Agrippæ, & via te conſpexerit Appî;

V. 7. * Honores, qui à Quiritibus tribui ſolebant.

V. 17. * Si ne virtus quidem ultrà modum appetenda eſt, quantò minùs argentum, &c * Opera præſtantiſſimorum opificum.

V. 22. * Nomen hominis.

Ire

Ire tamen reſtat, Numa quò devenit & Ancus.
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. Vis rectè vivere? quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare, fortis, omiſſis,
Hoc age *, deliciis. Virtutem verba putas, ut
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera: porrò
Tertia ſuccedant, & quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,
Et genus, & formam, regina Pecunia donat:
Ac benè nummatum decorat Suadela *, Venuſque.
Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. Chlamydes * Lucullus, ut aiunt,
Si poſſet centum ſcenæ præbere rogatus,
Quî poſſum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo,
Mittam. Poſt paulò ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.
Exilis * domus eſt, ubi non & multa ſuperſunt,

V. 31. * Comparandæ virtuti ſtude. * Si putas virtutem nihil aliud eſſe præter inanes voces, & lucos eſſe tantum arbores omni divinitate deſtitutas, tum dedę te avaritiæ cæteriſque cupiditatibus.

V. 38. * Eloquentiæ Dea.

V. 40. * Veſtium genus.

V. 45. * *Pauper.*

Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo
Si res sola potest facere & servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species * & gratia præstat,
Mercemur servum *, qui dictet nomina; lævum
Qui fodiat latus *, & cogat trans pondera * dextram
Porrigere: hic * multum in Fabiâ * valet, ille Velinâ:
Cuilibet hic fasces dabit, eripietque curule,
Cui volet, importunus ebur *: frater, pater, adde;
Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta.
Si, benè qui cœnat, bene vivit: lucet; eamus,
Quò ducit gula; piscemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui manè plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum populumque jubebat,
Unus ut è multis, populo spectante, referret
Emptum mulus aprum: crudi *, tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti: Cerite * cerâ

V. 49. * Dignitatum pompa & splendor.

V. 50. * Ejusmodi servi dicebantur *Nomenclatores.*

V. 51. * Qui latus nobis leviter tangat, & admoneat, &c.

* de plaustris intellige quibus saxa & trabes vehi solent.

V. 52. * Verba Nomenclatoris. ** Sup. *Tribu.*

V. 54. * Sellam eburneam.

V. 61. * Statim à mensâ cibisque etiamnum tumentes balnea petamus.

V. 62. * i. e. Tali tabulâ, qualis erat ea quâ Cerites ignominiâ affecti fuerunt, suffragiorum jure privati, *Ex Gellio.*

Digni; remigium * vitiosum Ithacensis Ulyssei,
Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.
Si (Mimnermus * uti censet) sine amore, jocisque
Nil est jucundum; vivas in amore, jocisque.
Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non; his utere mecum.

V. 63. * Similes Remignum Ulyssis, quibus, &c.

V. 65. * Poëta Græcus.

EPISTOLA VII.

AD MÆCENATEM.

Excusat se Mæcenati quòd ab Urbe tandiu absit; ejus in se beneficia commendat: sed libertatem omnibus amicorum donis anteponendam esse declarat.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. Atqui
Si me vivere vis sanum rectéque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam: dum ficus prima calorque
Designatorem * decorat lictoribus * atris:
Dum pueris omnis pater & matercula pallet;
Officiosaque sedulitas *, & opella * forensis
Adducit febres, & testamenta resignat. *
Quòd si bruma nives Albanis illinet agris,

V. 6. * Sic vocabatur qui funerum pompam ordinabat. * Designat eos qui in funeribus aliquid obibant muneris.

V. 8. * in salutandis & colendis Patronis. * Opera, quam solebant Romani amicis præstare in foro.

V. 9. * *Aperit.*

Ad mare deſcendet vates tuus, & ſibi parcet;
Contractuſque* leget; te, dulcis amice, reviſet
Cum Zephyris (ſi concedes) & hirundine primâ.
Non, quo more pyris veſci Calaber jubet [hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. Veſcere ſodes *.
Jam ſatis eſt. At tu quantum vis tolle. Benigne *.
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.
Tam teneor dono, quàm ſi dimittar onuſtus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit & odit.
Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & ſapiens dignis ait eſſe paratus *;
Nec tamen ignorat, quid diſtent æra lupinis *. [rentis.
Dignum præſtabo me etiam pro * laude merQuod ſi me noles uſquam diſcedere, reddes
Forte latus, nigros anguſtâ frónte capillos,
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum.
Fortè per auguſtam tenuis nitedula * rimam

V. 12. * Bene-clauſus, & in ſe quaſi collectus.

V. 15. * Verba Calabri illius cum hoſpite colloquentis.

V. 16. * Vox modeſtè recuſantis.

V. 22. * Sup. *donare*. Legi debet *paratus*, non *paratum*, ut in Catullo.

Phaſelus ille quem videtis, hoſpites,
Ait fuiſſe navium celerrimus.

V. 23. * Qui ſunt leguminum genus, quorum folia nummos aureos colore aliquatenus referunt.

V. 24. * jungendum *pro* cum *merentis*. *Promerentis*.

V. 28. * Animal è murium genere, *un mulot*.

Repſerat in cumeram * frumenti, paſtaque rurſùs
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtrà.
Cui muſtela procul, ſi vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hac ego ſi compellar imagine, cuncta reſigno *.
Nec ſomnum plebis laudo, ſatur altilium *, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpè verecundum laudaſti, Rexque, Paterq;
Audiſti * coram, nec verbo parciùs abſens:
Inſpice, ſi poſſum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus, proles patientis Ulyſſei,
Non eſt aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, nec multæ prodigus herbæ,
Atreïde *, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent: mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, & fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas *,
Jam grandis natu, queritur; conſpexit, ut aiunt,

V. 29. * Calathi genus.
V. 33. * Reddo.
V. 34. * ciborum exquiſitorum, quales ſunt delicatæ aves.
V. 41. * Appellatus es à me.
V. 42. * Agamemnon.
V. 47. * Urbis vicum, in quo erat Philippi domus

Adraſum quemdam, vacuâ tonſoris in umbrâ
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri (puer hic non lævè juſſa Philippi
Accipiebat) abi, quære, & refer, unde domo, quis,
Cujus fortunæ, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, & narrat, Vulteium nomine Menam,
Præconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, & ceſſare, & quærere, & uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus, & Lare certo,
Et ludis, &, poſt deciſa negotia, campo*.
Scitari libet ex ipſo, quodcumque refers: dic
Ad cœnam veniat. Non ſane credere Mena:
Mirari ſecum tacitus: quid multa? benigne*,
Reſpondet. Negat ille mihi? Negat improbus, & te
Negligit, aut horret*. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato* ſcruta* popello
Occupat, & ſalvere jubet prior. Ille Philippo
Excuſare laborem, & mercenaria vincla,
Quod non manè domum veniſſet: denique quòd non
Providiſſet eum. Sic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Poſt nonam venies: nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad cœnam eſt, dicenda tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. Hîc ubi ſæpe

V.58.* Sup. *Martio.*
V.61.* Jam monuimus illam vocem eſſe honeſtè & cum gratiâ recuſantis.
V.63.* Reformidat.
V.64.* Plebecula ſolâ tunicâ ferè induta erat. * Viliores merces.

Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, & jam certus conviva, jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis. * 75
Impoſitus mannis, arvum, cælumque Sabinum
Non ceſſat laudare. Videt, ridetque Philippus:
Et, ſibi dum requiem, dum riſus undique quærit,
Dum ſeptem dønat feſtertia, mutua ſeptem
Promittit; perſuadet uti mercetur agellum. 80
Mercatur. Ne te lõngis ambagibus ultra,
Quàm ſatis eſt, morer, ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos & vineta crepat * mera: præparat ulmos,
Immoritur ſtudiis, & amore ſeneſcit habendi.
Verùm ubi oves furto, morbo periere ca- [pellæ, 85
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, mediâ de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul adſpexit ſcabrum intonſumque Philippus:
Durus, ait, Vultei, nimis attentuſque videris 90
Eſſe mihi. Pol, me miſerum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quòd te per Genium, dextramque, Deoſque Penates,
Obſecro, & obteſtor, vitæ me redde priori.
* Qui ſemel aſpexit, quantum dimiſſa petitis 95
Præſtent, maturè redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo, ac pede, verum * eſt.

V. 75. * Sup. *feriis.*
V. 83. * in ore haber.
V. 95. * Hoc jam ab Horatio generatim dicitur.
V. 97. * *Æquam.*

EPISTOLA VIII.

Ad Celsum Albinovanum.

Scribit ſe minùs animo, quàm corpore, valere: monet amicum ut ſecundam fortunam modeſtè ferat.

Celso, gaudere, & benè rem gerere Albinovano
Muſa rogata refer, comiti, ſcribæque Neronis.
Si quæret, quid agam; dic, multa & pulchra minantem,
Vivere nec rectè, nec ſuaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamque momorderit æſtus;
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis:
Sed quia mente minùs validus, quàm corpore toto,
Nil audire velim, nil diſcere, quod levet ægrum:
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,
Cur * me funeſto properent arcere veterno:
Quæ nocuere, ſequar: fugiam, quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventoſus, Tibure Romam.
Poſt hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat, & ſe:
Ut placeat juveni *, percontare, utque cohorti.
Si dicet, rectè: primum, gaudere; ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento:
Ut tu fortunam, ſic nos te, Celſe, feremus.

V. 10. * Quòd.
V. 14. * Tiberio Neroni.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM NERONEM

Septimium ei commendat.

SEPTIMIUS, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias: nam cùm rogat, & prece cogit
Scilicet, ut tibi ſe laudare & tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honeſta Neronis,
Munere cùm fungi propioris * cenſet amici; 5
Quid poſſim videt, ac novit me valdiùs ipſo.
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ, 10
Frontis ad urbanæ * deſcendi prædmia. Quòd ſi
Depoſitum laudas, ob amici juſſa, pudorem,
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede, bonumque.

V. 5. * *Intimi ac familiaris.*
V. 11. * Locus obſcurior. Videtur eſſe ſenſus, *audaciam aulicorum indui.*

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

Ruſticanæ vitæ laus, urbanæ incommoda.

URBIS amatorem Fuſcum ſalvere jubemus
Ruris amatores: hac in re ſcilicet unâ
Multùm diſſimiles, ad cætera pœnè gemelli:

Fraternis animis, quidquid negat alter, & alter *;
Annuimus pariter vetuli notique columbi:
Tu nidum ſervas, ego laudo ruris amœni
Rivos: & muſco circumlita ſaxa, nemuſque.
Quid quæris? vivo, & regno, ſimul iſta reliqui,
Quæ vos ad cœlum effertis rumore ſecundo.
Utque ſacerdotis fugitivus *, liba recuſo:
Pane egeo *, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturæ ſi convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda eſt area primum;
Noviſtine locum potiorem rure beato?
Eſt ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura
Leniat & rabiem Canis*, & momenta *Leonis,
Cùm ſemel accepit Solem furibundus acutum?
Eſt ubi divellat ſomnos minùs invida cura?
Deteriùs Libycis olet aut nitet herba lapillis*?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quùm, quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur ſylva columnas *:
Laudaturque domus, longos quæ proſpicit agros.

V. 4. * Sup. *negat.*
V. 10. * Sacerdotum ſervi placentis ferè nutriebantur ac libis, quorum magna copia ex quotidianis templorum donis ad dominos redibat.
V. 11. * *deſidero.*
V. 16. * Sideris.
* tempora æſtuora.
V. 19. * Marmore in exiguas partes ſecto, quo pavimenta ſternebantur.
V. 22. * quibus in urbe porticus, aut alia ejuſmodi ædificia, fulciebantur.

Naturam expellas furcâ, tamen uſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere* callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſve medullis,
Quàm, qui non poterit vero diſtinguere falſum,
Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vitâ præcurrere amicos.
Cervus equum pugnâ melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frænumquæ recepit.
Sed poſtquam victor victo diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternùm; quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,*
Si pede major erit, ſubvertet; ſi minor, uret.*
Lætus ſorte tuâ vives ſapienter, Ariſti,
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere, quàm ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat, aut ſervit collecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potiùs, quàm ducere, funem*.

V. 26.* *Comparare, conferre.* Sidonia purpura vera erat & genuina, adulterina Aquinas.

V. 42.* aliquando.

V. 43.* dolore afficiet.

V. 48.* metaph. ducta à beſtiis quæ fune ad collum alligato ab hominibus duci ſolent.

Hæc tibi dictabam poſt fanum putre Vacunæ *;
Excepto quod non ſimul eſſes, cætera lætus.

V. 49. * Quæ apud Italos Dea otioſorum | & ab omni opere vacantium habebatur.

EPISTOLA XI.

AD BULLATIUM.

Ad vitam beatam parùm intereſſe dicit, quo quiſque loco habitet, cùm felicitas animi tranquillitate & æquitate maximè contineatur.

QUID tibi viſa Chios, Bullati, notaque Leſbos?
Quid concinna Samos? quid Cræſi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colophon? majora minora ne famâ?
Cunctane præ campo * & Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis * ex urbibus una?
An Lebedum * laudas, odio maris atque viarum?
Scis *, Lebedus quid ſit? Gabiis * deſertior atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
Oblituſque meorum, obliviſcendus & illis,
Neptunum procul è terrâ ſpectare furentem.
* Sed neque, qui Capuâ Romam petit, imbre lutoque

V. 4. * Sup. *Martio.*
V. 5. * quas habuit Attalus Aſiæ Rex.
V. 6. * Ioniæ urbem.
V. 7. * Quidam exiſtimant hæc à Bullatio dici; nec malè, ut mihi quidem videtur. * Gabii, Fidenæ, Italiæ oppida.
V. 11. * Loquitur jam Horatius.

Adſperſus, volet in cauponâ vivere, nec, qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Ut fortunatam plenè præſtantia vitam.
Nec, ſi te validus jactaverit Auſter in alto,
Idcircò navem trans Ægæum mare vendas *.
Incolumi * Rhodos & Mitylene pulchra facit,
quod
Penula * ſolſtitio, campeſtre * nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus.
Dùm licet & vultum ſervat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos
abſens.
Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit
horam
Gratâ ſume manu, nec dulcia differ in an-
num;
Ut quocumque loco fueris, vixiſſe libenter,
Te dicas. Nam, ſi ratio & prudentia curas,
Non locus effuſi latè maris arbiter *, aufert;
* Cœlum, non animum mutant, quî trans
mare currunt:
Strenua * nos exercet inertia. Navibus atque
Quadrigis petimus benè vivere. Quod petis,
hic eſt;
Eſt Ulubris *, animus ſi te non deficit æquus.

V. 16. * Tamquam non rediturus.

V. 17. * Qui animo valet & eſt ſanâ mente, huic non magis proſunt ſpecioſiſſima loca, quales ſunt Rhodos ac Mitylene, quàm Penula, &c.

V. 18. * Craſſa & villoſa veſtis, *un gros manteau*. * Veſtis tenuiſſima quâ utebantur in campo Martio dum ludos inter ſe exercebant.

V. 26. * Poet. i. e. qui in mare ſpectet & quaſi dominetur.

V. 27. * Repete particulam *ſi*.

V. 28. * laborantes plurimum, nihil tamen agimus.

V. 30. * Vico Campaniæ deſerto.

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

Iccium monet, ut ſuo contentus ſit: ejus frugalitatem ac philoſophiæ ſtudium laudat: rogat ut Groſphum in amicis numeret; denique de Romanis rebus, quæ tunc gerantur, eum obiter certiorem facit.

FRUCTIBUS * Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si rectè frueris, non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. Tolle querelas.
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit uſus.
Si ventri benè, ſi lateri eſt pedibuſque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si fortè, in medio poſiturum * abſtemius herbis
Vivis & urticâ * ſic vives protinùs, ut * te
Confeſtim liquidus fortunæ rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas unâ virtute minora.
Miramur ſi Democriti * pecus edit agellos
Cultaque, dum peregrè eſt animus ſine corpore velox;
Cùm tu inter ſcabiem tantam & contagia lucri
Nil parvum ſapias, & adhuc ſublimia cures?

V. 1. * Bonorum nempè, quæ Agrippæ magna erant in Siciliâ, procurator erat Iccius, aut Conductor ac Redemtor.

V. 7. * *Parcus.* Quaſi *temeti* (ſeu vini) *abſtinens.*

V. 8. * Piſcium generе viliſſimo, *des orties de mer.*

* *etiamſi.*

V. 12. * Qui ſic Philoſophiæ deditus fuit, ut res ſuas prorſus neglexerit.

Quæ mare compeſcant cauſæ: quid temperet annum.
Stellæ ſponte ſuâ, juſſæne vagentur, & errent:
Quid premat obſcurum Lunæ, quid proferat, orbem:
Quid velit, & poſſit, rerum * concordia diſcors:
Empedocles *, an Stertinii * deleret acumen?
Verum ſeu piſces, ſeu porrum & cæpe trucidas,
Utere Pompejo Groſpho, &, ſi quid petet, ultrò
Defer: nil Groſphus, niſi verum, orabit & æquum.
Vilis amicorum eſt annona *, bonis * ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores, quo fit Romana loco res;
Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
Armenius cecidit: Jus imperiumq; Phraates*
Cæſaris accepit genibus minor: Aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

V. 19. * Elementorum.
V. 20. * *Ambo Philoſophi.
V. 24. * Parvo pretio comparantur amici. * Sup. *viris*.
V, 27. * Parthorum Rex.

EPISTOLA XIII.

AD VINNIUM ASELLAM.

Eum admonet ut in offerendis ſuis Auguſto Libellis rationem temporis ac decoris habeat

UT proficiſcentem docui te ſæpe diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina, Vinni

Si validus, ſi lætus erit, ſi denique poſcet:
Ne ſtudio noſtrî pecces, odiumque libellis
Sedulus importes operâ vehemente miniſter.
Si te forte meæ gravis uret ſarcina chartæ,
Abjicito potiùs, quàm quò perferre juberis
Clitellas ferus impingas, Aſinæque paternum
Cognomen vertas in riſum, & fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas *.
Victor propoſiti, ſimul ac perveneris illuc,
Sic poſitum ſervabis onus, ne fortè ſub alâ
Faſciculum portes librorum, ut ruſticus agnum;
Ut vinoſa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ:
Ut cum pileolo ſoleas * conviva tribulis.
Ne vulgo narres te ſudaviſſe ferendo
Carmina, quæ poſſunt oculos aureſque morari
Cæſaris. Oratus multâ prece, nitere. Porro
Vade, vale, cave ne titubes, mandataque frangas

V. 10. * Lacunas ac foſſas, aquarum plenas.

V. 15. * Mos erat, præſertim inter plebeios, ut cùm aliena convivia inirent, ſoleas ſecum ac pileolos portarent.

EPISTOLA XIV.

AD VILLICUM SUUM

Villicum ſuum carpit, quòd urbanam vitam præferat ruſticæ; cujus deſiderio quare ipſe tencatur, oſtendit.

VILLICE ſylvarum & mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, &

Quinque

Quinque bonos ſolitum Bariam * dimittere patres * :
Certemus, ſpinas animone ego fortiùs, an tu
Evellas agro ; & melior ſit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas & cura moratur,
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter ; tamen iſtuc mens animuſque
Fert *, & amat ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum :
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus uterque locum immeritum cauſatur iniquè :
In culpâ eſt animus, qui ſe non effugit unquam.
Tu mediaſtinus * tacitâ prece rura petebas :
Nunc, urbem & ludos, & balnea villicus optas.
Me conſtare mihi ſcis, & diſcedere triſtem,
Quandocumque trahunt inviſa negotia Romam.
Non eadem miramur : eò diſconvenit inter
Meque, & te. Nam quæ deſerta & inhoſpita teſqua *
Credis, amœna vocat mecum qui ſentit ; & odit
Quæ tu pulchra vocas. Fornix tibi & uncta popina
Incutiunt urbis deſiderium, video ; & quòd
Angulus iſte feret piper & thus, ocyus uvâ :

V. 3. * Oppidum vicinum. * Patres familias qui de re communi in publico Bariæ conſilio delibèrarent.

V. 9. Sup. *me*.

V. 14. * Servi ſtantes in medio, nec ullî rei addicti, ſed ad omnia parati, Mediaſtini dicebantur.

V. 19. * loca aſpera.

Nec vicina ſubeſt vinum præbere taberna
Quæ poſſit tibi: nec vilis tibicina, cujus
Ad ſtrepitum ſalias terræ gravis; & tamen urges *
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum * curas, & ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber,
Multâ mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid noſtrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ, nitidique capilli,
Quem noſti bibulum mediâ de luce Falerni;
Cœna brevis juvat, & prope rivum ſomnus in herbâ:
Nec luſiſſe * pudet, ſed non incidere * ludum.
Non iſtic * obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat *; non odio obſcuro, morſuque venenat.
Rident vicini glebas, & ſaxa moventem.
Cum ſervis urbana diaria * rodere mavis:
Horum tu in numerum voto ruis. Invidet uſum
Lignorum & pecoris tibi calo * argutus & horti.
Optat ephippia * bos piger, optat arare caballus.

V. 26. * Sup. *ut tu quidem dicis.*
V. 28. * Sup. *ab aratro.*
V. 35. * Olim genio indulſiſſe. * finem facere.
V. 35. * Rure.
V. 37. * Aſpicit limis oculis.
V. 39. * Uniuſcujuſque diei cibos.
V. 41. * Servus comportandis oneribus addictus.
V. 42. * Sellam, aut aliud equi ornamentum.

Quam ſcit uterque, libens, cenſebo, exerceat artem.

EPISTOLA XV.

AD VALAM.

Veliam & Salernum valetudinis cauſâ profecturus, quærit quæ ſit regionis natura.

QUÆ ſit hyems * Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Baïas
Muſa * ſupervacuas Antonius, & tamen *illis
Me facit inviſum, gelidâ cùm perluor undâ
Per medium frigus. Sanè myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit; invidus ægris,
Qui caput & ſtomachum ſupponere frontibus audent
Cluſinis; Gabioſque petunt, & frigida rura.
Mutandus locus eſt, & diverſoria nota
Præteragendus equus. Quò tendis *? Non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baïas, lævâ ſtomachoſus habenâ
Dicet eques; ſed equi frænato eſt auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat;
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes;

V. 1. * Incipiendum à verſu 24. *Scribere te nobis*, &c.

V. 3. * *Ant. Muſa*, Medicus. * Quanquam mihi ſupervacuas eſſe declaravit, tamen oderunt me Baïæ, quod pro ſuis aquis calidis gelida me perluo,

V. 13. * Fingit ſe ſibi Horatius iter facientem & cum equo loquentem.

Dulcis aquæ: nam vina nihil moror illius oræ.
Rure meo poſſum quodvis perferre, patique:
Ad mare cùm veni, generoſum & lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas, animumque meum; quod verba miniſtret.
Tractus uter plures lepores, uter educet apros,
Utra magis piſces & echinos æquora celent;
Pinguis ut indè domum poſſim Phæaxque * reverti;
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Mænius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter abſumptis, urbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præſepe * teneret:
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte:
Quælibet in quemvis opprobria fingere ſævus;
Pernicies, & tempeſtas, barathrumque macelli,
Quidquid quæſierat, ventri donaret avaro.
Hic, ubi nequitiæ fautoribus & timidis nil,
Aut paulùm abſtulerat; patinas cœnabat omaſi *,
Vilis & agninæ *, tribus urſis quod ſatis eſſet,
Scilicet ut * ventres lamnâ candente nepotum*
Diceret urendos, correctus Mænius. Idem
Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne

V. 23. * Phæaces populi voluptati maximè dediti erant.
V. 27. * Metaph. i.e. *menſam.*
V. 33. * viſcerum.
V. 34. * Sup. *carnis.*
V. 35. * ita ut diceret. * Luxurioſorum.

Verterat in fumum, & cinerem: Non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona; cùm ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulvâ * pulchrius amplâ.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta & parvula laudo,
Cùm res deficiunt: ſatis inter vilia fortis.
Verùm, ubi quid melius contingit, & unctius; idem
Vos ſapere, & ſolos aio benè vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

V. 39. * Ventre porcæ, qui apud Romanos in deliciis habebatur.

EPISTOLA XVI.

AD QUINTIUM.

Agri ſui formam, ſitum, commoda deſcribit: monet eum ſubinda ut vir eſſe bonus, quàm audire, malit; quis vir ſit bonus, fusè docet.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo paſcat herum, an baccis opulentet olivæ;
Pomiſne, & pratis, an amictâ vitibus ulmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & ſitus agri.
Continui montes, niſi diſſocientur opacâ
Valle: ſed ut veniens dextrum latus adſpiciat Sol,
Lævum diſcedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid ſi rubicunda benigne
Corna vepres & pruna ferant? ſi quercus & ilex

Multâ fruge pecus, multâ dominum juvet umbrâ?
Dicas adductum propiùs frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant septembribus horis.
Tu rectè vivis, si curas esse, quod audis *.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor, ne cui de te plus, quàm tibi credas:
Neve putes alium sapiente, bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum, rectéque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis *.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terrâ pugnata marique
Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures:
Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & urbi,
Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis.
Cùm pateris sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo *, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui * dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
Pone; meum est, inquit: pono tristisque recedo,

V. 7. * *Diceris.*
V. 23. * Cibos tangendo & capiendo.
V. 31. * *An putas te hoc nomine designari?*
V. 33. * Populus.

Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum:
Mordear opprobriis falſis, mutemque colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret,
Quem niſi mendoſum, & mendacem? vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges, juraque ſervat,
Quo multæ magnæque ſecantur judice lites:
Quo reſponſore *, & quo cauſæ teſte tenentur. *
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decorâ.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Servus; habes pretium: loris non uteris, aio.
Non hominem occidi: non paſces in cruce corvos.
Sum bonus, & frugi: renuit, negat atque Sabellus *.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suſpectos laqueos, & opertum milvius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.
Sit ſpes fallendi, miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis, cùm ſurripis unum,
Damnum eſt, non facinus, mihi pacto lenius iſto.

V. 43. * Quo ſpondente, res tutæ ſunt & indubitatæ. * Illa viri boni deſcriptio non ex Horatii mente facta eſt, ſed ex communi hominum opinione.

V. 49. * Ego Horatius, qui ſum Sabellus.

Vir bonus, omne forum quem ſpectat, & omne tribunal,
Quandocumque Deos vel porco vel bove placat,
Jane pater, clarè, clarè cùm dixit, Apollo:
Labra movet, metuens audiri: pulchra Laverna*
Da mihi fallere: da juſto, ſanctoque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
Quî melior ſervo, quî liberior ſit avarus,
In triviis fixum* cùm ſe demittit ob aſſem,
Non video. Nam qui cupiet, metuet quoque; porro
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma*, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augendâ feſtinat, & obruitur re.
Vendere cùm poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter: ſine paſcat durus, aretque,
Naviget ac mediis hyemet mercator in undis:
Annonæ proſit: portet frumenta, penuſque.
Vir bonus, & ſapiens audebit dicere; Pentheu,*
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet. In manicis, &
Compedibus ſævo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe Deus, ſimul atque volam, me ſolvet.
Opinor,
Hoc ſentit: moriar. Mors ultima linea rerum eſt.

V. 60. * Latronum Dea.

V. 64. * Nimirùm à pueris, ut prætereuntes nummi ſpecie deludant.

V. 67. * Metaphora, ducta à militiâ: i. e. à virtute defecit, nec eſt habendus inter bonos, &c.

V. 73. * Hæc ex Euripidis Bacchis deſumpta ſunt.

EPI-

EPISTOLA XVII.

AD SCÆVAM.

Monet illum, quâ ratione potentiorum amicitiæ colendæ ſint, quarum & magnam utilitatem & difficilem culturam eſſe docet.

QUAMVIS, Scæva ſatis per te tibi conſulis, & ſcis
Quo tandem pacto deceat majoribus * uti:
Diſce, docendus adhuc quæ cenſet amiculus: ut ſi
Cæcus iter monſtrare velit. Tamen adſpice, ſi quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies & primam ſomnus in horam
Delectat: ſi te pulvis, ſtrepituſque rotarum,
Si lædit caupona; Ferentinum * ire jubebo.
Nam neq; divitibus contingunt gaudia ſolis;
Nec vixit malè, qui natus morienſque fefellit *.
Si prodeſſe tuis, paulóque benignius ipſum
Te tractare voles: accedes ſiccus ad unctum *.
* Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Ariſtippus. Si ſciret regibus uti,
Faſtidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes & facta, doce: vel, junior, audi,
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia. Namque
Mordacem Cynicum * ſic eludebat, ut aiunt:

V. 2. * Potentioribus.
V. 8. * Etruriæ oppidum.
V. 10. * Latuit.
V. 12. * Hominem opulentum.
V. 13 * Diogenis verba.
V. 18. * Diogenem, Cynicorum Principem.

Scurror ego ipſe mihi *, populo * tu. Rectius hoc &
Splendidius multò eſt; equus ut me portet, alat Rex,
Officium facio *. Tu poſcis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color, & ſtatus, & res,
Tentantem majora, ferè præſentibus æquum.
Contrà, quem * duplici * panno Patientia velat,
Mirabor, vitæ via ſi converſa decebit.
Alter purpureum non expectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Perſonamq; feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti * textam, cane pejus & angue,
Vitabit chlamydem: morietur frigore, ſi non
Retuleris pannum. Refer, & ſine vivat ineptus.
Res gerere, & captos oſtendere civibus hoſtes,
Attingit ſolium Jovis, & cœleſtia tentat:
* Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt. [thum *.
Non cuivis homini contingit adire Corin-
Sedit, qui timuit ne non ſuccederet; eſto.
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Hic * eſt, aut nuſquam, quod quærimus. Hic onus horret,

V. 19. * in meum commodum. * in populi gratiam.

V. 21. * Viros principes colo.

V. 25. * Diogenem. * craſſo.

V. 30. * quæ eſt Aſiæ urbs.

V. 35. * Sup. *ergo.*

V. 36. * Proverbium eſt? i. e. *Placere principibus, res eſt ardua, nec omnibus conceſſa.*

V. 39. * In hoc virili animo & labore, ſine quo Principum gratia non poteſt obtineri.

Ut parvis animis, & parvo corpore majus:
Hic ſubit, & perfert. Aut virtus nomen inane eſt,
Aut decus & pretium rectè petit experiens * vir.
Coram rege ſuo de paupertate tacentes,
Plus poſcente ferent. Diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec paſcere firmus,
Qui dicit: clamat, victum date. Succinit alter;
Et mihi dividuo findetur munere quadra *.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minùs, invidiæque.
Brunduſium comes aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras, & acerbum frigus, & imbres,
Aut ciſtam * effractam, & ſubducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina *, ſæpè catellam, *
Sæpè periſcelidem * raptam ſibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis, veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus *, triviis attollere curat

V. 42. * Qui laborem & induſtriam in demerendam Principum amicitiam confert.

V. 49. * *Aſſiete.* hîc ſumitur pro ipſo dono.

V. 54. * *Valiſe.*

V. 55. * *Artes.* * Catenulam, *une chainette, un braſſelet.*

V. 56. * *Une jaretiere.*

V. 58. * Deceptus falſis mendicantis vulneribus.

Fracto crure planum*: licet illi plurima manet
Lacryma: per ſanctum juratus dicat Oſirim.
Credite: non ludo: crudeles, tollite claudum.
Quære peregrinum*, vicinia rauca reclamat.

V. 59. * Πλανὸς, erraticus, mendicans.

V. 62. * hominem cui ſis ignotus.

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIUM.

Quomodo colenda ſit, maximè virorum principum, amicitia.

SI benè te novi, merues, liberrime Lolli,
Scurrantis* ſpeciem præbere, profeſſus amicum.
Ut matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor, infido ſcurræ diſtabit amicus.
Eſt huic diverſum vitio vitium propè majus,
Aſperitas agreſtis, & inconcinna, graviſque,
Commendat quæ ſe intonſâ cute, dentibus atris:
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, & utrimque reductum*.
Alter in obſequium plus æquo pronus, imi
Deriſor lecti, ſic nutum divitis horret,
Sic iterat voces & verba cadentia tollit;
Ut puerum ſævo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.
Alter rixatur de lanâ ſæpè caprinâ*,
Propugnat nugis armatus: ſcilicet*, ut non

V. 2. * Adulantis.

V. 9. * Ab utroque extremo remotum.

V. 15. * De rebus vanis ac frivolis.

V. 16. * Verba hujuſce rixatoris.

Sit mihi prima fides, & verè quod placet, ut non
Actiter elatrem *, pretium ætas altera ſordet*.
Ambigitur quid enim? Caſtor * ſciat an Docilis * plus?
Brunduſium Minucî meliùs via ducat, an Appî?
Quem * damnoſa Venus, quem præceps alea nudat,
Gloria quem ſupra vires & veſtit & ungit:
Quem tenet argenti ſitis importuna fameſque,
Quem paupertatis pudor & fuga *: dives amicus,
Sæpè decem vitiis inſtructior *, odit & horret *;
Aut, ſi non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus, quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe priorem
Vult: & ait propè vera *; Meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res eſt;
Arcta decet ſanum comitem * toga: deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,

V. 18. * Latrando defendam. * Senſus eſt: etiamſi daretur mihi ætas altera, obſequii præmium, ne mihi potiſſimum habeatur fides, &c. recuſarem.

V. 19. ** Nomina Comœdorum.

V. 21. * Senſus eſt: Dives amicus, odit & horret clientem: quem nudat damnoſa Venus, &c.

V. 24. * Sup. *tenent.*

V. 28. * Dum tibi dicit; *Opes meæ patiuntur ſtultitiam, &c.*

V. 30. * Senſus eſt: *Si ſanus es, dum adhærebis mihi comes, arcta te decet toga, &c.*

Veſtimenta dabat pretioſa. Beatus enim jam
Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia & ſpes,
Dormiet in lucem: ſcorto poſtponet honeſtum
Officium: nummos alienos paſcet *; ad imum
Thrax * erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neq; tu ſcrutaberis ullius unquam,
Commiſſumque teges, & vino tortus, & irâ.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:
Nec, cùm venari volet ille, poëmata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis, atque
Zethi, diſſiluit; donec ſuſpecta ſevero *
Conticuit lyra *. Fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quotieſque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta caneſque,
Surge, & inhumanæ * ſenium * depone Camenæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta;
* Romanis ſolemne viris opus, utile famæ,
Vitæque & membris; præſertim cùm valeas, &
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. Adde, virilia quòd ſpecioſius arma
Non eſt qui tractet. Scis quo clamore coronæ
Prælia ſuſtineas campeſtria *. Denique ſævam
Militiam puer, & Cantabrica bella tuliſti

V. 35. * Fœnori accipiet.
V. 36. * Gladiator.
V. 42. * Zetho, qui agriculturam amabat.
V. 43. * Amphionis fratris, cui lyra cordi erat.
V. 47. * Odioſæ. * ſeveritatem.
V. 49. * i. e. Quod eſt opus Romanis conſuetum, nempè *venari*.
V. 54. Campi Martii.

Sub duce *, qui templis Parthorum ſigna refixit,
Et nunc, ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac ne te retrahas *, & inexcuſabilis abſis;
(Quamvis nil extra numerum * feciſſe modumque
Curas) interdum nugaris rure paterno *.
Partitur lintres exercitus *: Actia pugna,
Te duce, per pueros hoſtili more refertur.
Adverſarius eſt frater; lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice * ludum.
Protinùs ut moneam: (ſi quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, ſæpè videto.
Peccatorem fugito: nam garrulus idem eſt:
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures:
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Qualem commendes, etiam atque etiam adſpice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam * non dignum tradimus *. Ergo
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri:

V. 56. * Auguſto.

V. 58. * Scilicet à potente amico.

V. 59. * ineptè.

V. 60. * Quantò magis te cum amico nugari par eſt?

V. 61. * Exponit quos Lollius agat ludos rure paterno.

V. 66 * Alludit ad eam favendi formulam quâ utebatur populus Romanus erga Gladiatores in arenâ depugnantes.

V. 67. * Ut monita continuem: ut moniti jam datis alia adjiciam.

V. 74. * *aliquando* * *commendamus.*

At penitùs notum, ſi tentent crimina *, ſerves,
Tuteriſque tuo fidentem præſidio: qui
Dente Theonino * cùm circumroditur, ecquid
At te poit paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi:
Sedatum celeres: agilem, gnavumque remiſſi.
Potores bibuli mediâ de luce Falerni,
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.
Deme ſupercilio nubem. Plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, & percontabere doctos,
Quâ ratione queas traducere leniter ævum:
Ne te ſemper inops agitet vexetque Cupido,
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium ſpes:
Virtutem doctrina paret, naturane donet:
Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum:
Quid purè tranquillet; honos, an dulce lucellum *,
An ſecretum iter, & fallentis * ſemita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela * bibit, rugoſus frigore pagus,
Quid ſentire putas? quid credis, amice, precari?

V. 76. * Si accuſetur. mordaciſſimus.
V. 78. * Theon, Græcus, poëta fuit,
V. 98. * Lucrum.
V. 99. * ignotæ.

Sit mihi, quod nunc eſt; etiam minus: ut mihi vivam
Quod ſupereſt ævi, ſi quid ſupereſſe volunt Dî:
Sit bona librorum, & proviſæ frugis in annum
Copia, ne fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Hæc ſatis eſt orare Jovem, qui donat & aufert;
Det vitam, det opes; æquum * mî animum ipſe parabo.

V. 108. * Æquabilem. Loquitur Horatius ex mente Stoïcorum.

EPISTOLA XIX.

Ad Mæcenatem.

Poëtas eò carpit, quod aliorum pravi eſſe imitatores geſtiant: cur ſua carmina non ita quibuſdam placeant, docet.

Prisco ſi credis, Mæcenas docte, Cratino *,
Nulla placere diu, nec vivere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus. Ut * malè ſanos
Adſcripſit Liber Satyris Faunisque poëtas,
Vina ferè dulces oluerunt manè Camenæ.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunquam, niſi potus, ad arma
Proſiluit dicenda. Forum putealque Libonis *
Mandabo ſiccis *; adimam cantare ſeveris.

V. 1. * Poëtæ græco.
V. 3. * Ex quo.
V. 8. * Propè puteum illum à Libone quondam extructum, Prætores Urbani ſuum habebant tribunal.
V. 9. * Sobrios ac vino abſtinentes jubebo cauſas agere.

Hoc ſimul edixi, non ceſſavere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? ſi quis vultu torvo ferus & pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore * Catonem;
Virtutemne repreſentet moreſque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis * æmula lingua,
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. Quod ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.*
O imitatores ſervum pecus, ut mihi ſæpè
Bilem, ſæpè jocum veſtri movêre tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps:
Non aliena meo preſſi pede. Qui ſibi fidit,
Dux regit examen. Parios * ego primus iambos
Oſtendi Latio, numeros animoſque ſecutus
Archilochi, non res, & agentia * verba Lycamben. *
Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos, & carminis artem:
Temperat * Archilochi Muſam pede maſcula Sappho:
Temperat Alcæus: ſed rebus, & ordine diſpar,
Nec ſocerum quærit, quem verſibus oblinat atris,
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.*

V. 13. * pro *texturâ*.

V. 15. * Rhetoris cujuſdam.

V. 18. * Herbæ genus, cujus ſuccus pallorem facit: *du cumin.*

V. 23. * In inſulâ Paro natus erat Archilochus Iamborum auctor.

V. 25. * Ad mortem adigentia. * Qui Archilocho filiam ſuam deſpondit. Ac deinde alteri dedit, at diris carminibus petitus, laqueo ſibi fauces eliſit.

V. 28. * Sup. *in meis ſcriptis.*

V. 31. * Ut Archilochus.

Hunc * ego non alio dictum priùs ore, Latinis
Vulgavi fidicen. Juvat immemorata * ferentem
Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuſcula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cœnarum & tritæ munere veſtis.
Non ego nobilium ſcriptorum auditor & ultor *,
Grammaticas ambire tribus, & pulpita digner.
Hinc illæ lacrymæ *. Spiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
Si dixi: Rides, ait, & Jovis * auribus iſta
Servas: Fidis enim manare poëtica mella
Te ſolum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti *
Formido, &, luctantis acuto ne ſecer ungui,
Diſplicet iſte locus, clamo, & diludia * poſco;
Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram;
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

V. 32. * Alcæum.

V. 33. * non antè dicta.

V. 39. * Tædium tædio ulciſcens dum iis & ipſe meos verſus recito.

V. 41. * *Hinc omnis oritur æmulorum invidia.* Verſus autem ille Terentianus eſt in Andriâ.

V. 43. * Auguſtum deſignat.

V. 45. * Aliquo dicterio pungere.

V. 47. * *intermiſſionem.* Vocem hanc ab arte gladiatoriâ deſumpſit.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

Librum ſuum in vulgus prodire cupientem monitis ac mandatis inſtruit.

VERTUMNUM, Janumque *, Liber, ſpectare, videris:
Scilicet ut proſtes Soſiorum * pumice mundus.
Oditi claves, & grata ſigilla pudico;
Paucis oſtendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus *. Fuge, quò diſcedere gestis.
Non erit emiſſo reditus tibi. Quid miſer egi?
Quid volui? dices: ubi quis te læſerit. Et ſcis
In breve te cogi *, cùm plenus languet amator *.
Quòd ſi non odio peccantis deſipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deſerat ætas.
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis, aut tineas paſces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut unctus * mittêris Ilerdam *.
Ridebit monitor non exauditus; ut ille,
Quid malè parentem in rupes detruſit aſellum
Iratus. Quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem

V. 1. * Forum, in quo erant Vertumni ac Jani ſtatuæ, ad quas venales ferè proſtabant libri.

V. 2. * Qui erant tunc temporis Bibliopolæ inſignes.

V. 5. * Quamvis non ita nutritus apud me fueris, ut publicam lucem ſic amares.

V. 8. * in arctum te deduci & angi vehementer. * Lector qui antè tui cupidus videbatur.

V. 13. * Sordidus. * Hiſpaniæ urbem.

Occupet * extremis in vicis balba ſenectus.
Cùm tibi ſol tepidus plures admoverit aures *,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Majores pennas nido extendiſſe, loqueris:
Ut quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis Urbis belli placuiſſe domique:
Corporis exigui, præcanum, ſolibus aptum *;
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Fortè meum ſi quis te percontabitur ævum,
Me quater undenos ſciat impleviſſe Decembres;
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

V. 18. * i. e. *ut conſeneſcas pueros elementa docendo.*

V. 19. * i. e. *Auditores,*

V. 24. * Caloris amantem.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM *LIBER SECUNDUS.*

EPISTOLA I.

AD AUGUSTUM.

Imperatorem laudat, ac de Poëſi variè diſſerit.

CUM tot ſuſtineas & tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.
Romulus, & Liber pater, & cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros aſſignant, oppida condunt,
Ploravere ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. Diram qui * contudit hydram;
Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit invidiam ſupremo fine domari.
Urit enim fulgore ſuo, qui prægravat artes *
Infra ſe poſitas: extinctus amabitur idem.
Præſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras,
Nil orituram aliàs, nil ortum tale fatentes.

V. 10. * Hercules. | V. 13. * i. e. *artifices.*

Sed tuus hoc populus ſapiens & juſtus in uno,
Te noſtris ducibus, Graïis anteferendo;
Cætera nequaquam ſimili ratione modoque
Æſtimat: &, niſi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit, & odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas * peccare vetantes,
Quas bis quinque viri ſanxerunt, fœdera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte locutas.
Si, quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque
Scripta vel optima, Romani penſantur eâdem
Scriptores trutinâ; non eſt quod multa loquamur:
Nil intra eſt oleam *, nil extra eſt in nuce duri.
Venimus ad ſummum fortunæ; pingimus, atque
Pſallimus, & luctamur Achivis doctiùs unctis,
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim pretium chartis quotus arroget annus,
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Et vetus atque probus, centum qui perficit annos,
Quid, qui deperiit minor uno menſe, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas,
An quos & præſens, & poſtera reſpuat ætas?

V. 23. * Leges, quas vulgò *duodecim tabularum* vocant, à Decemviris olim promulgatas.

V. 31. * Proverbium eſt, cujus hic eſt ſenſus, falſiſſima pro veris, veriſſima pro falſis habenda ſunt.

Iſte quidem veteres inter ponetur honeſtè,
Qui vel menſe brevi, vel toto eſt junior anno.
Utor permiſſo, caudæque pilos * ut equinæ
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat elusus ratione * ruentis acervi,
Qui redit ad faſtos, & virtutem æſtimat annis,
Miraturque nihil, niſi quod Libitina ſacravit.
* Ennius & ſapiens, & fortis, & alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare * videtur,
Quò promiſſa cadant & ſomnia Pythagorea.
Nævius * in manibus non eſt? non mentibus hæret
Pænè recens? adeò ſanctum eſt vetus omne poëma.
Ambigitur quoties uter utro ſit prior: aufert

V. 45. * Alludit ad id quod Sertorius feciſſe dicitur, ut ſuis copiis oſtenderet quanta vis eſſet concordiæ.

V. 47. * *Sicut ruens acervus.*

V. 50. * Hæc ad verſum uſque 63. non ab Horatio, ſed ab adverſario, dicuntur.

V. 51. * Senſus eſt; Ennius, qui dum viveret, de carminum ſuorum fortunâ ſollicitus erat, nunc morte veluti conſecratus, *de laudis ſuæ proventu ſecurus eſt* (ut ait hoc in loco vetus Horatii Scholiaſtes) nec metuit jam ne non adimpleſſe videatur quæ promiſerat, cùm Pythagoræ doctrinam de animarum tranſmigratione ſecutus, Homerum ſe fuiſſe profeſſus eſt.

V. 53 * Vetus poëta Latinus, ut & Pacuvius, Accius, Afranius, Plautus, Cæcilius, & Terentius, quos hîc appellat veterum fautor, ſuiſque ſingulis laudibus exornat.

Pacuvius

Pacuvius docti famam ſenis, Accius alti:
Dicitur Afrani toga * conveniſſe Menandro *:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos, numeratque poëtas
Ad noſtrum tempus Livî * ſcriptoris ab ævo.
* Interdum vulgus rectum videt; eſt ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
Ut nihil ante ferat, nihil illis comparet; errat.
Si quædam nimis antiquè, ſi pleraque durè
Dicere credit * eos, ignavè multa, fatetur;
Et ſapit, & mecum facit, & Jove judicat æquo.
Non equidem inſector, delendaque carmina Livî
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi parvo
Orbilium * dictare: ſed emendata videri,
Pulchraque, & exactis minimùm diſtantia, miror.
Inter quæ verbum emicuit ſi fortè decorum, &
Si verſus paulò concinnior unus, & alter,
Injuſte totum ducit * venditque * poëma.

V. 57. * Quia togatas ſcripſit Comœdias, quarum ſcilicet Argumenta Romana erant. * Poetæ inter Græcos præſtantiſſimo.

V. 62. * Livii Andronici, quo nullus inter Romanos antiquior poëta; floruit circa primi Punici belli tempora.

V. 63. * Hæc jam ab Horatio dicuntur.

V. 67. * *Concedit.*

V. 71. * Litterarum Magiſtrum, ſeveritate metuendum, unde hîc *plagoſus* dicitur.

V. 75. * Oſtentat ac producit. * Venditat.

Indignor quidquam reprehendi, non quia craſſè
Compoſitum illepidève putetur, ſed quia nuper;
Nec veniam antiquis, ſed honorem, & præmia poſci.
Recte necne crocum floreſque perambulet * Attæ
Fabula, ſi dubitem; clament periiſſe pudorem
Cuncti pænè patres, ea cùm reprehendere coner
Quæ gravis Æſopus *, quæ doctus Roſcius * egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri:
Ingeniis non ille favet plauditque ſepultis;
Noſtra ſed impugnat: nos, noſtraque lividus odit.
Quod ſi tam Græcis novitas inviſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet,

V. 79. * i. e. *An rectè ſtet in ſcenâ*, an bona ſit ac laudanda. Scena autem apud antiquos variis floribus exornabatur & odoratis perfundebatur liquoribus. Porro, dùm dicit, *rectè perambuleť*, alludit ad Poëtæ nomen, qui dictus eſt *Atta*, quia extremis plantis ſolebat ambulando inſiſtere.

V. 82. * Actores Scenici eâ ætate percelebres.

Quod legeret tereretq; viritim publicus uſus?
Ut primum poſitis nugari * Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortunâ labier æquâ,
Nunc athletarum ſtudiis, nunc arſit equorum:
Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit;
Suſpendit pictâ vultum mentemque tabellâ:
Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragœdis:
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans,
Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit.
Quid placet aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventique ſecundi.
Romæ dulce diu fuit & ſolemne, recluſâ
Mane domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nominibus * certis expendere nummos,
Majores audire, minori dicere per quæ
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido
Mutavit mentem populus levis, & calet uno
Scribendi ſtudio. Pueri, patreſque ſeveri,
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior Parthis mendacior; & priùs orto
Sole, vigil calamum & chartas & ſcrinia poſco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum * ægro
Non audet, niſi qui didicit, dare. Quod medicorum eſt,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri;

V. 93. * Ad res minus ſerias animam convertere.

V. 105. i. e. *debitoribus.*

V. 114. * Herbæ genus, *de l'aurône.*

Scribimus indocti doctique poëmata passim.
* Frater erat Romæ consulti * rhetor: ut alter
Alterius sermone meros audiret honores:
Gracchus * ut hic illi foret, huic ut Mucius * ille.
Quî minus argutos vexat furor iste poetas?
Carmina compono, hic elegos *: mirabile visu *,
Cælatumque novem Musis opus. Aspice primum
Quanto cùm fastu, quanto molimine, circum
Spectemus * vacuam * Romanis vatibus ædem *.
Mox etiam, si fortè vacas, sequere, & procul audi
Qui ferat, & quare sibi nectat uterque coronam,
Cædimur *, & totidem plagis consumimus hostem;
Lento Samnites * ad lumina prima * duello.

V. 118. * Quæ sequuntur ad versum usque 172. ex alterâ hujusce libri Epistolâ hunc in locum traducenda esse censuimus cùm Dan. Heinsio & Cl. Boëvino. * Jurisconsulti.

V. 120. * Caius Gracchus, Tiberii frater, fuit eloquentiâ clarissimus. * Q. Mutius Scævola, juris & legum peritissimus.

V. 122. * Verba sunt utrisque sibi invicem blandientium.

V. 125. * Sup. *nos poëtæ*. i. e. *patentem*. * Ædem Apollinis, de quâ sæpius dictum.

V. 128. * Metaph. ducta à gladiatoribus. Nos invicem mutuas laudes damus & accipimus.

V. 129. * Gladiatorum genus, qui inter se armis innoxiis depugnabant. * incipiente nocte, inter epulas, ut ait Livius lib. 10.

Diſcedo Alcæus puncto* illius: ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus,
Fit Mimnermus *, & optivo * cognomine creſcit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cùm ſcribo, & ſupplex populi ſuffragia capto.
Idem, finitis ſtudiis & mente receptâ,
Obturem * patulas impunè legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes, & ſe venerantur, & ultrò
(Si taceas laudant quidquid ſcripſere, beati:
At qui legitimum cupiet feciſſe poëma,
Cùm tabulis animum cenſoris ſumet honeſti:
Audebit quæcumque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant,
Et verſentur * adhuc intra penetralia Veſtæ.
Obſcurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum:
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit, & deſerta vetuſtas:
Adſciſcet nova, quæ genitor produxerit uſus.
Vehemens & liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ.
Luxuriantia compeſcet: nimis aſpera ſano

V. 130. * *Suffragio.*
V. 132. * Poeta Latinus. * quaſi *adoptivo.*
V. 136. * *Licet obturare.*
V. 145. * Et ſe tam in tuto loco pureut, quàm ſi in Veſtæ templo forent.

Lævabit cultu: virtute carentia tollet:
Ludentis ſpeciem dabit, & torquebitur: ut qui
Nunc ſatyrum, nunc agreſtem Cyclopa, movetur *,
Prætulerim ſcriptor delirus inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quàm ſapere & ringi *. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro:
Cætera qui vitæ ſervaret munia recto
More, bonus ſanè vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno læſo non inſanire * lagenæ:
Poſſet qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curiſque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meraco *,
Et redit ad ſeſe: Pol me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.
Hic error tamen, & levis hæc inſania, quantas
Virtutes habeat, ſic collige. Vatis avarus
Non temerè eſt animus: verſus amat, hoc ſtudet unum:
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia ridet:
Non fraudem ſocio, puerove incogitat ullam
Pupillo: vivit ſiliquis *, & pane ſecundo *.
Militiæ quanquam piger & malus, utilis urbi:
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari.

V. 156. * *Saltat.*
V. 159.* intimo dolore cruciari.
V. 165. * Iraſci, furere, ob lagenam à ſervo clam reſignatam.
V. 168. * puro & mero.
V. 177. * leguminibus. * *du pain bis.*

Os tenerum pueri balbumque poëta figurat:
Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis formar amicis,
Aſperitatis, & invidiæ corrector, & iræ:
Rectè facta refert: orientia * tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & ægrum.
Caſtis cùm pueris ignara puella mariti
Diſceret unde preces, vatem ni Muſa dediſſet?
Poſcit opem chorus, & præſentia numina ſentit:
Cæleſtes implorat aquas doctâ prece blandus:
Avertit morbos: metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
Carmine Dî ſuperi placantur, carmine manes.
Agricolæ priſci, fortes, parvoque beati,
Condita poſt frumenta, levantes tempore feſto
Corpus, & ipſum animum ſpe finis dura ferentem,
Cum ſociis operum pueris, & conjuge fidâ,
Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem brevis ævi *.
Feſcennina * per hunc invecta licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit:
Libertaſque recurrentes accepta per annos
Luſit amabiliter: donec jam ſævus apertam
In rabiem verti cœpit jocus, & per honeſtas
Ire domos impunè minax. Doluere cruento
Dente laceſſiti: fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi: quin etiam lex

V. 184. * Naſcentia, & poſthac futura.

V. 198. * Exiſtimabant ſuum cuique Genium eſſe tributum, qui cùm ſingulis & naſceretur & moreretur.

V. 199. * Vide Livium. lib. 7. c. 2.

Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Deſcribi. Vertêre modum, formidine fuſtis,
Ad benè dicendum, delectandumque reducti.
Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit agreſti Latio. Sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius *, & grave virus
Munditiæ pepulere. Sed in longum tamen ævum
Manſerunt hodieque manent veſtigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis:
Et poſt punica bella quietus, quærere cœpit,
Quid Sophocles *, & Theſpis *, & Æſchylus * utile ferrent.
Tentavit quoque rem ſi dignè vertere * poſſet:
Et placuit ſibi, natura ſublimis, & acer.
Nam ſpirat tragicum ſatis, & feliciter audet:
Sed turpem putat in ſcriptis metuitque lituram.
Creditur *, ex medio quia res * arceſſit, habere
Sudoris minimum; ſed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. Aſpice, Plautus
Quo pacto * partes tutetur amantis ephebi;
Ut patris attenti, lenonis ut inſidioſi:
Quantus * ſit Dorſennus * edacibus in paraſitis;

V. 212. * Antiquus & rudis.

V. 217. *** Poëtæ Græci.

V. 218. * Sup. *in Latinum ſermonem.*

V. 222. * Sup. Comœdia. * Argumenta fabularum.

V. 125. * Non laudat Plautum, ſed contrà vituperat, quamquam obſcuriùs. Quaſi diceret, *Aſpice quam malè Plautus tutetur, &c.*

V. 227. * Quàm prolixior. * Poëta Comicus.

Quam

Quam non adſtricto percurrat pulpita * ſocco:
Geſtit enim nummum in loculos demittere, poſt hoc
Securus *, cadat, an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator, ſedulus inflat.
Sic leve, ſic parvum eſt, animum quod laudis avarum
Subruit, aut reficit. Valeat res ludicra, ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poëtam,
Qud numero plures, virtute & honore minores,
Indocti ſtolidique, & depugnare parati,
Si diſcordet Eques *, media inter carmina poſcunt
Aut urſum, aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum Equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos & gaudia vana.
Quatuor aut plures aulæa premuntur * in horas,
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
Eſſeda * feſtinant, pilenta *, petorrita *, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus *.

V. 228. * *Scenam.*
V. 230. * parùm ſollicitus, an, &c.
V. 239. * Romani Equites.
V. 243. * Aperitur Scena, aulæis, quibus obtegebatur, depoſitis ac preſſis.
V. 246. * * * Varia vehiculorum genera.
V. 247. * Captivæ Corinthi ſimulacrum.

Si foret in terris, rideret Democritus *, seu
Diversum confusa genus panthera * camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora;
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem mimo spectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo. Nam quæ pervincere voces *
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
Divitiæque peregrinæ, quibus oblitus actor
Cùm stetit in scenâ, concurrit dextera lævæ *.
Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. Quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes, me, quæ facere ipse recusem,
Cùm rectè tractent alii, laudare maligne *;
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire * poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus: & modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, & his qui se lectori credere malunt,
Quàm spectatoris fastidia ferre superbi,

V. 248. * Philosophus ille insignis fuit, qui hominum vitia risu solebat excipere.

V. 249. * *Panthera camelo confusa, quanquam sit ab iis diversum genus.* Camelopardalim intelligit, *une Giraſe.*

V. 254. * Sup. *histrionum.*

V. 259. * Manibus plaudunt.

V. 263. * parcè.

V. 265. * Rem difficillimam præstare posse.

Curam impende brevem, ſi munus Apolline * 270
dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè poëtæ,
(Ut vineta egomet cædam mea *) cùm tibi
librum
Sollicito damus, aut feſſo: cùm lædimur, 275
unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere ver-
ſum:
Cùm loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cùm lamentamur, non apparere labores
Noſtros, & tenui deducta poëmata filo:
Cùm ſperamus eò rem venturam, ut ſimul atq; 280
Carmina reſcieris nos fingere, commodus
ultro
Arceſſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæ pretium * cognoſcere,
quales
Ædituos * habeat belli ſpectata domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ. 285
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus & malè natis
Retulit acceptos, regale numiſma, Phi-
lippos *.

V. 270. * Bibliothecam illam ab Auguſto conſecratam Apollini.

V. 274. * Proverbium eſt, cujus hic ſenſus, *ut me meique ſimiles poëtas ipſe carpam.*

V. 283. * *Operæ pretium eſt te cognoſcere, quales* (bonos poëtas intelligit) *ædituos habeat virtus tua domi bellique ſpectata.*

V. 284. * Propriè, Templorum Custodes. Hîc metaphora eſt, & ſignificat Poëtas, quibus Virtus Augusti celebranda ſit.

V. 288. * Nummos Philippi Regis nomine inſcriptos.

Sed veluti tractata notam labemq; remittunt
Atramenta, ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam carè prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem *,
Pingeret, aut alius Lysippo * duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia. Quod si
Judicium subtile videndis artibus, illud
Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,
Bœotûm in crasso jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera, quæ multâ dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variusque poëtæ:
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animiq; virorum
Clarorum apparent. Nec Sermones ego mallem
Repentes per humum, quàm res componere * gestas;
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
Montibus impositas, & Barbara regna, tuisq;
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te principe, Romam:
Si quantum cuperem, possem quoque. Sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
Sedulitas autem, stultè quem diligit, urget *;
Præcipue cùm se numeris * commendat, & arte.

V. 293. * Pictorem eximium.
V. 294. * Insigni Statuario.
V. 305. * Grandiori stylo describere.
V. 314. * *gravat*; præposterâ scilicet amoris ostentatione.
V. 315. * Versibus

Diſcit * enim citiùs meminitque libentiùs illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat; ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus uſquam,
Nec pravè factis decorari verſibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, & unâ
Cum ſcriptore meo, capſâ porrectus apertâ,
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

V. 316. * Ordo eſt: *citiùs diſcit quod deridet*, &c. | *Quis* (quivis homo)

EPISTOLA II.

AD JULIUM FLORUM.

Excuſat ſe quòd ei nec Epiſtolam, nec ea quæ promiſerat carmina, miſiſſet: variaſque affert rationes, cur in ſcribendis verſibus negligentior ſit.

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni *,
Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis; & tecum ſic agat: Hic & Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus, nummorum millibus octo;
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles:
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argillâ * quidvis imitaberis udâ.
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce bibenti.

V. 1. * Claudio Tiberio Neroni.

V. 8. * i. e. *tamquam argillâ.*

Multa fidem promiſſa levant, ubi pleniùs æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla, meo ſum pauper in ære *.
Nemo hoc mangonum ' faceret tibi. Non temerè à me
Quivis ferret idem. Semel hic ceſſavit: & (ut fit)
In ſcalis * latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, excepta * nihil te ſi fuga lædat.
* Ille ferat pretium, pœnæ * ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt lex.
Inſequeris tamen hunc, & lite moraris iniquâ.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi, dixi
Talibus officiis propè mancum: ne mea ſævus
Jurgares ad te quòd epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia * jura
Si tamen attentas? quereris ſuper hoc etiam, quòd
Expectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat. Poſt hoc vehemens lupus, & ſibi & hoſti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præſidium regale * loco dejecit, ut aiunt,

V. 12. * Non ſum in ære alieno; nihil debeo.

V. 13. * Sic dicebantur, qui ſervos vendebant.

V. 15. * *Latuit metuens habenæ in ſcalis pendentis.*

V. 16. * i. e. quam tibi declaravi.

V. 17. ' Jam loquitur Horatius. * Quam iis imponebant leges, qui cùm mancipia venderent eorum vitia non indicabant.

V. 23. * *mihi faventia.*

V. 30. * Regis Mithridatis.

Summè munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis;
Accipit & bis dena ſuper ſeſtertia nummûm.
Fortè ſub hoc tempus caſtellum evertere prætor *.
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit eumdem
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere mentem:
I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum præmia. Quid ſtas?
Poſt hæc ille catus, quantumvis ruſticus, ibit,
Ibit eò quò vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
Iratus Grajis quantum nocuiſſet Achilles *.
Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ:
Scilicet ut poſſem curvo dignoſcere rectum,
Atque inter ſylvas Academi * quærere verum.
Dura * ſed amovêre loco me tempora grato:
Civiliſque rudem belli tulit æſtus in arma,
Cæſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Unde ſimul primùm me dimiſere Philippi *,
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris & fundi, paupertas impulit audax,
Ut verſus facerem. Sed, quod non deſit, habentem,
Quæ poterunt unquam ſatis expurgare cicutæ,

V. 34. * Dux, Imperator.

V. 42. * i. e. Homeri Iliadem.

V. 45. * Athenienſis nomen, qui horros ſuos philoſophis dedit, qui inde Academici dicti ſunt.

V. 46. * Bella civilia Auguſtum inter & Brutum & Caſſium.

V. 49. * Prælium illud, quod ad Philippos, Theſſaliæ urbem, commiſſum eſt, in quo victi Brutus & Caſſius.

Ni meliùs dormire putem, quàm ſcribere verſus?
Singula de nobis anni prædantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
Tendunt extorquere poëmata. Quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur, amantque:
Carmine tu gaudes: hic delectatur Iambis;
Ille Bioneis * ſermonibus, & ſale nigro.
Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod jubet alter.
Quod petis, id ſanè eſt inviſum acidumque duobus.
Præter cætera, me Romæne poëmata cenſes
Scribere poſſe, inter tot curas totque labores?
Hic ſponſum * vocat, hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officiis. Cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino: viſendus uterque.
Intervalla vides humanè commoda. Verùm
Puræ ſunt plateæ *, nihil ut meditantibus obſtet.
Feſtinat calidus mulis gerulisq; * redemptor *:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris:
Hàc rabioſa fugit canis, hàc lutulenta ruit ſus.

V. 60. * Mordacibus Satyris, quales ſcripſit Bion. Philoſophus idem & Poëta.

V. 67. * *Ad ſpondendum.*

V. 71. * Hoc ſibi objicit Horatius.

V. 72. * *Bajulis.* * Qui opus aliquod conficiendum certâ mercede ſuſcepit, *un Entrepreneur.*

I nunc & verſus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes,
Ritè cliens Bacchi, ſomno gaudentis, & umbrâ.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, & contracta * ſequi veſtigia vatum?
Ingenium *, ſibi qui * vacuas deſumpſit Athenas,
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, inſenuitque
Libris & curis, ſtatuâ taciturnior exit
Plerumque, & riſu populum quatit: Hîc ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus urbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere digner *? . . .
Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum:
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numeroſque modoſque ediſcere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis. Quod quantò plura paraſti,
Tantò plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monſtratâ radice vel herbâ,

V. 80. * *difficilia.*

V. 81. i. e. *homo ingenioſus.* * *Qui*, non *quod*: ut de Cleopatrâ, *fatale monſtrum*, *quæ generoſius perire quærens.*

V. 86. * Hinc ſuſtulimus 54 verſus, quos Epiſtolæ ſuperiori reſtituendos eſſe duximus. Vide hujus libri Epiſt. 1. v. 118. *Frater erat Romæ*, &c. uſque ad verſum 171. *Et demptus per vim*, &c.

Non fieret levius, fugeres radice vel herbâ
Proficiente nihil curarier. Audieras, cui
Rem Dî donarent, illi decedere pravam
Stultitiam: &, cùm sis nihilo sapientior,
ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus îsdem?
At si divitiæ prudentem reddere possunt,
Si cupidum timidumque minus: tu nempe ruberes,
Viveret in terris te si quis avarior uno.
Si proprium est, quod quis librâ * mercatur & ære,
Quædam (si credis consultis) mancipat * usus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus Orbî
Cùm segetes occat *, tibi mox frumenta daturas,
Te Dominum sentit *. Das nummos; accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti. Nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
Quid referet, vivas numerato * nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam Veïentis & arvi,
Emptum cænat olus, quamvis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidum lignis calefactat aënum.
Sed vocat usque suum, quà populus * adsita certis

V. 104. * Primis temporibus ærea erat vulgo pecunia, librâque appendebatur.

V. 105. * Proprias facit.

V. 107. * Occare, est rastris glebas frangere, *herser*.

V. 108. * *Habet.*

V. 112. * Sup. *pretio.*

V. 116. * *Arbor.* Sensus est: Suum vocat illud omne spatium,

Limitibus vicina refugit jurgia: Tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema
Permutet dominos, & cedat in altera jura.
Sic quia perpetuus nulli datur usus, & hæres
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam:
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani? si merit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla*, tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi,
Præferat Herodis* palmetis pinguibus: alter
Dives & importunus ad umbram lucis ab ortu
Sylvestrem flammis & ferro mitiget* agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum-
Quodque caput, vultu mutabilis, albus, & ater.
Utar, & ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam: nec metuam quid de me judicet hæres,
Quòd non plura datis invenerit. Et tamen idem

quod eò usque patet, ubi populus adsita pro limite erit, qui distinguat agrum vicini à suo.

V. 126. * *Statuas.*
V. 130. * Judæa, ubi regnabat Herodes.
V. 132. * excolat.

Scire volam, quantùm ſimplex hilariſque nepoti
Diſcrepet, & quantùm diſcordet parcus avaro.
Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſumptum
Invitus facias, neque plura parare labores.
Ac potiùs, puer ut feſtis Quinquatribus *, olim
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda procul procul abſit. Ego utrum*
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus & idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone ſecundo:
Non tamen adverſis ætatem ducimus Auſtris,
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute *, loco, re,
Extremi primorum, extremis uſque priores.
Non es avarus: abi. Quid? cætera jam ſimul iſto
Cùm vitio fugêre? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & irâ?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Theſſala rides?
Natales gratè numeras *? ignoſcis amicis?
Lenior & melior fis accedente ſenectâ?
Quid te exempta juvat ſpinis de pluribus una?
Vivere ſi rectè neſcis, decede peritis.
Luſiſti ſatis: ediſti ſatis atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt: ne potum largiùs æquo
Rideat & pulſet laſciva decentiùs ætas *.

V. 143. * *Minervalibus.*

V. 145. * Sive magnâ ſive parvâ ferar nave.

V. 156. * An libenter annos accreſcentes numeras? An doles te ſeneſcere.

V. 192. * Juventus, quam magis deceat laſcivire.

EPISTOLA
AD PISONES.
DE ARTE POETICA.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas
Undique collatis membris; aut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa supernè;
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, velut ægri somnia vanæ
Fingentur species, ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas:
Scimus, & hanc veniam petimusque damusque vicissim:
Sed non ut placidis coëant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque & magna professis
Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus, cùm lucus & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat hic locus: & fortasse cupressum
Scis simulare. Quid hoc *, si fractis enatat exspes

V. 20. * Sensus est: Quid juvat, quod Cupressum optimè pingas, si vult inter naufragii pericula ac ruinas exhiberi se, qui à te tabellam, datâ pecuniâ, popposcit.

Navibus, ære dato qui pingitur? Amphora cœpit
Institui; currente rotâ, cur urceus exit?
Denique sit, quodvis, simplex duntaxat & unum.
Maxima pars vatum (pater & juvenes patre digni)
Decipimur specie recti. Brevis esse laboro,
Obscurus fio. Sectantem lævia *, nervi
Deficiunt animique: professus grandia, turget:
Serpit humi, tutus nimium timidusque procellæ:
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.
Æmilium circa ludum * faber imus * & ungues
Exprimet, & molles imitabitur ære capillos;
Infelix operis summâ, quia ponere totum
Nescivet. Hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quàm pravo vivere nato,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam, vestris, qui scribitis, æquam
Viribus: & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. Cui lecta potenter * erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis * hæc virtus erit & Venus, aut ego fallor,

V. 26. * i. e. Qui suum opus nimium vult expolitum.

V. 32. * Sup. *gladiatorium*. * i. e. *unus omnium optimè exprimet.*

V. 40. * Habitâ virium ratione.

V. 42. * Ordo duplex: Chronicus, quo res ex temporum serie narrantur, qualem sequuntur Annalium

Ut jam nunc dicat * jam nunc debentia dici;
Pleraque differat, & præsens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45
In verbis etiam tenuis cautusque serendis,
Dixeris egregie, notum si callida * verbum
Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est

Scriptores. Alter, quem *artificiosum* vocant, non tam habet temporis rationem, quam decori: qualis in Epico Carmine & Tragœdiis adhibetur. Ad hunc refer, quæ hic de *Ordine* dicuntur.

V. 43. * Sensus est: Ut auctor promissi carminis aliquando nunc dicat, quæ nunc dici rerum ordo postulat, aliquando in tempus aptius remittat; neque vero referat omnia, sed hoc retineat, hoc verò spernat ac rejiciat. Virgilius lib. 3. Æneid. cum Æneæ cursus narrare incipit, Classem ab eo factam & ornatam breviter memorat. De illâ autem immortalitate, quam huic eidem classi tunc temporis à Jove petiit & impetravit Cybele mater, hoc in loco silet, eamque nono demum libro refert, cùm ad navium incendium pervenit.

V 47. * i. e. Verbum vetus ac notum potest fieri novum, si callidus fueris in inveniendo altero quo cum illud aptè conjungas. v. g. *Ædificare* verbum erat antiquum & notissimum Juvenalis tempore. Novum tamen ab illo poëtâ effectum est, dum voci *caput* adjungitur, ubi de matronis capita exornantibus loquens, ait, *variis compagibus altum ædificant caput.* Hunc igitur locum intellige de metaphoris, non obviis illis & vulgaribus, sed iis

Indiciis * monstrare recentibus abdita * rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia sumpta pudenter;
Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadant *, parcè detorta. Quid autem?
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
Virgilio Varioque? ego cur acquirere pauca
Si possum, invideor? cùm lingua Catonis & Ennî
Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum
Nomina protulerit? Licuit, semperque licebit
Signatum præsente notâ * producere nomen.
Ut * sylvæ foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.
Debemur morti nos, nostraque; sive * receptus
Terrâ Neptunus classes Aquilonibus arcet,

quas adhiberi necesse est cùm aut verba propria desunt, aut, si quæ sunt, ignobiliora sunt, ut ait Quintilianus.

V. 49. * *Vocabulis.* * res ante incognitas.

V. 53. * Quod contigit in denominandis artibus plerisque & iis omnibus quæ ad illas pertinent.

V. 59. * i. e. Licuit licebitque semper libris ac scriptis proferre & producere nomina, si fuerint ea priùs hominum sermonibus aliquandiu jactata, & ab usu quasi publico sigillo impressa.

V. 60. * Quando.

V. 63. * Designat opera ab Augusto facta.

Regis

Regis opus; ſteriliſve diu palus, aptaque remis
Vicinas urbes alit, & grave ſentit aratrum:
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt:
Nedum ſermonum ſtet honos & gratia vivax.
Multa renaſcentur quæ jam cecidere, cadentque
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi.
Res geſtæ regumque ducumque, & triſtia bella,
Quo ſcribi poſſent numero, monſtravit Homerus.
Verſibus impariter junctis * querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia * compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant, & adhuc ſub judice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armavit iambo.
Hunc ſocci * cepere pedem, grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, & populares
Vincentem ſtrepitus *, & natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus * Divos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primum,

V. 75. * *Elegis.*

V. 76. * *Animus voti ſui compos*: i. e. lætitia.

V. 80. * Comœdorum calcei, ut Cothurni Tragœdorum.

V. 82. * Ut pote qui ſit ſermoni propior, adeoque intellectu facilior.

V. 83. * Verſibus Lyricis.

Et juvenum curas, & libera vina referre.
Deſcriptas ſervare vices * operumque colores,
Cur ego ſi nequeo ignoroque, poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens pravè, quàm diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
Singula quæque locum teneant ſortita decenter.
Interdum tamen & vocem Comœdia tollit,
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus & Peleus; cùm pauper & exſul uterque
Projicit * ampullas, & ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querelâ.
Non ſatis eſt pulchra eſſe poëmata; dulcia * ſunto,
Et quocumque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent
Humani vultus. Si vis me flere, dolendum eſt
Primùm ipſi tibi: tunc tua me infortunia lædent,
Telephe, vel Peleu: malè ſi mandata loqueris *,
Aut dormitabo aut ridebo. Triſtia mœſtum
Vultum verba decent; iratum, plena minarum:
Ludentem, laſciva: ſeverum, ſeria dictu.

V. 86. * Varia illa carminum genera.

V. 97. * Rejicit à ſe.

V. 99. * i. e. *animos afficientia.*

V. 104. * Si ſermone uteris tuo dolori minùs apto. Non agitur hîc de recitandi modo, ſed de ſtyli genere & formâ.

Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: juvat *, aut impellit
ad iram,
Aut ad humum mœrore gravi deducit & 110
angit:
Post effert animi motus interprete linguâ.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesq; cachinnum.
Intererit multum, Davusne loquatur, an he-
ros:
Maturusne senex, an adhuc florente juventâ 115
Fervidus: an matrona potens, an sedula nu-
trix:
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an
Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia
finge,
Scriptor. Homereum* si forte reponis Achilem; 120
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata: nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scenæ committis, & audes 125
Personam formare novam; servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
Difficile est propriè communia * dicere: tuq;

V. 109. * Delectat & lætitiam movet.

V. 120. * Ab Homero decantatum.

V. 128. * Hîc *Communia* sunt mores generatim & in universum spectati, nullâ ratione habitâ hujus, aut hujus hominis. *Propriè dicere*, est mores illos, sive naturas, alicui hominī adscribere & illius proprias facere. Cum persona aliqua ex historiâ desumitur, habet jam mores suos, suam indolem, suam naturam propriam ac peculiarem; nec alius poëtæ labor incum-

Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quàm si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies * privati juris erit, si
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem *;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum *,
Unde pedem referre pudor vetet, aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor Cyclicus * olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectiùs hic, qui nil molitur ineptè:

bit, nisi ut naturam eam, jam factam & cognitam, sequatur. At si nova persona effingitur, adiri necesse est naturas illas generales atque communes, atque ex iis hauriri unde hujusce personæ indolem propriam conficias. Quod esse difficile Horatius dicit: ideoque suadet personas jam cognitas adhiberi.

V. 131. * *Publica materies*, sunt argumenta nota, quæ habentur, sive in historiâ, sive in fabulâ.

V. 132. * i. e. earum rerum seriem, quas prior Poëta adhibuit, quæ series facta est jam vilis & patula, quoniam omnium manibus teritur.

V. 134. * Sensus est: nec ita te in arctum compinges, religiosus imitator, ut ab eo, quem imitaris, vel leviter recedere te pudeat, neque id tibi per operis tui legem licere existimes. *Ne sic imiteris, ut aliquid omittere, aut addere, aut immutare, nefas putes.*

V. 136. * Cyclicus Poëta dicitur, qui vitam alicujus Heroïs, aut aliam quamvis historiam, secundum rerum ac temporum ordinem enarrat.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat; ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, & cùm Cyclope Charybdin;
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo *.
Semper ad eventum festinat, & in medias res,
Non secus * ac notas, auditorem rapit; &, quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit.
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego & populus mecum desideret, audi.
Si plausoris eges aulæâ manentis, & usque
Sessuri, donec cantor, *Vos plaudite*, dicat.
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor *maturis dandus & annis.
Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere; & iram
Colligit & ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusque, & aprici gramine campi *:
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,

V. 147. * ex quo Helenam & Pollucem prognatos esse fingunt. Nota est de Ledâ fabula.

V. 149. * *Quasi nota essent.*

V. 157. * Id quod decet.

V. 162. * Sup. *Martii.*

Utilium tardus proviſor, prodigus æris,
Sublimis *, cupiduſque, & amata relinquere pernix.
Converſis ſtudiis, ætas animuſque virilis
Quærit opes & amicitias: inſervit honori;
Commiſiſſe cavet, quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumveniunt incommoda: vel quod
Quærit, & inventis miſer abſtinet, ac timet uti:
Vel quod res omnes timidè gelidèque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, paviduſque futuri,
Difficilis, querulus: laudator temporis acti
Se puero, cenſor caſtigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt. Ne fortè ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles,
Semper in adjunctis ævoq; morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quàm quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, & quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator. Non tamen intùs
Digna geri promes in ſcenam: multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcumque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.

V. 165 * *Elatus. Ferox.*

Neve minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula, quæ poſci vult, & ſpectata reponi.
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret *.
Actoris partes chorus, officiumque virile *
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat & hæreat aptè.
Ille bonis faveatque & concilietur amicè:
Et regat iratos, & amet peccare timentes:
Ille dapes laudet menſæ brevis: ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, & apertis otia portis:
Ille regat commiſſa: deoſque precetur & oret,
Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non ut nunc, oricalcho * vincta, tubæque
Æmula, ſed tenuis ſimplexque foramine pauco
Adſpirare, & adeſſe choris erat utilis, atque
Noudum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu:
Quò ſanè populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque coïbat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor, & urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impunè diebus:
Acceſſit numeriſque modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet, liberque laborum,
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ motumque * & luxuriam * addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem.

V. 192. * Non multa dicat.

V. 193. * Unius perſonæ officium.

V. 202. * metalli genere pretioſiſſimo.

V. 214. * *Saltationem* * *pompam.*

Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps,
Utiliumque sagax rerum & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & aspet
Incolumi gravitate * jocum tentavit: eo quòd
Illecebris erat & gratâ novitate morandus
Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex.
Verùm ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo;
Ne quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper * & ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas;
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet.
Effutire leves indigna tragœdia versus,
Ut festis matrona moveri * jussa diebus,
Intererit Satyris paulùm pudibunda protervis.
Non ego * inornata & dominantia nomina solùm,
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo:
Nec sic enitar tragico differe colori,

V. 222. * Quæ nimirùm Tragœdiam decet.

V. 228. * Nempè in ipsâ Tragœdiâ quæ paucis antè horis agebatur.

V. 232. * *Saltare.*

V. 234. * Sensus est: Non ego amabo tantùm verba simplicia & nomina communia, quorum usus apud omnes dominatur.

Ut

Ut nihil interſit, Davuſne loquatur & audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum:
An cuſtos famuluſque Dei* Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar: ut ſibi quivis
Speret idem; ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem: tantum ſeries juncturaque pollet;
Tantum de medio ſumtis accedit honoris.
Sylvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis ac penè forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam;
Aut immunda crepent, ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, & pater & res:
Nec ſi quid fricti ciceris probat & nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donantve coronâ.
Syllaba longa brevi ſubjecta, vocatur Iambus,
Pes citus: unde etiam trimetris* accreſcere juſſit
Nomen iambeis, cùm ſenos redderet ictus
Primus ad extremum ſimilis ſibi. Non ita pridem,
Tardior ut paulò graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus & patiens: non ut de ſede ſecundâ
Cederet, aut quartâ ſocialiter. Hic* & in Accî

V. 239. * Bacchi.
V. 252. * i. e. *trium menſurarum.*

V. 258. * Pes Iambus.

Nobilibus * trimetris apparet rarus, & Ennî
In ſcenam miſſos magno cum pondere * verſus
Aut operæ celeris nimiùm curâque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex;
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omnes
Viſuros peccata putem mea, tutus & intra *
Spem veniæ cautus? Vitavi denique culpam,
Non laudem meruí. Vos exemplaria Græca
Nocturnâ verſate manu, verſate diurnâ.
At noſtri proavi Plautinos & numeros, &
Laudavêre ſales: nimiùm patienter utrumque,
Ne dicam ſtultè, mirati; ſi modo ego & vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus inveniſſe Camenæ
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis
Qui canerent * agerentque peruncti fæcibus ora.
Poſt hunc perſonæ pallæque repertor honeſtæ
Æſchylus, & modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multâ
Laude: ſed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi. Lex eſt accepta; choruſque

V. 259. * *Famâ celebratis.*

V. 260. * ob niviam Spondeorum multitudinem.

V. 266. * i. e. *citra.*

V. 277. * Ordo eſt: *Vexiſſe plauſtris qui canerent agerentque poëmata.*

Turpiter obticuit ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquêre poëtæ:
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta;
Vel qui prætextas *, vel qui docuêre togatas.
Nec virtute foret clariſque potentius armis,
Quàm linguâ, Latium, ſi non offenderet unum-
Quemque poëtarum limæ labor & mora.
Vos ô
Pompilius ſanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies & multa litura coercuit, atque
Præfectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miſerâ quia fortunatius arte
Credit, & excludit ſanos Helicone poëtas
Democritus; bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: ſecreta petit loca: balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit. O ego lævus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata. Verùm
Nil tanti * eſt. Ergo fungat vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.
Munus & officium nil ſcribens ipſe docebo:

V. 288. * Fabulas, quarum argumenta erant Romana, actoreſque prætextis erant induti, ut potè nobiles: Togatas, in quibus plebeii homines agebant.

V. 304. * Non tanti pretii eſt poëtæ nomen, ut illud tanto detrimento mihi parem.

Undc parentur opes: quid alat, formetque poëtam:
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat error.
Scribendi rectè ſapere eſt & principium & fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ:
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit, patriæ quid debeat, & quid amicis:
Quo ſit amore parens, quo frater amandus, & hòſpes:
Quod ſit conſcripti *, quod judicis officinm: quæ
Partes in bellum miſſi ducis: ille profectò
Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, & veras hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa locis *, morataque rectè
Fabula, nullius veneris, ſine pondere, & arte,
Valdiùs oblectat populum meliùſque moratur,
Quam verſus inopes rerum, nugæque canoræ.
Graïis ingenium, Graïs dedit ore rotundo
Muſa loqui, prætet laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini: ſi de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe, triens *: Eu!

V. 314. * *Senatoris.*

V. 319. * Locis illis communibus, unde petuntur morum deſcriptiones.

V. 328. * Tertia pars aſſis. As autem duodecim habebat uncias. *Eu*, ſcil. *Euge*.

Rem poteris ſervare tuam. Redit uncia: quid fit?
Semis *. An, hæc animos ærugo & cura peculi
Cum ſemel inbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, & levi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare poëtæ;
Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, eſto brevis, ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa ſint proxima veris.
Nec quodcumque volet, poſcat ſibi fabula credi:
Neu pranſæ Lamiæ * vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ ſeniorum * agitant * expertia frugis:
Celſi prætereunt * auſtera poëmata Rhamnes *.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.
Hic meret æra liber Soſiis *; hic & mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat ævum.
Sunt delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus.
Nam neque chorda ſonum reddit, quem vult manus & mens,
Poſcentique gravem perſæpe remittit acutum:

V. 130. * Aſſis pars media.
V. 340. * *Lamiæ.* monſtra erant.
V. 341. * Graves homines ac ſeniores.
* exſibilant.
V. 342. * negligunt.
* *Equites*, i. e. Juvenes.
V. 345. * Scriptoribus librariis.

Nec semper feriet, quodcumque minabitur; arcus.
Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, veniâ caret: & citharœdus
Ridetur, chordâ qui semper oberrat eâdem:
Sic mihi, qui multùm cessat, fit Chærilus * ille, [idem
Quem bis terque bonum cum risu miror, &
Indignor quandoque * bonus dormitat Homerus.
Verùm opere in longo fas est obrepere somnum.
Ut pictura, poësis. Erit quæ, si propriùs stes,
Te capiat magis; & quædam si longiùs abstes.
Hæc amat obscurum, volet hæc sub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen:
Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis & voce paternâ
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor; certis medium & tolerabile rebus
Rectè concedi. Consultus juris, & actor
Causarum mediocris, abest virtute diserti
Messalæ *, nec scit quantùm Cassellius Aulus *:

V. 357. * malus poëta.

V. 359. * pro *quandocumque*. Indignor quando dormitat Homerus.

V. 371. * Oratoris eloquentissimi. * Peritissimus Juris-consultus,

Sed tamen in prætio eſt. Mediocribus eſſe poëtis
Non homines, non Dî, non conceſſere columnæ *.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum unguentum, & Sardo cum melle papaver,
Offendunt, poterat duci quia cœna ſine iſtis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paulum à ſummo diſceſſit, vergit ad imum.
Ludere qui neſcit, campeſtribus * abſtinet armis;
Indoctuſque pilæ, diſcive, trochive, quieſcit,
Ne ſpiſſæ riſum tollant impunè coronæ.
Qui neſcit, verſus tamen audet ſingere. Quid ni?
Liber & ingenuus, præſertim cenſus * equeſtrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invitâ dices facieſve Minervâ:
Id tibi judicium eſt, ea mens. Si quid tamen olim
Scripſeris, in Metî deſcendat judicis aures,
Et patris, & noſtras: nonumque prematur in annum.
Membranis intùs poſitis, delere licebit
Quod non edideris. Neſcit vox miſſa reverti.
Silveſtres homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire tigres rabidoſque leones.

V. 373. * Eæ ſcilicet, ad quas proſtabant libri venales.

V. 379. * quorum uſus erat in campo Martio.

V. 383. * i. e. in tabulis cenſoris deſcriptus cum iis quibus eſt pecuniæ ſumma Equiti Romano neceſſaria.

Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa movere ſono teſtudinis, & prece blandâ
Ducere quò vellet. Fuit hæc ſapientia quondam,
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere vago: dare jura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor & nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. Poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæuſque * mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. Dictæ per carmina ſortes *;
Et vitæ monſtrata via * eſt: & gratia regum
Pieriis tentata modis: luduſque repertus,
Et longorum operum finis; ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyræ ſolers, & cantor Apollo.
Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
Quæſitum eſt. Ego nec ſtudium ſine divite venâ,
Nec rude quid proſit video ingenium. Alterius ſic
Altera poſcit opem res, & conjurat amicè.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer: ſudavit, & alſit;
Abſtinuit Venere & Baceho. Qui Pythia * cantat
Tibicen, didicit priùs, extimuitque magiſtrum.
Nunc ſatis eſt dixiſſe; Ego mira poëmata pango.

V. 402. * Poëta Athenienſis.

V. 403. * Oraculorum reſponſa.

V. 404. * Ratio quâ res corporeæ procreentur: i. e. Phyſica.

V. 414. * i. e. Cantica in Apollinis laudem, à quo victus olim & occiſus ſerpens ille Pytho.

Occupet extremum ſcabies *: mihi turpe relinqui eſt,
Et quod non didici, ſanè neſcire fateri.
Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Si verò eſt, unctum * qui rectè ponere poſſit,
Et ſpondere levi pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum: mirabor, ſi ſciet internoſcere mendacem, verumque beatus amicum.
Tu ſeu donaris, ſeu quid donare velis cui,
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ. Clamabit enim; Pulchrè, benè, rectè:
Palleſcet ſuper his: etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem: ſaliet, tundet pede terram
Ut, qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: ſic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis *,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitiâ dignus. Si carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quintilio ſi quid recitares, corrige, ſodes,
Hoc (ajebat) & hoc. Meliùs te poſſe negares,

V, 417. * Proverbium eſt inter pueros.
V. 422. * Sup. *Convivium.*
V. 434. * Grandioribus poculis.

Bis terque expertum frustra: delere jubebat,
Et malè formatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum quàm vertere malles,
Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem,
Quin sine rivali teque & tua solus amares.
Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes:
Culpabit duros: incomptis allinet atrum
Transverso calamo signum: ambitiosa recidet
Ornamenta: parùm claris lucem dare coget:
Arguet ambiguè dictum: mutanda notabit:
Fiet Aristarchus *. Nec dicet, cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum * semel, exceptumque sinistrè.
Ut mala quem scabies, aut morbus regius * urget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Vesanum retigisse timent fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic, dum sublimes versus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps

V. 450. * Grammaticus acutissimi ingenii præstantissimique judicii.

V. 452. * Adulatione tuâ deceptum.

V. 453. * Ictus, *la jaunisse.*

In puteum, foveamve: licet, Succurrite, longùm
Clamet, Io cives; non sit, qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre & demittere funem,
Quî scis, an prudens huc se dejecerit, atque
Servari nolit? Dicam, Siculique poëtæ
Narrabo iuteritum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles ardentem frigidus Ætnam
Insiluit. Sit jus liceatque perire poëtis.
Invitum qui servat, idem * facit occidenti.
Nec semel hoc fecit: nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, & ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet: utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental *
Moverit incestus. Certè furit, ac velut ursus,
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem verò arripuit, tenet occiditque legendo'
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo *.

V. 467. * *Idem faeit atque ille qui occidat.*

V. 471. * *Locum fulmine ictum.* Si quis locus fulmine tangebatur, jam sacer erat, neque fas erat illius transilire limites.

V. 476. *Une sang suë.*

Has ego qualescumque in Horatium notas non eo consilio scribendas suscepi, ut novum aliquid profertem: sed ut puëris poëtam quandoque difficilem legentibus nec omninò deesset au-

xilium, nec fastidium moveret ipsa auxilii copia; usu nimirùm quotidiano edoctus, quantùm à quibuscumque Commentariis abhorreant, si paulò sint longiores. Si quid emendavi, ex *Bentleïanæ* editionis fide feci, quam passim secutus est R. P *Sanado*, Horatii Interpres locupletissimus.

FINIS.

APPROBATIO.

JUssu Illustrissimi Galliarum Cancellarii, legi *Q. Horatii Carmina ab omni obscœnitate expurgata & notulis illustrata.* Parisiis, 19 Aprillis 1768.

LOUVEL.

PRIVILEGE.

LOUIS, par la grace de Dieu, Roi de France & de Navarre : A nos amés & féaux Conseillers les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maîtres des Requêtes ordinaires de notre Hôtel, Grand Conseil, Prevôt de Paris, Baillifs, Senéchaux, leurs Lieutenants Civils & autres nos Justiciers qu'il appartiendra : SALUT. Notre bien amé PAUL DENIS BROCAS Liqraire de Paris, Nous a fait exposer qu'il désireroit faire imprimer & donner au Public : *Q. Horatii Flacci Cormina ab omni obcœnitate expurgata : & notulis illustrata, &c. A. N. Piat. S'il*

Nous plaiſoit lui accorder nos Lettres de Permiſſion pour ce néceſſaires. A ces cauſes . voulant favorablement traiter l'Expoſant , Nous lui avons permis & permettons par ces Préſentes, de faire imprimer ledit Ouvrage autant de fois que bon lui ſemblera, & de le faire vendre & débiter par tout notre Royaume, pendant le tems de trois années conſécutives, à compter du jour de la date des Préſentes. Faiſons défenſes à tous Imprimeurs, Libraires & autres perſonnes de quelque qualité & condition qu'elles ſoient, d'en introduire d'impreſſion étrangere dans aucun lieu de notre obéiſſance : à la charge que ces Préſentes ſeront enregiſtrées tout au long ſur le Regiſtre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris, & dans trois mois de la date d'icelles ; que l'impreſſion dudit Ouvrage ſera faite dans notre Royaume, & non ailleurs, en beau papier & beaux caracteres, que l'Impétrant ſe conformera en tout aux Réglemens de la Librairie ; & nottament à celui de 10 Avril 1725, à peine de déchéance de la préſente Permiſſion ; qu'avant de l'expoſer en vente, le Manuſcrit qui aura ſervi de copie à l'impreſſion dudit Ouvrage, ſera remis dans le même état où l'Ap-

probation y aura été donnée, ès mains de notre très-cher & féal Chevalier, Chancelier de France, le Sieur DE LAMOIGNON, & qu'il en ſera enſuite remis deux Exemplaires dans notre Bibliothéque publique, un dans celle de notre Château du Louvre, un dans celle dudit Sieur DE LAMOICNON, & un dans celle de notre très-cher & féal Chevalier Vice-Chancelier, & Garde-des-Sceaux de France, le Sieur DE MAUPEOU: le tout à peine de nullité des Préſentes: Du contenu deſquelles vous mandons & enjoignons de faire jouir l'Expoſant ou ſes ayants-cauſe, pleinement & paiſiblement, ſans ſouffrir qu'il leur ſoit fait aucun trouble ou empêchement: Voulons qu'à la copie deſdites Préſentes, qui ſera imprimée tout au long au commencement ou à la fin dudit Ouvrage, foi ſoit ajoûtée comme à l'original. Commandons au premier notre Huiſſier ou Sergent ſur ce requis de faire pour l'exécution d'icelles tous Actes requis & néceſſaires, ſans demander autre permiſſion, & nonobſtant clameur de Haro, Charte Normande, & Lettres à ce contraires. Car tel eſt notre plaiſir. Donné à Verſailles, le quinziéme jour du mois du Juin, l'an de grace mil ſept cent ſoixante-huit,

& de notre regne le cinquante-troiſiéme. Par le Roi en ſon Conſeil.

Le BEGUE.

Regiſtré ſur le Regiſtre XVII. de la Chambre Royale & Syndicale de la Librairie & Imprimerie de Paris, Num. LXXXII. Fol. 453. *conformément au Réglement de* 1713. *A Paris, le* 18 *Juin* 1768.

BRIASSON, Sindic.

A

ABREGÉ des Antiquités Romaines in-24.

Abregé de la Grammaire Grecque de Clenard, des Accens, de la Syntaxe, & des Dialectes, nouvelle Edition, in 8. 1736.

Abregé de la nouvelle Méthode à l'uſage de ceux qui ont commencé à être inſtruits des premiers principes de la Langue Latine, in-12.

Abregé de la Syntaxe & des Particules in-18.

Æſopi Fabulæ Græcæ ad uſum Scholarum, in-12.

Apparat Royal, ou nouveau Dictionnaire François & Latin, enrichi des meilleures façons de parler en l'une & l'autre Langue, nouvelle Edition conſidérablement augmentée, in-4.

——— *idem*, in-8. 1745.

Appendix de Diis & Heroïbus Poëticis eum notis Gallicis ad uſum Scholarum, in-12.

Aurelius Victor, in-24.

B

Behourt, *ou* le nouveau Deſpautere,

contenant les fondemens de la Langue Latine, diviſé en trois Parties, in-8.

Biblia Sacra, in-8.

Billets de Ciceron, *ou* Lettres Latines & Françoiſes, in-12.

Bretonneau, Méthode curieuſe pour la Compoſition Latine, in-12.

C

Cæſaris Commentaria cum Tabulis Geograp. in-18.

——Les mêmes, traduits en François, par d'Ablancourt, 2. vol. in-12.

Candidatus Rhetor. in-12.

Caniſi Cathechiſmus Græco-Lat. in-32.

——*idem*, François & Latin, in-32.

Catonis Diſticha.

Ciceronis Epiſtolæ ad Familiares, ad uſum Scholarum, in-12.

——*Ejuſdem, Libri Rhetorici*, in-12.

——*Ejuſdem; de Offiiciis Libri, Latino-Gallici.*

——*Ejuſdem, Opera Philoſophica*, in-12.

——*Ejuſdem, Orationes ſelectæ, ad uſum Scholarum*, 3 vol. in-12.

De arte Rhetorica in-21.

D

Délices de la Langue Latine, tirées de Ciceron & des Auteurs les plus purs, revues & augmentées, in-24.

Dictionarium univerſale, ſeu nova Ed. 1768. *vulgò* Boudot.

Dictionarium seu Officina Latinitatis, nova Editio, in-8.

Dictionarium, Lat. Gall. ad usum Sereniſſimi Delphini, in-4.

Dictionnaire de Joubert, François & Latin, in-4.

Dictionnaire de le Brun, François & Latin, in-4.

——idem 1 vol. in-8. 1768.

Dictionnaire, *ou* Apparat Royal, François & Latin, in-4. & in-8.

E

Elémens de la Langue Latine, contenant les premiers principes de la Grammaire, in-12.

Epiſtolæ faciliores ex variis ſelectæ Autoribus, in-12.

Epitres choiſies de Ciceron, Latines & Françoiſes, in-12.

Epitres & Evangiles de toute l'année avec des Réflexions, in-12. & in-18.

Eraſmi Colloquia omnia, in-24.

——Les mêmes en Franç. avec des notes.

——*Ejuſdem, Selecta ad uſum Scolarum*, in-24.

Eutropii Breviarium Hiſtoriæ Romanæ, cum notis, in-24.

F

Fables d'Eſope miſes en Vers François, dédiées à la Jeuneſſe, in-12.

Fables de M. de la Fontaine, in 12. 2.

vol. Figures à chaque Fable.

——Les mêmes in-12. 1 vol. ſans figures.

Fables de Phédre en Latin & en François, avec des chiffres ſur les Vers Latins, pour en marquer la conſtruction, in-12. & in-18.

Faerni Fabulæ, in-24.

Traité des principes de la Foi chrétienne, 3. vol. in-12.

Flori (Lucii) Rerum Romanarum Libri quatuor, in-24.

Frontini Stratagemata, in-24.

——Le même avec des notes Latines & Françoiſes, in-12. G

Gradus ad Parnaſſum, ſive novus Synonymorum, epithetorum, phraſium poëticarum ac Verſuum Theſaurus, Editio noviſſima præcedentibus auctior & emendatior, in-8.

Grammaire Grecque, par M. Melier, in-8. nouvelle Edit.

Faciliores Grammaticæ Græcæ inſtitutiones. H

Hiſtoire Poëtique, pour l'intelligence des Poëtes & des Auteurs anciens, in-18. nouvelle Edition augmentée & corrigée.

Hiſtoire Romaine, Latine & Françoiſe.

Homeri Opera Græca & Lat. in-12.

Horatii Flacci Opera, cum notis in-12.

——*Eadem, cum notis D. Piat*, in-24.

——*Eadem*, Latins François, 2 vol. in-12.

——Les mêmes, traduits en François, avec des notes, & le Latin à côté, revus, corrigés & augmentés en cettte nouvelle Edit. 2 vol. in-12.

I

Indiculus universalis, in-12.

Justini Historiæ ex Trogo Pompeio, in-24

——Le même François, in-12.

Juvenalis & Persii Satyræ, cum notis in-12.

——Les mêmes, Lat. & Franç.

K

A Kempis de Imitatione Christi, in-32.

M

Manuel des Grammairiens, in-12. nouvelle Edition.

Maximes tirées de l'Ancien Testament, in-32.

——*Idem*, Du Nouveau Testament, in-24.

Méthode de Monsieur le Fevre pour les Humanités.

Nouvelle Méthode abregée, 1767.

N

Cornelius Nepos cum Notis Gallicis & Indice, in-24.

Cornelius Nepos, Traduction nouvelle avec des Notes Geographiques, Histori-

vol. Figures à chaque Fable.

——Les mêmes in-12. 1 vol. ſans figures.

Fables de Phédre en Latin & en François, avec des chiffres ſur les Vers Latins, pour en marquer la conſtruction, in-12. & in-18.

Faerni Fabulæ, in-24.

Traité des principes de la Foi chrétienne, 3. vol. in-12.

Flori (Lucii) Rerum Romanarum Libri quatuor, in-24.

Frontini Stratagemata, in-24.

——Le même avec des notes Latines & Françoiſes, in-12. G

Gradus ad Parnaſſum, ſive novus Synonymorum, epithetorum, phraſium poëticarum ac Verſuum Theſaurus, Editio noviſſima præcedentibus auctior & emendatior, in-8.

Grammaire Grecque, par M. Melier, in-8. nouvelle Edit.

Faciliores Grammaticæ Græcæ inſtitutiones. H

Hiſtoire Poëtique, pour l'intelligence des Poëtes & des Auteurs anciens, in-18. nouvelle Edition augmentée & corrigée.

Hiſtoire Romaine, Latine & Françoiſe.

Homeri Opera Græca & Lat. in-12.

Horatii Flacci Opera, cum notis in-12.

——*Eadem, cum notis D. Piat*, in-24.

——*Eadem*, Latins François, 2 vol. in-12.

——Les mêmes, traduits en François, avec des notes, & le Latin à côté, revus, corrigés & augmentés en cettte nouvelle Edit. 2 vol. in-12.

I

Indiculus universalis, in-12.

Justini Historiæ ex Trogo Pompeio, in-24

——Le même François, in-12.

Juvenalis & Persii Satyræ, cum notis in-12.

——Les mêmes, Lat. & Franç.

K

A Kempis de Imitatione Christi, in-32.

M

Manuel des Grammairiens, in-12. nouvelle Edition.

Maximes tirées de l'Ancien Testament, in-32.

——*Idem*, Du Nouveau Testament, in-24.

Méthode de Monsieur le Fevre pour les Humanités.

Nouvelle Méthode abregée, 1767.

N

Cornelius Nepos cum Notis Gallicis & Indice, in-24.

Cornelius Nepos, Traduction nouvelle avec des Notes Geographiques, Histori-

ques & Critiques, 2. vol. in-12. 1768.

Novum Teſtamentum, in-24.

——*Idem*, François, in-24.

O

Œuvres de M. de la Fontaine, in-12 4 vol. avec figures.

Œuvres d'Ovide, avec des Remarques, traduites par M. Martignac, in-12. 9 vol.

Ovide, Metamorphoſes, trduites par M. l'Abbé Bannier, 3 vol. in-12. figur.

——Les mêmes ſans figures 3. vol. in-12.

Ovidi, Metamorphoſeon Libri XV. cum notis & appendice, in-12.

P

Particules de Tours, augmentées, in-18.

——Les mêmes, abregées in-18.

Phædri, Auguſti Liberti, Fabulæ, in-12.

Planti Comœdiæ, in-24. *Amſtelodami.*

——Les mêmes, Lat. & Franç. 10 vol.

Plinii ſecundi Panegyricus Trajani, notis illuſtratus, Capitibus diſtinctus, in-24.

——*Ejuſdem de viris illuſtribus.*

Præceptiones Rhetoricæ variis exemplis illuſtratæ, in-12.

Précepte de Rhétorique tirés de Quintilien, à l'uſage des Ecoliers, 1 vol. in-12. 1765.

Q

Quantité (la) de Deſpautere, in 8.

Quinti Curtii, de rebus gestis Alexandri Magni Historiarum Libri, ad usum Scholarum, in-24.

——*Idem*, in-24. *Amstelodami.*

Le même, traduit par M. Vaugelas, avec le Latin à côté, in-12. 2 vol.

R

Racines Grecques mises en Vers François, avec un Traité des Propositions & autres Particules indéclinables, in-12.

Récueil de Poësies & de discours de plusieurs Professeurs de l'Université de Paris, avec des notes, 2 vol. in-12.

Regles de Poëtique, tirées d'Aristote, d'Horace, de Despreaux, in-12.

Rudimens nouveaux de la Langue Latine, augmentés, in-12.

——Les mêmes dédiés à M. Ferand.

S

Salustius, cum notis Minelli, in-12.

——*Idem, cum notis*, in-24.

——Le même, Franç. & Lat. in-12.

Selecta loca è viris illustrium Romanorum à Plutarcho scriptis, in-12.

——Les mêmes, en François.

Selecta Ciceronis Epistolæ, in-12.

——Les mêmes, Lat. & Franç.

Syntaxe de Despautere, in-8.

Cornelii Taciti Opera quæ extant, Edi-

tio nova, in-8. 1736.

——Les mêmes, trad. en Franç. 4. v. in-12.

Terentii Comœdiæ, cum notis, in-12.

——*Idem sine notis.*

——Les mêmes, trad. eu Franç., avec le Latin à côté, 3 v. in-12. Hollande.

Titi Livii Decades, cum notis, 3 v. in-12.

Turselini Historiæ profanæ, in-18.

V

Valerius Maximus, in-24.

——Le même, nouvelle trad., 2 vol. in-12.

Velleius Paterculus, cum notis, in-24.

Virgilii Maronis Opera, cum notis Minelii, in 12.

——*Eedem, cum notis Abrami.*

——*Eadem, sine notis*, in-12.

——*Eadem*, in-24.

——Les mêmes, trad. nouvelle, avec des notes & des Estampes, vol. in-12.

——*Idem*, par Desfontaine 4 vol in-12. nouvelle Edition 12 l.

——*Idem*, de M. de Lallement, 4. vol. petit format, 1768. 10 l.

Xenophontis Ægri Institutio Græca.

L'on trouvera chez le même Libraire toutes sortes de Feuilles, tant Grecques que Latines, à l'usage des Colleges, & plusieurs autres Livres d'assortimens.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Horatius Flaccus, Quintus,

Carmina

Parisii 1768

A.lat.a. 349
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10241350-5